

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

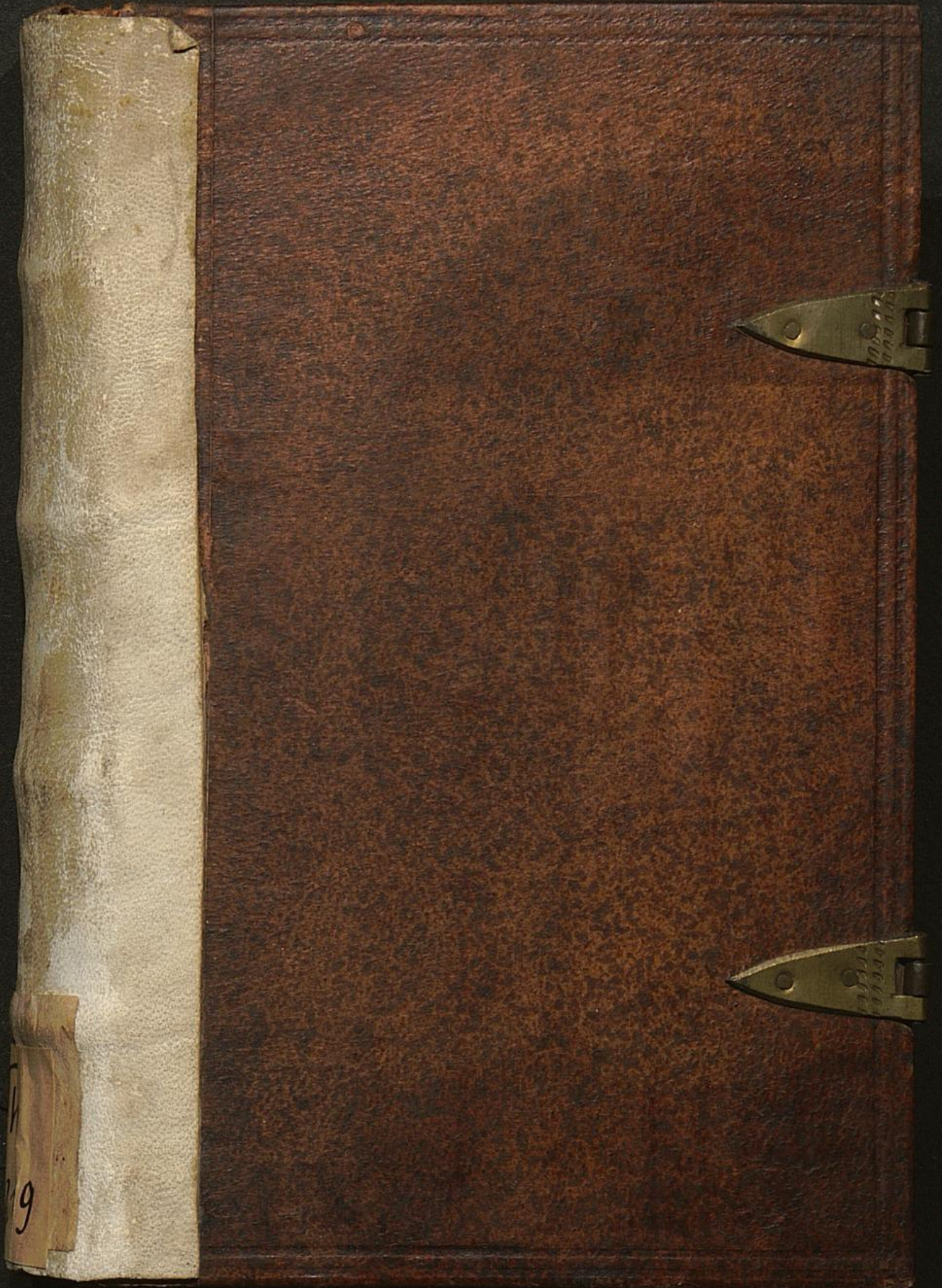
**Præsentis Ecclesiæ Benignitas In Administrando
Sacramento Poenitentiae**

Francolini, Baldassare

Monachij

VD18 14592614-001

urn:nbn:de:hbz:466:1-41162

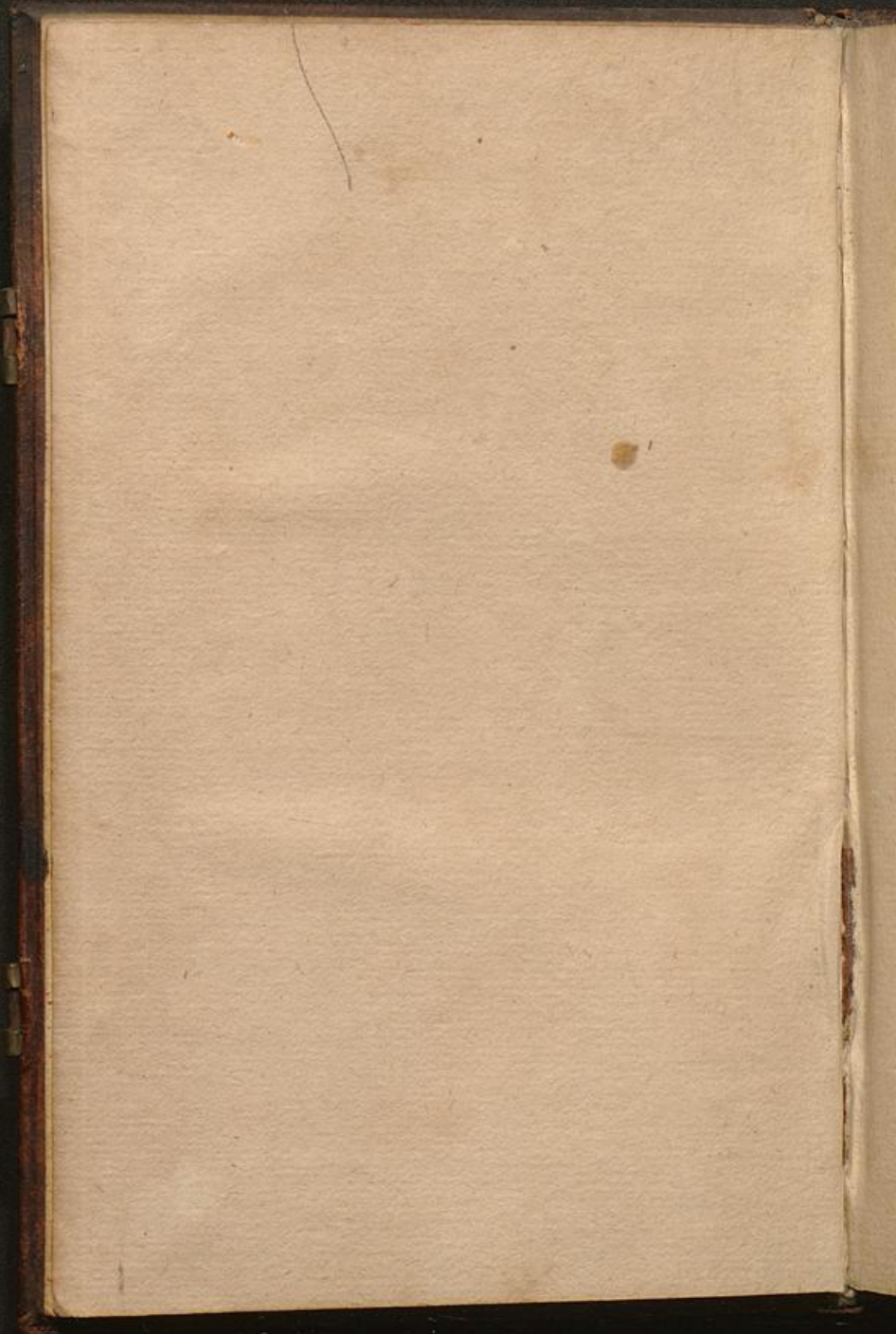
Th. 2219.

~~G. II~~
~~34~~
31

GI
27

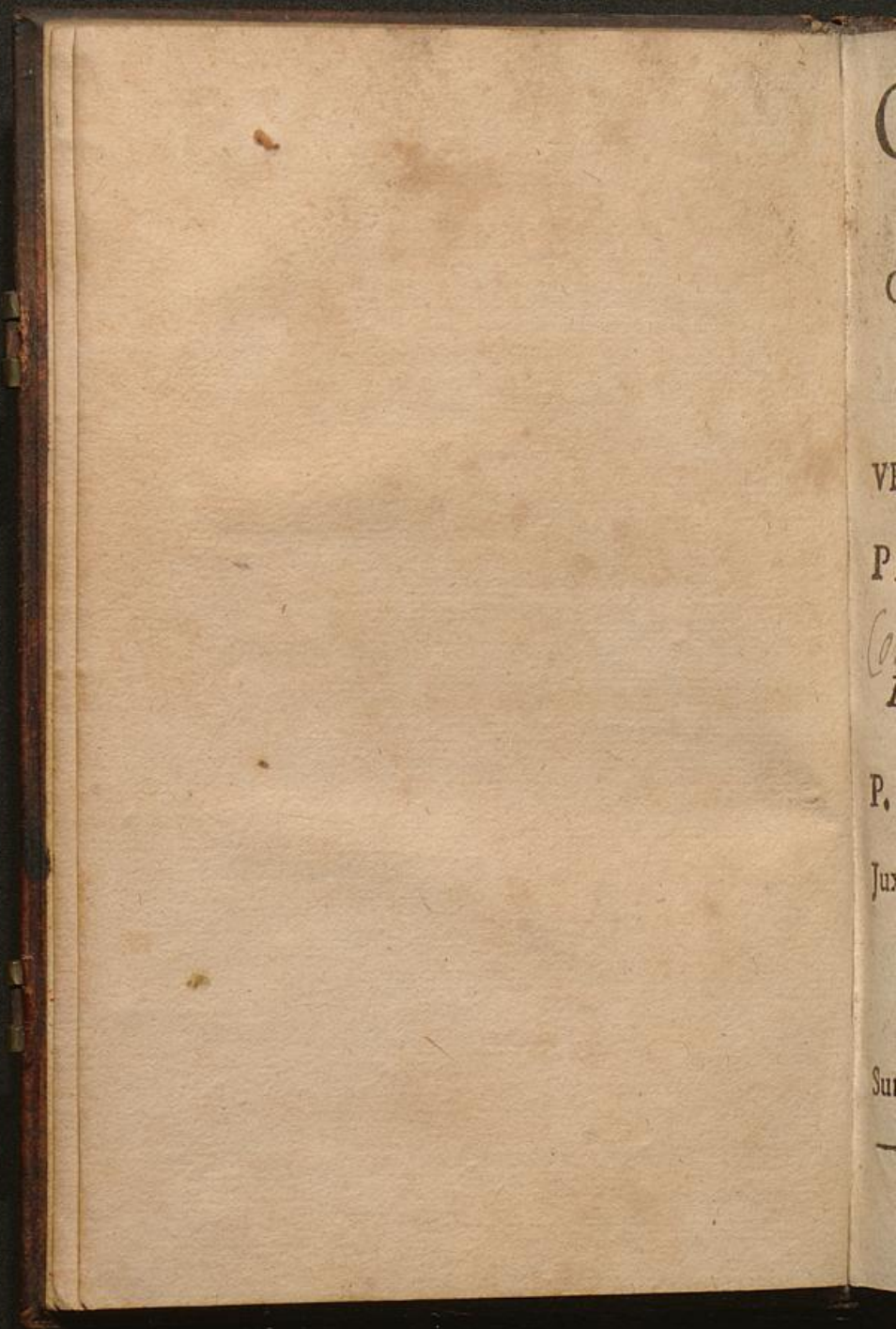
E. II

20

E-II

2.0

PRÆSENTIS
ECCLESIAE
BENIGNITAS

IN ADMINISTRANDO
SACRAMENTO POENITENTIAE

A Rigidiorum quorundam Doctorum
Calumniis vindicata

P. BALTHASARO FRANFULINO
SOCIETATIS JESU THEOLOGO.

SUPERIORUM FACULTATE.

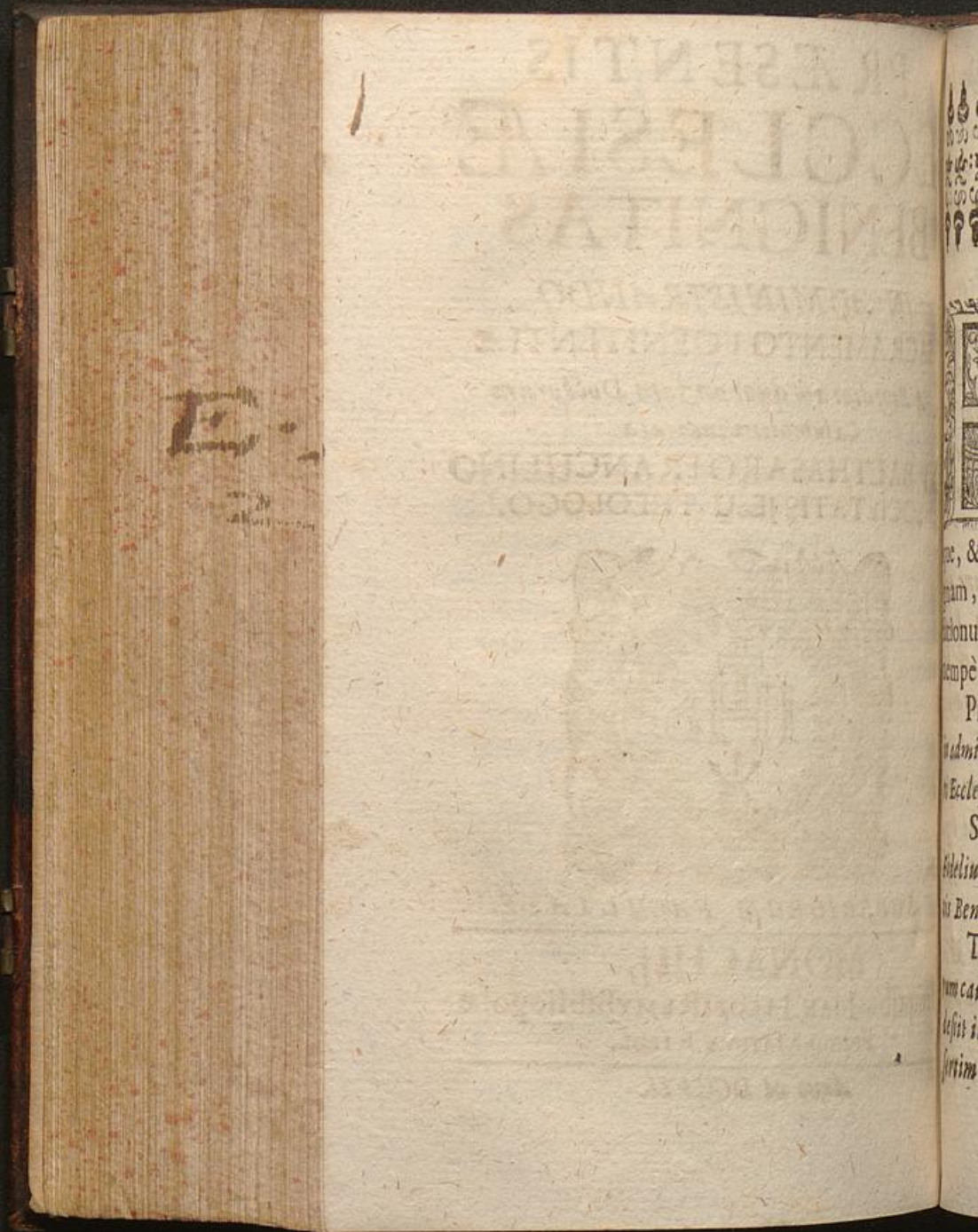
MONACHI,

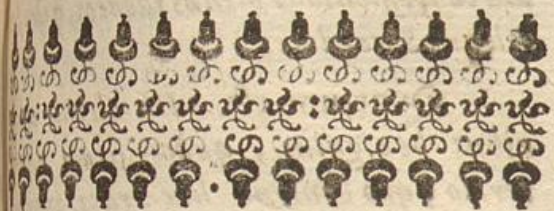
Imptibus JOAN. JACOBI REMY Bibliopolæ

Formis MATHIA RIEDL.

Anno M DCC VII.

N alia Calumniatorum
acies, non illa quidem
in veterem Ecclesi-
am armata, sed in præ-
sentem, quam veluti
degenerem, errantem-

que, & cum Pœnitentibus nimis beni-
gram, perpetuò proscindunt. Accu-
sationum autem capita totidem sunt,
tempè duodecim.

Primum est *Ecclesiam præsentem,*
in administrando hoc Sacramento, à vete-
ri Ecclesiâ penitus recessisse.

Secundum est. *Refrigescentem*
fidelium charitatem causam fuisse præsen-
tiæ Benignitatis.

Tertium est. *Hos Sacerdotes, quo-*
rum causâ, rigidior pœnitentia disciplina
cessit in Ecclesiâ, fuisse Religiosos, præ-
sertim Mendicantes, audiendis Seculari-

um confessionibus minus idoneos, quàm fidei
reliqui Sacerdotes.

Quartum est. His ultimis tempo-
ribus benignius, quàm seculo decimo-
tertio, quo benigna hæc Praxis invaluit,
Sacramentum Pœnitentiæ administrari.

Quintum est. Hujus argumenti
causam fuisse recentiores Theologos, & Ca-
sistas, qui inutilibus speculationibus tem-
pus terunt, & ex genio, ingenioque facti,
non ex Patrum doctrinâ, que circa materia
dubia incidunt, audent explicare.

Sextum est. Benignam hanc pro-
ximè administrandi Sacramentum Pœni-
tentiæ doctrinam Scripturarum, & he-
jus Sacramenti institutioni contrariam
esse.

Septimum est. Contrariam quæ
que eam esse Patrum sententiis, ac legi-
bus, quas Canones pœnitentiales appo-
lant.

Octavum est. Reprobam à San-
ctis viris eam fuisse, & præsertim à De-
o Carolo.

Nonum est. *Etiam nunc à melio-*
rius Theologis, ac Sacerdotibus impro-

Decimum est. *Esse eam Sacramen-*
toriosam.

Undecimum est. *Perniciosam quo-*
dam esse.

Duodecimum est. *Hujusmodi sal-*
tem esse, ut aliquo rigore temperanda

Ad hæc ferè capita rediguntur
omnia, quæ contra præsentem beni-
viam congerunt Rigidi morum In-
teritantes, eâ falsâ persuasione decepti,
quæ unicam, aut saltem optimam esse
rationem revocandi homines in viam
viam, si Pœnitentiæ Sacramentalis an-
tiqua disciplina revocetur, aut altera
admodum absimilis invehatur. Is
error duplici fundamento inni-
git. Primum est, falsa circa præsen-
tem Ecclesiæ praxim opinio. Prima
quidem, rigidior & felicior ab eis ha-
betur

A 3

betur, quàm fuerit ; altera verò beni-
gnior, & infelicioꝝ putatur, quàm sit.
Primum fundamentum primâ nostri ho-
jus Operis parte diruimus ; alterum hæc
alterâ parte quater aggreꝝimur,
ut hoc etiam, DEO feliciter
aspirante, diru-
amus.

IMPRIMATUR.

videbitur Reverendissimo Patri Mag.
Sac. Apostol. Palat.
Dominicus de Zaulis Episc. Verulanus
Vicesger.

IMPRIMATUR,

Paulinus Bernardinus Sac. Apost. Pa-
lat. Magist. Ord. Prædic.

CALUMNIA I.

*Ecclesia præsens, in administrando Sa-
cramento Pœnitentiæ, & vindican-
dis Fidelium culpis, à veteri Ecclesiâ
penitus recessit.*

DISPUTATIO I.

Rig.

D Calumniam vocas? **I.**

D. D. Quid ni?

D. R. Igitur præ-
sens Ecclesia à Vete-
ri nihil recessit?

D. D. Id ego non assero; sed penitus recessit nego. Quamvis & illud quoque, nisi bene intelligatur, falsum est, nempe præsentem Ecclesiam à veteri recessisse. Si enim id significet, præsentem Ecclesiam esse, in administrando Sacramento Pœnitentiæ, veteri Ecclesiæ comparariam, hoc etiam nego: Si verò significet, non esse ita severam, ac vetus Ecclesia fuit, non abnego.

D. R. Ego verò, eam esse omnino con-
tentionem assero & probo. Nam vix alia quon-
dam

A S

dam Pœnitentia fit, quàm privata & secreta. Longissima olim fuit & aspera, fletus sanè multus pro foribus Ecclesiæ, stationes bene longæ in Ecclesia, jejunia plusquam multa extra Ecclesiam. Perbrevis modò, nec severa, nempe precarum precum, vel unius, alteriusve jejunii, vel eleemosynæ non admodum largæ. Venia quondam vix in morte dabatur lapsis in quædam crimina; Communio nec in morte. Nunc omnibus utrumque donum non datur modò, sed offertur, sed obtruditur: nec invitantur tantum peccatores ad Pœnitentiam, sed rogantur statim accedere; accedentes reconciliantur statim, sacræ mensæ accumbere permittuntur statim, & vix non jubentur, nec solùm bene sperare de sua salute monentur, sed tanquam pacis inimicum Deo securi, lati & alacres dimittuntur. Negari igitur non potest, præsentis Ecclesiæ disciplinam, esse veteri contrariam; cum, ut ostendi, illa benignissima sit, hæc autem fuerit rigidissima.

2. D. D. Ego verò, quod dicis negari non posse, nego iterum, & negandum omnino clarissimè ostendo.

Et primò, ex confessione ipsius Moritii duobus prioribus Ecclesiæ seculis, satis benignè cum Pœnitentibus actum fuit. *Pœna* (inquit illi 2. c. 21. n. 7. & l. 4. c. 9.) *Criminibus impo-*
ante Novatum breves admodum fuerunt; & *non*

iniquam sceleratissimam hominibus pax & Com-
munitas, ceris de causis, nullâ imperatâ exteriori
penitentia, statim fuit reddita.

Igitur si
præteritæ Ecclesiæ praxis, cum ea, quam statuen-
t Apolloli, ac duobus prioribus seculis ob-
tinet, comparetur, perfimilis apparebit, quod
non negatis: non igitur verum est, quod
sæpe à vobis asseritur, præsentem Ecclesi-
am vindicandis delictis ab antiqua penitus re-
bellere. An Ecclesia nascens, & quæ duobus
seculis adolevit, antiqua non est; eaque sit,
post duo illa priora secula obriguit?

Obriguit inquam; non enim nego, Leges 3
rigidas, post ea prima secula fuisse sanc-
tæ penitentiam in quatuor illas stationes Lu-
is, Auditionis, Prostrationis & Consistentiæ
protractam, multiplicata jejunia, nec nisi
multos & longos labores, fuisse Pœnitent-
iam Ecclesiæ, & Altari reconciliatos. Ve-
rum, tum quoque, cum Pœnitentibus, ex plu-
rimis causis indultum sæpissimè fuit, nec im-
per severissimos eos canones Pœnitentia fu-
it imper interni fori, sed aliquando, aut eti-
am plerumque, fori externi, ut disput. 9. par.
& alibi ostendi. Quamvis ergo etiam cum
antiquæ seculorum Ecclesiæ, præteritæ compare-
tur, non similis quidem, non tamen contraria,
aut valde dissimilis erit habenda. Falsum enim
est, si quis dicat, absolvi omnes, omnibus pœnitentias
bre-

brevissimas, & nihil asperas imponi. omnibus
 statim Eucharistiæ Sacramentum ministrari. In-
 vitantur quidem omnes, ut passim invitant Pa-
 tres, invitatque Deus in Scripturis. Sed non
 omnes qui vocantur, iidem eliguntur. Spes
 quidem salutis fit omnibus, sed nulli securitas.
 Non ita multi puniuntur modò, sed nec ita pau-
 ci. Quare expendenti mihi, quos modò secre-
 tum Pœnitentiæ Tribunal, quod sacram Pœni-
 tentiarum vocamus, in relaxandis secretò con-
 fitentium vinculis Canones servat; quos sacri
 Quæstiores, in delictis contra Fidem, seu Re-
 ligionem vindicandis custodiunt; quæ totius
 Orbem Episcopi, pro tuendâ Ecclesiasticâ disci-
 plina, aut faciunt ipsi, aut fieri mandant; qua-
 demum tot Religiosæ familiæ, vel coactæ, vel vo-
 luntariæ pœnitentiæ leges habent: vix ullum ali-
 ud inter Ecclesiam præsentem & veterem in-
 teresse discrimen, videtur, quàm quòd in
 Ecclesia veteri sæpius Pœnitentia publica impo-
 nebatur, & rursus longior imponebatur Pœni-
 tentia secreta jejuniorum; cuius tamen utrius-
 que boni iactura, eo alio duplici bono competi-
 satur modò, quod longè numerosiores sunt Re-
 ligiosorum, publicè & spontè pœnitentium ca-
 tus; & longè frequentior est nunc usus secreta
 & Sacramentalis Pœnitentiæ.

4.

Ceterum ingressus in Ecclesiam interdici-
 batur olim multis, interdicitur etiam modò

DISPUTATIO I.

5

paucis, qui à reliquo Christi corpore, per
 themata separantur. Arcebantur olim plu-
 ab Altaris ministerio, arcentur etiam mo-
 nec ita rarò; qui nempe, vel à gradu suo,
 obtinent in Ecclesia deiiciuntur, vel à sa-
 cui gradus munere obeundo suspenduntur.
 ante fores Ecclesiæ consistere jubebantur ali-
 ubique accipere pœnitentiam. Ante fores
 Ecclesiæ prosterni jubentur aliqui, & virgæ sub-
 ter humeros denudatos. Recitabantur pub-
 aliquorum crimina; recitantur etiam modò,
 in publico Templo, cum publica sit ejuratio,
 in ampla satis aulâ, cum sit semipublica. Car-
 angustis qui graviora deliquerant, manci-
 abantur olim ab Ecclesiastico magistratu; man-
 & modò. Plurium annorum, aut
 pœnitentia imponebatur olim, impo-
 etiam modò vel à Fidei, morumque Cen-
 bus, vel à supremo Pœnitentiario. Cum
 lapsis non reconciliabatur amplius publicè
 Ecclesiæ. Nec modò eadem reconciliatur cum
 lapsis in ea scelera, quæ semel ejurarunt;
 eos è sinu tuo, velut indignos, quibus am-
 habeatur fides publica, expellit. Specta-
 demum erat olim Ordo Pœnitentium, qui
 demissis induti sacco, nudis pedibus
 debebant publicè. Spectabilis nunc eti-
 m est, longè numerosior Ordo Pœnitentium, qui
 arterioribus legibus vel Augustini, vel Do-
 minici,

minici, vel Francisci, vel Teresiae vel aliorum
 Sanctissimorum Institutorum, Pœnitentium
 antiquorum asperitatem, aut exæquant, aut ex-
 xuperant. Non est igitur præsens Pœnitentia
 disciplina veteri prorsus absimilis, aut contraria.

D. R. Quæ enumerasti, vestigia sunt veteris
 Pœnitentiæ, non autem ipsa.

D. D. Nec sunt vestigia sola, nec ipsa, sed
 ei similis Pœnitentia, aut etiam melior, quia
 tolerabilior, & humanis moribus

& viribus magis accom-
 modata.

CALUMNIA II.

Refrigescens Fidelium Charitas praesentis Ecclesiae benignitatem invexit.

DISPUTATIO II.

Dis. **I**D à vobis asseri est in- I.

dubitatum, nam ita
habet vester Ægidi-
us Gabrielis in suo
Moralis pag. 134.
Refrigescente paula-

*tim charitate, à tribus aut quatuor seculis, an-
tequos rigor est relaxatus* Consentit Gaspar
Lentius tom. 2. dissert. 6. quæst. 8. cap. 5. art.
1. *Hæc mutatio contigit ex eo, quod Christiano-
rum tepiditas Canonum rigorem ferre non pos-
set.* Nec dissentit Episcopus Castoriensis, dum
lib. 2. cap. 16. §. 4 loquens de benigniori eà pra-
ctica, quâ modo utimur, vocat eam *lanuginosam*
*etiamque consuetudinem, introductam à teme-
ritate, que nescit artem animabus medendi, &
ignavo timore, qui quarit hominibus placere.*
Hanc

Hanc autem ignorantem temeritatem, igna-
vumque timorem, amoremque placendi homi-
nibus, à refrigerante Charitate exortum ab-
que dubio dicet.

D. R. Hæc absque dubio est communis
nostrorum Doctorum persuasio, nec alia vide-
tur esse vestrorum.

D. D. Scio, id passim asseri etiam à Do-
ctoribus non ita rigidis, non tamen ab erudit.

D. R. Ut video, te solum facis Doctorem
eruditum.

D. D. Non ita desipio, ut tanti me fa-
ciam. Sed hoc parum refert. Ex his quæ
cam, intelliges, ab eruditis id asseri non posse
verasque causas, propter quas benignior
praxis fuit invec̄ta & approbata, alias fuisse.

D. R. Dic ergo, quæ nam illa fuerint.

2. *D. D.* Prima ea fuit, quòd alia sive
tempora ab iis, quæ eum rigorem depopula-
rant. Fuit is rigor invec̄tus, ut monuimus
(disp. 9. part. 1. num. 22.) primò ad occu-
dendum os Novatianis, qui Catholicorum Pon-
tificum in condonandis culpis benignitatem
carpebant semper, & damnabant. Secundò
ut ex severitate disciplinæ dignoscerent Ethni-
Ecclesiam Catholicam, nec inter Fideles rece-
serent Gnosticos, Valentinianos, aliosque
jussimodi de grege porcorum Hæreticos, ut
pe cum magno Christiani nominis dedecore fa-
ciebant

DISPUTATIO II.

lebant, quos proinde monere voluit Lactanti-
 cum ait cap. ult. lib. 4. *Sciendum est, illam
 severam (Ecclesiam) in quâ est Religio, Con-
 fessio, & Pœnitentia, quæ peccata & vulnera, qui-
 bus est subiecta imbecillitas carnis, salubriter
 curat.* Tertiò, ne tot Fideles in Persecutioni-
 bus haberentur sub eâ spe obtinendi postea sine
 proprio labore sui lapsûs veniam. *Duriorem re-
 sponsum fecit temporis ratio, (inquit Innocen-
 tius ad Exuperium Ep) ne Communionis conces-
 sio facillitas, homines de reconciliatone securos,
 non revocaret à lapsu.*

Hæ tres fuere, aut solæ, aut præcipuæ cau- 3.
 sæ quæ primos illos Canones Pœnitentiales a-
 uerios condere suaserunt. Prædictis ve-
 rificatis causis paulatim deficientibus, aliæ tres
 addiderunt Canones jam conditos, magna ex
 parte custodire, aliquosque alios condere non
 potuerunt severos. Prima ea fuit, ut Fideles ab-
 stinerent à peccatis, quæ aliis scandalo essent;
 si id genus culpæ commisissent, tantum pub-
 licè Pœnitentia prodesse ad exemplum, quan-
 tum publicè flagitio nocuerant. Tunc autem,
 cum non præcesserant tot exempla virtutum,
 quæ ubique permixti essent Fidelibus Hæ-
 reticis, Ethnicisque, peccata quæ publicè com-
 mitterentur, gravissimum, multoque majus,
 in eorum modò, Fidei & moribus damnum infere-
 rent; ac propterea, digna erant, quæ severius
 punirentur.

B

A

Altera causa fuit, ut in hac vita Fideles eam totam poenae partem persolverent, quae post remissam culpam remanet persolvenda; hinc illa tot annorum jejunia abstinentiaeque, quae praesertim, post sextum seculum Poenitentibus, etiam cum Ecclesia, & Altari reconciliatis imponi consueverunt.

Tertia causa fuit, ut esset in Ecclesia uterque Ordo, Innocentium videlicet, qui perpetuam castitatem Deo vovebant publicè; & Poenitentium, qui publicam poenitentiam, & subinde perpetuam profiterentur. Non deerant enim, qui licet penitus absoluti, in eis Poenitentiae publicae exercitationibus, eoque humillimo vitae genere, usque ad mortem sponte perseverabant.

His de causis, necessaria aut utilis vita fuit. Episcopis ea tam severa culparum vindicta; publica quidem, si publicè; secreta, si secretò peccatum esset; donec ea in Ecclesiâ, majora boni obtineri posse ostendit, quam quae ex ea tantum severa disciplina obtinebantur.

4. Primam mutandi occasionem praebuit ipsa major numerus Sacerdotum. Longè minor fuerat is per aliquot secula, cum Ecclesia nondum tot praediis ditata, tot alere Ministros non poterat. Cum ergo Populi per secretam Confessionem excoli jam eò facilius possent, quod plures erant, qui excolerent; cumque secreta Confessio,

...o, præsentissimum contra omnes animi mor-
 ... & peccata remedium sit, si præsertim sit fre-
 ... eius usus, ut ex longiori experientia co-
 ... erant Patres; non debuit ægro fieri odio,
 ... sed potius facilis, cum frequenter non fiat,
 ... est arduum. Sapienter igitur, & ex ve-
 ... rudentia cœperunt Patres antiquum rigo-
 ... temperare.

Temperarunt autem 1. dum non coege-
 ... amplius publicos Pœnitentes in quatuor il-
 ... ationibus, cum eâ vestium, corporis, ani-
 ... que humilitate, per plures annos aut menses
 ... sistere; sed hæc solum præstare, nempe in
 ... Ecclesiæ, vel intra ipsam, publicam Pœ-
 ... nitiæ significationem exhibere, secedere in-
 ... per quadraginta plus minus dies, in locum,
 ... ergando perflatum, variisq; labores ani-
 ... destinatum; publicè postea in Templo ve-
 ... exposcere; eâque obtentâ, jejuniis aliquan-
 ... vacare, & oblectamentis minùs necessariis
 ... minere. Quod quidem Pœnitentiæ genus
 ... erat, longè tamen minus, quàm esset ea in
 ... Ecclesiæ, stationaria & humillima Pœ-
 ... nitiæ, de qua egimus in Præfatione ad pri-
 ... partem. Videtur autem hoc primum tem-
 ... mentum contigisse circa finem seculi sexti,
 ... antea, in pluribus Ecclesiis, ut alibi
 ... arimus, utque colligitur ex antiquissimis

ibris Pœnitentialibus aut sacramentalibus, quorum non semel meminimus.

6. Cum autem quotidie magis experiendo cognoscerent Patres, eam Pœnitentiæ disciplinam, quamvis non parum temperatam, non revocari homines à peccatis, sed à Pœnitentia peccatorum excogitarunt aliud temperamenti genus, quod redemptionem vocarunt. Permiserunt igitur Pœnitentibus, ut possent Pœnitentias majores, & canonicas permutare in alias minores, quibus illi redimi dicebantur. Non fuit initio indultum absolutè, sed si non posset commodè fieri Pœnitentia canonica. Hinc Patres Concilii Triburiensis, celebrati anno 895. cap. 56. permittunt homicidæ, cui longa, & severa jejunia imponunt, ut post primos quadraginta dies si vel in hoste sit, vel in aliquo magno itinere, vel longè aut diù ad Dominicam quartam, vel si infirmitate detentus sit, liceat ei tertiam feriam, & quartam, atque Sabbatum redimere uno denario, vel pretio denarii, sive tres pauperes pro nomine Domini pascendo. Et apud Abbatem Reginonem cap. 440. lib. 2. suæ Collectionis. Si quis feriam non potuerit jejunare, & habuerit, unde potest redimere; si dives fuerit, pro septem hebdomadis det solidos viginti. Si non habuerit tantum, unde dare possit, det solidos decem, si autem tantum pauper fuerit, det solidos tres (Dare autem debet

abbat sine pro redemptione captivorum, sine
 pro Sanctum Altare, sine pauperibus in eleemo-
 syna, ut idem subdit) sed alii postea plenam,
 absolutam redimendi facultatem concessere,
 ut lege, ut qui talem eleemosynam faceret,
 aut plures menses, vel annos Pœnitentiam
 redimeret. Similiter, qui tot Psalmos can-
 teret, qui tot metaneas singulis diebus unius
 mensis peregisset, nempè qui se tot vicibus ad
 terram humiliter inclinasset, vel prostravisset:
 qui tot palmatas tolerasset, vel se tot sco-
 rionibus super nudam carnem pulsas-
 set, tantum pœnitentiæ canonicæ redimeret,
 communis, & cuique permissus hic redimendi
 modus, per eleemosynam, vel per sui corporis
 flagellationem, erat (ut bene nôsti) tempore
 sancti Damiani. Hinc in Ep. quam recitat Card.
 de S. ad an. 2055. *Cum à Pœnitentibus terram*
redimus (nempè prædia, domos, pecuniam)
et mensuram muneris, eis de quantitate Pœni-
tiæ relaxamus. Et agens de Dominico Lo-
 pinto refert, uti intrà paucos dies cedendo se-
 centum annos, & psalteria decantando centum an-
 nos pœnitentiæ canonicæ persolvebat. Nec
 unquam ex refrigerante Fidelium cha-
 ritate, has pœnitentiæ redemptiones invec-
 tas queritur is Doctor, cetero qui rigidus, &
 severus.

B 3

Quia

8. Quia verò hoc redemptionis temperamen-
 tum imminuerat quidem non parùm onus Pœ-
 nitentis, sed nimis auxerat illud Confessarii, cu-
 jus intererat, quoties Confessiones audiebat, ex-
 pendere, & recolare, quam Pœnitentiam anti-
 qui Canones singulis peccatis imponerent,
 quàmque novi Canones ei subrogari permitte-
 rent, quod quidem eum in ingentes angustias
 coniciebat, ut constat ex facto, quod narrat
 Petrus Dam. (quod ipse disp. ultima partis pri-
 mæ meministi) ideò fuit necessarium tertium
 temperamentum, quo taxatio Pœnitentiæ per-
 missa fuit arbitrio Confessarii, iussi tamen non
 ignorare Canones Pœnitentiales, ut ex ipsis in-
 telligeret, cui delicto major, cui minor Pœni-
 tentia deberetur. Semel autem traditâ Sacra-
 dotibus statuendæ Pœnitentiæ facultate, cum
 hi docerentur semper magis ipsâ experientia
 longè utiliorem esse in hoc Sacramento bene-
 gnitatem, quàm severitatem, rigor antiquus do-
 fuit, nempe ex destinata, eaque sanctissima vo-
 luntate, non autem vitio Pœnitentium, aut Con-
 fessorum.

9. Alteram mutandi occasionem prebuere, in
 sceptæ sæculo undecimo contra Turcas, aliosque
 nominis Christiani hostes, Palæstinâ potitos, et
 cræ bellorum expeditiones. Cum enim Urbanus
 hujus nominis II. ea loca Christi præsentia
 & nostræ religionis mysteriis consecrata esse
 dicitur.

Tyranni manibus eripi cuperet, & in-
terrem in id militum copiam conscribi vellet;
bellibus edixit, ut si sacræ militiæ nomen da-
bat, nullam aliam pro quibuslibet delictis jam
missis Pœnitentiã subire tenerentur; par-
ticipã in eas Regiones profectio in Pœni-
tentiã abeunte, partim persoluto ex Thesau-
ro in debitã pro peccatis pœnæ solutio-
pretio, nempe partim per imponendã, vel
positã Pœnitentiã redemptionem, partim
per eam pœnæ liberalem relaxationem, quã
sumus Pontificiam Indulgentiam. Cujus fa-
cilitati cum incredibilis fuerit utilitas, revo-
cavit, ut alibi dicemus, innumeris pec-
catoribus ad suorum criminum Confessionem,
omissã ex timore severissimæ Pœnitenti-
e, quam Gallici Episcopi fortè aliis severio-
rè injungebant, factum fuit, ut id ipsum alii in-
Pontifices, similes in hostes Fidei expeditio-
adornantes fecerint, utque in posterum alli-
tudinis Fidelibus ad frequentem Sacramento-
rum perceptionem, quæ quotidiè magis utilis
prohibebatur, sæpe Indulgentia, ac venia simi-
lari proposita fuerit, ac Pœnitentiã ferè omnis,
magna ejus pars relaxata iis, qui confessi,
peregrinationem instituerent, aut Tem-
plum aliquod inviserent, aut agris in aliquo Zeno-
philio ministrarèt, aut operã suam, vel suas opes

in alicujus Templi ædificationē, vel instaurationem impenderent, vel alendis sacris Ministris aliquid præberent. Hinc præsertim ea in Ecclesiam, quæ modò viget, praxis invec̃ta, nempe ex comperta utilitate, non verò ex refrigerante Fidelium charitate.

10. Tertiam demum mutandi occasionem præbuere Religiosa familia, circa decimum & duosequentia secula à viris Sanctissimis ad archetypam vitæ rationem revocata, aliæque multo paulo post exortæ, quæ non unam aliquam regionem infederunt, ut magni Antonii alumni, nec vitam coluere in victu, & vestitu temperatam, ut aliæ præter Monachorum familia, sed qualem decet esse vitam Pœnitentium. Sæculo decimo clarescere cepit Cluniacensis Ordo, ex quo velut alveari fecundissimo, Monachorum multa examina prodierunt, & Galliam, Italiam, Germaniam, & Hispaniam suarum virtutum exemplis ditarunt. Sæculo undecimo Camaldulensium per Romualdum Abbatem Ordo coepit, Vallis umbrosæ per Joannem Gualbertum, Chartusianorum per Brunonem, & Cisterciensium per Robertum Abbatem, quem ipsum Ordinem postea, nempe sæculo duodecimo, Dominus Bernardus Abbas mirificè auxit, illustravitque. Sæculo verò decimotertio fere omnes Mendicantium Ordines instituti sunt. Cum ergo profiterentur omnes vitam maximè as-

sterant

aratio
 inistis
 in Ec
 , nem
 frigel
 m pra
 & duo
 rctiss
 mltaz
 m re
 umi
 mpera
 e, sed
 Seculo
 o, et
 norum
 aliam
 tutum
 amab
 o oce
 rum
 terio
 ipum
 o, Di
 ra v
 met
 Cum
 e a
 rum

tem, non fuit opus Confessariis, ut iis, qui
 priora commiserant, quosque antea vitæ
 cultum pœnitebat, longam & asperam, quam
 canones Pœnitentiales statuerant, Pœnitenti-
 am imponerent, cum sponte sua, aut ex solo
 Anathematis consilio, quod circa hæc
 tempora à summis Pontificibus dari Pœniten-
 tiam consuevit, ad prædictas Religiosas fami-
 las conuolarent, quod innumeri fecere, & plu-
 rum, quam ullo unquam tempore fuerint in Ec-
 clesia Pœnitentes; itaut pro uno, eoque non
 modum magno, qui olim fuerat Ordine, Pœ-
 nitentium, tot huiusmodi Ordines extiterint,
 quæ erant in Ecclesia recens exortæ aut restitu-
 tæ Religiosæ Familæ. Non igitur languida
 est pietas veteris Pœnitentiæ jugum ex-
 actum, sed mens cœlitus immissa suasit anti-
 quam canonum Pœnitentiam, in eam longè sa-
 uenriorem, nec minus asperam Religiosæ pro-
 visionis Pœnitentiam commutare.

Hæc satis ostendunt, suaviorem hanc ad II.
 celebrandi Sacramenti Pœnitentiæ rationem,
 & vindicandorum criminum disciplinam, non
 tantum vitio inuictam fuisse: sed potius Di-
 uino consilio, ad hunc ipsum finem, prædictas
 humanarum mutationes ordinante Nu-
 meris Providentiâ. Cujus meæ sententiæ va-
 lidissimum argumentum illud est, quod, cum
 eodem tempore sanctissimi Pontifices Ec-
 clesiam

B s

clesiam

clesiam rexerint, & plurima Concilia fuerint celebrata, nusquam legitur, fuisse de revocanda in pristinum statum disciplinâ Pœnitentiæ tractatum, nullus canon in hunc finem conditus, nunquam de non custodita veteri censura expostulatum.

12.

Seligam seculum decimum tertium, quo collapsum maximè fuisse veteris Pœnitentiæ studium, ac rigidam disciplinam, affirmant, ac dolent semper Adversarii omnes. Hujus seculi Pontifices & Concilia recensebo, canones & decreta pervestigabo, quæram, an ullum sit de veteri Pœnitentiæ praxi, aut retinendâ, aut restitutuenda.

D. R. Immenus is labor sit, ne quæsomus & te defatiges.

13.

D. D. Ego quidem nihil defatigabor: quod autem ipse defatigandus sis, tibi tribue, qui negasti, quod non debebas. Incipiam ab Innocentio III. qui initio hujus seculi, nempe ab anno 1198. usque ad annum 1217. rexit Ecclesiam. Is (ut scribit Platina) *vir fuit doctrinâ & moribus insignis; omnium consensu, mortuo Cœlestino, in ejus locum Pontifex susceptus... in quo vis genere virtutum probatissimus, dignitate qui inter Sanctos Pontifices censeatur.* Adhuc Ciaconius in tanti Pontificis commendatione Cœlestinum III. ejus prædecessorem morti præcipuum luculentâ oratione Cardinalibus laudat.

stantibus persuasisse, ut, se vitâ functo,
alium Pontificem eligerent quam Joannem
Liberarium (id erat ante Pontificatum Inno-
centii nomen) doctrinâ & moribus insignem,
quod quamvis eius electioni obstare posset, ne-
morientibus Pontificibus jus nominandi suc-
cessorem tradi videretur, vicit tamen ingens Lo-
rentii virtus, tantumque valuit ejus doctrina,
obstantisque opinio ut in tanto Sacerdotio ob-
stare, nihil ei atas obstaret, omnium enim
cardinalium junior erat (nempe annorum 37.)
iuris Ecclesiastici à Regibus, & Principibus
curatus exactor, & eorundem criminum acer-
rimus reprehensor, quibus in faciem restitit.
Francorum, Angliæ, Portugaliæ, Cypri, Reges
publicè redarguit; labem Simoniacam, & ve-
ritatem, quantum in ipso erat, exterminavit,
incipiens, ut omnes aulae Palatinae Ministri,
inter Scribas, & Bullarum seu Sigilli custodes,
omnia gratis impenderent... Hæreticos, & ma-
sentientes, & Schismaticos, ad veram Fidei
regulam reducere conatus, pertinaces acriter
persequutus est. Quis credat, tantum Pontifi-
catum, tam fortem; tam vigilem, tam cupidum
ambitionis, tam Sanctum, ea omisisse, quæ po-
tissimum sui muneris erant, nihilque sollicitum
fuisse de mala Sacramentû Pœnitentiæ admini-
stratione tollendâ, cum præsertim paulo antè
dica-

dicatur inveſta? At is idem Pontifex, quæſti-
tam multa decreta ediderit, tot epifto-
las ſcripſerit, & quamvis in Concilio Lateranenſi, quod
ipſe congregavit, de hujus Sacramenti admini-
ſtratione egerit, nunquam eam Theologorum,
Confefſorumque benignitatem, quâ tunc Sa-
cramentum Pœnitentiæ adminiſtrabatur, im-
probavit. Non igitur eam pernicioſam puta-
vit, nec vitio Pœnitentium, aut Confefſorum
inveſtam. Quin potius eam probare viſus eſt,
dum Fidelibus onus confitendi plusquam ſe-
mel in anno imponi noluit, & Confefſarios di-
ſcretos eſſe voluit, & *cautos, ne verbo, vel ſi-
gno, vel alio quovis modo, prodant aliquatenus
peccatorem.* Concil. Later. 4. can. 21.

14. Innocentio tertio ſubrogatus fuit Hono-
rius tertius, & quidem omnium ſuffragio, quod
non leve eſt ejus non ordinariæ virtutis & præ-
ſentis argumentum, quam tota Pontificatus
ſui tempore oſtendit. Verùm nec ipſe cogi-
vit quidem de corrigenda ea, quæ jam invalui-
ſcebat Theologorum, Confefſorumque beni-
gnitate. Uti neque Gregorius IX. ejus ſuc-
ceſſor; *vir (inquit Ciaconius) conſtantia, au-
tenti magnitudine, & vite ſanctitate clariffimus,
juris Eccleſiaſtici conſantiſſimus aſſertor, cupi-
endi gratiâ multas afflictiones paſſus eſt, nec mi-
nis, precibus unquam ab eo munere ſtrenue ob-
ſtando averti potuit.* Et cum eſſet vir Divi

antequamque juris consultissimus, Decretalium li-
 bro viris moralibus clementer disposuit. Scrip-
 tis quidem ad facultatem Theologicam Pari-
 sensem epistolam bene longam, inque eâ ali-
 quod ejus Scholæ Theologos redarguit, quòd
 eorum naturali Philosophiæ tribuerent, eâ-
 que omnia Fidei mysteria explicare se posse con-
 crederent; perinde Fides nihil nos supra naturam
 extollat. In ea autem, nihil de Theologica,
 et Morali Opinione pertinentibus ad pra-
 cticam, Pœnitentiæ benignitate agit, quamvis, ut
 in loco dicitur, iidem illi Theologi, essent
 præcipui propugnatores. Epistolam re-
 fert Odoricus Raynaldus ad annum 1228. n.
 ex eâque apparet, quantus fuerit hujus Pon-
 tificis ardor, in novis erroribus à Theologiâ ab-
 legendis; & quantus fuisset in corrigenda mo-
 derata Facultatis benignitate, si eam Populorum
 impetibus, & Sacerdotum nimia facilitas contra
 veterum regulas invexisset: cum præsertim in
 prædicta epistola totus sit in redarguendis iis,
 qui statutos à Patribus terminos transfiliunt, &
 veterum doctrina recedunt.

Gregorio IX. post breve intervallum Cœ. 15.
 Innocentius IV. qui vix electus occubuit, successit In-
 nocentius IV. tantæ simul pietatis ac doctrinæ ut,
 non potuerit (sunt verba Ciaconij) *quisquam eli-
 gibilior Ecclesia Romana Pontifex.* Patres
 Lugdunum ad Concilium Generale vocavit,
 inque

inque ipso summi regiminis fastigio collocatus, scripsit multa in vetus Testamentum, & præsertim in lib. Decretalium magno Canonistarum bono, aliæque non pauca. Ad eam verb suavem hanc administrandi Sacramenti rationem, quæ tunc obtinuerat, non improbavit, ut probaverit potius, dum, ut refertur in Summa Astensi, lib. 1. tit. 21. cum cæteris illius ævi Theologis, Pœnitenti concedit facillimas impostæ Pœnitentiæ redemptiones, mutatiônique. Hæc autem sunt prædictæ summæ verba. *Notandum etiam secundum Joannem, Pœnitentia sit impostæ à Canone, liberatur quæ à jejuniis, dando denarium, vel legendò psalterium propriâ autoritate. Innocentius verò dicit, quod jejunia necessaria, ut quatuor temporum, & hujusmodi, non possunt redimi, nisi sub sit rationabilis causa; voluntaria verò, redimi possunt sine autoritate Superioris. Voluntaria vocantur quæ non sunt ab Ecclesia impostæ, sed voluntate & arbitrio Confessarii imponuntur.*

16. Post Innocentium, Ecclesiæ regimen suscepit Alexander IV. anno 1244. *ecuditione & sanctitate insignis, Hæreticorum os, quorum libros propriis manibus flammis tradidit, ut idem Ciaconius scribit; libris verò Theologorum vel Casuistarum, benignitate plenissimis, qui tunc editi fuere, pepercit penitus, quod ipsum fecit Urbanus IV. meritorum præstantiam quam*

vis humili loco natus esset, nec in Colle-
 gium Cardinalium cooptatus ad summam di-
 gnitatem evectus. Eo mortuo, Pontifex crea-
 tus anno 1265. Clemens IV. *prudentiâ, mori-*
bus, & vita sanctitate præstantissimus, Legum
 clarus, ut *Lumen Juris* fuerit appel-
 latus: tam amans Ecclesiasticæ disciplinæ, ut
 septuaginta Episcopos, quod Manfredo adhæ-
 rent, e gradu deiecerit; tam addictus rigidæ
 continentiæ, ut à carnibus abstinere, cilicio nu-
 m. corpus tegere, & vigiliis macerare soleret.
 nomen non effecit, ut severos Veteris Ecclesiæ
 canones restitueret, aut vel unum doctrinæ,
 communis, benignissimæ apicem abrade-

Par Clementi fuit ejus successor Gregori- 17.
 vir ex Platinâ in *omni vitâ clarus, pruden-*
ter gerendarum, fortitudine animi, & re-
verentiam humanarum contemptu, & ex Ciaconio,
sanctitate, Religione, modestia, utriusque juris
peritiâ, & omnium disciplinarum doctrinâ in-
 dignus propterea, qui quamvis non esset
 numero Cardinalium, præferretur tamen
 à Divo Bonaventura, cujus judicio
 decreverant Cardinales Electores. Cu-
 jus quidem Gregorius, operâ suâ, Patrûm-
 quos ad Concilia vocavit, abusus omnes
 auferre, suumque Ecclesiæ nitorem restituere,
 antiquum rigorem: non igitur hic ad
 Eccle-

Ecclesiæ nitorem tunc pertinere visus est ;
Sacerdotum in eo Sacramento benignitas
habita pro abusu.

18. Hanc profectò benignitatem, qualis
quanta esset, noverat optimè Innocentius V.
qui Gregorio successit, utpote qui ex Ordine
Prædicatorum, in quo tandiù h. c. Sacramen-
tum administraverat, ad Pontificiam digni-
tatem fuerat evectus, nec tamen cogitavit
quam, de ea vel tollenda, vel corrigenda, ut
is, qui Innocentio successit post brevissimum
Adriani V. & Joannis XX. Pontificatum, ne-
pe Nicolaus III. quanvis fuerit, ut referunt
tina, & Ciaconius, *Religionis observantissimus*,
*& multa, ad Cleri populiq; Christiani com-
dum & utilitatem pertinentia, constiuern.*

19. Post Nicolaum III. usque ad Benedic-
XI. qui initio seculi sequentis fuit Pontifex
nunciatus, præfuerunt Ecclesiæ Martinus II.
ctus IV. doctrinâ, rerum gerendarum
perientiâ, animi magnitudine, *morum
ta sanctitate insignis*, Honorius IV. *vir in omni
ritâ probatissimus, & Christiana Religionis
toregrius*, Nicolaus IV. ex Franciscana
milia, *quam sanctitate & doctrina propagavit*.
post conciliatos cum Latinis Græcos, aliâ
edita omnium virtutum exempla, ad Pontif-
ciam dignitatem, quam sanctissimè gessit, eve-
ctus, Cælestinus V. abdicato supremo in certis

Magistratu celeberrimus, Bonifacius VIII. ma-
 gitudine mentis & animi, doctrinâ, rerum
 experientiâ & optimis constitutionibus vix ul-
 timi Pontifici secundus. Horum autem quinque
 nemo, de veteri Poenitentia discipli-
 na, aut novâ, nempe eâdem, quæ
 viget, corrigendâ cogitavit.

Hi fuere hujus Seculi XIII. Pontifices, 20.
 omnes sapientiâ, & pietate præditi, plerique
 doctrinâ præstantes, non pauci laude sanctita-
 tum illustres; qui profectò benigniorem hanc
 legem, quam facile tollere, aut corrigere po-
 tuerunt, utpote recens invecctam, omninò sustu-
 lerunt; aut castigassent, si eam dignam censurâ
 ducerent; dum ergo nihil prorsus egerunt, ut
 ablegarent, vel corrigerent, dicendum est,
 quod quæquam ab eis fuisse improbatam, nec ha-
 bitam, tanquam hominum vitio invecctam.

Quod ipsum simili ratione ostendo ex 21.
 Conciliis, tum generalibus, tum particularibus
 in eadem tempora celebratis. Centum, plus
 minus, ea fuere, & inter ea, tria œcumenica,
 Lateranense quartum, duo Lugdunensia,
 ad quos addi potest Viennense, paulo post convo-
 catum. In ipsis autem quamvis fuerit de di-
 sciplina revocanda, seu retinendâ, quin etiam
 de Poenitentia Sacramento non semel actû;
 in constituendis tamen in eo administrando vere-
 re de Censuræ legibus, vel saltè de ea, quæ jam

C

in

in communem praxim abjerat, Ministrorum
imponendis Pœnitentiis benignitate, tantillimè
castigandâ, actum nihil fuit. Agitur de eo Sa-
cramento in Concilio Eboracensi, quod cele-
bratum fuit anno 1197. deq̃e ipsis Pœnitentiis
imponendis agitur, id autem præcisè statuitur

22. *Ne Sacerdos Laico ad Pœnitentiam venientis
obtentu cupiditatis injungat, ut Missas faciat
celebrari.* Agitur de eodem Sacramento in
Dioclenſi anni 1199. sed id mandatur tantum
ne Confessio reveletur. Agitur in Londinenſi
anni 1200. sed illud solùm monentur Con-
fessarii, ut maturè, & prudenter imponant Pœni-
tentiis, parcântque famæ Pœnitentis. *Cam
Pœnitentia (inquiunt Patres) quæ est secunda
bula post naufragium, tantò major adhibenda
sit circumspèctio, quantò magis est necessaria
post lapsum reparatio, nos Sacrorum Canonum
statuta sequentes, præcipimus, ut Sacerdotes in
Pœnitentia diligenter attendant circumstantias
qualitatem scilicet personæ, & quantitatem pec-
catis, liciti, tempus, locum, causam, moram in peccato
factam, devotionem animi Pœnitentis: & ut Pœ-
nitentia talis injungatur Uxori, unde non re-
datur Marito suo suspecta de aliquo occulto
enormi peccato. Idem in Marito conservetur*
23. In Concilio autem Montinenſi anni 1204
non solùm nihil egere Patres contra Pœnitenti-
talem benignitatem, sed ingens ejus exemplum præ-

tribuere, in statuenda pœna valde miti Remun-
Comiti Tolofano, qui Petrum de Castro-
ro, Monachum Sanctissimum, & Inquisito-
Pontificij legati munere fungentem, oc-
mandarat, aliâque tam enormia scelera Hæ-
Infidelitatis, Incestus, Sacrilegii, & al-
is cujusvis generis patrarat, ut vix ullus
malium majora unquam commiserit. Vi-
possunt, quæ de eo refert Petrus Valliser-
apud Odoricum Raynaldum ad ann.
num, 22.

Quid circa Pœnitentiæ sacramentum sta- 24.
Concilium Lateranense, ab Innocentio
celebratum ann. 1215. dictum est supra,
de eo Pontifice ageretur. Ejus Concilii
monem benignissimum servari jubet anno
Concilium Oxoniense, aliumquæ addi-
ipsum favorabilem Pœnitenti, nempe hunc:
*nonnunquam ob defectum Confesso-
vel quia Decani Rurales, & persona eru-
sunt fortè confiteri suo Prelato, certum immi-
periculum animarum; volentes huic morbo
statuimus, ut certi Confessores pruden-
discreti, per singulos Archidiaconatus, ab
epo loci constituantur.* Simile decretum 25.
alterum totius Angliæ Concilium, coa-
Pontificio Legato anno 1287. de quo sic
dicitur Odoricus Raynaldus. *Approba-
ille antiquus mos, ut ab Episcopo in sin-
gulis*

gulis Decanatibus viri probi constituerent qui populi, ac minorum Clericorum confessiones admitterent. In Ecclesiis verò Cathedralibus Confessores instituerentur generales. Habuerunt quidem hujus Concilij Patres de vita Confessorum diligentem quæstionem, quàmque in audiendis Confessionibus culpam committerent, indagarunt. Quamvis autem omnes eadem benignitate hoc Sacramentum administrarent, qua modò administratur, id eis culpæ tributum non fuit, sed eorum sola cupiditas damnata fuit. Inter ceteros etiam abusus (inquit idem Odoricus) nonnulli Sacerdotes, pro accipiendis confessionibus pecunias extorquebant. Statutum propterea, ut, qui ea se labe contaminarent, Sacerdotio ab Episcopo submoverentur.

26.

Fuerunt absque dubio pleraque hujus sæculi sæculi decimi Concilia ad eum finem celebrata, ut aut Principes contumaces anathemate ferirentur, aut discordantes ad concordiam revocarentur, aut Ecclesiarum Immunitas propugnaretur, aut sacræ bellorum in hostes Fidei expeditiones decernerentur. Nemo tamen inficiabit, in his ipsis Conciliis, etiam de reformatione actum esse: & rursus, præter prædicta, non pauca alia Concilia, in hunc potissimum finem fuisse coacta, & quidem in Gallia, ubi benignitas Pœnitentialis invaluerat, & à Theologis Parisiensibus publicè, ut alibi dicitur, propugnabatur.

Hæc Concilia fuere præsertim Avenionense, celebratum anno 1209. Tolosanum anno 1228. Narbonense anno 1235. Albinense anno 1244. Bitterense anno 1254. Burdegala duo, nempe anno 1255. & anno 1260. nonense anno 1269. & Bituricensia duo, nempe anno 1276. & anno 1286.

Et quidem Avenionense, ut à primò incipit, inolitòs in ea Ecclesia abusus excindere selet, & antiquam pietatem, quavis ratione obtinere, in ipso exordio monet, quod est humilissimi. *Cum in Provincia partibus, refrigerante charitate, adeò abundaverit malitia, ut ferè omnes indigena, in profundū venerint vitiorum: ut presentibus & futuris temporibus provincialium malitiis occurratur, innovare antiquos Canones Sancta Synodus & promulgare curavit, eà potissimum ratione inducta, quia veteribus insuetis adhibere convenit excogitata remedia, & antidota insueta; & vulnera, quæ levia momenta non sentiunt, mordicativis seu vexativis remediis curari oportet.* Terribilem hunc vitiorum fulmina sequuta sunt contra varios hominum gradus, & pravos usus vibrata: nullum tamen benignos Theologos, seu Confessarios afflavit quidem, nedum adussit, nihil proferens monitos, severiorem in iudicando, vel absolvendo adhibere censuram: Non igitur putant, eam praxim benignam, quâ tunc admi-

nistrabatur hoc sacramentum, ortam fuisse et refrigerante charitate, cujus pravos abusus excindere se velle profitentur hujus Concilii Patres.

Nihil pariter monentur in Tolosano Confessarii ipsi, sed soli Pœnitentes, nempe ut confessionem peccatorum faciant ter in anno proprio Sacerdoti, vel alii de voluntate ipsius Sacerdotis.

28. Monentur quidem in Narbonensi Fidei Quæsitores, severè in Hæreticos animadvertere; non autem Confessarii in Pœnitentes, imò quia admodum graves erant eæ pœnæ, quas Hæreticis infligendas monuerant Patres, tandem postea monent, non intendere se Legem condere, qua eas infligere Quæsitores prædicti omninò tenerentur. Quò sanè confirmatur, quod alibi monuimus, veteris Ecclesiæ Canones Pœnitentiales, quorum, usus mansit apud prædictos Inquisitores, non habuisse vim præcepti, cui parere tenerentur Episcopi, vel Confessarii.

29. In Bitterrensi, quamvis multi sint Canones, nullus est de Pœnitentia. Altum quoque de ea silentium in Albiensi, quamvis ex toto eorum Provinciarum Patribus à Legato Pontificis collectum, subtiliter inquirat in omnes utriusque Cleri actiones. Nullus similiter de fœderis Pœnitentialis benignitate corrigenda, in utroque Burdegalensi. Duos habet Canones ad Pœ-

penitentiam spectantes Senonense Concilium.
 neutro tamen carpitur benignitas Confesso-
 rum; quin in secundo, quorundam Regula-
 rum severitas redarguitur, qui publicas pro
 occultis poenitentias imponebant; sta-
 tuuntque, ut pro peccato incognito & occulto,
 nulla pena nullatenus statuatur, ex quo si per
 confessariis fiat, quoquomodo peccatum ipsum per-
 tineret, vel adduci.

In Bituricensi primo ex prædictis duobus, 30
 annis totius Galliae, & fortè etiam An-
 ti-Patres ad ipsum à Cardinali Pontificis Le-
 gatione convocati confluerint; de Sacramen-
 to poenitentiae, aut de Confessariis, prorsus
 nihil. In altero verò Bituricensi, annua con-
 cilio iterum præcipitur, Confessarii tamen id
 non solùm, ne jurisdictionis Ecclesia-
 riam Perturbatores absolvant, sed eos ad Epi-
 scopum, vel ad Romanum Pontificem mit-
 tantur. Demum publicantur amplissimæ facul-
 tates ad forum Poenitentiae spectantes Ordini-
 bus Prædicatorum, & Minorum à Pontifice
 concessas, ut liberior & facilius populis fie-
 ret huius Sacramenti usus. Adeò nihil de se-
 verioribus circa ipsum legibus condendis, &
 statuenda circa hoc Fidelium libertate cogita-
 tum fuit.

81. Præter prædictas Provinciales Synodos, & Lateranense Generale, de quo supra egimus, duo alia Concilia œcumenica, ut paulo antè monuimus, fuere hoc seculo celebrata, utrumque Lugduni, primum anno 1245. alterum anno 1274. Nec multò post, aliud præter generale Viennense, nempe anno 1311. in quibus de morum Censura etiam, ac disciplina actum fuit, quamvis aliis de causis celebrarentur. Non igitur Pœnitentiam colabantem, aut collapsam erigere neglexissent, si hæc benignior praxis, qua tunc hoc Sacramentum administrabatur, lapsus Pœnitentiæ fuisset, & refigescentis charitatis effectus. Plures certè in hujus mali remedium Canones edidissent, monuissent populos, reverterent in animæ perniciem salutare Sacramentum, censuris terruissent Sacerdotes, crudeliter indulgentes; reclamassent saltem, ne malum, quod eliminare non possent, committere, ac probare viderentur: *Nam Ecclesia Dei (inquit Augustinus ad finem Epistolæ 119.) qua sunt contra Fidem, vel bonam vitam, non approbat, nec tacet, nec facit.* Cum ergo tacuerint penitus prædicti Patres, & fecerint, eandem praxim & ipsi sequentes, ut ex iis quæ alibi dicuntur constabit, non lapsus pœnitentiæ fuit ea benignitas

semper propugnatis. Innuitis ergò, id accidisse vitio prædictorum Regularium; & idcirco illo præsertim Sæculo, quo prædictæ familiæ ortæ sunt, desisse dicitis antiquam in Pœnitentes censuram. Præterea, satis ostendunt, quid de prædictis Regularibus Confessariis sentias illæ duæ vestræ propositiones nuper damnatæ, nempe hæc. *Confessiones apud Religiosos factæ, pleraque Sacrilegæ sunt, vel invalidæ. Parochianus potest suspicari de Mendicantibus, qui elemosynis communibus vivunt, de impoenitentia nimis levi, & incongruâ Pœnitentiâ, seu satisfactione ob questum, seu lucrum subsidii temporalis.*

D. R. Ego quidem id non assero, quævis non abs re fortasse crediderim, id mentis audiendi Confessiones melius, tutiusque ab aliis obiri, quàm à Regularibus.

D. D. Intellico, quid sentias. Dividem igitur meam disputationem trifariam, & in duabus prioribus partibus non disputabo tecum, sed cum aliis rigidæ doctrinæ professoribus; & ostendam primò, antè sæculum decimum tertium, quo exorti sunt Ordines Mendicantes, benignam hanc praxim, quam damnatis invectam fuisse. Ostendam secundò, Religionum Mendicantium operâ, non solum non fuisse collapsam, sed stetisse potissimum in Ecclesia studium Pœnitentiæ, tam Sacramentalis

am extrasacramentalis. In tertia demum
 re conferam tecum manus, & evincam, ut
 ro, Regulares esse optimos hujus Sacra-
 menti administratores.

D. R. Nolim autem, me detineas nimis
 Auditorem tantum.

D. D. Expediam me, ut maximè potero, **3.**
 quod attinet ad primum, Morinus lib. 10.

cap. 16. num. 1. loquens de veteri Pœnitentiæ
 disciplina, dicit, *Ea Saculo undecimo termina-*

statim enim post illud Saculum, Pœniten-
terioris severitas decrescere, minui & obs-

curare capit. Igitur integro Saculo præcessit
 benignitas prædictarum Religionum

quædam. Nequis autem sibi persuaderet,
 quædam & lento pede eam occupasse locum,

quædam tandem tertio Saculo de rigore triumphasse,
 quædam num. 2. monet, celerem fuisse hanc Pœ-

quædam nientia declinationem, & numero 3. recenset
 quædam quæ relaxandæ disciplinæ occasionem præ-

quædam bant, quæ sanè prædictarum Familiarum ori-

quædam ginem diu præcessere. Juvat autem hic veluti
 quædam analogiam texere Pœnitentialis Benignitatis,

quædam ubi Rigoris texuimus. Cœpit hæc qui- **4.**
 quædam ante millesimum, cum cœpit redimi Pœ-

quædam nientia canonica; sed circà millesimum, ingen-

quædam tum progressus habuit, non solum facile per-

quædam in redemptionibus, sed ea, quæ præsertim
 quædam vitiis, qui magis indigent Pœnitiâ, erat
 quædam facil-

facillima. In aliquibus enim Regionibus, multis pecuniariis plerumque crimina vindicabantur, ut patet ex non paucis Conciliis Anglicanis celebratis an. 958. 982. & 1034. ex Legibus Regibus latis, ut ex lege septima, & sequentibus Alaredi Regis, & ex legibus Regis Edwardi. Eadem consuetudo Normanniam tunc occupavit, ut videre est in Concilio Lillebone habito, quod refertur ab Oderico Vitali anno 1080. Vertente Seculo undecimo, nempe Seculo, & amplius ante prædictorum Ordinum institutionem invaluerat in Galliis ea consuetudo relaxandi Pœnitentiam ei, qui aliquot solidos in Ecclesiarum, vel pontium ædificationem erogasset, eaque ratione Mauricius Episcopus Parisiensis, ingentem illam Cathedralē Ecclesiam, Sanctissimæ Virginis Deiparæ Sacram, Parisiis à fundamētis construxit, & quatuor Abbatias in agro Parisiensi fundavit, dotavitque. Mentio autem, multos fuisse Episcopos imitatos, ea tam benigna pœnitentiæ remissione, dicitur idem Morinus lib. 10. cap. 20.

S. Abente Sæculo duodecimo, & incipiente tertiodecimo, antequam prædicti Ordines instituerentur, vel saltem ita propagarentur, possent novos mores inducere, scripserunt præpositivus, Robertus de Flammesburg, Petrus Pictaviensis, & alii. Ex eorum autem scriptis colligitur manifestè, fuisse tunc Sacramentum

gentia benignè administratum. Igitur Præ-
 sultivus, celeberrimus suo tempore Doctor,
 Academia Parisiensis Cancellarius, in sua sum-
 ma manu scripta, quæ asseruatur in Bibliothe-
 ca Victoriana, fol. 55. part. I. prædictas Epi-
 scoporum relaxationes, vel indulgentias, qui-
 buscertè corrumpit tota severitas Pœnitentiæ, ap-
 probat. Sic enim habet. *Queritur de abso-
 lutionibus, quæ sunt per Episcopos, cum dicunt,
 Quicumque tali loco dederit denarium unum, re-
 solvetur ei &c. Utrum aliquis ibi dans ex devo-
 tione, intelligatur absolutus; quod videtur, quia
 dominus dicit, Quicumque solveritis super ter-
 ra &c. sed hanc absolutionem facit Episcopus
 & sine errore, iste ergo dans absoluitur. Item
 generalis est consuetudo Ecclesie, contra quam
 non est disputandum, ergo talis absolutio valet.
 Contra videtur esse inconueniens, quòd propter
 unum denarium, quos quis dat in tribus locis, ab-
 soluetur pauper absolutus sit, & in hac parte melior
 conditio divitis, quàm pauperis; quia pauper
 non potest, idcirco non tam citò absoluitur.
 Respondetur, Credimus valere talem absolutionem.
 Memoranda sunt autem præsertim ea verba, Gene-
 ralis est consuetudo Ecclesie, jam igitur ea beni-
 gne in generalem Ecclesie consuetudinem
 referat.*

Robertus de Flammesburg Canonicus San-
 ctæ Victoris, & Parisiensis Pœnitentiarius in
 quinta

quinta parte Libri Pœnitentialis, fusè delat-
bit, quâ ratione se gereret in Confessionibus sus-
diendis. Considero (inquit) circumstantias
consistentis, etatem, conversationem, divitias,
paupertatem, vires corporis, & similia, & se-
cundùm quod ego video, punio. Si Canonice
non vult recipere Pœnitentiam, idest, à Canoni-
bus institutam, diligenter admoneo, ut animam
suam nullo modo ledat, & PROMPTISSIMAM
ME OFFERO AD QUAM TAM LIBET PœNI-
TENTIÆ ALLEVIATIONEM. In tribus con-
sistit Pœnitentia, Jejuniis, Orationibus, & Ele-
mosynis. Quandoque omitto unum pro alio, se-
cundùm quod video expedire, propter vario-
rum eventus; ut quoniam unum non potest face-
re, aliud faciat. Aliquando patitur recidivum
peccandi, sed raro; tunc aggravò antiquam
jus Pœnitentiam, vel extendendo eam, vel
exasperando, vel utroque modo, si expediat.
Quandoque patitur aliquis recidivum pecca-
di, sed frequenter: Tunc timeo, quod desperet,
vel succumbat, si ei semper aggravetur Pœni-
tentia, non solum cum antiquâ remitto eam
Pœnitentiâ, sed quandoque eam relaxo,
quandoque & ex tota relaxo, semper monens,
ut à peccato cesset. Quando quarit aliquis
Domine, si non caverò mibi à peccato, &
istam, quam dedisti mibi persequutus fu-
ro Pœnitentiam, nunquam plus confitebor.

Frater, in fine vita tua omnia debes evocare, vel si frontem habes teneram, & de facili abies, vel si virum inveneris, de quo bene speres, utaris consilio, secundum conscientiam tuam, quando volueris, confitearis. Multum tibi valet, quod quis pluribus confiteatur. Sed tibi diu portabilis est, nunquam, quam de Pœnitentiam minuas &c. Quando Pœnitentiam canonicam non vult suscipere Pœnitentiam, tibi eum, Ergo: Amice, incipe, & proba, & si non potes Pœnitentiam istam, dabit tibi gratiam & fortitudinem, alioquin mitiga-
 & subjungo, si aliud fieri non potest, cessa-
 & ad libitum tuum, quod volueris, mitiga-
 bo. Elegi enim semper magis misere-
 esse, quam rigidus.

Hic notandum est primò, Robertum, 7.
 quæquam mentionem facere de denegandâ,
 differenda absolute, non quod absolute
 dispositos, sed quia Pœnitentem non sa-
 dispositum disponebat. Id enim putabat
 doctissimus ad munus Pœnitentiarii, quod
 gerebat, ut est institutum à Christo Do-
 mo, pertinere; non autem exigere à Pœni-
 te prævios longos fletus, multi temporis
 mandationem, severa jejunia, aliâque hujus-
 modi, quæ vos exigitis, minus docti, minus
 quàm Robertus, publicus in tanta Ur-
 bententiarius, summâque non solum do-
 ctrina,

firina, sed pietate præditus, ut apparet in al-
 ta ejus praxi, in quâ eminent simul animus cupi-
 dissimus disciplinæ, & benignissimus; unde et
 enixa adhortatio ad Pœnitentiam; & simul vo-
 luntas promptissima eam mutandi, minuendi,
 & relaxandi, ad libitum ipsius Pœnitentis. Quod
 in Roberto notari volui notari debet in reliquis
 illorum temporum doctissimis Institutioribus,
 nihil pariter agentibus de his absolutionibus,
 dilationibus, & operosis Pœnitentis, antequam
 absolvatur, probationibus.

Notandum est 2. quàm benignè se gerat
 cum Relapsis, ne emendationem desperanti-
 peiora committant; quàmque prudenter eis,
 in remedium pudoris, suggerat, ut Confessari-
 um potius mutant, eligantque eum, de quo
 bene sperant, quàm confessionem omittant.

8. Petrus Pictaviensis, Canonicus Abbatie
 Sancti victoris, vir hoc eodem tempore celebris,
 & confessionibus audiendis ipse etiam præposi-
 tus, adeoque non longo solum studio, sed ex-
 perientiâ doctus, scripsit librum pœnitentiarum
 circa annum 1720. In eo autem fol. 3. sic habet
*Pro hujusmodi peccatis contra naturam, & pro
 adulteriis, & incestibus, & consimilibus, solent
 jungi jejunia in pane, & aqua secundum tempus, qui
 moratus est in peccato, & secundum alias circum-
 stantias, vel compenset. Pro simplici fornicatione
 & simplicia jejunia, nisi persona, vel alia circum-
 stantia*

occurrant, & etiam cum ovis, & caseis,
 si sint pauperes, vel in aliena mensa. Nam
 datur alia compensatio propter scandalū.
 de compensationibus. Omnes, qui
 causa videntur non posse sine magno
 examine, frequenter, vel in arcta diatā jeju-
 are, possunt redemptiones vel compensationes
 habere, per orationes, per jejunia, per eleemo-
 syas, per peregrinationes, vel disciplinas, vel
 abstinentiam à carnibus, vel piscibus, vel hu-
 modis, secundum statum personarum, à vino,
 Quadragesimalibus cibis. Tandem in
 Pœnitentialis hoc addit. Non vide-
 quod pro peccatis occultis, debeat Pœnitens
 arctari præcisè ad aliquod genus satisfa-
 ctionis, sed redimere potest, vel aliter com-
 pensare. Ex Petro igitur habemus, easdem
 solitas injungi Pœnitēcias, quæ postea inun-
 unt, & modò injunguntur, & facile fuisse
 commutatas per redemptionem, vel
 compensationem, quod, nescio, an vos ita facile
 committatis. Hanc autem praxim valde beni-
 gnam, proponunt horum temporum scripto-
 res, non tanquam ab ipsis excogitatam, sed ut
 in usum, & communem.

Jam ergo invaluerat Pœnitentialis beni- 9.
 gnitas, cum prædicti Ordines Religiosi sunt in-
 ventum, & caperunt per orbem propagari. Tan-
 tum

D

tum

tum verò abest, ut fuerint ejus amplificatores, ut potius à nimia aliquorum benignitate recesserint, & studium rigidæ Pœnitentiæ in Fidelibus accenderint, quod secundo loco probare constitui.

Duæ erant eo tempore, præcipuè ex pertinentibus ad Sacramenti Pœnitentiæ administrationem, controversiæ. Prima ea erat, ut valeret ea Pœnitentiæ relaxatio, qua Episcopi pœnam culpæ debitam remittebant iis, qui in ædificium Ecclesiarum, vel alia publicæ utilitatis opera, aliquid contulissent e. g. unum denarium. Et valere eam docebant aliqui absolute, quin sanctam eam esse contendebant. Inter hos erat Guilielmus Parisiensis Episcopus, qui in capite ultimo de sacramento Ordinis, omnium diffusissimè de his relaxationibus disputat, objectiones solvit, & earum utilitatem, quibus potest rationibus explicat, & probat. Quæ Morinus lib. 10. cap. 21. num. 9. de prædicatione Guilielmo loquens. *In prædicandis, laudandis, & ampliandis relaxationibus illis, laxissimus fuit Parisiensis ille Episcopus.* Et patet ex verbis ipsius: sic enim prædictus Episcopus docet eam praxim loc. cit. *Honor, cultus ipsius (nempe Dei) atque servitium, non solum implet, quod de Pœnitentiis per Indulgentias detrahitur, sed etiam superabundat in multo; magis*

sacrificium laudis, orationum incensa,
 dum rhyamara plus Deus diligit, quam
 Paenitentium carnificinam, si-
 gmetur Isaiæ 58. Et post multa, Epi-
 scopus ergo potestatis & officii est, carnificinam
 afflictionem quantamcunque, sive pro par-
 te pro toto, sicut expedire viderit, in adi-
 vationem Basilicæ, vel aliud simile bonum, vel
 modi, quod publica requirit utilitas,
 matare. Religiosorum Ordinum paulo
 Fundatorum Doctoribus, hæc Episcopo-
 benignitas non arrisit. Albertus enim, in
 20. art. 17. de valore Relaxationum
 dicens, non vult eas valere sic absolute, sed
 si accedant sex conditiones. Inde con-
 Consilium meum in talibus solet esse,
 etiam post Relaxationem Paenitens maneat
 Paenitentia, quam Discretus Confessor, post di-
 scernam examinationem & confessionem injun-
 ctam ille non injungit tantum pro reatu de-
 licti, sed etiam, ut sit medicina contra pronita-
 m contrarias ex antiquis peccatis. Similiter
 Alexander Halensis membr. 6. quæst. 23.
 dicit, an is, cui tota poena per liberalem istam
 relaxationem remissa est, teneatur injunctam
 Paenitentiam implere, & respondet,
 non oportet oportunitate necessitatis, sed

tantum opportunitate expeditionis : licet tantum sit alicui collatum de Indulgentia, quantum sufficit sibi ad deletionem totius peccati, non debet pro peccatis ; tamen non expedit illi premittere sibi injunctam, sed expedit, quod illam adimpleat, quandiu vixerit. Hos duos Theologorum Principes, sequi sunt reliqui Regulares Theologi, nec ipsi sic absolute eas relaxationes approbantes. Ex his patet, quam religiosi eorum temporum Doctores laxitatem non adamarint in foro Pœnitentiæ, quamque summum sit, eorum causâ collapsam tunc fuisse quandam disciplinam.

II. Altera eorum temporum controversia erat, an penderet penitus ab arbitrio Confessoris taxare Pœnitentiam, ita ut posset pro maiorem, aut minorem eam imponere. Adhibebat prædictus Guilielmus Episcopus Parisiensis, cujus sententiam laxissimam jure approbat Morinus lib. 10. cap. 15. num. 12. eamque communem tunc fuisse non diffitetur. *Verum tum enim erat (inquit.) illo tempore arduum apud eos omnes, qui Confessionibus audiebant, erant prepositi, Pœnitentias esse arbitrio Confessorum imponendas.* Et testatur Alexander Halensis 4. par. summæ quaest. 21. membrum 1. art. 1. qui fuit Guilielmo familiaris, solusque tribus ante ipsum annis mortuus est. *Quidam*

*Et fere omnes Confessores, quod omnes
penitentia sunt arbitraria, id est in voluntate
creditoris; Potest dare plus vel minus pro vo-
luntate sua, nec peccat, & hoc ex vi clavium.
Hanc ordinem sequitur Cardinalis Hostien-
sis lib. 5. Summæ de pœnit. & remiss. num. 60.
Et hanc opinionem approbat consuetu-
do quia generaliter hoc servatur.*

Adhuc tamen prædictis Religiosarum Fa-
cultatum Theologis non placuit penitus hæc
sententia. Halensis enim 4. par. Summæ quæst.
memb. 3. relatâ utrâque sententiâ affirman-
tium, & negantium, mediam amplectitur, nem-
pe communem nunc, & omnino tenendam,
scilicet, quod neque sunt omnino arbitraria, ne-
que quod omnino sententia Sanctorum sunt te-
nenda. Eadem fuit doctrina Alberti magni,
in 4. dist. 20. art. 14. in Pœnitentia
tenenda, tria saltem esse attendenda, pec-
catorum qualitatem, contritionis quantitatem, &
penitentis statum.

Sed aliâ quoque ratione Pœnitentiam, ac
disciplinam sustentare eo seculo curarunt præ-
dicti Ordines Regulares, nempe exemplo
et eâque vivendi ratione, quam profitebantur;
et tota erat ad rigidissimam Pœnitentiam
imposita. Annon major fuit quavis canoni-
ca penitentia, arctissima illa paupertas, obedi-
entia, abstinentia, rerum omnium humanarum

abdicatio, orandi, psallendique studium, & reliqua tam multa, quæ complectitur Regiaris disciplina, quam profecto rigidissimam prædicti Ordines in suo præsertim exortu, totaque eo primo seculo professi sunt? Cum igitur tam multi in has Familias fuerint ex omnibusque statim cooptati, nullaque jam essent Urbes & Oppida majora, in quæ non fuerint statim horum ordinum ductæ Colonæ, cumque præterea prædictæ Familiae omnes, aut pleræque tribus Ordinibus constent; Clericorum, qui Altari servant; Laicorum, qui domestici mularum munia obeunt, & Secularium, qui in Domibus suis certis quibusdam pœnitentibus legibus adstringuntur, & Pœnitentes tertii Ordinis appellantur, illud effectum fuit, ut (quod innuui disput. 1.) in immensum excreverit numerus pœnitentium, nulloque alio seculo, tantum ardens fuerit publicæ, privatæque Pœnitentiae studium, quàm eo, quo collapsam penitus fuisse Pœnitentiæ disciplinam dicitur tam multæ scholæ Doctores, quamvis se jactent ceteros eruditos.

14. Hic autem, quoniam eorum meminimus, qui hujus, de qua agimus, benignitatis auctores fuere, vel fautores; illud volo, ut animadvertas (quod si animadvertisses, amares fortasse, quod modò damnas & execraris, nempe benigniorem hanc praxim, quam reii cis) in

præsertim eam usurpari cœptam fuisse, Gal-
lico Pontifice occasionem dante, dantibus Gal-
licis Episcopis incrementum. In Galliis in-
tam, ubi maxima fuerat antea severitas Pœni-
tentiæ ac disciplinæ, ut constat ex libris Capi-
tularium Caroli Magni, aliorumque Gallico-
rum Imperatorum, ex Gallicanis Conciliis, &
Gallicorum Episcoporum ad Pontifices Roma-
nos Epistolis, studioque in Decretis Pœniten-
tiæ colligendis impensio. Igitur qui pri-
mæ causa fuit, aut saltem occasio hujus Pœni-
tentiæ benignitatis, Romanus Pontifex fuit,
nomen Gallus, Urbanus II. dum eos, qui sacræ
Pœnitentiæ nomem dedere, Pœnitentiis omnibus,
pro ob commissa scelera, pendere debuissent,
benignè exolvit. Hinc enim cœptum est
mutare Pœnitentiis canonicas, præsertim per
Galliam. Qui verò eam recentem benignita-
tem maximè foverunt, duo Episcopi Parisien-
ses, Mauritus alter qui beneficium ab Ur-
bano collatum iis, qui sacram, eamque plenam
periculis & laboribus militiam susciperent, in
transtulit, qui aliquot solidos, Templis,
& Pontibus construendis darent: alter fuit Gui-
lhelmus, qui, ut paulo antè dixi, in vitam à Mau-
ritio viam in relaxandis Pœnitentiis incessit;
ut indecorum putavit, quod imponendæ Pœ-
nitentiæ regula esset arbitrium Confessoris, iis
in regionibus, quæ veterum Pœnitentium la-
men-

mentis personabant. Adeò verum est, nunquam satis placere, quæ præsentia sunt, eaque probari magis, quæ præteriere. Cum rigor obtinebat in Galliis, disciplicuit, hinc benignior praxis statuta, omnibus probata, eaque habita tanquam praxis Apostolica. Nunc verò, cum benignitas obtinet, ipsa displicet, & rigor antiquus, tanquam optimus, & Apostolicus, à multis amatur, & vix non revocatur.

Jam verò tecum mihi agenda res est, atque ostendendum, à Regularibus Mendicantibus locute, sanctèque, & melius, quàm ab aliis Sacramentum Pœnitentiæ administrari.

25. *D. R.* Melius, nempe benignius, non autem tutius.

D. D. Quid? Revocas in dubium potestatem?

R. D. Non equidem, revocarunt tamen aliqui.

D. D. Nempe quos non pauci Pontificis anathemate percusserunt, quosque optimè describit Bonifacius IV. eâ Constitutione, quam edidit contra eos, qui Monachis potestatem hanc inesse posse negabant. *Sunt nonnulli filii nullo dogmate, audacissimè quidem zelo magis amaritudinis asserentes, Monachos, qui Mundo mortui sunt, & Deo vivunt, Sacramentalis officii potentia indignos, neque Pœnitentiam, neque Christianitatem largiri, neque ab-*

vere posse, per Divinitus injunctam Sacerdo-
 tis officio potestatem, sed omnino labuntur &c.
 eadem farina fuerunt illi, qui eandem Men-
 dicantibus invidiam conflare, eisque potesta-
 tem, saltè sic amplam, ut certè habent, dene-
 gant. Prætexerunt hi conatibus suis zelum,
 civitatis salutem advigilantem, sed zelum ama-
 ritudinis, zelum non charitatis, sed malignitatis,
 & invidiæ in eos, quorum apud Populum,
 & Principes viros, major gratia est, major æ-
 stimatio, ex qua ille oritur omnium ad eorum
 celestias concursus, quem ad suas derivari cu-
 rant malignissimi futurrones, iidemq; auda-
 cissimi, ac nullo fulti dogmate, nullius videlicet
 veræ doctrinæ fundamento subnixi. Sed quo-
 tidiam tu ex illis non es, qui eis denegas potesta-
 tem, cur dicis, tutius hoc sacramentum suscipi à
 Mendicantibus, si ab aliis illud suscipiant, quàm à Men-
 dicantibus? Num quia Mendicantes, cum ex e-
 trolynis vivant, ut Pœnitens liberalior sit, li-
 berius ipsi ejus culpas condonant; & leviores,
 quam par sit, Pœnitentias imponunt?

D. R. Quis neget esse plerumque pravum
 Doctorem, & infidelem Consiliarum eum, qui
 indiget?

D. D. Igitur nec Parochus plerumque
 audendis Confessionibus erit idoneus; cum
 tam Parochi plerique, saltè in nostris Regio-
 nibus, rei familiaris angustiis premantur, cumque

D s

NON

16.

non pauci ex ipsis ditescere cupiant, longè major suspicio est, ne, ut Pœnitentium gratiam ineant, eorùmque aut largitione aliquâ, aut officiis apud Principes iuventur, culpis ipsorum conniveant. Vel si hac suspitione carent, potiori jure debent eâ carere Regulares. Ceterè in iis multis, quæ superiori disputatione recensita sunt, Pontificum, Conciliorumque decretis, Religiosorum Mendicantium hoc Sacramento administrando cupiditas, nec darguitur, nec coeretur, sed aliorum Sacerdotum, ut in Londinensi celebrato anno 1200, ubi sic. *Adjicimus, ad Sacerdotum cupiditatem*

17. *tem refecandam, ut Missæ non injungantur Pœnitentiis iis, qui non fuerint Sacerdotes, & altero pariter Anglicano anno 1238, de quo loquens Odoricus Raynaldus anno cit. Inter ceteros etiam abusus, nonnulli Sacerdotes, pro recipiendis Confessionibus pecunias extorquebant. Statutum propterea, ut qui ea se labe contaminarent, Sacerdotio ab Episcopo sumoverentur. Nec Simonia, quæ hujus perveris cupiditatis proles est, quæque circa decimum seculum Ecclesiæ Ministris verterat in sacrilegos Nundinatores, Regularium labes fuit, quin potius ipsorum nempe Norberti, Joannis Gualberti, Petri Ignatii, Petri Damiani, aliorumque Cœnobarum labor, & laus fuit, quod fuerit suus nitor reditus Sacerdotio, & Sanctuarium repurgatum.*

Non igitur cupiditas, aut indigentia, magis suos reddat Mendicantium Ordinum Con-
sarios, quàm reliquos, claustris lege solutos,
At ex aliis capitibus, quàm melior eorum
conditio?

D. R. Et quænam sunt ista capita? Recen-
sione inter illa, probitatem & innocentiam?
si feceris, ridebunt omnes. Quem enim la-
scandala Religiosorum?

D. D. Id si fecero, probabunt sapientes
omnes, quos non latet, quàm sæpe falsi de Re-
gionis rumores spargantur; quàm sæpe, quod
est, aut minus grave, ut atrox facinus, e-
regetur ab invidis, aut ab iis, qui cupiunt ha-
ere, & in excusationem Religiosos socios deli-
quorum, quàm plures in claustris sint, qui vi-
innocentem degunt, sed populo ignorant,
quia secreta virtus est, vitium autem effrons;
quia Religiosi habent in Monasteriis, unde
vive vivant, non habent, undè malè vivant,
ergo in publicum, & apparere malos ne-
esse est, non item bonos; vel quia naturæ no-
bit vitio, aliorum malefacta evulgamus sta-
tim, non autem bene facta, quæ nolumus imi-
tari; vel demum, quia morum censura postu-
latur, ut mali accusentur, non verò, ut boni pro-
moneantur, quod efficiebat, ne D. Augustinus pra-
ter de suo populo opinionem conciperet. De-
guntur ad eum nomina adulterorū, non inde
tamen

18.

tamen omnes suæ diocesis Maritos adulteros appellabat, cum optimè sciret, deferri ad le-
 mna adulterorum, non autem eorum, qui tho-
 ri jura servarent, non quia deessent, sed quia la-
 tebant, nec Ecclesiasticum Tribunal postulabat,
 ut hi, sed ut illi proderentur, quod infelicitas
 suæ tribuebat hom. 49. lib. 50. hom. *Inde est au-
 tem misera conditio mea, quia plerumq; cogor ad-
 dulteros nosse, castos nosse non possû In occulto est,
 unde gaudeam, in publico est, unde torquear.* In
 occulto est, unde Regulares laudentur; in publi-
 co, unde vituperentur; patent mali, latent bo-
 ni, ex quorum, qui longè plures sunt, benefi-
 ctis, ferendum de Regularibus judicium est.

19. Alterum caput hujus Regularium Contro-
 forum supra cæteros prærogativæ est, eorum
 major plerumque, ac tutior doctrina. Et siquid-
 dem comparandæ, ab ipso in Religionem in-
 gressu insudant; eique augendæ toto inde vite
 tempore allaborant, nec ex genio suo, sed ex
 Majorum regulâ, imperioque. Et quidem
 tutiores esse hac in re Regulares, ex eo etiam
 constat, quod vix unus semper fuit Regularis
 impostor pro mille non Regularibus Clericis,
 qui variis erroribus Fideles à Catholicâ doctri-
 nâ tramite abduxerunt.

20. Tertium caput est eorum, quæ ad vitia,
 virtutesque, artes Dæmonum, humanæ natu-
 ræ vim, indolem, & affectus pertinent, exper-
 riam

gentia, quæ longè major in Religiosis viris so-
 le esse, qui ista perpetuò tractant, qui domi-
 nent optimos institutores, veteranos Reli-
 giosos, dirigendis per semitas virtutum, ac
 simplicem illam viam Purgationis, Illuminatio-
 nis, & Unionis cum Deo Pœnitentibus assue-
 scunt, quique his ipsis viis, aut ipsarum aliquâ in-
 terferunt ipsi aliquando, & pericula notarunt,
 eventusque omnes, aut prosperos, aut infeli-

Demum Cœlestis favor & auxilium, sinè 21.
 opo nihil feliciter, cum quo feliciter omnia e-
 veniunt, Religiosis Confessariis magis adesse vi-
 detur, dum qui eorum utuntur in moribus ma-
 gisterio, faciliùs, & felicitiùs in virtute profici-
 unt, inque ipsum enituntur apicem sanctitatis.
 Id autem ex eo faciliè colligi potest, quòd fere
 omnes, qui his postremis quinque seculis, in
 sanctorum album relati fuere, aut Religiosi
 Mendicantes fuere, aut usi sunt Confessariis Or-
 dinem Mendicantium. Quare mirum non sit,
 quòd unus aliquis ex ipsis sit semper Romano
 Pontifici à Confessionibus, quòdque tam am-
 plius privilegiis, ut id munus faciliùs obirent,
 etque pluribus prodesse, fuerint locupletati.
 Id sane non fecissent Summi Pontifices, nec le-
 vel factum tuerentur, cum præsertim tam mul-
 ti semper obstreperint, nisi perspectum foret,
 felicem, & utilem esse eorum operam in hu-
 jus

Jus Sacramenti administratione populo Christiano impensam.

22. *D. R.* Fuit olim fortasse felix & utilis, non autem modò, cùm Regularis disciplina penitus corruit; hinc olim, non autem hac nostra ætate, fuerunt iis, quorum meministi, privilegia locupletati.

D. D. Hallucinaris egregiè: primò, quòd putas prædictis Ordinibus in ipso eorum exortu tantum, aut paulò post, perseverante sanctissima disciplina, qua fuerant instituti, ea fuisse collata Privilegia, quorum feci paulò ante mentionem. Secundò quòd credis, laxiorem modò, quàm unquam antea, vitam ab eis institui.

23. Ut primum errorem deponas, volo te monitum, uti ampla Mendicantium Ordinibus privilegia contulit non solum Alexander IV. paulo post eorum exortum, cum sanctissima in eis disciplina vigeret, sed longè post, nempe sæculo decimoquinto Eugenius IV. ut videre est apud Casarub. in Compendio Privileg. Et post Eugenium amplissima largitus est Nicolaus V. Sixtus IV. Addidit alia Innocentius VIII. Leo autem X. collata ab aliis confirmavit, commutavitque, cùm videlicet (qui est alter tuus error) arctior non erat Regularium vita, quàm modò sit.

24. Tempore enim prælaudati Leonis X. sic emmi-

Chri-
 uti-
 lina pe-
 noftri
 privi-
 e, quod
 exor-
 e fan-
 ea fu-
 b ante
 iorem
 eis in-
 te mo-
 inibus
 r IV.
 illima
 empe-
 videre
 Et
 colaus
 l. Leo
 omu-
 rror)
 modò
 z. sic
 mpi-

nium Mendicantium Ordinum disciplina
 fuerat, ut ejus Successor Clemens VII. hanc
 potarit præcipuam causam malorum, qui-
 ipse tunc, & Ecclesia tota conflictabatur,
 (ut refert Frater Felix de Castel-Franc in
 prædica ad perbreve[m] sui Ordinis historiam
 de Salato) cum Romæ in Arce S. Ange-
 hostium exercitu obsideretur, inter cate-
 oviffe fertur, si Deus illi quietem præstitif-
 e libertatem, daturum se operam, ut Or-
 Mendicantium, ad antiquam vivendi for-
 revocarentur. Hanc ipsam prædicto-
 Ordinum calamitatem deslet idem Histo-
 ibidem, infelicia ea tempora describens,
 Anglia, Dacia, Scotia, Bohemia penitus in-
 (Regularis observantia) Vix apparet in
 Saxoniam, Polonia, Theutonia. La-
 in Provincia, & inferiore Germania. La-
 in Tolosana, & Francia. Languet in
 Terra Sancta, In Provinciis Hispa-
 ubi restitui cœpta fuerat, aded refrige-
 caput rigor ille Regularis observantia, san-
 vita disciplina, ut cum Prophetâ plorare
 Quomodo obscuratum est aurum, mu-
 est color optimus? Non igitur sanctior fuit
 hæc nostra tempora prædictorum Ordinum
 disciplina, sed laxior potius, latiusque diffusa.
 quâ fieri potest, ut tunc audiendis Con-
 haberentur peridonei, & privilegiis
 ad

ad id fulcirentur; nunc verò suspecti in eo
nere judicentur, aut, ut dicis, non satis idone

D. R. Cur ergo modò, si laxior non est
25. Regularium vita, ei reformandæ sic allaborant
Pontifices, quod non videtur aliàs factum.

D. D. Imò factum fuit semper, ex quo
Regulares esse cœperunt. Hinc frequentissimè
mi sunt in hunc finem, Pontificum, & Con
liorum Canones, frequentissimæ utrorumque
de neglecta in domibus Regularium disciplina
querelæ. Id lamentabatur Sæculo quarto
rius ad Siricium Papam scribens, qui remedium
tanto malo adhibere curavit, inde alii Pontifi
ces, Synodique. Concilium Tarraconense circa
cà annum 483. cap. 11. *Nullus Monachorum
forensis negotii susceptor, vel executor existat,
nisi quod Monasterii exposcit utilitas, & Abbatibus
re imperante.* Agathense anno 506. cap. 23. *ut
Monasteria Puellarum longiùs à Monasteriis
nachorum, aut propter insidias Diaboli, aut pro
ter oblocutiones hominum collocentur.* An
lianense primum an. 508. cap. 21. *Monachis
batibus omni obedientia, & devotione subjaceant.*
ant. *Quod si quis per contumaciam extiterit
indevotus, aut per aliqua loca vagari, aut per
liare aliquid habere præsumserit, omnia quæ
acquisierit, ab Abbatibus auferantur.* Tur
nicum circa annum 570. cap. 15. *Nullus Sacro
dotum, ac Monachorum, colligere alium in*

praefumat. Nec liceat Monachis cellas ha-
 berent communes, ubi aut bini maneant, aut pe-
 nes reponi possint, sed schola labore commu-
 ni struatur, ubi omnes jaceant, aut Abbate,
 Preposito imminente. Cap. 16. poena Mo-
 nacho ducenti uxorem statuitur. Cap. 17. Mo-
 nachorum per totum annum jejunia recensentur
 et observentur. Concilium Toletanum
 anno 633, cap. 48. 49. 50. 51. 52. Latera-
 nis sub Ludovico Imperatore, quem ita allo-
 quitur Patres. *De Monasteriis aut Virorum,
 & Seminarum, quod jam maximam ex parte
 suam suam amiserint, omnibus est manife-
 stum. Quae ut ad pristinum statum reducan-
 tur Domini, ac Genitoris vestri, ac vestrae
 potestati dispositione consistit.* Praeterea cano-
 nicum, & Conciliorum minus antiquo-
 rum, utpote magis notos, & nimis multos,
 curatum semper est, ut antiqua sancti-
 tudinibus Regularium refloresceret.

D. R. Nunquam tamen, ut hoc ultimo sae-
 culi operi Pontifices totum animum ad-

D. D. Id quoque fortasse falsum est. At
 hoc est, alia ratio ab ea, quam putas,
 impulit ad hanc curam.

D. R. Ecquanam illa est?

D. D. Dicam. Quamvis nihil minor,
 potius major fuerit olim Regularis discipli-

E

nae

na languor, tamen cum longè pauciores essent
 in Ecclesia Religiosi Ordines, & singuli habere
 rent pauciores domos, non ita frequentia erant
 Regularium delicta; eaque ipsa, cum procul ab
 Urbibus essent pleraque Monasteria, non ita
 cularium oculos, & animum offendebant.
 modò, exortis tot novis Ordinibus, ipsorum
 antiquis latius propagatis, ut longè plures
 Regulares ipsi, ita plures sunt, qui delinquent
 itque ipsi, erectis non procul ab Urbibus,
 in earum angulo, sed in mediis Urbibus
 nasterijs, clàm peccare non possunt. Cum
 go modò, & ex majori numero Religiosorum
 & ex loco scandalum frequentius sit, & inde
 jor Fidelium ruina; jure optimo Pontifices
 dentiùs modò hanc restituendæ in Claustris
 disciplinæ curam suscipere.

27.

D. R. At cur non exterminant potius
 dines istos degeneres, aut cur saltèm non
 gunt eos arctiorem regulam custodire?

D. R. Quia neutrum facile, & statim
 ciendum est. Primum fieri noluit D. Paulus
 alterum facere D. Gregorius recusavit. Ut
 que historiam referam. Primam exscribit
 Glabro Rodulpho Card. Baronius agens de
 thonis III. in Urbem adventu ann. 996.
 35. Contigit, inquit, ipso in tempore, ut idem
 perator, suggerente tam ipso Pontifice, quam
 aliis quibuscunque zelum profectus Religiosorum

us Dei, gerentibus, quos in Beati Pauli Ec-
 cli habet, nomine tenus Monachos, cæterum pravè
 erant, inde expellere deberet, ac alterius insti-
 tutionem (quos videlicet Canonicos dicimus) in eo-
 rum loco servituros, ut ei suggestum fuerat, sub-
 stituerent. Cùmque hoc appeteret implere
 institutum, apparuit ei noctu per visum beatissi-
 mus Apostolus Paulus, atque eundem Imperato-
 rem huiusmodi monere curavit. Si verè (in-
 bus, namque) zelus Divina servitutis optimi operis te-
 bus Monachis, vide, ne huius propositi institutum præsu-
 mptivè Monachis immutare expellendis. Non
 omnino expedit, cuiusque Ecclesiastici Ordini
 quavis ex parte depravati, propositum un-
 mutari. In eo namque unus-
 queque iudicandus est Ordine, in quo se primi-
 tivo Deo servire. Reemendari tantùm li-
 cito corrupto cuique, in eadem propria vocatio-
 ne. Taliter quippe monitus Imperator,
 curavit suis, quæ audierat ab Apostolo; curam
 agens, qualiter eorum institutum, scilicet
 horum, quivisset in melius reformare,
 expellere à loco, licet immutare.

Notabilia multa continet eventus iste mi-
 nus, quæ debent expendi. Qui hos Mona-
 chos à loco suo eiici curabant, viri magnæ au-
 tæritatis erant, bonò que se zelo ad id impelli
 bant, & verè impellebantur, ut arbitror; at
 quæcumque ex bono etiam zelo fieri volu-

E 2

mus,

28.

mus, optima illa sunt, ac Deo probantur. Probabilis quidem, & maximè probabilis videtur hæc Monachorum ejectio, qui *pravè degrebant*, & nomine tenus *Monachi* erant; cum præsertim alterius Instituti sanctiores Religiosi subrogandi essent, at non probavit illam *D. Paulus*, optimamq; eam rationè reddidit, quod *reemendari* debet, quod est corruptum, non rò statim abiici.

D. R. At abiecerunt non rarò Pontifices exterminaruntque, non aliquot solum Religiosos, unamque aliquam eorum domum, sed totos, & integros Ordines Religiosos.

D. D. Cùm videlicet emendari noluerunt, ut Clerici etiam quandoque ejeti sunt ab Ecclesiis suis, inque eorum locum successit Religiosi, adeò Cælo non repugnante, ut approbavit insigni miraculo, quale illud fuit, quod anno 975, contigit in Angliâ. Cum enim Clerici castè in eo Regno non viverent, de ipsius suis Ecclesiis eiciendis, sufficiensque in eorum locum sanctioris vitæ Regularibus, cogitavit *S. Dunstanus* Archiep. Cantuar. quod, & perfecit, nec *D. Paulo*, nec alio accurrente de Cælo ad Clericorum defensionem. Cum verò ejectionem suam ægrè ferrent Clerici ejeti, omnem moverunt lapidem, ut ad Ecclesias suas redire permitterentur, & rediissent, nisi factum *S. Præsulis* Deus confirmasset; ut enim refertur

peritus apud Card. Baron. ann. cit. Circum-
 duntaxat Dunstanum Episcopis in Concilio ad
 celo, rogantibusque, ut Clericorum pre-
 annueret, *Crucifixi Dei imago signo Cru-*
edito affixa, audientibus cunctis, dixit: non
non fiet, iudicatis bene, iudicatis non be-
 Mansitque iudicium contra Clericos, pro
 ularibus in eorum locum substitutis.

Etiam Divi Pauli verba notabilia sunt, qui-
 30
 rationem prescribit S. Doctor, quo pravi
 Monachi reemendari deberent, nempe in
 propria vocationis sorte. In eo namque
 quisque iudicandus est ordine, in quo se pri-
 vovit Deo servire, quod effecit, ut S. Pon-
 Gregorius lib. 1. Epist. 42. cogendos non
 Ecclesie Siculae Subdiaconos id one-
 rebat, quod illi non voverant, sed illi soli,
 se oneri, inviolabili, eoque libero voto,
 miserant, ut refert Petrus Damiani Ep. 13.
 epistolarum. Papa quoque Gregorius Pe-
 Subdiacono inter cetera scribit dicens: Ante
 Subdiaconi omnium Ecclesiarum Si-
 prohibiti fuerant, ut more Romana Eccle-
 uxoribus nullatenus miscerentur. Quod
 durum, atque incompetens videtur, ut qui
 eiusdem continentie non invenit, neque
 acem ante proposuit, compellatur a sua u-
 reparari, atque per hoc, quod absit, deterius
 Unde videtur mihi, ut a presenti die, om-

E 3

nibus

nibus Episcopis dicatur, ut nullum facere Subdiaconum præsumant, nisi qui se castè vidu-
 promiserit, quatenus, & præterita, quæ per
 positum mentis appetita non sunt, violenter
 exigantur, & futura cautè caveantur. Quæ
 suavissimâ reformandi ratione, non est
 cum Subdiaconis, aliisque majoribus Clericis,
 qui voverant Castitatem, alter Gregorius, nem-
 pe VII. sed aliâ severiori, censuris videlicet,
 quædam ignominia notâ, quæ pudori illis esse
 & contemptui. Si qui sunt (inquit) Presby-
 teri, Diaconi, & Subdiaconi, qui jacent in
 mine fornicationis, interdiciamus eis ex
 omnipotentis Dei, & auctoritate S. Petri, in
 tum Ecclesia, usque dum pœniteant, & emenda-
 Si qui autem in peccato suo perseverare malue-
 rit, nullus officium eorum auscultare præsumat,
 quia benedictio illorum vertitur in maledictio-
 nem, & oratio in peccatum, testante Domini
 per Prophetam: maledicam, inquit, benedictio-
 nibus vestris. Cujus summi Sacerdotis ver-
 gis, alii deinde Pontifices inhærentes, Fide-
 bus, ne horum Sacerdotum sacrificiis intere-
 sent, severè mandârunt.

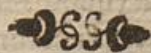
32. Hac utrâque ratione, suavi. fortique
 Concilium Tridentinum utriusque Cleri dili-
 plinam magnâ ex parte restituit, ostenditque
 fieri etiam posse, ut, quantum patitur huma-
 na conditio, restituatur magis, eaque penitus
 restit-

ritatâ, totius Orbis Christiani mores refor-
matur. Utroque enim Clero per viam man-
datorum incedente, facilè reliquis Fidelibus
est ad salutem, quæ ab administratione Sa-
cramenti Pœnitentiæ maximè pendet; hæc au-
tem pendet, ut utilior sit, à probitate Ministri,
quod paulò antè monui. Is enim optimè Confes-
sarius munus implet, qui Pœnitentem, confiteri
volentem, comiter excipit; confiteri nescientem,
patienter dirigit; confitentem, patienter au-
dit; confessum fortiter, & suaviter arguit,
corripit, instruit, timore concutit, spe erigit,
amore virtutis incendit. Id autem, qui probus
Confessarius est, aut non facit plerùmque, aut enervi-
tatem facit, si præsertim Confessarius secularis sit,
quæ nec vestis admodum à Pœnitente distin-
gitur; nec domus & Claustrum à Secularibus di-
stinguit; nec facies ignota, vel saltem non sem-
per visa, vindicat à contemptu, quæ sanè ratio,
necessariam magis esse Confessariis Secularibus
probritatem plusquam mediocrem, quæ eos ve-
nerabiles faciat, ostendit: alia verò ratio ean-
dem magis esse necessariam Regularibus Con-
fessariis demonstrat, quod hœrum operâ utun-
tur fideles plerique, qui colunt Urbes, præser-
tim Episcopi, Dynastæque, quibus bene mo-
dè, majore virtute opus est, quibusque be-
ne monitis, maxima redundat in Rempublicam
Christianam utilitas. Quare id optare debe-

mus omnes, ut Confessarii Seculares, Regularesque, sancti sint; illico enim sancti, aut saltem probi omnes erunt. Id facere omnino debemus, ut probi simus utriusque; jam enim reliqui, saltem plerique, probi erunt. Id plusquam omnino facere debemus omnes, ut neutros in invidiam vocemus, ita, ut neque Regulares de Secularibus Confessariis nimis facile obloquantur, tanquam, aut ex imperitiâ & socordia nimium laxi, aut ex Jansenismo nimium rigidis; nec Seculares, præsertim mendicantes, quam nimium benignos, veteris disciplina corruptores, prodigos Sacramentorum dissipatores, Principum adultores, laxitatis magistros appellent.

D. R. Id nunquam fiet, nisi, ut nos de rigore, ita vos aliquid de benignitate remittatis.

D. D. Id faceremus sine morâ, si, ut vos rigidi nimis, ita nos essemus nimium benigni; quam sanè culpam à nobis abesse, cum audieris omnia, quæ sequentibus disputationibus dicam, liquidò cognosces.

CALUMNIA IV.

in ultimis temporibus benignius
fuit, quam seculo decimo tertio, quo Beni-
gnitas hac Praxis invaluit, Sacramentum
Poenitentiae administratum.

DISPUTATIO IV.

Uæ hæcenus allata sunt, 1.
probant illa quidem,
proximæ sæculi tertii de-
cimi non fuisse nimi-
ùm benignam, utpote
in multis causis invec-
tam, usûque communi, ni-
hil reclamantibus Pontificibus, Synodisque, re-
putam; ac proinde, Regulares Ordines tunc
multos authores, aut fautores minimè fuisse
incomparabilis benignitatis. Hæc autem, præ-
terea Praxim, de quâ tota Controversia est,
quodquam absolvunt, utpote eâ longè be-
nigniorum. Nôrunt enim omnes, his ultimis
temporibus, benignius, quam fuerit unquam, Sa-
cramentum Poenitentiae communiter admini-

E s

D.D.

D. D. Necessè est igitur , me esse præter omnes , siquidem aliud ab eo novi , quod nōrunt omnes. Nec novi tantum , Præsentem nihil esse eā prædicti seculi benigniorem , sed esse fortè minùs benignam.

D. R. Id asserti non potest , sinè manifestæ Antiquitatis injuriâ.

D. D. Quin quod asserto , solo antiquitatis testimonio probabo.

D. R. Corrumpas necessè est hoc venerabile testimonium , ut plerique faciunt , qui textus antiquos aut mutilant , aut pervertunt.

D. D. An vestrùm plerique id faciunt , non quæro ? Id ego non faciam , ut tibi constabit , si consules exemplaria. Incipiam igitur.

2. Et primò , pœnas pro gravissimis culpis debitas , remittebant eo seculo duodecimo , & decimotertio Episcopi , stipem aliquam pendebant tibus , in pontium , vel Templorum ædificationem , aut aliud hujusmodi opus publicæ utilitatis , ut constat ex dictis præcedenti disp. 3. num. 9. Quam Episcoporum nimiam benignitatem , sugillat Innocentius III. in Conc. Lateran. cap. 62. *Per indiscretas , & superfluas Indulgencias , quas quidam Ecclesiarum Prælati facere non verentur ; & claves Ecclesiæ contempnuntur , & Pœnitentialis satisfactio enervatur.* Quin etiam post hujus Pontificis , & Concilii

generalis Decretum, quo videbatur ille potesta-
 abusus sublatus, eandem pœnarum relaxa-
 tionem passim fuisse concessam, ostendunt ea,
 quæ in hujus indulgentissimæ benignitatis de-
 cisionem affert Guilielmus, qui post Inno-
 centii obitum fuit Episcopus Parisiensis, & disp-
 utat præcedenti fuerunt recitata à num. 9. Sic
 præter præcedentes, per eas Episcoporum libe-
 ritatem remissiones absolvebantur pœnis omni-
 bus, ut Confessarii, nullam aliam eis pœnitentiam
 injungerent, quàm, ut injunctum ab Epi-
 scopis pensum persolverent, ex. gr. ut unum de-
 narium offerrent ad Altare, ut patet ex superiori
 Decretum, quam praxim, licet non penitus approbâ-
 verunt Doctores aliquot Regulares inibi allegati,
 nec reprobârunt penitus, & reliqui pas-
 sim eam sequuti fuere, unde Card. Host. de Pœ-
 nitentia, & remiss. §. 6. versu *Tu dicas*, reddens ra-
 tionem, cur per nimias Indulgentias satisfactio
 evanesceret, ut docet Innocentius paulo antè ci-
 tatus, dicit, *quia scilicet, non potest quis cogi
 per Ecclesiam ad jejunandum, propter id, quod
 per tales Indulgentias concessum est.* Nunc
 præter præcedentes restrictior est Episcoporum in conceden-
 dis Indulgentiis potestas, ex cap. *cum ex eo de
 pœnitentia, & remiss.* Et Confessarii communiter
 pœnitentibus, si præsertim gravibus culpis oner-
 antur, non id solum imponunt loco Pœnitent-
 iæ, ut exequantur, quod Pontifex Fidelibus vo-
 len-

3.

lentibus Indulgentias lucrari præstandum statuit, nempe, ut eam elemosynam faciant, illas preces recitent &c. sed aliquid aliud ex ratione, quam affert Albertus eadem disp. superiori n. 10. & cum aliis docet Suar. de Pœnit. disp. 3. sect. 10. num. 10.

4.

Secundò, eodem seculo, ut pariter disp. 3. ostendi, plerique Doctores dicebant, posse Confessorem arbitratu suo Pœnitentiam taxare, adeoque levem pro gravissimis culpis imponere, quamvis Pœnitentes gravem obire possent, quod fieri licitè negant modò Doctores ex Tridentino, cujus est illud Decretum sess. 14. cap. 8. *Debent Sacerdotes Domini, quantum spiritus, & prudentia suggererit, pro qualitate criminum, & Pœnitentium facultate, salubres & convenientes satisfactiones injungere; ne, si forte peccatis conniveant, & indulgentius cum Pœnitentibus agant, levissima quadam opera gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur.*

5.

Tertio, eodem tempore, aut ulla, aut vix ulla injungebatur Pœnitentia sub præcepto: poteratque Pœnitens injunctam pœnitentiam arbitratu suo redimere, adeoque in leviores commutare. Siquidem Raymundi Glossator apud Raymundo ferè coætaneus, ad §. 49. de Pœnit. & remiss. hæc habet. *Propter vitandam inobedientiam, consulo, quod aut nulla, aut pauca*

argatur sub præcepto, concedendo quod liceat
 in peccatum sibi injunctum redimere, cum volue-

Eandem facultatem redimendi arbitrari
 in Pœnitentiam injunctam, Pœnitenti concef-
 sit, ut alibi monuimus, Innocentius, & postea
 Johannes Andreas, ut refert Aftesanus utriusque
 volentiens lib. 5. tit. 30. & 31. Id modò fieri
 solet, & quidem plerumque ex præcepto
 proponendam, saltèm pro mortalibus, docent
 Castropalaus de sacr. Pœnit.
 unic. punct. 21. §. 3. num. 12. Addunt ali-
 cum eodem num. 13. pœnitentiam per mo-
 consilii impostam sacramentalem non esse.

Quarto, olim Theologi, & quidem pri- 6.
 nota, ut Scotus dist. 18. quæst. 1. art. 1.
 eadem dist. 18. quæst. 1. art. 1. quæst. 1.
 1. dub. 5. & dist. 16. art. 3. dub. 5. Medin.
 2. quæst. 45. Sylvester verbo *Confess.*
 25. aliique, & Canonistæ præclari, ut
 & Panorm. in cap. *Significavit* de pœ-
 & remiss. docebant, Pœnitentem non tene-
 acceptandam Pœnitentiam. Cajet. tom.
 pulp. tract. 6. quæst. 2. ad 2. docuit, non
 non teneri ad eam acceptandam, sed nec
 ad implendam, quamvis acceptet. Utra-
 sententia reiicitur modò ab omnibus Do-
 ctoribus, eamque impugnârunt Petr. de Soto
 4. de satisfact. Suar tom. 4. in 3. p. disp. 38.
 7. num. 2. Valq. Coninc. Laym. aliique a-
 pud

pu**d** Castropal. de pæn. punct. 21. §. 4. num.
3. Alias plures Antiquorum sententias recensere
possem, quæ modò communi suffragio reijci-
untur.

D. R. At quàm longè plures proferre
possem Recentiorum sententias laxissimas, &
pudendas, communi Antiquorum suffragio re-
jectas?

7. *D. D.* Numerabis tu quidem laxas ali-
quas Recentiorum sententias, quas illius ævi
Doctores non recepère, sed nec rejecère. Sunt
enim circa materiam, de qua non disputatum,
siquidem scripsère compendiosè. Hæ igitur
ad rem non faciunt, cum probare non possunt,
quale fuerit Antiquorum circa eas iudicium.
Rursus, numerabis tu quidem aliquot Recentio-
rum sententias laxas, aut etiam laxissimas,
fortè olim rejectas; non sunt illæ tamen à Re-
centioribus communi suffragio receptæ, ut illæ
Antiquorum sunt, quas modò recitavi. Do-
mum, quas numerabis, non sunt circa præteritum
sacramenti Pœnitentiæ, ut pariter sunt etiam
quas eo seculo communiter receptas dixi, nec
ergo ex illis colliges benigniorem nunc esse Sa-
cramenti Pœnitentiæ communem disciplinam.
Cæterùm, omnis ætas habuit Doctores ali-
quot laxos, falsosque Prophetas, ut patet ex
Scripturis & Patribus, à quibus tam sæpe re-
purgantur, Ex eo autem, quod plures Recentio-
riorum

...num.
...centenar
...o reitici
...erre
...imas,
...agior
...xas
...lius
...e. S
...utaru
...e igit
...pofis
...dicum
...Recent
...ssimas
...n à Re
...ut illa
...De
...praxi
...nt ez
...i, ne
...esse
...plim
...res
...oatet
...pe
...Rece
...tior

...ores númeres, non colliges esse plures, sed
...res scripſiſſe, ſuáque ſcripta typis mandáſſe,
...od, quia non fecerunt Veteres, cùm tanta non
... ſua publicandi voluntas & facultas, nume-
... non poſſunt.

Tandem fuiſſe praxim ejus ſeculi decimi
... benigniorem, aut ſaltem nil minùs beni-
...am præſenti, oſtendam tibi maniſeſtiſſimè,
...ando eam ipſiſſimam praxim, quam toti
...oinclytiſſimo Ordini ſervandam propoſuit
...ca annum ejus tertii ſeculi quadrageſimum,
...atus Prædicatorum Generalis Magiſter, qui
... Fratribus regulas quaſdam, ſeu inſtructio-
...as, quibus in ſingulis ſui Ordinis officiis diri-
...gentur, ſapienter adornavit. Is certè, tum
...o munere, quod gerebat, tum pro ſuâ, toti-
...que Ordinis ſanctitate, non propoſuit laxio-
...em, quæ tunc uſurpabatur, quamque à primis
...Medicantium Ordinum Doctoribus non ſatis
...ocata, oſtendi diſp. præced. ſed bene tem-
...erata, ac tutiſſimam. Si ergo ea nihil mi-
... benigna eſt, quàm præſens, certè commu-
... illius ævi praxis minùs benigna non fuit, ſed
...ius benignior. Non recitabò totam, nè lon-
... ſim, eaque excerptam, non quæ benigniora
... ſed quæ magis pertinent ad præſentes con-
...verſas. Sic autem habet in libello harum
...ſtructionum adnexo ejuſdem Ordinis Con-
...tutionibus.

8.

Cir-

Circa absolutionem notandum est, quod non est requirendum ab eo, qui confitetur, iuramentum, vel votum, vel alia obligatio, quod abstineat à mortali, sed sufficit, quod habeat bonum propositum, & bonam voluntatem abstinendi ab omni peccato mortali, & specialiter à luxuria; & quod remittat odium, si quod habet contra aliquem; & quod velit satisfacere posse de injuriis, si quas fecit; & quod penitet de omni peccato mortali, quod fecit, ad mensuram in generali. Si autem dicit, se nolle, vel non posse abstinere ab aliquo mortali, non est injungenda Pœnitentia, sed significandum est ei, quod si decederet in tali statu, damnaretur. Verum dandum est ei aliquod consilium, quod faciat, ut Deus illustret cor suum ad Pœnitentiam, & dandum est ei, ne in tali statu communicet.

Notandum, uti non dicitur neganda, vel differenda absolutio relapso; vel habenti peccatam consuetudinem peccandi, vel non habenti actum contritionis, sed solius attritionis; vel ei, qui antea non fleverit diù; diùque post conversionem à peccato non abstinuerit; vel non facienti prius Pœnitentiam injunctam, sed ei, qui dicit, se nolle, vel non posse abstinere ab aliquo mortali, ut est is, qui vult perseverare in proxima occasione peccandi, alique hujusmodi. Alius casus præter hunc non exprimitur, in quo non debeat absolutio impertiri.

Inde post aliqua. Circa injunctiones Pœnitentiarum similiter oportet esse cautum ut pariter injungat: melius est enim homines ponere in purgatorio, quam in Inferno. Habet enim Deus ubi purget filios suos - si non purgentur hic. Ita etiam, quando numerum orationum injungit, quòd, si aliquando non dixerit, non ei ad culpam imputetur, ad minus mortalem (nota consuetudinem non imponendi onus grave) Cave etiam, ne multitudinem Missarum injungat presentibus, ne fiat eis occasio committendi Si injungat Pœnitentiam, Cave atterum, ne injungat Pœnitentiam, unde sequatur scandalum, sicut accidit, quando Adolescentulis, que viros habent, qui eas suspectas, injungitur talis Pœnitentia, unde confirmatur in suâ malâ suspitione, & junare in pane & aqua, & hujusmodi. Non tam avertendi omne periculum à Pœnitentia.

Postquam verò monuit, non esse absolutos, qui pravo aliquo munere funguntur, occasionem peccandi lethaliter nolunt abijcere, subdit. Item ad officium Confessoris pertinet, omnes confiteri volentes benignè, & affabilem recipere, & præcipuè illos, qui raro confiteri consueverunt. Si autem aliquando magna turba confiteri voluerint, de quibus credat, quod erubescant in communi auditorio confessio videtur, debet eos ducere ad alium locum, magis

F

IO.

magis secretum, & honestum (Nota curam red-
dendi facilem confessionem) Omnes autem
nesciunt modum standi in Confessione , debet
instruere , ut stent flexis genibus , inclinato capite ,
ad dexteram vel ad sinistram Sacerdotis , de
tequam verò incipiunt Confiteri , potest illis , qui
non sunt assueti Confiteri frequenter aliqua
ba dicere de pertinentibus ad Confessionem , ut
quarere de Patriâ suâ , vel huiusmodi ; ut Con-
zens interim sumat audaciam ad Confitendum
dum aliquantulum in huiusmodi detinetur .
inde potest ei dicere , ut incipiat dicere , quod
placuerit , quod si perceperit , eum ita respondere
quod nesciat confiteri , debet ei aliquam
bac instructionem facere . Quod si nec sic ser-
rit confiteri , potest procedere ad inquisitionem
juxta modum prædictum (prius enim docuerat
quomodo sit interrogationibus iuvandus Peni-
tens , ut se bene discutiat) Cavendum est
tem Confessori , ne unquam Confitens scandalu-
zatus recedat , sed placet eum sicut poterit . si
tè non potest eum absolvere , vel aliâ de causa
aliquo ipsum perceperit perturbari .

Redit postea ad praxim injungendi Peni-
tentiam . In Pœnitentiâ verò injungenda
reminiſci , quod præter ea , quæ injungit .
liter imponat ei etiam omnia bona , quæ fecerit
remissionem omnium peccatorum ; & det ei peni-
tentiâ , cuicumque confiteri poterit , quod la-
p

de Penitentia sibi injuncta ab eo, si forte
 vult dari Pœnitenti facul-
 tatem obtinendi à quocunque alio Confessore
 diminutionem, seu relaxationem aliquam Pœ-
 nitentiæ sibi injunctæ, absque eo, quod tenea-
 confessionem iterare. Quæ, rogo, nunc
 regula proponi Confessoribus sapien-
 ter queat?

Eodem fere tempore, quo dirigendis sui
 Confessoribus scribebat Humbertus, **12.**
 eam hac eadem super re instructionem scri-
 psit. Bonaventura, nec ipse rigide, quamvis
 benignè, eò quòd non Religiosos tantùm
 ut fecerat Humbertus, sed etiam secula-
 res Confessores instruit, imò hos præsertim,
 quos nimium desides, & socordes, ut patet
 prædictæ institutionis, quam Confessionale
 exordio. In capitula eam dividit, hæc
 subdividit in particulas, quarum doctri-
 nam breviter proponam.

In primi capituli particulâ 1. Confessorem **13.**
 ut sedeat in loco manifesto, & omni
 ratione carente. In secundâ, ut Confessiones
 audiat, & cum timore audiat. In tertiâ, ne in
 Pœnitentis aspiciat. In quartâ, ut pœ-
 nitentium peccata non abhorreat, quantum
 ad enormia, turpia, magna, inaudita,
 & castigata sint. In quintâ, ut pio, & suavi
 sermone ipsam consentem ad veram compun-
 ctio-

tionem, & ad nudam, & expressam confessionem, quæ
nem inducat, non statim ex abrupto dicens, *confitebor
peccata tua, sed, si tempus sufficit, dulciter et prosequar
ponens aliqua de Confessionis utilitate. In hoc am
tâ, ne sit acceptor personarum, pauperes in dolo
exasperando, & divitibus, & potentibus adula
do. Quid in toto hoc capite rigidum?*

14.

In secundo cap. agit de modo interrogandi
di Pœnitentes, præsertim rudes, & capita interrogandi
rogationum proponit. Circa modum monendo
ut interroget Pœnitentem, discretè ulatâ
singillatim perquirendo, inusitata veri perpende
circumstantias generales, & valde remota, volub
ne inexpertis detur materia, vel occasio perperam
trandi, quod antea nesciverant. Capita interrogandi
rogationum, quæ proponit, sunt vitia capitulens
lia, decalogus, circumstantiæ peccatorum. In te
quinque sensus externi, peccata linguæ, & perpendis
siones animi. Tria autem monet. Primum
ex Divo Augustino, ut Confessor, auditus Pœnitentis
nitente, *Sit benevolus, paratus erigere, & factus iudic
onus portare: habeat dulcedinem in affectu
pietatem in alterius crimine, discretionem in monendo,
rietate personarum, semper eum leniendo, spiritum
promittendo, consolando, & cum opus fuerit
am increpando. Ita habet particula 1. Aliter
rum monet partic. ultimâ sic. Super omnia
tem attendat Confessor, ut consentientem peccata
faciat abrenunciare, non tamen jurare, præsertim
periculum perjurii, nisi in casibus expressis*

confessio, quos enumerat, additque. *Similiter in*
quolibet horrendo crimine jurabit pœnitens, se
per ei prorsusquam simile commissurum 11. q. 2. de viro.
In hoc iuramentum id faciendum est de quolibet mortali,
indistinctam de quolibet enormi, cum periculum rî-
adulterii perjurii. Igitur tunc absoluebantur, & qui-
in sine ulla dilatione, ii, qui propter pravos
interrogati erant in magno periculo relabendi, à
ita iuramentum proinde vetat exigi iuramentum, ne re-
monstrando sint perjuri. Tertium tandem post
interrogata capita interrogationum sic monet:
quæ perinde tamen, quòd non omnia, quæ dicta sunt,
remota, quolibet consistente sunt inquirenda, sed va-
riis pro variis morbis debes dare curas juxta doctri-
ta Hieronymi Sc. Quid in his non suaviter,
a capite?

In tertio cap. quod est de Pœnitentiis in- 15.
 e, & pœnitentiis particulâ 1. sic habet. *Circa pœni-*
Primitivas injungendas hoc teneas, quòd omnes pœ-
Penitentia arbitrarie sunt, & arbitrio pœnitentia-
& secundum iudicis relinquuntur (quod probat pluribus
Testimoniis juris) & hanc opinionem approbat con-
em in iuramento, quia generaliter hoc servatur. Nec ob-
do, quod dicit Gregorius de pœnit. dist. 5. fal-
uerunt penitentias dicimus, quæ secundum aucto-
Sanctorum Patrum pro qualitate cri-
imponuntur, quia hoc verum est, nisi ex
pectata consideratis circumstantiis pœnitentia
proportur. Nec illud Gregorii, quod proxi-
 F 3 or de-

or debeat esse pœnitentia, quàm fuerit culpa. *Pœnit. disp. 3. productior. Quia hoc intelligendum est de interiori pœnitentia, vel potest intelligi de pœna, quam patimur propter peccatum primi Parentis.* Quæ, rogo, poterat utriusque Canonis allegati benignior interpretatio ferri? Undè patet, quod cum postea in hac & sequentibus particulis recitat veteres Canones pœnitentiales, quibus injungebatur quolibet peccato mortali septennis pœnitentia, aliæque speciales pœnitentiæ pro specialibus culpis, monétque, eos servandos, ne sibi manifestè contradicere dicatur, debet sic explicari, ut velit Confessorem eos respicere in iudicando, ut velis Confessorem eos respicere in injungendis pœnitentiis, eosque proponere pœnitentiis, ut intelligat ex illis culpæ gravitatem, & ipsas observet, aut per internam, aut per tolerantiam eorum malorum, que patimur propter peccatum primi Parentis. Hinc post allatum illum Canonem de septenni pœnitentia, monet iterum, quod si occultum est delictum, indistinctè, arbitrariè imponuntur, sicut probant concordantiæ gnata. Additque. *Certum est etiam, quod major causa dispensandi in pœnitentia requiritur publico, quàm in occulto.* Docuerat enim, publico delicto publicam deberi imponi pœnitentiam, in quo tamen ex causa dispensari potest. *16. se docet, & subdit. In utroque crimine ex causa minor pœnitentia potest imponi, considerandum est.*

...inis quantitate, & qualitate, & persona di-
 ...ate, conditione, seu officio, paupertate, de-
 ...ate, consuetudine, complexione, societate,
 ...uritione, loci, Religionis, & temporis qua-
 ...re, causâ, animo, voluntate, & aliis circum-
 ...ntiis, quæ tam multæ sunt, ut clarè appare-
 ...re, & executione verè fuisse arbitriarias
 ...ententias, non quidem tali modo, ut possent
 ...ngi sine ullo respectu ad culparum gravita-
 ...qualitatem, adeoque levissimæ pro gravi-
 ...as, aut etiam gravissimis culpis, ut aliqui tunc
 ...ebant, à quorum sententiâ Ordines Regula-
 ...tunc exorti recessere, ut suprâ ostendimus,
 ...ita, ut verè non imponerentur canonicæ, sed
 ...Confessor prudens, & respiciens culpa-
 ...qualitatem, easque circumstantias favora-
 ...Pœnitenti, statueret. Quid in toto hoc
 ...nostrorum temporum benignitati dispo-
 ...An illud, quod hic S. Doctor docet, teneri
 ...Confessorem non ignorare *Canones prædictos*
 ...pœnitentiales, *sacrorum librorum lectionarium,*
 ...alterium, *homilias per anni circulum,* aliâque
 ...modi. Sed loco veterum canonum pœ-
 ...ntientialium, alios multò plures inde condi-
 ...a Pontificibus, aut alios sibi casus reservan-
 ...us, aut alias pœnas statuentibus, scire Con-
 ...arios debere nunc docemus, & ut hos ipsos
 ...canones pœnitentiales sciant, hortamur. Hoc
 ...fectò non est onus demere Confessoribus,

aut iminuerē, sed aut mutare pro conditione tēporum, aut augere. Reliqua fere omnia, quæ ibi enumerat S. Doctor, continentur in Breviario Romano, quod utique non ignorare tenetur Sacerdos.

17. Cap. quarto, quod est de usu Clavium, pœnitic. 1. recenset sex casus, in quibus pœnitens ex defectu veræ contritionis non potest absolvi. *Primus est, si confitens ex contemptu, & sine rationabili causâ pœnitentias, secundum auctoritatem Patrum taxatas, subire noluerit. Notetur hęc ex contemptu, velut irridens confessionem eas proponentem, quod certè signum est indispositionis in Pœnitente. Secundus, si officium, de quo vivit, non justificaverit, vel, si peccato exerceri non possit, non dimiserit. Tertius, si odium in corde tenuerit. Quartus, si ablata non restituerit. Quintus, si in voluntate peccandi remanserit. Sextus, si de peccatis præteritis sufficienter non doluerit, id est, si ea de iis, quæ confitetur, doleat, ut non persistat in retractatione præteritorum, alias commissorum, quorum pœnitentiam, nempe retractationem, debere esse perpetuam, monet ex Augustino. Inde tres casus proponit, in quibus confessor nequit absolvere ex defectu potestatis. Primus est, si Pœnitens habeat peccata superioribus reservata. Secundus, si habeat excommunicationem, qua nequeat à quovis absolvi. Tertius, si non sit subditus.*

18.

In 2. particulâ docet, primam & præcipuam penitentiam injungendam Raptoribus, Incendiariis, Furibus, Simoniacis, Falsis circumventoribus, ut sunt *perversi Judices, Advocati iniqui, Testes falsi, Negociatores fraudulentæ*, eam esse, ut reddant, quod debent, id si facere noluerint, nullam aliam eis injungendam Pœnitentiam, sed dimittendos, ut sunt illos, qui *quodcunque peccatum mortale committere nolunt*, eosque, quibus injungenda est *penitentia majori*, nempe ab Episcopo solemniter, quam hic describit ex Concilio Agathensi, *nam videlicet incipiebant publicè initio Quinquagesimæ, qui culpam aliquam enormem, que Urbem commovisset* (ut idem S. Doctor docet in lib. 4. tent. dist. 14. par. 2. dub. 9.) *pertractasset*, cui similis nunc injungitur, ut alibi convenimus, pro delictis ad Fidem, & Religionem pertinentibus.

19.

In 3. demum partic. proponit, *quatuor regulas observandas in Pœnitentiis injungendis*, prima est, ut secundum qualitatem culpæ imputatur Pœnitentia, nempe occulta pro occultis, manifesta pro manifestis, si videlicet, ut supra docuit, non adsit ratio dispensandi. Secunda Regula est, ut secundum quantitatem peccati major, vel minor Pœnitentia injungatur, consideratis tamen circumstantiis supra recensitis. Benè autem hæc monita Regulas vocat,

F 5

cat,

cat, cum ad aliqua præstanda, quæ hic monet, nec Confessor teneatur, nec Pœnitens, ut est, quod Confessor (ut dicit in tertiâ Regulâ) moneatur Pœnitentem, ut semper doleat de peccatis commissis, & quod (ut dicit in quartâ) Confessor non solum moneatur Pœnitentem, ne peccet amplius, sed ne voluntatem peccandi concipiat, quod, exceptis valde rudibus, faciendum omninò esse nõrunt omnes, quare plerique utiliter quidem id monebuntur, non verò necessariò. Tandem monet acrius, ne in ullo unquam casu absolvantur, qui non habent propositum non peccandi amplius; idque solum vehementer inculcat, invehiturque in eos Confessores, qui dant licentiam accedendi ad Communionem *permentibus in voluntate peccandi*, conclusitque, *Unde in nullo casu sanis, nec infirmis, nec Sacerdotibus, nec aliis peccare volentibus, debet Sacerdos Corpus Christi licentiarè, id est, præbere licentiam communicandi.*

In ultimo cap. agit de irregularitatibus, & dispensationibus, & suum Confessionis consummat.

20° In hac autem tam longa Instructione, quam hic summam proposui, nihil prorsus habet de Pœnitentiâ peragendâ ante absolutionem, nihil de differendâ absolutione relapsis, aut habentibus pravos habitus, nihil de probandâ per longos fletus, & pravios labores dispositione

penitentis, nihil de necessitate detestandi peccati ex motivo charitatis, nihil de restituenda veteri disciplinâ in reliquis ad Pœnitentiam pertinentibus, quamvis esset, ut à vobis creditur, paulo antè sublata, nihil demum, nisi de quâ modò docemus omnes, omnes prædicamus. Non igitur aliâ ratione, quàm modò fit, administrabatur eo tempore Sacramentû Pœnitentiæ, nec fortè fuit antea alio modo administratum, utriusque hi sapientissimi scriptores Humbertus, & Bonaventura sic instruunt Confessorè, manifestè appareat, nihil novum eos tradere, sed antiquam proponere Ecclesiæ disciplinam, eamque à suis sanctissimis Institutoribus Dominico, & Francisco, Pœnitentiæ cæteroqui Prædicatoribus, instaurandæque Ecclesiasticæ disciplinæ cupidissimis, haulerant.

Et quidem Sanctissimum Fundatorem Dominicum voluisse suos Alumnos ad benignitatem in suis Constitutionibus componere, & infermare, disp. 11. ex earum Glossatore Vincen-
 de Castro novo demonstrabo, nunc idem præcâsse D. Franciscum, & suavissimâ comminatione imbutos voluisse Confessores sui Ordinis ex ejus regulâ, ejusque præcipuo, post S. Bonaventuram, interprete Ugone, ostendam. Dicitur D. Franciscus cap. 7. suæ Regulæ præcâsse Fratribus suis, ut in quibusdam majoribus delictis recurrant, ut absolvantur, *ad solos Ministros*

nistros, Provinciales, hos monet, ne irascantur,
 Et cum misericordia Pœnitentias imponant,
 quæ verba exponens prædictus Ugo hæc habet,
 Debet, ut Canon loquitur, justitiam temperare
 moderatio. Si erramus, modicam Pœnitentiam
 imponentes, nonne melius est propter Misericor-
 diam rationem reddere, quàm propter crudeli-
 tatem? Non dicit Regula, Pœnitentiam esse omi-
 tendam, sed cum Misericordia imponendam, quia
 infundendum est vinum, & oleum vulneribus
 sauciati &c. sanè licèt absque Misericordia se-
 per exaltet iudicium, maximè tamen cum ad Pœ-
 nitentiam mundiciam recurrunt, benignissimè re-
 cipiendi, & omni genere consoveniendi sunt. Qui
 ovem perditam, & filium prodigum, & naufriga-
 gum piè, ut ipse curari vellet, non curat, nec
 Pastor, nec Pater est, sed quasi adversus con-
 tentem, seu professionem ipsius Ordinis zelo ali-
 quid ageret, Christum prodere est, Christum per-
 sequi. Hinc enim Professio redditur odiosa Hinc
 Cælum volentibus ingredi clauditur, & empia
 Christi Sanguine anima crudeliter necantur. Vo-
 rè, ut dictum est, viscera impiorum crudelia,
 quia Pœnitentibus non compati, sed indigna-
 noverunt, atque per austeritatem quandam Pœ-
 catores detestantes, justi cum Pharisæis appare-
 volunt. Insolentibus, non Pœnitentibus, debet
 tur severitas.

Si Fratres suos, Votorum suorum violen-

res tam misericorditer excipi, tantâ cum benignitate tractari voluit Franciscus, eadem bene benignitate, aut etiam majori imbutos vocavit Confessores sui Ordinis, cum secularium confessiones excipiunt.

Habes jam, qui fuerint hujus Ordinis (quod 22. eam de altero Prædicatorum ex prædicta Humberti instructione, & Vincenti prædicti declaratione alibi afferendâ dicendum est) Canones Pœnitentiales, eo ipso seculo, quo exortum, quo vitam tam asperam professi sunt, quo tanta sanctitatis, ac doctrinæ laude floruerunt, non alios videlicet, quàm hos, aut hos præ reliquis, 1. Pœnitentiam Confessor cum Misericordiâ imponat. 2. Debet justitiam temperare moderatè. 3. Melius est propter Misericordiam rationem reddere, quàm propter crudelitatem. 4. Pœnitentes benignissimè recipiendi sunt, & omni genere conservandi. 5. Ovem perditam, & filium prodigum ita curare debet Confessor, ut ipse curare vellet. 6. Qui secus facit, Christum prodit, Christum persequitur, Professionem reddit odiosam, Calum volentibus ingredi claudit, & impros Christi Sanguine animos crudeliter necat. 7. In Pœnitentibus, non Pœnitentibus, debetur securitas.

Ad horum Canonum normam uterque 23. Ordo ex suorum Fundatorum institutione Sacramentum Pœnitentiæ administravit, quod utique is Ordo statim post exortum se per totum

rum Orbem diffuderit, tot animarum millia à
 culpis abstraxerit, tot Urbes ad veram Religio-
 nem revocârît, tot Ecclesias, Monasteria, tan-
 quam Arces Religionis, & Pietatis erexerit.
 Non aceto vestri Rigoris montes perfregit, sed
 oleo nostræ benignitatis, non armis terribilibus
 vestrorum Canonum, quos nulla unquam ætas
 condidit, aut servavit, sed sonitu clangentium
 Sacerdotum, nempe confessorum suaviter incre-
 pantium, Urbes fortissimas contumacium ani-
 morum expugnavit. Prædictâ benignitate ad-
 tum in corda hominum obtinuit, benignitate ea
 mollivit, benignitate ad virtutem inflamavit, nec
 aliâ ab ea, quâ modo Sacramentum Pœnitentiæ à
 nobis administratur, ut facile colliges, si prædi-
 ctas Humberti, Bona venturæ, & Ugonis Intra-
 ctiones cum iis conferes, quæ nostri præcipui
 Doctores docent, & Confessores eorum do-
 ctum sequentes, faciunt.

24. D. R. Fateor prædictas institutiones se-
 veriores non esse ea praxi, quam vestrum ple-
 rique custodiunt. Adhuc tamen timendum vi-
 detur, ne hæc ipsa vestra praxis benignior in di-
 es evadat, donec penitus elangueat, tum vitio
 eorum, qui modò Theologiæ Speculativæ dant
 operam, tum culpâ eorum, qui moralem Theo-
 logiam profitentur; eorum quidem, quòd ne-
 glectâ

illa à
ligio
tan-
exerit
it, sed
ilibus
n aras
arium
in cre-
n ani-
e ad
ate ea
it, nec
ntia à
oradi
altru-
cipui
n du-
es le-
pie-
n vi-
n di-
wio
dant
neo-
ne-
lecta

està solidà doctrinâ , inutilibus quæstionibus
impus-terunt ; horum verò , quòd ex ge-
o , ingenioque suo potius , quàm ex Pa-
um sententiis propositis sibi quæstionibus
pondent.

D. D. Hoc ipsum calumniosè dicitur
tra nostros Theologos speculativos , Mora-
lésque , ut futura disputatione de-
monstrabo.

CA.

CALUMNIA V.

Recentiores Theologi Scholastici, Moralesque, dum inutilibus questionibus tempus terunt, & ex genio, ingenioque suo magis, quam ex doctrinâ Patrum, respondent, scribuntque magnum Theologiae morali, ac foro Pœnitentiæ damnum inferunt, aut facillè inferent.

DISPUTATIO V.

Doct. Discr.

Ecce utinam bonâ fide, quam protulisti in fine præcedentis Disputationis sententiam?

tiam?

D. R. Utique.

*D. D. Ego verò, an tu bonâ fide sic sentias ignoro, nisi bona sit fides Hæreticorum. Utrosque enim nostros Theologos Scholasticos & Morales odere semper Hæretici, nempe hostes suos, & veræ Religionis assertores. Wiclephus, ut refertur in Synodo Constantiensi, sess. 8. dicebat, *Universitates, Studia, Collegia**

Gr

adulationes, & Magisteria, esse vanâ Genti-
 tate introducta; tantûmque Ecclesie prodesse,
 ut Diabolus. Lutherus autem (ut narrat
 Bergius in ejus vitâ ad ann. 1512.) affere-
 re, sinceram Evangelii doctrinam in Ecclesia
 obscuratam Philosophia quadam eluvio-
 sa, & Theologorum Scholasticorum turbâ.
 lib. resolut. contr. Concl. Eclian. Concl. 2.
 scio, & confiteor, me aliud non didicisse,
 cum Theologiâ studerem) quàm igno-
 rantiam Peccati, Justitiæ, Baptismi, & totius
 Christianæ vitæ. Nec quid virtus Dei, Gratia
 Justitiæ Dei, Fides, spes, Charitas
 breviter, non solum nihil didici, quod ferren-
 ter, sed non nihil dediscenda didici. Mi-
 autem, si alii felicius didicerint. Christum
 miseram illic, nunc in Paulo reperi. Calvinus
 de Theologis differens
 quod nihil aliud in vita moliantur,
 infinitis contentionibus, quàm sophisticis
 Scripturæ simplicitatem involvere, &
 Theodorus Beza in suis comment.
 1. ad Tim. cap. 6. vocat Theologos vi-
 anantissimam vanitatis exemplaria. . . solos
 & Magistros, ut vocant; nempe ut ipsis
 nominibus, Phariseos referant. De theo-
 verò Moralibus, Thomas Didimus Lu-
 laudator apud Melanctonem, aut potius
 Melancthon, Onerata est (inquit) Republi-
 ca Chri-

ca Christiana Theologastorum sententiis, de Conscientiis, ne
 scientia casibus inextricabilibus, ubi nunquam
 non ex questione questio nascitur. Eidem factum
 unt, vel Bibliopolia, ubi tantum summarum
 enim vocant) tantum Commentariorum in qua
 tum sententiarum est reperire, ut eorum nomina
 claturam nemo facere possit. Atque hac sententia
 illa Conscientiarum cauteria, qua jam olim pro
 denter caveri iussit Apostolus. Neque enim
 ratione certius Christum dediscas, quam illo
 doctrine genere, quo solo, ajunt Theologastri,
 formari posse Conscientias. Hæc sunt Hæreticorum
 tiorum in utramque nostram Thologiam ma-
 ledicta, quibus vestra consonare videntur.

D. R. Nempe auribus vestris, quibus
 quid vestris opinionibus dissonat, statim Hæreticorum
 tiorum erroribus consonat. Quenam est
 ter hæc duo concordia? illi despiciunt omnes
 Theologos Scholasticos, Moralesque, omnes
 vocant Theologastros, Sophistas, Phariseos
 nos non ita, sed aliquos tantum, eosque
 non ita procaciter laceffimus.

2. D. D. Ita profectò, non ita procaces
 dicaces tamen, eosdemque, quos illi, Theolo-
 gos odistis. Quos enim alios despiciunt Hæ-
 retici, & maledictis incessunt, nisi Cajetanum
 Sylvestrum, Sotum, Lessium, Molinam, Suarez
 rium, aut his similes. Hos ipsos despiciunt
 vos, & nominibus paulo minùs injuriolis

nempe illos, quos optimam Theologiae
 fuisse profectos ex eo constat, quod
 hi sine dubio Theologiam, in suis,
 reliquere, libris profitentur, eademque
 eam tradunt, quâ tradebatur com-
 miter in Scholâ tempore Sixti V. qui tamen
 eam laudibus effert suâ Constitutione
 Divi Bonaventurae Doctrinam com-
 mendar, eaque recenset, quibus movebatur ad
 edendam constitutionem, Denique mo-
 (inquit) *Ecclesia Universalis utilitas,*
tantae Doctores eruditione, semper major
superior capi potest: praesertim cum Hæretico-
rum insidia & Diabolicae machinationes, quibus
Theologia, quae Scholastica appellatur, hoc
saeculo oppugnatur vehementissimè, nos
ad hoc opere admoneant, ut eandem Theologiam,
in Ecclesia Dei fructuosius, omni studio
propagemus, Illustremus, & propagemus. Di-
um enim illius munere, qui solus dat spiritum
sapientiae, & scientiae, & Intellectus, quique
suam per saeculorum aetates prout opus
beneficiis auget, novis praesidiis insiru-
ta est à Majoribus nostris sapientissimis
Theologia Scholastica; quam duo potissi-
mi Gloriosi Doctores, Angelicus S. Thomas, &
S. Bonaventura clarissimi huius sa-
eculi professores, & primi inter eos, qui in san-
cto numero relati sunt, excellenti ingenio
assiduo

assiduo studio, magnis laboribus, & vigiliis ex-
 luerunt, atque ornarunt, eamque optimè dispo-
 sitam, multisque modis præclare explicatam, pro-
 steris tradiderunt. Et hujus quidem tam sacra-
 taris scientiæ cognitio & exercitatio, quæ ab
 noberrimis divinarum Literarum, summorum Pa-
 trificum, Sanctorum Patrum, & Conciliorum scrip-
 tibus dimanat, semper certè maximum Ecclesiæ
 adjumentum asserre potuit, sive ad Scripturas
 verè, & sanè intelligendas, & interpretandas; sive
 ad Patres, securiùs & utiliùs perlegendos, &
 explicandos; sive ad varios errores, & hæreses de-
 tegendas, & refellendas. His verò novissimis die-
 bus, quibus jam advenerunt tempora illa pericu-
 losa, ab Apostolo descripta, & homines blasphemæ,
 superbi, seductores, proficiunt in pejus, errantes,
 & alios in errorem mittentes; sanè Catholica Fi-
 dei Dogmatibus confirmandis, & hæresibus con-
 futandis, pernecessaria est. Et profectò, cum
 ita se habere, ipsimet veritatis inimici sunt ju-
 dices: quibus Theologia Scholastica maxime
 formidolosa, qui profectò intelligunt, apta illis
 & inter se nexâ rerum, & causarum coherens
 illo ordine, & dispositione, tanquam militum in
 pugnando instructione, illis dilucidis definitio-
 nibus, & distinctionibus, illa argumentorum firmi-
 tate, & acutissimis disputationibus, lucem à
 nebris, verum à falso distingui, eorùmque men-
 dacia, multis præstigiis & fallaciis involuta, tan-
 quam

is ex
dis
m, p
m sal
e ab
m P
m fo
Eccle
ip
das; f
ados
e f
ni di
peric
phem
ram
lic
us co
d, re
nt ju
im
a ill
re
um
ition
firm
a te
men
r. an
quam

veste detractâ, patefieri, ac denudari.
igitur magis illi hanc munitissimam
scholastica Theologiæ arcem oppugnare, & ever-
conantur, tantò magis nos decet hoc invi-
Eidei propugnaculum defendere, & hæredi-
Patrum nostrorum conservare, & tueri, &
verimos veritatis Defensores, meritis honori-
quantùm possumus, decorare.

Nihil profectò veriùs simul, & magnifi-
cantiùs dici poterat in laudem scholasticæ Theo-
logiæ, quam vos adeò despicitis, nòlque cum
prædictis recentioribus Magistris tradimus.

D. R. Divorum Thomæ, ac Bonaventuræ
Theologiam laudat Sixtus, non eam, quam
prædicti tradunt, & traditis ipsi,
vacuosam, inanem, exsuccam.

D. D. Eam tradimus nos, quam tradidère **3.**
prædicti; quam vocas inanem, & ex-
succam, quia ratione utitur, & subtilibus argu-
mentis hostem aggreditur, quæ ille non ita fa-
cit, ut vestros textus, eludit. Cæterùm, lau-
dat quidem Pontifex ambos illos Doctores, eo-
rumque doctrinam, sed eâ occasione excurrit in
eandem Theologiæ, quæ tunc oppugnabatur, ut
dicit, ab Hæreticis, sed Hæretici oppu-
gnabant Theologiam quæ tunc communi-
tate tradebatur, quæ eadem est cum Theo-
logiâ prædictorum Recentiorum, ergo eam
laudat Sixtus. Sed hanc ipsam vos op-

G 3

pugna-

pugnatis, quam laudat Sixtus, ut faciebant, et
 faciunt Hæretici. Et quidem hoc patet ex
 his prædictæ Constitutionis. Nam Sixtus lau-
 dat Theologiam Scholasticam, nempe sic dispo-
 sitam, utentem hac methodo, hac subtilitate,
 non solis scripturarum, ac Patrum textibus, sed
 acutissimis rationibus; *emanantem quidem ab*
uberrimis Divinarum Litterarum, summorum
Pontificum, Sanctorum Patrum, & Conciliorum
fontibus, sed constantem aptâ illâ, & inter se
coherentiâ, illo ordine & causarum coherentiâ, illo ordine
dispositione, illis dilucidis definitionibus, & dis-
inctionibus, illis acutissimis disputationibus.
 Sed hæc tota est Theologia prædictorum Re-
 centiorum, quos nominavi, aliorumque illis si-
 milium, ergo eam laudat Sixtus, non quidem
 omnes sententias, quæ in eâ continentur, sed
 modum speculandi, indagandique veritatem,
 conficiendi argumenta, eaque solvendi, expo-
 nendi demum distinctè, & solidè Fidei doctri-
 nam.

4. Quod autem pertinet ad Doctores, inter
 quos quidem Sixtus laudat eos duos, non solum præ-
 stantissimâ doctrinâ, sed etiam sanctitate illu-
 stratos, & veluti Theologorum signiferos; lau-
 dandi tamen sunt etiam Recentiores non pauci,
 qui veterum Doctrinam valde illustrarunt, nec
 parùm amplificârunt; quique ita debent Prae-
 dicitis, primisque Theologiæ Magistris doctrinam

suam, ut eam ex parte debeant etiam sibi,
 etque debeamus utrisque Doctrinam nostram.
 De primis enim hujus facultatis Institutoribus,
 non abs re potest, quod Seneca lib. 6. nat.
 cap. 5. de primis scientiæ naturalis Do-
 ctoribus scribit, eorum videlicet sententias, sal-
 tem aliquas, *rudēs esse, & parū exactas.* Si-
 dem nova omnia erant primò tentantibus.
 eadem illa limata sunt, & si quid inventum
 illis nihilominus referrī debet acceptum.
 Magni animi res fuit, rerum Natura latebras
 movere, nec contentum exteriori ejus conspe-
 cta, introspicere, & in Deorum secreta descen-
 dere. Plurimum ad inveniendum contulit, qui
 invenit, posse reperiri. Cum excusatione itaque
 res audiendi sunt. Nulla res consummata
 incipit; nec in hac tantum re, omnium
 maxima atque involutissima, in qua etiam, cum
 actum erit, omnis tamen etas, quod a-
 pveniet, sed in omni alio negotio longè sem-
 p̄ a perfectō fuere principia.

Ut igitur iis, quæ S. Dionysius, Theologo-
 rum post Apostolos Princeps, nos edocuit,
 cultum doctrinæ & luminis addidit S. Augu-
 stinus: additis à S. Augustino, non parum vel
 doctrinæ, vel luminis superaddidit D. Ansel-
 mus, Divus Thomas, D. Bonaventura, ita
 additis ab his addere aliquid potuere Recentio-
 res: nec potuere solum, sed absque dubio ad-
 didit.

didere, cum plura post illos fuerint longo studio, præsertim linguarum, Antiquitatis erant monumenta. Non igitur Prædicti Doctores, quia recentiores sunt, sunt illico contemnendi. Quin hoc ipsum, ex pluribus capitibus, non exigua ipsi auctoritatem conciliat, eorumque lectionem nobis commendat.

D. R. Id insipienter dictum videtur. Quis enim audivit unquam, Scriptori, ex hoc ipso accedere auctoritatem, quod antiquus non sit?

D. D. Non sic absolutè quidem, sed ex aliquo, eoque multiplici capite. Recensebo. Sed nolim de iis, quæ dicturus sum, iudices, antequam sermonem absolvam, alioquin mihi miles irascaris, ac temerarium me, & injuriosum Patribus appellabis. Consiste paulisper, nec ego ista dicerem, quæ dicturus sum, nisi infelicia isthæc tempora fluerent; nisi Novatores nimis abuterentur Patrum auctoritate, nimisque contemnerent Doctissimos Recentiores, quorum videlicet argumentis, ac doctrinâ revincuntur; nisi demum eò ventum esset, ut aliqui publicè doceant hanc Propositionem, *Ubi quis invenerit doctrinam in Augustino clarè fundatam, illam absolutè potest tenere, & docere, non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam, quam propositionem licet omninò damnabilem, damnatamque ab exedrâ veritatis, adhuc veram habebis.*

D.R. A suspiciosis, vel etiam malignis ista 6.
 erunt.

D.D. Imò à sapientibus, & potius ad fa-
 quam ad verba respicientibus. Crede mi-
 opere, sin minus ore eam docetis, dum, sî
 ab Augustino traditum videtur, quamvis
 clarè in eo fundatum, id omninò creditis, &
 Quis, quidquid Roma obstrepat, edicat, & mi-
 Sed hæc obiter, ut causam scias, cur
 centiores tam sæpe laudem, dicam que,
 quidem præferendos eos esse veteribus, id
 nunquam dicam, sed eorum scripta boni
 quid continere, quo vetera carent. Sic bo-
 aliquid & utilitatis continet equus, quo ca-
 homo, unde aliquando utilior est ille, non
 tamen est homine præstantior. Enumero
 Recentiorum utilitates.

Et primò. Ex eo, quòd Doctor ad hæc ul- 7.
 sacula pertinet, fit, certò à nobis sciri, quæ
 scripta, adeoque Cajetani esse textus,
 Cajetano tribuuntur, Soti, qui tribuuntur
 utpote repertos in exemplaribus ipsis,
 primùm, & Auctore ipso superstite pro-
 re, quam sanè certitudinem de Veterum
 ptis non habemus, cùm innumera, quæ non
 illorum, sub eorum nomine circumferan-
 innumera alia dubia sint, ut legenti Car-
 Bellarimū *de scriptoribus Ecclesiasticis* con-
 bit, Cùmque ea ipsa, quæ certò S. Doctoris
 sunt,

sunt, fuerint non semel, aut Hæreticorum astra
 aut culpâ exscribentium, per quorum tot manus
 transiere, cum Typographiæ usus non erat, fuerint
 inquam, non semel, verborum vel detractione, vel additione, vel permutatione, vel alia
 collocaione corrupta, ut pater ex tam diversis
 ejusdem Auctoris exemplaribus, unde sic tam
 sæpe sic legi in fronte veterum Librorû *Tractatus de Sc. ab innumeris mendis, qua irrepperant
 expurgatus*, expurgatione tamen non nihil incertâ,
 cum (una excepta Romanâ Sede, ipsaque Ecclesiâ
 universâ, infallibili errorum expurgatrice) non rarò qui vult expurgare, mutet
 pejus, aut, quod purum erat, corrumpat.

8. Fit secundò, horum scripta, clariora
 nec indigere notis & commentarijs, quibus
 sæpe indigent antiqua, non vitio scriptoris, sed
 transcribentium, ut dicebam; aut aliorum, qui
 verba, vel truncârunt, vel permutârunt. Cum
 vetò Interpretum notæ non sint indubia signa
 genuinæ sententiæ Auctoris, fit, ut incertum
 binde simus in textibus, qui afferuntur, de mente
 Doctoris; cum è contra, nihil incerti firmum
 de mente Recentiorum, quorum proinde loca
 non rarò præferimus locis antiquorum in con-
 trarium productis; non quia Recentiores præ-
 feramus Antiquis, sed quia textum clarum præ-
 ferimus textui obscuro.

9. Fit tertio, horum lectionem esse subiectam

morem, utpote eorum, qui scripsere cum ti-
 tulo censurae, & post longam centuram luo-
 rum librorum, & alienorum, post innumeras
 res damnatas, ac proinde alienis erroribus,
 castigati edocti scribere castigati. Hinc
 plerumque Juniores, nec Theologicam facultate
 instructi adhortandi sunt, ut potius re-
 centiorum aliquem insignem, qui que jam toto
 mundo famam obtinet sanæ doctrinæ, legat,
 veteres, quorum scripta ex quadam er-
 roris reverentiâ non emendantur, quamvis
 lingua multa, & periculosa, imò falsa conti-
 neat, aliena videlicet, & supposita. Ex. gr.
 commentaria D. Hieronymi in omnes Episto-
 las Pauli continent sententias manifestè Pelagia-
 nas. Liber D. Ambrosii ad Virginem lapsam
 continet errorem Novatianum. Liber qua-
 tuordecimus D. Augustini in vetus, & novum Testa-
 mentum continet multa, quæ Fidei adversantur.
 Circa Card. Bellarminus *de scriptoribus Ec-
 clesiasticis*, negat primum opus esse Hierony-
 mi, secundum Ambrosii, tertium Augustini,
 sed tamen ignorans, aut non æstimans Lector
 minor, nec in doctrinâ Fidei satis versatus, vel
 de numero, qui pluris faciunt, quæcun-
 que reperiunt in Veterum tomis, quàm Ponti-
 ficum Bullas, jam incipit in Fide labascere, vel
 ita benesentire.

Fit quartò, horum libros continere eru-
 ditio.

ditionem longè majorem , uberiorem doctrinam , nostrisque usibus magis accommodatam. Et primò continent eam totam , quam veteres continent , & rursus eam , quam addiderunt innumeri , qui post antiquos Doctores , per decem & amplius secula scripserunt ; tandem eam , quam ipsi improbo labore compararunt. Hinc eas hæreses convellunt , quas cum Veteres scripsere , nec erant exortæ , nec orituræ unquam credebantur ; eos Canones Pontificum , & Conciliorum afferunt , qui nec erant conditi ; eas interpretationes proferunt , quas non extabant. Et rursus innumeris questionibus respondent , quas ne tetigère quidem Doctores antiqui , easque nostro hoc tempore pernecessarias ; nec respondent solùm , sed ea methodo , quæ tam necessaria est ad bene intelligendum , retinendùmque , quod est intellectum , ea subtilitate , sinè qua , quod falsum est , quia verisimile , tam sæpe verum judicatur , & error pro certa sententiâ propugnatur , aut non rectè impugnatur , ea demum argumentorum firmitate , qua Novatorum errores non insectantur modò , sed profligant. Hinc illud hæreticorum omnium nostri temporis in prædictos Recentiores odium , Satyræ , invektivæ ; quæ videlicet horum textus , utpote clarissimos , eludere non possunt ; horum autoritate , ad suos confirmandos errores abuti non possunt ; horum subtilitate deteguntur , horum acumine

horum in omni genere doctrinarum
obruuntur.

D. R. Igitur imposterum Ambrosium,
Chrysostomum, Augustinum, Patresque omnes,
omnes relinquemus, solumque Suarium, vel
de schola aliquem, diu noctuque versabi-
mus? Video enim huc spectare tam insigne Re-
centiorum præconium. Ego verò Recentiores, &
electum Suarium nunquam legere constitui.

D. D. Quid ego spectem, præmouit. **II.**
quia, ut video, non intellexisti, vel non
audidisti, monebo iterum. Id ea laude spe-
cto, ne veteris Doctoris textum pluris facias,
quam Pontificum Bullas. Cogor autem id sæ-
pius ingerere, ut semel intelligatis. Secundò,
veterum scripta omnibus legenda tradantur,
non omnibus Sacræ Scripturæ libri tradun-
tur, quibus nihil Sanctius. 3. Ne Recentiores
despiciantur. Id specto, non verò, ut
veteris Ecclesiæ Doctores à nostris manibus ab-
jiciantur: quis enim ita desipiat, ut mille Sua-
rium non præferat Augustinum, & bene intelle-
xerit.

Quod autem spectat ad Suarium, quoni-
am legere recusas, jam non mereris legere.
Id rogo tantum, ut tibi persuadeas, inter
Recentiores quoque, viros doctissimos repe-
re, ad

D. R. Nec is ego sum, qui negem, ali- **I 2.**
quam

quem ex Recentioribus esse valde doctum, & eruditum. Illud unice contendi, plerosque, si speculativi sint, inutilibus disputationibus tempus terere, si Morales sint, continere doctrinam parum tutam, laxioremque; utroque eam fovere administrandi Sacramenti rationem, quæ est nimium Benigna, aut quæ facile est evasura nimis benigna.

D. D. Sed contra est primò, nam si Recentior aliquis Doctor, hanc obtinet ingentis eruditionis, ac Doctrinæ famam, cur illa perpetuæ in Recentiores Invektivæ; perinde sunt omnes ejusdem farinæ? Cur in iis, quas cudit in dies, aut dissertationibus, aut tractatibus, aut summis, aut Theologiis, nullius Recentioris Suffragio conclusionem statuitis, aut confirmatis, sed solos Patres assertis, etiam cum ea questio tractatur, de quâ nihil Patres, aut nihil certum, & clarum?

13. Contra est Secundò, nam falsum est, plerosque, & fere omnes Recentiores, continere doctrinam parum tutam. Multos hi, eosque uberes edidit tractatus, innumeras in iis conclusiones habent, sanas, certas, communes. Pauca aliquot Propositiones aliquibus exciderunt non satis tutæ, laxiores etiam. Cur ex harum paucarum laxitate, statim erunt appellandi, Patrum desertores, deceptores, laxones, nec erunt ex innumeris aliis, veris, certisque propositionibus.

tionibus, ex vastâ eruditione, quam con-
 ceperat, ex methodo, optimâque docendi ratio-
 ne, quâ utuntur, celebrandi? Annon æquius est
 totius libri iudicio Romanis Censoribus re-
 probari, paucas illas propositiones impetere, oppu-
 tare, falsas ostendere, illæsa interim reliquâ do-
 ctina, ut putrescentem digiti summum verti-
 cem Chirurgus ferro aggreditur, præciditque;
 quo corpore nihil violato? Et quid si osten-
 demus, aliquos antiquos Scriptores lapsos esse
 quando? num illico erunt omnes abiiciendi?
 Augustinus, sibi aliqua excidisse non fa-
 teretur, eaque retractavit. Et quid si non re-
 tractasset? num fuisset illico contemnendus,
 et omnium manibus excutiendus?

Contrà est tertio, nam falsum est inutili-
 tas in quæstionibus tempus à Recentioribus teri-
 tates quidem videntur illæ, præsertim huic
 veteri doctrinæ non assuetis, eò quod non con-
 tinent Fidei doctrinam, quam sibi Theologus
 tractandam proponit; vel quia non videntur
 pertinere ad materiam in Titulo propositam, vel
 quia subtilia nimis sunt, quæ à plerisque non in-
 terrogantur: sed inutilia non sunt; alioquin
 inutiliter disputare persæpè dicitur D. Tho-
 mas in ipsa suæ Theologiæ summâ, in qua pro-
 priè Operis angustias erant sola utiliora potiori
 tractanda ex gr. inutiliter terere tempus
 est, cum docturus, Deum esse summum
 bonum

bonum quærit. 1. *Utrum bonum, & Ens sit idem secundum rem.* 2. *Supposito, quod differat ratione tantum, quid sit prius Secundum rationem, Bonum vel Ens.* 3. *Utrum supposito quod Ens sit prius, omne Ens sit Bonum.* 4. *Ad quam causam ratio Boni reducatur.* Nimis subtilia videntur hæc, nimis dissecta, nec facere ad itandum, quod Deus summum bonum est. Nec tamen audebit aliquis Sanctum Doctorem inutilis, & otiosæ disputationis inculcare. Huiusmodi enim quæstiones, quamvis Junioribus sæcùs videatur, valde conferunt ad rei, de qua agimus, naturam, causas, & effectus melius intelligendos. Et rursus, subtilitate sua, quæ sunt à sensibus magis remota, acuunt mirabiliter intellectum, eumque à phantasticæ facultatis laqueis vix non exsolvunt; unde ea in intelligendo velocitas, in disputando subtilitas dignoscendis, & refellendis erroribus facilitas, qui sunt præcipui Theologiæ speculativæ fructus, & vera ratio, propter quam ea Novatoribus; aut Novatorum fautoribus, vel affectibus fuit semper, & erit invisæ.

15. Sed inutiles sint multæ recentis Theologiæ quæstiones. An tantum malum hoc est, quod tanta reprehensione dignum sit? an non longè minus hoc est, quàm illud, in quod Rigidi Censores incurrunt alterius cuiusdam Theologiæ, vel Auctores, vel Laudatores? In deo quippe

sempe classes sacræ Doctrinæ studiosi, hoc no-
to seculo dividuntur, ut bene nôsti. Aliqui
adamant, quæ discursiva, rationalis, &
speculativa maximè est; nec solis scripturis, &
libris nititur, sed philosophiæ rationali, cu-
sumine iuvatur ad ipsam Doctrinam Fidei
explicandam, vel ea enodanda, quæ do-
ctrina Fidei non sunt, sed cum illâ connexa, vel
affiliata. Hanc nos adamamus, quam vide-
re adamant, traduntque ferè omnes Orbis ter-
rarum Academia. Alii verò eam adamant, quæ
sacrosanctior est, & ferè tota ex scripturis, Patribus,
conciliis que consurgit, facilis, & expedita.

Hoc inter utramque discrimen est, quòd
illud facit, seu facere videtur minus eruditos, sed
longè magis doctos, per hanc multa sci-
entia, aut scire videmur, nempe multos textus,
multa veterum facta, multos canones, sed minus
verum textuum, & canonum sensum,
verum usum ignoramus. Illa, cum ad mores de-
ducitur, benignior quidem est, hæc rigidior, sed
cum toto suo rigore Religioni sibi nihil du-
bitat ab Sacramentis Fideles abstrahere, Pontifi-
cium Bullas eludere, & Pontificiam ipsam au-
toritatem deprimere; illa verò cum tota sua
auctoritate, ut culpam maximam averfatur,
Pontificijs definitionibus non illico acquiescere,
vel in dubium revocare summam in docendo

H

Va-

Vaticanae Sedis auctoritatem. Eadem aliquae
 quæstiones inutiles continere dicitur, sed quæ
 sunt utiles, continet omnes, easque verè utili-
 ter, & pro dignitate pertractat, illa dicitur con-
 tinere solas utiles, sed illas inutiliter tractat,
 aut etiam perniciosè, & cum periculo Fidei.
 Hinc primam illam, ut initio ostendi, odere Lu-
 therani, Calvinistæ, aliique Novatores; non
 sic odere alteram. nempe vestram; imò vobis
 aliam tradunt ipsi in scholis, & præsertim Jan-
 senistæ. Quis, rogo, sapiens hanc præferat
 illi? Optimum fortè esset, mediam, ex utraque
 temperatam studiosis tradere, nempe brevior-
 em primâ, longiorem secundâ, minus ratio-
 nalem, quàm prima, magis speculativam, quàm
 secunda. At quando ea hominum conditio est,
 ut quod optimum est, plerique non faciunt,
 nonne consultius sit, primam adamare, quàm
 Novatoribus terribilis, quàm alteram, quàm
 Novatoribus non ingratus? Nonne præferat
 jacturam aliquam temporis facere, inutilia, aut
 minus utilia perdiscendo, quàm jacturam facti
 facere, aut faciendi periculum subire, doctri-
 nis audacioribus inhærendo?

Contrà est demum, unam illud quoque
 26. falsum est, quod ultimo loco dicebatur, nempe
 pe, Recentiores Theologos eam fovere admittendi
 strandi Sacramenti Pœnitentiæ rationem, quæ
 est nimis benigna, aut quæ tandem (ut humana
 iustitiam)

at, quæ semper in pejus vergunt) sit evasiva
 nimis benigna. Ut enim hic omittam de-
 dere recentiores Theologos Morales, quos
 dicebas, non respondere quæstionibus
 scientiæ ex doctrina Patrum (hoc enim me-
 faciam disp. 7. ubi iterum de Patribus ser-
 erit, contentus hîc defendisse Theologos
 culativos) id solùm dicam, eos fovere eam
 administrandi hoc Sacramentum, quam
 è Sanctissimi Pontifices, Synodique, &
 ssimi Ordines Regulares, ut præcedenti-
 disputationibus ostensum est, quæque est
 nis institutioni hujus Sacramenti, & scri-
 tis, ut sequenti disputatione ostendam.

D. R. Id si videris, acta res est, siquidem
 titutio Christi Domini est regula certissima
 rendi præsentem Controversiam. Sed ha-
 multa, quæ huic tuo proposito objiciam.

D. D. Cùm iterum conveniemus, habe-
 benevolum Auditorem.

CALUMNIA VI.

*Præfens Benignitas in administra-
do hoc Sacramento non est consentanea
Scripturis, & ejusdem Sacramenti
Institutioni.*

DISPUTATIO VI.

Doct. Discr.

*Equanam sunt
Scripturæ benignitas
contrariæ
D. R. Multæ
sunt.*

*D. D. Mror, quod esse reperias multas
ego nullas. An diversis utimur Bibliis. Ex-
periar. Affer ista multa loca tibi propria.*

*I. D. R. Si Sacram aperias paginam, & in-
cipias evoluere, statim occurret Adam, & E-
quibus Deus non condonavit statim commissum
peccatum; sed vix post fletus, & labores plu-
um, quæ vixere, seculorum. Occurret Achab
cui Deus se placatum exhibuit solum, postquam
ille operuit cilicio carnem suam, jejunavit quæ-
& dormiuit in sacco. 3. Reg. 21. 27. Occurret
Ninivæ*

vilitatē, quorum misertus est Deus, solum
 quāquam *Rex surrexit de folio suo, & abiicit ve-*
mentum suum à se, & indutus est sacco, & se-
dit in cinere, jejunavitque cum toto populo Jon.
 6. Occurrent alii. Non ergo Deus statim
 absolvit, nec leves pro peccatis Pœnitentias im-
 ponit, ut vos facitis. Ergo nec nos possumus
 alium, impositā levi Pœnitentiā, absolvere.
 Non enim possumus absolvere, quem non absol-
 vit Deus, nec alio modo ab eo, quo ipse absol-

D. D. Igitur illa multa, quæ ex Scriptu-
 ris minabaris rigoris exempla, ad tria redigun-
 tur; eaque ipsa potius infinitæ benignitatis
 argumenta, quàm rigoris, ut dicam postea. No-
 nem hic interpellare te, perge jam ad Insti-
 tutionem hujus Sacramenti.

D. R. Eam nobis explicat D. Paulus, & 2.
 Tridentinum, inque eo omnes Patres, ex quo-
 rum Doctrinā ea Synodus definit. Incipiam
 à Apostolo, qui ad Hebr. cap. 6. sic habet. *Im-*
possibile est, eos, qui semel sunt illuminati, gusta-
verunt etiam donum caeleste, & participes fa-
ciunt Spiritus Sancti, gustaverunt nihilomi-
nus bonum Dei Verbum, virtutesque sæculi ven-
erunt, & prolapsi sunt, rursus renovari ad Pœni-
tentiā, rursus crucifigentes sibi metipsis Filium
Dei, & ostentui habentes. Quo loco certè S.
 Paulus non dicit, impossibile esse, quod,
 H 3 qui

qui peccant post Baptifimum, iterum renovantur per Pœnitentiam, fed quòd renoventur benè Morinus lib. 3. c. 7. n. 1.) eâ facilitate & eâ perfectione, quâ baptizati per Baptifimum renovantur, nullo fcilicet cùm labore, cùm jejuniis, & corporis macerationibus, auditque. Opus enim eft, mortaliter Baptifimum peccantibus, longâ durâque Pœnitentiâ, multis jejuniis, & corporis afflictionibus, ut gratiam amiſſam recuperent. Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 2. fic habet. *Alius eſt Baptifimi, alius Pœnitentiæ fructus; per Baptifimum enim Chriſtum induentes, nova prorsus efficiuntur Creatura plenam & integram, peccatorum omnium remiſſionem conſequentes: ad quam tamen novitatem & integritatem, per Sacramentum Pœnitentiæ ſine magnis noſtris ſtercoribus, Divinâ id exigente Juſtitia, pertinere nequaquam poſſumus: ut merito Pœnitentiæ, laborioſus quidam Baptifimus à Sanctis Patribus dictus fuerit. Hæc igitur ex Tridentino eſt inſtitutio hujus ſacramenti, ut ex hoc aliuſq; probandum ſuſcipit idem Morinus cap. 4. prædicti lib. 3. ut crimina poſt Baptifimum commiſſa, ſinè magnis ſletibus & laboribus non remittantur.*

4. *D. D. Infero: Ergo non poteſt unquam quis abſolvi, niſi multùm diùque flet, & laboret, aut ſaltem velit multùm, diùque flere.*

multa jejunia, & corporis afflictationes subire.
 Nam nequit unquam quis absolvi, nisi præstet,
 quod est necessarium, ut ei remittantur peccata.
 Sed ad esse prædicta omnia necessaria, ex-
 pressè a sserit Morinus in ea prima propositione,
 in hac ultimâ. Nec profectò potest non esse
 necessarium, quòd est ex institutione. Hoc au-
 tem esse omninò falsum, probo primò ex mani-
 festo absurdo. Sequeretur enim, esse exigen-
 tum etiam ab eo, qui post Baptismum incidit in
 peccatum solius interni desiderii, ut diu flet,
 & jejunet, seque aliis hujusmodi labori-
 bus multum affligat, cum potest. Hoc autem
 nullus Confessarius, vel dementissimè Rigidus
 admittit: jam enim erraret Ecclesia universa,
 si id non facit. id autem inferri, patet, nam
 Morinus (tùque cum ipso) in prædictis propo-
 sitionibus, & præsertim in primâ, loquitur ex-
 pressè de quovis peccante mortaliter post Bap-
 tismum, docetque, cuique esse illa necessaria, ut
 peccata *amissam recuperet.*

Probo 2. ex alio simili absurdo. Nam cer-
 tum est. Pontifices sæpe relaxare Pœnitentias in-
 talis modo, ut qui Pontificiam Indulgen-
 tiam lucratur, obtineat sinè jejuniis, sinè aliâ
 corporis afflictatione, longòque fletu, &
 quòd ista præstet, remissionè etiam pœ-
 nitentiarum. Ergo prædicta non solùm non sunt absolutè
 necessaria, ut alicui remittantur peccata, sed ne-

que ut remittantur pœnæ peccatorum in iis, quæ sunt ex Divina institutione necessaria, neque Pontifex potest dispensare.

Probo 3. ex eo quòd Concilium Tridentinum tam distinctè loquens in ea sess. 14. de necessitate ad obtinendam Gratiâ in Sacramento Pœnitentiæ; nunquam docet, ad id requiri prædicta longa jejunia, & afflictationes; & quidem nec dum agit de satisfactione, quam solum requirit ad remissionem Pœnæ, nec ad talem effectum requirit tam asperam & longam, sed quam prudens Confessarius imposuerit.

Probo quartò ex ipso Morino, qui cap. 4. lib. 4. pluribus probat, *Pœnas sceleribus impostas, à nascenti Ecclesiâ ad heresim usque Motanti, breves admodum fuisse*, ergo falsum est opus esse ex institutione Divinâ, longâ & asperâ Pœnitentia, ad recuperandam Gratiâ mansuetam. Quæ enim requiruntur ex Institutione Divinâ, immutabilia sunt. Igitur vester rigor nullum fundamentum habet in institutione hujus Sacramenti, ut nullum habet in Scripturis. Quas enim produxisti, nihil evincunt, ut postea ostendam.

6. Nostram autem benignitatem, utriusque fundamento inniti, facile demonstro. Longior quæ priùs de institutione hujus sacramenti, et quâ sic arguo primò. Voluit quidem Christus Dominus, ipsum administrari modo

ario, adeoque à Judice audiente accusatio-
 ue Rei, & sententiam pronunciante: ita ra-
 on, ut favorabilior forma iudicii excogitari
 possit. Judex enim Angelus non est, qui
 scire non possit, sed homo circumdatus in-
 mitate; nec alius esse potest, quàm Sacerdos,
 mpe mediator inter Deum & homines, &
 pester pacis. Rursus, idem qui Judex, Me-
 ec dum debet esse, adeoque personæ Medici de-
 t ad re- attemperare sententiam. Actor vero ac-
 requi- cians, non alius est, quàm reus ipse, cui eti-
 rudens- cum pro se testatur, credendum est; nisi
 cap, s- uli testimonii contrariis factis elidat. Finis
 impo- scopus hujus iudicii non est damnatio, seu
 Moe- ea rei, sed ejus absolutio, & reconciliatio.
 im ed- us autem non videat, hujus iudicii legibus
 alper- mē congruere præsentem Ecclesiæ benigni-
 mam- tam, non sic vestrum rigorem?

Secundò. Ea ratio administrandi hoc Sa- 7.
 mentum, magis accedit ad Institutionem
 vnam, quæ est magis utilis Fidelibus. Chri-
 us enim ipsum instituit, amans, & cupiens
 ta perutile. Atqui ratio & modus, quo nunc
 ministratur, est magis utilis Fidelibus, quàm
 o ipsum administrari vellent Adversarii:
 Le- quotidiana enim experientia ostendit, magis
 nti, et vocari ad Pœnitentiam peccatores, per eam
 Chri- quam tueor benignitatem, quàm per contra-
 do p- tum rigorem, quo, ut sæpè diximus, odiosus
 ician- reddi-

redditur medicus, & medicamentum; unde confessio omittitur in perpetuum, vel non fit integra, vel non fit ex corde, sed ex solo metu Censuræ.

Tertio. Christus Dominus noluit hoc Sacramentum administrari tali modo, quo esset plerisque Peccatoribus, & ferè omnibus, occasus & occasio peccati: hujusmodi autem esset, si non administraretur benignè, sed rigidè, nam plerique, ut modò dicebam, aut nunquam confiterentur, aut malè. Quod confirmo ea communi difficultate, quam Peccatores, quamvis tam benignè administraretur hoc Sacramentum, experiuntur in integra suarum omnium culparum expositione; unde tam multi tam rarò confitentur. Quid ergo fieret, si rigidè, ut volunt adversarii, hoc Sacramentum administraretur? Idem argumentum sic proponitur: Sacramentum Pœnitentiæ est remedium mali communis, adeoque ferè omnibus adultis necessarium ad salutem: pauci enim sunt illi, qui peccatum lethale nunquam commiserint. Remedium autem mali communis & necessarii, non sic instituitur, ut sit ejus usus perdifficilis, & maximè arduus, qualis esset hujus sacramenti usus, si essent necessarii illi fletus longi, ea longa jejunia, vel aliæ corporis afflictiones. Igitur Institutio hujus sacramenti, hujusmodi est, ut ei sit maximè consentanea præsens Ecclesiæ benignitas.

Probo nunc, eam esse consentaneam scri-
pturis, non solum novi Testamenti, sed etiam
veteris. Fuit quidem tempus rigoris potius,
quam benignitatis, ea veteris Testamenti ætas,
in qua Deus, mirabilium quidem, sed æquè ter-
ribilium ætatem esse voluit: Hinc illa Legis
per fulgura ac tonitrua promulgatio, ingens
Præceptorum numerus, illæ vel seditioso-
rum hominum in deserto, vel tangentis, vel
percutientium Arcam subitæ neces, hinc illa tam
æquens sui populi captivitas, cædésque. Hoc
tamen tempore, non solum negatum de-
ficientibus non fuit unquam auxilium, quo in
perniciam læsi Numinis redire possent, sed fuere
vires blandissimis invitamentis, ut ad obse-
quium redirent, allecti; fuitque omnibus pro-
missio, in antiquum amicitiaæ statum integra re-
stitutio, nullâ aut jejuniorum, aut longi fletus
imposita lege, sed eâ solum, quòd verâ sine-
cere voluntate ad Deum se converterent, ut
testatur ex illis Prophetarum vocibus, amore
venerabilissimis. *Quiescite agere perversè (Isaia
66. Si fuerint peccata vestra ut coccinum,
et sicut alba lana dealbabitur. Et cap. 43. Ego sum,
et ipse qui deleo iniquitates tuas propter
nomen meum. Et peccatorum tuorum non recordabor. Et
cap. 55. Derelinquat impius viam suam,
et iniquas cogitationes suas, et revertatur
ad Dominum, et miserebitur ejus, et ad Deum
nostrum,*

nostrum, quoniam multus est ad ignoscendum Zacharias similiter cap. 1. *Convertimini ad me & ego convertar ad vos.*

D. R. Quis isthac ignorat? Certè statim convertitur Deus ad conversos, sed hi non convertuntur statim.

9. D. D. Nempe conversione perfectæ clementiæ, & stabilis emendationis. Sed quis est tu, qui id requiris, ut Pœnitens absolvi possit, quod non requirit Deus? Produc mihi Scripturam, aut Ecclesiæ Doctorem id disertè asserentem, & non generalia dicentem. Sed de hoc alibi. *Vera conversio peccatorum non statim fit*, inquis, quanto ergo tempore fit? Post decem dies, post unum mensem, post duos Ignoras? Quid ergo tempora præfinis, nec audis Leonem monentem Ep. 89. ad Theodorum Episc. *Misericordie Dei, nec mensuras possumus ponere, nec tempora desinire?* Redeo ad scripturas. Ezechiel. cap. 23. *Iniquitas impij non morietur ei, in quacunque die conversus fuerit ab impietate suâ;* Quid est hoc, nisi monere, non solum Deum esse in quacunque die paratum, sed ipsum peccatorem esse hujusmodi auxiliis Deo præparatum, ut possit in quacunque die converti, non expectatis hebdomadis, vel mensibus. Eò autem sic converso, nihil expectavit Deus, ut antè dicebam, sed veniam statim contulit, veniam, inquam, omnium culparum, quæ

hic loquor contra Morinum, nam certè po-
cena non remittitur statim, nisi intensissimè
senti; sed post satisfactionem propriam,
satisfactam à Peccatore, vel Christi Domini, &
satisfactorum, exhibitam à Pontifice per Indul-
gentiam.

Ex eo autem quod Deus longam satisfac- 10.
tionem pro pœna, vel etiam pro ipsa culpa
exegerit in hac vita, non quidem ab Achab & Ni-
mris, ut dicebas, ea enim fuit satis brevis, sed
longius, non sequitur id esse communi lege fir-
mum, ut nemini statim, aut post brevem sa-
tisfactionem detur venia, cùm innumera in ipsis
scripturis habeamus exempla hujus subitæ, aut
postulatæ indulgentiæ, legemque ipsam Le-
viticæ cap. 6. id adumbrantem eo per brevi ob-
sequio, quo Deus placari à Peccatore in ordina-
to delictis volebat. *Anima, quæ peccaverit,*
contempto Dominò negaverit proximo suo
verbum, quod fidei ejus creditum fuerit, vel
aliquid extorserit, aut calumniam fecerit,
veram perditam invenerit, & inscians in super-
bia peccaverit, & quodlibet aliud ex pluribus fece-
rit, quibus solent peccare homines, convicta
re, reddet omnia, quæ per fraudem voluit
conoscere, integra, & quintâ in super parte Do-
mini, cui damnum intulerat. Pro peccato au-
tem suo offeret arietem immaculatum de grege,
quod habuit sum Sacerdoti juxta estimationem,
mensis.

mensuramque delicti, qui orabit pro eo, & mittetur illi pro singulis, qua faciendo peccatum.
 Scio, hæc non ordinata per se à Deo fuisse ad ternam justificationem de peccatis, ut notat Suar. tom. 4. in 3. p. disp. 35. sect. 1. num. 4.
 Ea tamen Pœnitentia & satisfactio, quam tunc imponebat Deus, eam adumbrabat, quam in Lege nova impositurus erat Sacerdos in Sacramentali Confessione, quæ eò Hebræi peccatoris, & pœnitentis sacrificiò figurabatur, ut docet Card. Bellarmin. Controv. tom. 2. de Pœnit. lib. 3. cap. 3. Ut ergo eam Pœnitentiam imponens Deus, Pœnitentiam à Sacerdote in Lege nova imponendam adumbravit; sic et benignitas, qua Pœnitentiam illam, non admodum gravem, nec diuturnam, pro ordinariis delictis, in quibus solent peccare homines, imposuit, benignitatem adumbravit, quam Sacerdos in Lege novâ pro hujusmodi delictis irrogare deberet.

11. Nec objicias eas alias cap. 20. ejusdem Lev. leges, quibus quædam gravissimè, nempe capitale plectebantur. Ea enim graviorum punitio fuit, & pertinens ad forum civile Judicis, quo ille Populus gubernabatur, non verò ad sacrum Sacerdotis, quò noster Sacerdos figurabatur.

12. Illud etiam expendendum est, Legis veteris Doctores, veròsque Prophetas, non convulsisse quidem delictis Populi connivere, ut falsi

...vates faciebant, dicentes pax, pax, & non erat
... Jerem. 6. 14. non tamen fuisse rigidos &
...cos, nec solum invitasse peccatores beni-
...simè ad pœnitentiam, ut supra expendi, sed
... peccatores apud Deum fuisse, ut benignum
... populo, quamvis ingrato, immerito, & mil-
... relapso exhiberet, ut præ cæteris fecit sem-
... primus Hebræorum Dux, ac Doctor Moy-
... ac potissimum de causa Deo acceptissimus,
... ad misericordiam vocari gaudet magis,
... ad severitatem. Hinc Eliam, unum ex
... quibus antiquæ legis Prophetis rigidum, &
... terum, qui vindictam malorum à Deo flagi-
... at, ad benignitatem informare Deus voluit
... ostento, quo duplicem Prophetam illi ex-
... hibuit, unum sub specie prævalidi venti, arca-
... que virtutis terram commoventis, ac de-
... tum, ignis; alterum, sub specie aëris suaviter
... ulantis; illum severum, & violentum; hunc
... gnum, & mitem; in hoc verò, & non in il-
... præsentem Divinitatem, nempe supernum
... illium ad Populos virtuti conciliandos. Et
... sermo Domini ad eum, dixitque illi, quid
... agis Elias? At ille respondit: zelo zelatus
... pro Domino Deo exercituum, quia dereli-
... verunt pactum Domini filij Israel: Altaria
... destruxerunt, & Prophetas tuos occide-
... gladio, & derelictus sum ego solus, & quæ-
... animam meam, ut auferant eam. Et
... ait

ait ei: Egrede, & sta in monte coram Domino, & ecce Dominus transit, & spiritus grandis, & fortis subvertens montes, & conterens petras ante Dominum: non in spiritu Dominus: non post spiritum commotio: non in commotione Dominus, & post commotionem ignis: non in igne Dominus, & post ignem sibilus aura tenuis. Quod cum audisset Elias, operuit vultum suum pallio, videlicet ex præsentia Divinitatis, tepe eum tenuis auræ sibilum in animos hominum insnuantis. Quia verò rigidiores qui sunt, facile suspicantur malè de aliis minùs rigidis, monuit ipsum Deus, ne putaret omnes filios Israel in Apostasiam esse prolapsos, quin licet septem millia ex ipsis numerari, qui manserunt in fide constantes, quorum genua non sunt incurvata ante Baal. Demum (ut bene expendit Chrysost. serm. de Elia) nec huiusmodi ostentis fatis edoctum, inclinatumque ad benigniora consilia, sustulit eum in Cœlum Deus, rediturum in terras, cùm terras omnes occupare conabitur Antichristus, eaque scelera cum suis abscellis patrabit, quæ Prophetas ultores deprecant, non deprecatores. Sublato in Cœlum Eliâ, Eliseum substituit Deus, mitioris ingenii virum, cuius precibus, non ultor ignis de Cœlo, sed imbres in arefcentis terræ solatium evocati, revocati ad sanitatem leprosi, oleum multiplicatum, mortui suscitati, fames depulsa, &c. demum

num patrata miracula, quibus non accerferetur ultio Divina, sed averteretur; peccatores, penitentiam, ipsis invitantibus beneficiis, benignissime traherentur.

Hac voluit Deus benignitate instructos prophetas, suæ nempe Legis, doctrinaque moralis Magistros in Lege veteri, quamvis, ut dicebam, ea rigoris & severitatis tempora essent, non autem benignitatis, agerētque cum omnibus, tanquam cum servis, non verò tantum cum Filiis, qua ratione cœpit agere, cum Filius factus est Homo. Ex eo enim tempore, effusissima fuit Dei in homines beneficentia, & illique rerum Ordo institutus, qui totus est amoris, totus esset benignitatis, & comminationis in Homines peccatores, ut allicerentur ad Pœnitentiam, ad quem præcipuè finem vitam Humanitatem induerat Deus, suasque omnes actiones direxerat. Hinc, ut Patres nominatim, ex progenie David, nempe hominis Pœnitentis, nasci voluit, ut ejus Pœnitentiam accipere, & ipsam Deo fuisse peccatores agnoscerent. Quare natus Pastores vicinos, & Magos remotos, & gentes vocavit, ut se non Hebræorum tantum, sed omnium Gentium saluti natum palàm facerent. Quærens locum, qui tantum esset ab Hebræis, in deserto perfugium, Ægyptum petiit, ut Ægyptiis, nempe Peccatoribus, cum ad ipsum pervenirent, videretur beneficium rependere,

I

utque.

13.

útque ea Gens, olim de populo Hebræo pe-
 simè merita, intelligeret, non inde futuram
 bi minus acceptam, si suos non imitaretur
 patres, & propria crimina detestaretur, Pro-
 mus ejus è materna domo in publicum exu-
 sus, fuit ad Jordanem, ubi Peccatoribus, qui
 Joannem audiebant, immiscuit sese, eoque Pœ-
 nitentiæ lavacro, quamvis nec Pœnitentiæ esse
 indigens, nec capax, tamquam de peccatoribus
 unus tingi voluit, ut se eadem pietatis of-
 ficia profitentem amarent illi magis, nec rige-
 dum cùm Pœnitentibus futurum crederent eum
 quem viderant in Ordine Pœnitentium. Quam-
 vis non satis illi fuit, quod rigidus non habere-
 tur, voluit haberi benignus: hinc illæ Patris
 Filium prodigum clementissimi, & Pastoris de-
 ovis jacturâ solliciti parabolæ, hinc illud, quod
 quidem frequentissimum ad Peccatores invita-
 mentum, ut se benignè tractandos, curandosque
 scirent: *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, sarcinâ peccatorum, & ego reficiam vos.* Non vos acriter increpabo, non forentis
 publicum judicium instituo, non subtiles in
 bello quæstiones, non irrogabo ingentes pœ-
 non onerabo præceptis: parcam vitæ vestræ
 parcam honori vestro, cumulabo beneficijs, & Pharisæis
faciam vos. Hinc illæ in Scribas, & Phariseos
 Doctores rigidos, invectivæ, quod angustiores
 facerent portam Cœli, quod alligarent onera
 hominum.

...ia, & importabilia, eaque imponent
 ...eros hominum, Va, autem vobis Scribae &
 ...fai hypocrita, quia clauditis Regnum Cae-
 ... ante Homines: vos enim non intratis,
 ... introeuntes finitis intrare Matth. 23. 13.
 ... haberi solum voluit benignus, sed beni-
 ... mus, inque eos ipsos, qui gravius deli-
 ... rant. Hinc ejus perpetua consuetudo, &
 ... quens convictus cum Publicanis. Hinc ea
 ... tera non absolutio solum, sed defensio.
 ... ea Magdalena non vindicatio tantum à
 ... mnis Simonis, sed laudatio. Hinc illa ve-
 ... oblitio fugae turpissimae, cui se in ejus Pas-
 ... commiserant Apostoli, & citissima ipso-
 ... in pristinum statum restitio. Hinc illa
 ... post horribilem apostasiam, & repetita
 ... a, in Principem Apostolorum electio.
 ... demum illa morientis liberalitas, quae La-
 ... paulò antè blasphemus, fuit in caelestis
 ... societatem admissus. Quis autem ne-
 ... facta fuisse ad exemplum & doctrinam
 ... am, non quidem, ut nullam Confitenti-
 ... entiam irrogemus (id enim ipse fecit pro
 ... qua prae dicitur erat excellentiae potestate, ut
 ... et S. Thom. in Addit ad 3. p. q. 18. a. 4.
 ... potestate caremus nos) sed ut eò majori,
 ... possumus benignitate, Peccatorum salu-
 ... procuremus; nec aliam, quam praesentem,
 ... ministrando hoc Sacramento, praxim se-

quamur, nisi speciales circumstantiæ, quæ per aliquot sæcula adfuerunt, ut alibi dixi, & modo non adsunt, aliam rationem ineundam suadeant.

14. Et quidem, id Christum Dominum per tot exempla spectasse, firmissimè conijcio, primo ex prædictis ejus verbis, factisque. Cur enim reliqua dixit, & fecit, ut imitemur, non autem hæc, quæ sunt tam multa, tam illustria, ut nihil in totâ ejus vitâ illustrius habeamus? Incredibile enim est, ipsum voluisse nos Rigidos, & simul ad solam benignitatem instruisse nos semper, & sola præbuisse benignitatis in Peccatores exempla. Conijcio secundo ex eadem increpatione, quâ Joannē, & Jacobum, cupidos vocare ignem de Cælo in impia capita Samaritanorum, redarguit, docuitque, Spiritum novi Testamenti esse Spiritum benignitatis, clementis potius veniam delicti, & salutem delinquentis, quàm pœnam. ut habetur Luc. cap. 9. Conijcio tertio ex eo, quod Petrum, futurum primum Orbis terrarum Presbyterum Peccentiarium, & Ecclesiæ suæ Caput & Principem, distinctè docuit, ut amaret, & indulgeret; amaret quidem semel & iterum, id est, vade, & semper, indulgeret similiter, & ignosceret, non septies tantum, sed septuagies septies, id est semper ignosceret; nec culpas solas minores, & in se commissas condonaret: sed

majores

iores, inque Deum ipsum commissas; ut do-
 Hieron. in exposit. psal. 19. Aug. ferm. 13.
 verb. Dom. Coniunctio quartò ex illis ejus ver-
 Joan. 20. *sicut misit me Pater, & Ego mitto* 15.
 Quibus pronunciatis, eis potestatem re-
 mittendi, retinendiq; peccata tradidit statim, sic
 post ea verba statim Evangelista. *Hoc*
dixisset, insufflavit, & dicit eis: Accipite
spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata,
retinentur eis, & quorum retinueritis, retenta
 Ut ostenderet, communicare se quidem
 suam potestatem remittendi, retinendique,
 ligandi, ligandique, sed ita, ut primam remit-
 tendi, & solvendi potestatem potissimum exer-
 cent, utpote quos mittebat, sicut ipse missus
 à Patre; se autem missum à Patre non semel
 tantum, non tamquam rigidum Judicem, sed
 tamquam benignissimum Reparatorem *Non enim*
misit Christus Dominus Joan. 3. 17. Misit
Filium suum in Mundum, ut judicet Mun-
dos, sed ut salvetur Mundus per ipsum. Quod
aitur c. 12. 47. Non enim veni, ut judicem
Mundum. Quæ omnia expendens Gregorius
Magister, orat 26. circa finem, hortatur Præpo-
sitos Pœnitentiæ, ut benignè, & comiter agant
in Pœnitente. Hanc rationem tene: illum
trahas leniter & humanè, non ut hostis, neque
gladius, & rigidus Medicus. Habes medicina-
rum, Christi Discipulus es, mitis, & beni-
 I 3 gni,

gni, qui nostras infirmitates portavit. Con-
 quinto ex praxi, quæ primo præsertim
 quo vixerunt Apostoli, reliquique Christi
 puli, & sequenti, viguit in Ecclesiâ, quam
 nignam fuisse, fateris cum Morino. Non
 ea illius benignitatis ratio fuit, quod
 tunc essent scelera vindicanda (id enim
 ferrim de secundo seculo sermo sit, inc
 est) sed ea, quod Sacerdotes ita fuerant
 nignissimo ac Divino Magistro verbis, &
 plis instituti.

16. Hac igitur lege; ut eò redeat Oratio
 de incepit, Sacramentum Pœnitentiæ
 Deus, ut qui ipsum administrant, sum
 ferant benignitatem; cum non alia
 Institutio, quàm totius Evangelicæ Legi
 jus illud pars est, institutio fuerit & form
 tum autem est, hanc amore, & benign
 constare, hac igitur constare debet hujus
 ministratio Sacramenti, quod tandè hoc arg
 to confirmo. Personam Christi induit, qui
 mentum administrat, unde illud Augustin
 in Jo. ante medium, *Petrus baptizat, hic est
 baptizat, Paulus baptizat, hic est, qui
 Judas baptizat, hic est, qui baptizat.* Ergo
 hoc Sacramentum administrat, ejus per
 induit, qui se peccatoribus Patrem am
 mum, clementissimum Medicum, sol
 Patrorem exhibuit semper, sui que sanguinis

Coniunctione probavit, ergo non debet rigidum Cen-
 tem legem agere, & Judicem severum.

D. R. Audivi satis longam concionem,
 quam in orationem non ita.

D. D. Quid ni? Materiam non intelligis,
 quod in qua agimus, quæ conjecturis probabilibus
 m. respondendi postulat. Quamquam plusquam solæ
 m. conjecturæ sint ea, quibus, quod proposui, pro-
 rantur: sunt enim (saltèm pleraque) argumenta
 , & certissima. Et quoniam secùs tibi videtur, do-
 quæ sint magis oratoriè ac magnificè dicta,
 ratio, quam verè.

D. R. Quis modò de tam multis, quæ dixi-
 ram recolat ea, quæ non satis consistunt, Ve-
 rioris potius, respondeas iis, quæ initio proposui.

D. D. Ne dubites, non refugio pugnam,
 orma adest hostis oppugnans, quem non video.
 enigmatis amplis enim illis paucissimis, quæ de sacra
 jus ad præteritum protulisti, nihil urgeor, ut suprà satis
 arguere nunc ostendo clariùs. Tria produxisti.
 quibus primum adami, & Evæ, secundum Achabi.
 istum tertium Ninivitarum. Quoad primum August.
 ius, & Tertull. allegati à Suario de Opere
 dierum lib. 4. c. 9. n. 8. putant, eum fuisse
 arguere, aut paulo post justificatum, idque certum
 perfectum dicitur, seq. De Eva non est ita certum,
 amata non ita expressè de ea loquuntur Patres. Il-
 sollicitum est, ei quoque, si statim corde contri-
 guntur veniam petiit, statim fuisse culpam remissam.

D. R. Sed quid ad verba Pauli, ac Triden-
tini?

17. D. D. Is ergo est tuus Achilles. Hunc
etiam facile prostrernam, quamvis satis prostra-
tum putârim ex absurdis, quæ ex Moriniana,
tuâque ejus loci interpretatione, colligebantur.
Illa certè ostendunt, eam interpretationem sus-
stineri non posse. Proferam ego, quam tradunt
Patres, præsertim S. Chryostomus, S. Ambro-
sius, & S. Thomas, asserentes, id solùm eo loci si-
gnificare Divum Paulum, Peccantes post Baptis-
mum, non posse renovari, & purgari per iteru-
m, seu alium Baptismum, in quo, Peccator in-
teritum moriatur cum Christo, deponens veterem
Hominem, eumque quodammodò crucifigens.
Audi Chryostomum hom. 9. in ep. ad Hebra-
os. *Expergiscimini, & attendite. Non licet
dicere: Si dissolutè & negligenter vixerimus,
rursus baptizabimur. Erratis hæc existimate-
res. Impossibile est enim, eos, qui semel sunt illu-
minati &c. non amplius, inquit, expectes, quod
non potest fieri. ... renovare dicit ad Pœnitenti-
am hoc est, per Pœnitentiã. Quid ergo. Evidet
pœnitentiã? Non Pœnitentiã, absit, sed qua ren-
ovatio fit per Lavacrum renovatio. Non enim
dixit, impossibile est renovari ad Pœnitentiã,
& tacuit, sed cum dixisset, impossibile est, sub-
junxit, rursus crucifigentes renovari, hoc est, re-
novum fieri: novos enim facere, est solius Baptis-*

Audi Ambrosium lib. 2. de poenit. cap. 2.
 ait in hac epistolâ, quæ scribitur ad He-
 bras: Impossibile esse lapsos renovari in Pœni-
 tiam: ac rursus crucifigentes Filium Dei, &
 in triumphantes, eò spectat, ut de Ba-
 ptismo dictum credamus, in quo crucifigimus
 Deum in nobis, ut per illum nobis Mundus
 crucifigatur... semel autem crucifixus est Chri-
 stus, semel peccato mortuus, & ideo unum non
 est Baptismata... Et quia multa erant Ba-
 ptismata in Lege, meritò reprehendit illos...
 nos scire oportere, destructa esse universa
 legis baptismata, unum Baptisma esse in Eccle-
 sia. Divo Ambr. consentit penitens D. Thomas
 2. 2. quæst. 84. art. 10. quem consulere facile
 poteris.

D.R. Hæc interpretatio difficultatem non 18.
 habet. Admitto, ab Apostolo moneri Fideles
 baptizatos, unum solùm esse Baptismum, nec
 posse peccantem post Baptismum alio Baptis-
 mo expiari, & renovari. At cur hoc monet?
 ut intelligant Fideles, non posse à peccan-
 tibus post Baptismum ita facilè recuperari gra-
 tiam per Sacramentum Pœnitentiæ, ut fuit an-
 te accepta per Baptismum? vult enim eos ab-
 terrere à peccato. Ergo Sacramentum Pœni-
 tentiæ est ita institutum, ut non administre-
 tur tam benignè, ut à vobis administratur; sed
 reverentia, quæ verè absterreat à peccato, ita

ut solum absolvatur, qui diu fleuit, & jejunavit, sic
vel saltem diu jejunabit, aliisque hujusmodi laboribus,
pro suis culpis diu satisfaciet.

D. D. Sed tu, qui semper resonas Tertul-
lianum, Cyprianum, Ambrosium, Augustinum, aliosque Patres, produc unum aliquem
ex his, ita predictum locum Apostoli interpretantem, nempe ab eo sic moneri Fideles ad
eum finem, ut sciant, non ita facile, sed solum
per multos labores post Baptismum recuperant
gratiam?

D. R. Monet, ut absterreat à peccatis,
non autem absterreret, si per Sacramentum
Poenitentiae, sine magnis laboribus recuperaretur
gratia.

D. D. Utrumque nego. Et majorem, &
minorem.

D. R. Cur ergo monet, non esse post
Baptismum locum alteri Baptismo, quo qui
expietur?

D. D. Cur? ut hoc ipsum sciant.

D. R. Ut hoc ipsum sciant?

19. *D. D.* Ita. Miraris? Quid, rogo, vult
qui Catechumenum monet, non esse in novo
Lege Circumcisionem, non esse sacrificium hircorum,
& alia hujusmodi? Id vult, ut hoc
ipsum sciat. Non miraberis, si recorderis, illam
esse Pauli epistolam ad Hebraeos, apud quos
erant multa lavacra. Moneri ergo debebant,
non

sic esse in Lege novâ, unde non semel incul-
 dem Apostolus. Una fides, unum Bap-
 ta. Miraberis minus, si recolas prædictas
 Tertulliani, & Ambrosii interpretationes.
 Quid quæris alios fines, si alios non quæ-
 runt, afferunt, præter prædictum, Patres tam
 clari, quorum loca, quamvis satis clara, si
 non sint tibi, accipe clariorem D. Thomæ,
 breviter gratiâ omiseram. Objicit sibi
 locum Apostoli S. Doctor, ad probandum,
 posse iterari Sacramentum Pœnitentiæ. Sic
 respondet. *Ad primum ergo dicen-*
quod, quia apud Judæos erant secundum
quadam lavacra instituta, in quibus plu-
se ab immunditiis purificabant, credebant
Judæorum, quòd etiam per lavacrum Ba-
aliquis pluries purificari posset. Ad
excludendum, Apostolus scribit Hebræis,
impossibile est, eos, qui sunt illuminati, sci-
per Baptismum, rursum renovari ad Pœni-
tentiæ, id est, per Baptismum, qui est lavacrum
regenerationis, & renovationis Spiritus Sancti,
ad Tit. 3. & rationem assignat ex hoc,
per Baptismum homo Christo commoritur,
subditur, rursus crucifigentes sibi met ipsum
Dei. Miraris ne amplius interpreta-
meam, imò non meam, sed tantorum
Doctorum? Quàm justius admiror ego
 incon-

inconstantiam vestram? Qui enim adeo affectu
 etatis doctrinam Patrum, nobisque perpetuo
 objicitis, quod ab eis recedamus, receditis
 ipsi penitus, ipsumque D. Paulum, Doctorem
 rem benignissimum, cogitis vestro rigori sub-
 fragari.

Verum volo esse tecum liberalior. Hæc
 buerit illum finem Apostolus, absterrendi Fide-
 deles à peccato, hi satis poterant absterrendi
 per hoc, quod, si peccassent post Baptismum,
 non possent novo lavacro, adeoque facillime
 renovari, sed esset eis subeundum onus con-
 fessionis. An leve onus hoc est, præsertim
 iis, qui gravia commiserunt, quod ne subeant,
 tam multi Fideles aut non confitentur, aut non
 integrè, maluntque in æternum ardere. Rur-
 sus esset eis subeunda pœna & quidem valde
 gravis, non solum Pœnitentiæ, quam imponeret
 Confessarius, non semper benignus, sed
 alterius longè majoris, luendæ in Purgatorio
 cum Sacramento Pœnitentiæ extinguat qui-
 dem reatum totius culpæ, sed non totius pœnæ,
 quod per se facit solus Baptismus. Et in hoc
 consistit utriusque hujus Sacramenti notabilia
 differentia; ratione cujus à SS. Patribus Pœ-
 nitentiæ Sacramentum vocatur laboriosus Ba-
 ptismus, quatenus licet sinè magnis laboribus
 & fletibus remittat peccatum, non remittit
 sinè

his etiam pœnam. Et ideo Tridentinum
 dicit absolute, eos magnos fletus, & labo-
 requiri ad Sacramentum Pœnitentiæ, sed
 eis non obtineri eam novitatem, & inte-
 ram remissionem peccatorum, nempe se-
 cundum utrumque reatum, quæ obtinetur
 per Baptismum, quamvis ab his magnis fleti-
 bus, & laboribus sejunctum. Is est Concilii
 Patrum, dum Sacramentum Pœni-
 tiæ laboriosum Baptismum appellant; nisi
 eos respexisse potissimum publicam Pœ-
 nitentiam, quæ magnis laboribus constabat.
 de Patrum circa nostram controversiam
 iudicio, sequenti disputatione agendum
 erit, ne præsentem nimis protra-
 hamus.

CA-

CALUMNIA VII.

*Præfens benignitas, quâ Sacramentum Pœnitentiæ administratur, Patrum Regulis ac sententiis ad-
versatur.*

DISPUTATIO VII.

Doct. Discr.

Uid vocas Patrum Regulas, quid Patrum sententias, dum utrisque ad-
versari dicis no-

stram benignitatem ?

- I. *Doct. Rig.* Patrum Regulas voco Canones Pœnitentiales. Patrum verò sententias voco quædam eorumdem dicta, ex eorum tractatibus seu libris excerpta, quibus expromunt, quid ipsi sentiant de Pœnitentiâ. Neutri autem ex his congruere vestram benignitatem nemo negabit, qui sciat legere. Nec est necesse, multos libros evoluere. Canones Pœnitentiæ

F. 11

11

ntiales habes brevissimè collectos, & adnexos
 creto Gratiani; sententias verò Patrum ha-
 apud Morinum lib. 1. cap. 12. 13. 14. Lege
 bos, intra autem horæ quadrantem leges u-
 que, & vide, an ulli aut Canoni antiquo, aut
 rum sententiæ congruat vestra benignitas.

D. D. Putas ergo ista me non legisse, &
 legisse? Potuisti ex te discere, an sciam
 mones Pœnitentiales, & legerim Mori-

D. R. Quid ergo negas, quod est adeò
 rum?

D. D. Quid est hoc, adeò certum?

D. R. Vestram benignitatem nec veteri
 moni congruere, nec Patrum sententiis.

D. D. Id ego non nego.

D. R. Igitur vestram praxim patrum Ca-
 ni, & sententiis adversari non negas?

D. D. Nego consequentia. Iterum con- 2.
 eam non congruere. Iterum nego, quod
 setur. Non enim hæc duo sunt idem, mi-

Victus communis, quo nunc utimur,
 congruit ei Canoni Apostolico, prohibenti
 sanguinis & suffocati: Num ergo ei ad-
 setur? Si id verum sit, mandatum Apосто-
 am transgredimur, & peccamus. Usus, quem
 emus, consecrandi panem azymum, non
 congruit Canoni Græco, præcipienti, consecra-
 tui fermentati, num ergo transgredimur
 Cano-

Canonem Græcum, eique adversamur? Nego consequentiam: Non enim ille canon respicit Latinos. Apostolus dicit, oportet temper orare. Jam mea vita non congruit Regulae Apostolicae, ejusque sententiæ. Num ergo adversor canonem Apostolico? nego consequentia: Non enim in loco canonem facit Apostolus, nec dicit, oportet, quasi omnino necesse sit, sed valde expediens est. Igitur distingue tempora, distingue loca, distingue canonem à non canone, & concordabis sententias. Distingue Canonem à non Canonem, nempe Legem obligantem à Regula solum dirigente, quales fuere aliquot saltè veteres Canones, imò nec hujusmodi fuere aliquot ex ipsis respectu totius Ecclesiæ, sed solum respectu alicujus Ecclesiæ particularis, & ideo distinguenda sunt loca. Tandem distingue tempora, quæ enim uno tempore obligant, & Præcepta seu Leges sunt, alio tempore fortè non obligant: Ut enim inquit Gregorius relatus à Gregoriano dist. 29. *Regula Sanctorum Patrum, præ tempore, loco, & persona & negotio, instante necessitate tradita sunt.*

3. Puto autem, te non ignorare primò, quod peccata, aliòsque Pœnitentium labores non esse, aliquid ex natura sua præstandum ab eo, qui peccavit, ut est restitutio rei, vel honoris justè ablati, aliàque hujusmodi, quæ Legge naturæ jubentur, & cum vires suppetunt, quod tempore

Nego tempore, & quovis loco præstari debent. Si
 et præter hujusmodi essent Canones Pœnitentiales,
 orare, et immutabiles essent, & semper durarent.
 tolicæ, quod nec ex Lege Divinâ positivâ teneri
 canonice, nec ad longam, vel asperam Pœniten-
 nam exhibendam, ut gratiam amissam recu-
 poraret, ut disputatione præcedenti probatum
 ostendit, nec ex absurdis, quæ inde inferrentur.
 de locis, neque ex hoc capite Canones Pœniten-
 tiales fuere Leges hujusmodi, quæ ab Ecclesia
 mutari non possent.

Tertio, Leges humanas, quæ actiones non 4
 sunt ex naturâ suâ injungunt, quales sunt
 prædicti Canones Pœnitentiales, non condi, ut
 inobediunt, aut abrogentur, aut temperentur; cum
 legislatori constare non possit, eos semper uti-
 liore: non enim quicumque uno tempore u-
 sunt, sunt etiam quovis alio; cum autem
 Legis sit communis utilitas, eâ cessante,
 cessat etiam & ipsa. Et hæc est ra-
 tio, cur cessare potuerint aliquot Canones anti-
 qui, gr. decimus Apostolorum de commu-
 nicando quotidie, trigessimus octavus de co-
 munionibus bis in anno Episcoporum Conciliis, aliis
 hujusmodi. Igitur leges prædictæ invol-
 vunt eam tacitam conditionem, ut perseverent,
 nec sint utiles. Similiter quæ sunt conditæ
 propter fines aliquos particulares, imbibunt
 K eam

eam conditionem, ut durent, donec prædicti fines durant, nisi ad alios fines confirmentur. Talis fuit prædictus canon, interdicens sanguinem & suffocatum. Id enim statutum fuit in eo Concilio Apostolico, ut notat Aug. lib. 32. contra Faustum, in gratiam Judæorum, qui Christianam Religionem susceperant, quorum in eo Ecclesiæ exordio, peculiaris ratio habenda erat. Quare post aliquot annos, malo accedente decreto, velut ex naturâ suâ vigere desiit.

5. His præactis veluti fundamentis, statuo doctrinam meam, & reddo rationem prædicti Canonis Pœnitentiales vigere magis ex parte deserint, manente eorum observantia solùm apud sacrum Fidei Tribunal. Prima ratio ea fuit, quòd conditi erant ad eos fines, qui paulatim desiêre, saltèm ex parte; unde adæquatus, sinè quo conditi non fuissent, permansit. Hos fines enumeravi part. 1. disp. 9. & iterum part. 2. disp. 2.

6. D. R. Ad eos fines conditi fuere, qui recensentur à Patribus, dum hortantur Fideles ad longam, & asperam Pœnitentiam. Atque à Patribus hi recensentur, nempe, ut placarent iram Divinam, ut darent signa veræ Pœnitentiæ, & sic possent absolvi, ut scandalum averterent ab Ecclesia, eique tantùm prodesset bono exemplo, quantum malo exemplo nocerent.

nt; qui fines etiam modò perseverant: nam
 iam modò peccata, ut puto, irritant iram Di-
 nam, & multa sunt aliis scandalo, & rursus
 nam modò debet Pœnitens dare signa veræ
 nitentiæ. Ergo &c.

D. D. Non malè objicis, sed disp. 2. hu-
 secundæ partis habes solutionem. Nunc
 lo, alia esse motiva faciendî rem aliquam, alia
 obli-gandi ad eam rem faciendam; nec
 a motiva unius, sunt motiva alterius Hinc
 et multa adsint motiva, quæ Peccatori sua-
 ad perpetuam Pœnitentiam, & Virgini sua-
 ad perpetuam Virginitatem, non inde hæc mo-
 a suadent obligare Peccatorem ad perpetu-
 a Pœnitentiam, & obligare puellas ad perpe-
 a virginitatem. Patres proponunt populo
 a faciendî longam Pœnitentiam, quæ eti-
 a nos modò proponimus, dum hortamur ad
 a, imò etiam perpetuam Pœnitentiam,
 a non sũt motiva, saltèm adæquata, &
 a scientia ad obligandum peccatores ad eam
 a Pœnitentiam. Et quidem sæpè Patres,
 a ipsorum Canonum rationem afferunt, affe-
 a solum inadæquatam, ut facit S. Leo Ep. 4.
 a Episcopos Sicilia, & Epist. 78. ad Episcopos
 a pania, Samnii, & Piceni, reddens rationem,
 a solis diebus utriusque Paschatis, admini-
 a Baptismus deberet. Rationem enim petit
 a parogativâ illorum dierum, & Mysteriis,
 K 2 quorum

quorum memoria tunc recolitur, quæ certe ratio inadæquata, nam si esset adæquata, haberet etiam nunc ille Canon vigere, cum eadem nunc prærogativa eos dies contineret, eadem in illis diebus etiam nunc mysteria celebrantur.

Alia ratio, propter quam illi Canones desierunt vigere, ea fuit, quòd desierunt esse utiles, aut ceperunt esse minùs utiles, quàm esse oppositum, idque propter mutationem circumstantiarum, ut ostendi prædictâ disp.

7. Addo nunc tertiam, nempe eam, quòd et rigidioris Pœnitentiæ disciplina, vitio quorundam, non solum facta fuerat minùs utilis, sed plerisque etiam perniciofa. Initio quidem & per aliquot secula, ingens illa eorum Canonum severitas venerabilem fecit nostram Fidem & Religionem, non autem invidiosam; vel quia Episcopi gravissimas illas Pœnitentias pro talis gravissimis delictis, quæ capitali supplicio lege civili plerumque plectenda essent, ut homicidia, & adulteria, imponerent; vel quia ad illas subeundas non cogerent reluctantes, quia illas plerumque temperarent. Postea vero rò tantus amor rigidæ disciplinæ incessit Episcopos, non quidem omnes, sed satis multos, teste Morino lib. 4. cap. 10. *Debitum modum in immensum excefferint*, excessibus à moderatis sensitis disp. 9. par. 1. & cum gravi Fidei detrimento.

erimento. Et primò quidem, Episcopi ipsi
 orum subditorum amorem amiserunt; hinc
 multi, ut aliàs dixi, dicámque, longa iti-
 ra suscipere maluerunt, & ab extremis Gal-
 rum, aliorúmque Regnorum finibus Romam
 gere, & sistere se pedibus Pontificiis. quàm
 illorum iudicio submittere. Secundò, in-
 meri vel non adimplebant impositas Pœni-
 tias (unde ea praxis Roberti de Flammes-
 non imponendi onus valde grave reluctan-
 tus, ut ab ipso audivimus disp. 3. n. 6.) vel
 desperatione adimplendæ Pœnitentiæ, de
 salute desperaverant, & Confessionem pe-
 nitentiæ omiserant, cujusmodi illi fuere, qui in
 salutis ab Urbano II. revocati, ut alibi di-
 centem illum Crucesignatorum exer-
 citum consilârunt. In his profectò circumstan-
 tiis benignitate, eaque magnâ, opus erat, ut
 illi ad usum aliquem Sacramentorum revo-
 carentur. Debit ergo praxis antiqua cessare,
 quæ temporis magis opportuna in mores in-
 ducta ea fuit communi utilitate, quam
 habuit dicta disp. 3. & fortè disp. 11. ube-
 re expendemus. Sublatâ veteri praxi, & cum
 canone antiquo, jam nostra praxis ei non ad-
 hæret, & repugnat; cùm Canon antiquus,
 desit, non amplius contra nostram liber-
 tatem pugnet; ut ex eadem ratione non sit
 contra Canones antiquos, dum à nobis

comeditur caro suffocata, dum Baptismi celebrantur omnibus diebus, dum non omnes, qui interfunt Sacrificio, communicant.

8. Hinc facile ostendo illud alterum, nempe nostram praxim non repugnare Patrum sententiis. Patres enim, suorum temporum disciplinam respiciebant, cum videlicet prædicti Canones, saltem in gravioribus delictis vigebant, vel in omnibus Ecclesiis, vel saltem in aliquibus. Jam enim præcipiebatur prædictis tam longa, & aspera Pœnitentia. Posito autem præcepto, erat ea absque dubio necessaria ad salutem. Non inde tamen sequitur, esse etiam modo necessariam, cum prædicti Canones non vigent, nec ea præcipi solet.

9. Addo, persæpe dici necessarium, seu debitum, quod est solum valde utile. Hinc confessionatores, quamvis sciant nullum dari præceptum, quo post peccatum statim confitentur, sed satis esse culpam ex divino amore detestari, nisi aliunde urgeat præceptum confitendi, ut si peccator sit in mortis articulo: ad huc tamen latè invehuntur in eos, qui post commissum grave peccatum, Confessionem differunt ad longum tempus, perinde rem omnino necessariam omittant; dicuntque non temere, imò perpetuò inculcant, eum, qui peccavit, debere quamprimum ad confessorem convolare, quia videlicet id est valde utile, & oppositum

est periculofum. Id significant Patres per-
 e, aut temper, dum invehuntur in eos, qui
 gravia peccata Pœnitentiæ diuturniori
 vacant, quatenus ea est valde congrua pec-
 catori in fatisfactionem commiffi delicti, eique
 utilis ad obtinendam veram contritionem,
 labilem Pœnitentiam, & emendationem,
 & pœnæ relaxationem. Nemo autem
 qui nefciat, non omne præcipi, quod est per-
 iculofum, licet oppositum fit periculofum. Certè
 non est Confessionem nihil differre, quam se
 po jejunio macerare, & periculofius est Con-
 fessionem diù differre, quam omittere longam
 culpæ commiffis, & remiffis Pœnitentiam,
 tamen, ut dicebam, ullo præcepto cautum
 exceptis aliquibus cafibus, ne gravis culpæ
 Confeflio differatur.

Ex his facilè explanantur fententiæ Pa-
 trum. Profer illas, & experimentum cape.

D. R. Non video, qua ratione ex his pos- 10.
 saltè aliquibus significantioribus appofitè
 ponderi, Afferam aliquas. Iuftinus Mar-
 tyri in fine Dialogi cum Tryphone Judæo, lo-
 quitur de Davide, *Cujus (inquit) peccatum*
demum remiffum est, cum ita ploravit, &
penitatus est, ficut de eo fcriptum est. Ve-
nit enim verò fi viro tanto non est antè noxa
remiffa, quàm Pœnitentiam egit, ac tum demum,
ita tantopere flevit, & res tantas fecit, magnus
ille

ille Rex, & unctus, & Propheta; quam tandem impuri isti homines, nisi lamentati fuerint, planxerint, & Pœnitentiam egerint, spem habere possunt, non imputatum iri illis à Domino peccatum? Ergo ex Justino est imparis hominibus necessaria ingens Pœnitentia.

D. D. Sed quid dicis ad ea absurda, quae inde inferuntur, & ostendi disputatione precedenti, satis clarè inferri? Igitur est ab omnibus benignè explicandus Justinus, ut non significet, esse absolutè necessariam eam magnam, & eternam Pœnitentiam, quam fecit David, sed Pœnitentiam, lamentationem, & planctum cordis, quæ subinde cùm Sacramento sufficit ad salutem, & rursus esse perutilem eam externam Pœnitentiam; vel ita, ut non significet, esse necessariam magnam illam internam, eternamque Pœnitentiam ad habendam spem salutis necessariam, sed ad habendam majorem spem salutis suæ, ad quem finem ipse David tamdiu flevit. Cæterùm fuit illi statim post Prophetæ repræhensionem, & post illa ejus verba, peccavi Domino, remissum peccatum, ut docent interpretes, & satis significant illa verba Prophetæ, Dominus quoque transulit peccatum tuum. Ergo dum Justinus dicit, non esse ei noxam remissam, priusquam tantopere fletus, & restantas faceret, non loquitur de remissione noxæ secundùm culpam, sed secundùm pœnitentiam, ad quam

quam delendam in hac vitâ, utique necessari-
 longus fletus: ad hoc ipsum autem Deus
 non obligavit, nempe ad satisfaciendum
 hac vitâ, pro tota pœnâ. Demum (ut brevius
 quod antea dixi) est id à Justino conciona-
 dictum, nempe solum ad significandum,
 congruum sit, licet non semper debitum,
 qui peccavit, diu fleat, & longam Pœniten-
 agat. Profer alterum.

D. R. Tertullianus jubet eum, qui deli-
 post baptismum, *Sacco & cineri, incu-
 jejuniis preces alere, ingemiscere, lacry-
 & mugire dies noctesque ad Dominum.*

D. D. Id est, monet, & hortatur, quod fa-
 etiam nos, quamvis necessarium omni-
 id esse, negemus.

D. R. Sed Cyprianus non hortatur so- **II.**
 sed invehitur in Confessores, qui hanc
 longam Pœnitentiam non exigebant à lapsis,
 quam eos absolverent; eosque peccare, di-
 contra Dei Legem. Ergo ea longâ Pœni-
 tentiâ est omninò necessaria.

D. D. Igitur Ecclesia, quæ modò lapsos
 solvit, antequam agant Pœnitentiam, facit
 contra Dei Legem, ergo etiam Ecclesia vetus
 contra Dei Legem, quæ, teste ipso Cy-
 prano, aliquando statim solvebat. Hæc
 absurda, quæ antea monui, & iterum
 dico, quia video, te eorum oblitum. Igitur
 S. Cy-

K 5

S. Cyprianus respicit ad praxim eorum temporum, ut antea dicebam, & Legem Ecclesie, vocat lato modo Legem Dei. Sed quæso, ne tempus inutiliter teras. Scio allegari à Morino textus satis longos Ambrosii, Cæsarii Arelatensis, aliorumque; sed hi omnes eorum temporum praxim respiciunt, & loquuntur de gravioribus delictis, quæ Cæsarius vocat Capitula, pro quibus ex Lege Ecclesiasticâ erat agenda publica, & satis aspera Pœnitentia, quare hæc ipsa non nihil ab Episcopis humanioribus temperaretur, ut sæpe monui.

12. Igitur non est, cur hac in re diutius immoremur. Satis ostendi, nos Patribus minime adversari in administrando Sacramento Pœnitentiæ. Illud alterum huic affine, quod disp. 5. promisi, ostendendum mihi est, nempe nec in reliquâ doctrinâ Morali nos à Patribus recedere. Memini enim, te in eâ disputatione dixisse, recentiores Theologos ex genio, ingenioque suo, non ex doctrinâ Patrum scribere, & respondere.

D. R. Memini me dixisse, & confirmare.

D. D. Crede mihi, inutiliter id facis, si consultius feceris, si prius audias, quæ sum dicturus. Aut mutabis sententiam, aut saltem minor erit gloriatio tua, tuorumque, qui semper jactitant se Patrum fidos discipulos; & minor erit objurgatio nostra, nempe recentiorum

theologiæ Moralis scriptorum, quos appella-
 consuevistis Patrum desertores.

Ostendam autem primò, quàm sæpè,
 tam multum, hoc telo, vel clypeo, ex autho-
 ritate Patrum petito, abutantur Novatores.
 secundò, quæ fuerint causæ hujus abusus. Ter-
 tiò, cur Theologi Morales sæpe non responde-
 nt dubiis propositis, afferendo sententias Pa-
 trum, nec tamen à Patribus recedant.

Quod pertinet ad primum. Consuevère **13.**

semper Hæretici, Patrum se Discipulos jacti-
 tare; eoque prætextu, suorum temporum Do-
 ctores, tanquam Patrum desertores despiciere.

Hæretici inquit S. Gregorius lib. 2. Moral. c.
 (1) *ut ea, qua afferunt, commendare stultis
 sententibus hominum, quasi de antiquitate, pos-
 sent, antiquos Patres se habere testantur; at-
 que ipsos Doctores Ecclesie, sue professionis Ma-
 gistros dicunt; cumque præsentis Prædicatores
 respiciunt, de antiquorum Patrum magisterio
 præsumptione gloriantur.* Hæc eadem

locus erat Wiclephi gloriatio. Sic enim lo-
 quitur apud Valensem tom. 1. cap. 34. *Amo-
 rous dissentio, sed cum multis Sanctis antiquis,
 specialiter Augustino convenio.* Et quidem
 Augustinum, præ reliquis Doctores, alij eti-
 am Novatores suffragari sibi stultè jactitarunt,
 et jactitant.

Berengarius, ejusque asseclæ,
 Augustini textibus utebantur, seu meliùs
 abute-

abutebantur, ut apud Guitmundum videre
 lib. 3. initio. Eidem Augustino adeò se addi-
 tum profiteretur Serapion Hæreticus in confes-
 ſu cum Arnobio juniore lib. 2. sub finem, ut
 non dubitet, hærefis damnare eos, qui vel mi-
 nimùm ei refragarentur. Claudius Taurinensis
 Iconoclaſta apud Dungalum, quamvis omnes
 alios Patres reiiceret, adhærere ſe tamen Au-
 guſtino dicebat. *Totus meus eſt Auguſtinus,* di-
 cit Lutherus de ſervo arbitrio. Calvinus ve-
 rò lib. de prædeſtin. *Auguſtinus adeò totus vo-
 ſter eſt, ut ſi mihi Confefſio faciendâ ſit, ex ejus
 ſcriptis contextam proferre abundè mihi ſuffi-
 at.* Neminè verò ſtultiſſima hæc perſuaſio ma-
 gis decepit, quàm Bajum & Janſenium. Hinc
 ille poſtquam novit, Romæ damnatam fuiſſe
 ſuam doctrinam, dolere ſe dixit, ſcribens ad Car-
 dinalem Simonettam, probroſam Sanctæ Sedis
 damnationem, quâ videlicet ipſiſſimam Divi
 Auguſtini doctrinam (ſic ipſe dicit) damnatam
 Janſenius verò, vix alium totâ vitâ Doctorem
 ſe legiſſe, gloriabatur, quàm Auguſtinum, e-
 que lectione, ita ſe Auguſtini doctrinâ imbutum
 credidit, ut aliud eruſtare, aliud ſcriberenon
 poſſet. Hinc librum ſuum, Auguſtinû Janſenium
 appellari voluit, perinde ſolus in Janſenio loque-
 retur Auguſtinus, aut ex ſolo Auguſtino loque-
 retur Janſenius, & vix ullum diſcrimen interce-
 deret inter Auguſtinum Auguſtini, & Auguſtinû
 Janſenij. Rationem autem, cur tam multos

Augustino textus congerant Novatores, affert Claudius de Sainctes Episcopus Eboricensis de rebus Euchar. repet. 6. cap. 9. *Observare aduersarios, sive nostra destruendo, sive afferendo, solidis & veris scripturis carere, ne in omni controversiâ ad unum Augustinum, tanquam ad sacram anchoram refugere; quod ab eorum partibus stet, sed quoniam non multa, ac tam variè scripsit pro re nata, ut nihil fuerit omnibus post illum Hæreticis, aliud de ipso contorquere; atque aliorum, quàm dixerit, vertere.*

14.

D. R. Quorsum ista? Num erit Hæreticorum, quicumque multos affert textus Patrum, præsertim Augustini?

D. D. Non quidem. Sed Patres semper præferre, & solos Patres; Patribus semper, præsertim Augustino gloriari, tanquam suo inimitabili duce, præsignante certa vestigia, Doctore præmonstrante quodam suæ mentis radio veritatem claram, certam, & infallibilem, ut gloriabantur prædicti Novatores, factam hæreticam gloriationem. Caterum præferre volui, Hæreticos quoque Patrum scripturis abundare & gloriari: primò, ut appareat, quàm facile sit Patrum autoritate abuteri, ut absque dubio abutuntur Hæretici. Secundò, ne tantam doctrinam vestram iudicetis, sed vobis videatur esse Patrum, & præsertim Augustini doctrina. Quis enim talem eam verè

verè esse, vos docuit, nec decipi vos, ut prædicitur, habetis. Et Novatores decepti fuere? Tertio, ne qui liberos legit, Patrum sententiis, & præsertim Augustini refertos, refertos eos illico iudicet verè Patrum, & præsertim Augustini doctrinam.

15. Atqui contingit, ut tot Patrum textus semper afferatis, dum scribitis, nec tamen vera doceatis? cur sic abutimini Patrum sententiis, nempe ad statuendos errores? Id enim secundo loco enodandum mihi proposui. Plures hujus rei causæ sunt. Prima est, quòd putatis, vos solos Patrum intelligentiâ præditos, vos solos noscere singulorum characteres, alios omnes cæcutire. Justa siquidem hujus superbiæ pœna est, ut vos minimè omnium Patres intelligatis, & plusquam alii omnes aberretis, quæ ipsa fuit Hebræorum pœna; ut ipsi, qui Scripturas præ reliquis omnibus, imò solos ex omnibus intelligere putabant, plusquam reliqui omnes, aut soli ex omnibus, cæcutirent, & coecutiunt adhuc, ita ut videntes opinione suâ, re vera nihil videant, & intelligentes non intelligant.

Secunda causa ea est, quòd, ut alias monui, nimis despicitis recentes Doctores, quorum aliqui sunt optimi interpretes Antiquitatis; utque Hebræi nolunt audire nos, dicuntque, *habemus Moysen, & Prophetas, nobis vestris Doctoribus, qui eos explicent, opus non est, ita vos, Habemus Augustinum, & reliquos Patres.*

habetote vobis Recentiores vestros, qui vo-
sententias Patrum explanent. Cum ergo
 videtis vos horum Commentariis, horum
 se, quâ depelluntur tenebræ, quibus aliquan-
 involuitur Patrum sensus, nec vos ex vobis
 rem lucem, parem doctrinam, parem erudi-
 nem habeatis, mirum non est, si in eorum le-
 none cespitetis, & cadatis, eos perperam intel-
 gentes; ac solos errores hauriatis ex fontibus
 tatis. Et quidem incredibile est, quàm his
 tantis temporibus, vestrum aliqui despexerint
 centiores omnes, & antiquitatem, quæcun-
 que sit, adamarint. Hinc, illis relictis, to-
 se dederunt conquirendis novis veterum
 monumentis, bibliothecis omnibus perlustran-
 s, &
 manuscriptis omnibus, si præsertim cario-
 ras se-
 rent, excutiendis, corrosis longa ætate cha-
 racteribus, verbisque, aut subrogandis, aut di-
 gendis, exquirendoque tempori, quo scripta,
 alteri credita, quo transmissa, quo sepulta.
 quod quidem studium optimum esset, si, qui
 erunt, bonâ fide quærent, ac recto
 dicio, quod quærent, exciperent; nec
 erent ex fundo terræ, quod fortè fuit studio-
 sepultum, quodque altiùs infodi præstitisset.
horum ego nequitiam (inquit in Comonit. Vin-
 cius Lyrinensis, quosdam alios non admodum
 imiles fugillans) *odio dignam judico, quod*
illi cujusque viri memoriam, tanquam sepul-
tos

tos jam cineres profanâ manu ventilant, & qui
 silentio operire oportebat, redivivâ opinione
 famant, sequentes omnino vestigia auctoris
 Cham, qui nuditatem venerandi Noe, non
 dō operire neglexit, verum quoque irridendam
 ceteris enunciavit. Longè aliter fratres illi
 qui nuditatem ipsam venerandi Patris nec
 temerare oculis, nec alienis patere voluerunt,
 sed aversi, ut scribitur, texerunt eum, quod
 erratum sancti viri nec approbasse, nec
 disse. Similem ego dementia Romæ non
 mel sum stomachatus, cum fortè in subteranea
 ea loca descenderem, ubi, refoffa altum tellu-
 re, veteres statuæ, lapides, urnæ, & rudera
 quæruntur antiqua. Audivi enim aliquos ita
 quæ reperta fuerant, & effosa, celebrantes,
 rinde cernerent antiquitatis miracula, cum
 vera vulgaris Artificis opus essent, eorum
 cio, qui oculos habebant magis eruditos,
 que ea ex reperto lapide gloriola minimè
 gebat. Sed horum dementia innocens est,
 ita illorum, de quibus loquor. Cum enim
 ita facilè de libris rectum iudicium feratur,
 de lapidibus, facilis primū iudicium errat
 quàm secundum; & rursus ingens damnum
 stit ex primo errore, nullum, aut vix ullum
 secundo, qui præsertim facilè detegitur,
 autem ille. Hinc novis textibus implentur
 pagina, vocanturque miracula venerabilis

Equitatis, quæ sunt vilia rudera vetustatis, aut
 vilia frustra mediæ, vel novioris ætatis.
 mihi me legisse, venerabilem in Galliis se
 Carusianorum Generalem Præfectum, 17.
 ante annos, cum ab amico inviseretur,
 sermo incidisset de hujusmodi, qui tum inva-
 rat, invelligandæ bonæ, malæque antiqui-
 tudinis studio, exclamasse. Utinam Ecclesiam
 perturbent isti antiquitatis laudatores im-
 probi, scrutatores sepulchrorum. Quam ti-
 moniam, ne antiquata pro antiquis ostentent; ne
 teranea velicet bonâ, verâque antiquitate, quam per-
 Traditione tenuimus, ablegatâ, spuriam
 rudera modant non Populis tantum, sed Academiis,
 Ecclesiæ Præfectis &c. In hunc ferè modum is
 lenex, quem fuisse falsum vatè cupio, uti-
 & sperare possim. Quam tutius esset,
 Antiquis se mancipare totum, nec Recen-
 tibus, sed illis majorem sui partem tradere,
 aliquam reservare; quæ ipsa, Antiquis per
 sententiarum commentaria illustratis, cedat
 in honorem Antiquorum.

Tertia causa ea est, quod Speculatricem 18.
 ologiam despicitis, cujus, ut dixi disp. 5.
 nota laus est, quod mentem acuit, acu-
 aptam eam reddit ad melius di-
 gendos, diffecandósque cogitatus nostros,
 pe latentes sub uno verbo plures sensus; &
 um perspicacem, suspicacem reddit, ac ti-
 midam,

L

midam, ne vero, sed abdito, obvium, eumque
quandoque fallum præferat; hinc ea diver-
rum significationum quæstio subtilis, ac ma-
rum de singulis iudicium, quod ferre non pos-
sunt ii, qui, quidquid subtile est, irrident, &
nugas Metaphysicas appellant.

19. Quarta causa ea est, quòd Romanæ Sedi
debitum obsequiũ non desertis. Quid mirũ
si in interpretandis Patribus erretis, si (quæ in
Terris Petri sedes est) caretis regulã veritatis. Et
autem caretis, dum talem non agnoscitis, quam
videlicet, ne errarent, agnoverunt, & sive scri-
berent, sive docerent, respexerunt semper ve-
teres ipsi Patres, hunc honorem soliti deferre
Sedi Romanæ, non autem Hipponensi, aut Me-
diolanensi, aut aliis quibuslibet, ut eam non
has in dubiis Fidei, & morum, quæ incidebant
in dies, consulerent potissimum, ejusque re-
sponsiones, ut oracula exciperent.

Hæc fuit semper Pontificum Romanorum
supra omnes Doctores & Ecclesias auctoritas,
quam Deus confirmavit exitu infelici eorum,
qui patrum sententias, responsis Pontificum
prætulere, inter quos Polycrates, & Cypria-
nus, utriusque Episcopi primarij, optimis mori-
bus utriusque, utriusque sapientissimi; sed ille
Schismaticus semper, hic aliquandiu fortasse
quòd Pontificium Decretum, ille Victoris, pro-
hibent.

gentis celebrari festum Paschale cum Hebræis;
Stephani, prohibentis baptizatos ab Hære-
tice iterum baptizari, minoris fecit, quàm tex-
tualiè intellectos scripturarum & præceden-
tium Patrum, ut constat ex Eusebio lib. 5. Hist.
cap. 23. & Baron. ad an. 198. & 255.

Quinta causa (ut ad propiores descenda-
20.) ea est, quòd Patres legis animo jam par-
tialitudo occupato, & ad errores vestros obsir-
tato, quo nullum lectioni inficiendæ præsentia-
venenum. Ut enim bono animo legentibus
omnia cooperantur in bonum, ita malo animo
omnibus omnia cooperantur in malum. Et
quæ clarissima sunt, si contraria sint, in-
teris cavillationibus eluduntur; quæ autem
obscure sunt, videntur clarissimè præcise
conferre sententiam. Hinc illa textuum
truncatio, sed quæ allegan-
tibus clarissima testimonia. Secundò, trun-
catur textus, vel propriis quibusdam inter-
pretibus, in alium sensum detorquentur; non qui-
bus semper dolo malo voluntatis, sed errore
voluntatis, perinde ea textuum truncatio, vel ver-
borum disjunctio sensum non immutat, sed de-
trahit, eaque solùm truncantur, quæ redundant.
Tercio, pravam in allegando licentiã, sibi semper
inveniant Novatores, ut constat ex septima
legis act 8. ex Cypriano libro de unitate Ec-
clesiæ, Dionysio Alexandrino apud S. Athanasium

in Apologia pro eo adornata, & Augustino lib. 2. de Nupt. cap. 2. aliisque. Et quidem si verba scripta volare possent, & juberentur in unum locum redire, nescio, an illæ Patrum sententiæ, quas in vestris libris congeritis, permanerent omnes immutatæ.

Sexta causa ea est, quòd, quæ dicta sunt à Patribus, imò & Scriptoribus Canonis, cum quadam exaggeratione, seu verbis aliquando significantioribus, & cum quadam Morali, autem Logica Universalitate, arripitis, ut sonant, nec ea benignè explicare vultis ex Traditione doctrinæ Ecclesiæ, sed hanc ex illis interpretati nempe clara ex obscuris. Hac de causa errarunt Hæretici innumeri, quos litera occidit, vel tantantes (ut de Nicolaitis suorum temporum Petrus Damiani epist. 13. lib. 5. Epist.) dicta omnibus profus hominibus, quæ dicebantur omnibus unius conditionis, seu statûs, quæ verba sonarent omnimodam universalitatem, præceptum, vel permissum esse omnibus suis hominibus, quamvis sacro ordine uxorem ducere, illis Pauli verbis *unusquisque* vel consentes præceptum esse, quod erat error Apostolicorum, docentium, præcipi a deo adèò significantibus ad illam hortatur,

esse ferè impossibile, divitem salvari, ut est,
 melum intrare per foramen acûs; vel existi-
 r in lu- pates vetitû, quod erat omnino permissum, ut
 um sen- cî carnibus, inire matrimonia, secundam tu-
 perma- am habere, aliâque hujusmodi, quibus absti-
 re, laudabile, & à Christo Domino commen-
 dâ sunt, non ita tamen, ut sit non abstinere pecca-
 cis, cam, ut putavit Eustathius quidam Rigoristarû 21.
 quando Phariseos antiquissimos, & facilè princeps,
 rali, quo Nicephorus hist. Eccles. lib. 9. cap. 16.
 t sonat, *Magnum porrò de eo est, nimis eum exactâ curâ,*
 tione, *atque intelligentiâ in absurdas impegisse opiniones, Ec-*
 rpretat, *quibus Canonis minimè accommodatas,* quas
 errant, *Magense Concilium tempore Sylvestri I. Papæ*
 e, vel pæ- tum, damnavit per eos multos Canones, qui-
 rum dicitur. Anathema dicitur, damnantibus nuptias, esû
 dicta om- nium, usum pallii, aut aliarum vestium, non
 ur solum tantum, sed ornantium, aliâq; hujus-
 quamvis illi, quæ non sunt à Christo Domino, aut ab
 itatè, ex catholice interdicta, quamvis nos aliquando ad
 bus pro- am abdicacionem ardentè impellant. Hujus-
 mitatis, di- sententiis, spiritu vehementiori prolatis,
 uisq; san- dant Patres, præsertim Augustinus, vehe-
 dicebat- toris ingenii, & æstuans ardore Divinæ
 consilii- heritatis: Hinc illæ propositiones. *Fides sine*
 e, qui *veritate esse potest, prodesse non potest. Inimicus*
 pi à *Christo est, qui pœna timore non peccat, aliâque*
 im ver- usmodi, quæ nisi ad arctiorem aliquem, &
 r, mon- gnorem sensum, quàm præferant, redigan-
 tur,

tur, quo dicendæ sunt, usurpatæ fuisse ab Augustino, falsæ sunt, ut constat ex pluribus Pontificum definitionibus. Quis enim neget, peccatori carenti charitate multum prodesse fidem ad resipiscendum; nec omnes ejus actus, quos citat, antequam convertatur per actum Charitatis ad Deum, inter quos est ipsa voluntas resipiscendi, odium quamvis imperfectum peccati, actus vitiosæ cupiditatis? Quibus tamen sententiis benignè explicandis, sed rigidè acceptis, ut sonant, impletis tractatus, librosque an Ecclesiæ definitiones dissimulantes, aut temnentes.

22. Septima causa ea est, quòd non semper extenditis, cui, contra quem, quo tempore scripserint Patres, quod est omnino necessarium ad ostendam Scriptorum intelligentiam, ut sequentibus exemplis constabit. D. Paulus ad Romanos, quæ reliquæ Fidem attollit, ut videatur ei soli, non autem ceteris peribis tribuere, quòd Fidelis salvetur, dum dicitur: *credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad quos vultur Justitiam; ei autem, qui operatur, merces non imputatur secundum Gratiã, sed secundum meritum, ei verò, qui non operatur, credenti imputatur in eum, qui justificat impium, reputatur ei ad Justitiam, secundum propositum Gratiã, quæ videntur pugnare cum doctrinã Fidei, explicatã in catã per Jacobum Apostolum, & ab eo eodem exemplo Abraham confirmatã: in suã enim*

non. cap. 3. hæc habet. *Vis autem scire, homo
 quis, quoniam Fides sine operibus mortua est!*
 Abraham Pater noster nonne ex operibus iusti-
 tus est, offerens Isaac Filium suum super Al-
 taris? *Vides quoniam Fides cooperabatur ope-
 ribus illius, & ex operibus Fides consummata est.*
 debent verba Pauli aliter explicari, ac
 sonare; explicabuntur autem facile
 eos, qui noverit, ad eos scriptam eam Pauli E-
 pholam fuisse, qui in observantiis quibusdam
 talibus totam spem habebant, aut magis, quam
 Fide Christiana, quam susceperant. Debit
 illis tam liberaliter celebrari Fides, & præ-
 dictis operibus, non autem operibus
 charitate factis, de quibus loquitur Jacobus
 23.
 ostolus. Hac ratione D. Thomas, ac D. Bo-
 navenura explicant nonnulla in D. Augustino,
 reliquis Patribus, quæ videntur communi
 doctrinæ contraria, quatenus usi sunt,
 dicebam, terminis valdè exprimentibus, per
 quos videntur in errorem ei contrarium, quem
 pugnant, deflectere, sed verè non deflectunt,
 ratio habeatur illorum temporum, eorumque
 hereticorum, contra quos scribant; qui, ut ad
 medium revocarentur, erant quodammodo in
 partem inclinandi. Igitur S. Bonaven-
 dei, in Breviloq. par. 3. c. 5. postquam proba-
 tum ex communi sententiâ, *parvulis non deberi
 ignis, cui videbatur contrarius S. Augu-
 stinus,*

stinus, addit. Hoc credendum est, sensisse Augustinum, licet verba ipsius, exterius propter detestationem erroris Pelagianorum, aliter sonare videantur. Ut eos reduceret ad medium, abundantius declinavit ad extremum, plus dicens, & minus volens intelligi. Simili modo S. Thomas qu. 5. de malo ar. 2. ad 1. mentem explicat ejusdem S. Doctoris, aliorumque, qui similiter docuerant, pueros mortuos sine Baptismo torqueri poenâ ignis. Sancti talimodo loquendi usi sunt, ut detestabilem redderent errorem Pelagianorum, qui assererant, in Parvulis nullum peccatum esse. Et in cap. 1. Joan. lect. 7. Antiqui Doctores, emergentes errores circa Eadem ita persecuti sunt, ut interdum viderentur in errores labi contrarios. Ex circumstantiis igitur, explicandus est Doctor, & non ex solo verborum sono; qui immutatus, ex tempore, loco, & personam quam alloquimur, diversam induit significationem.

24. Octava demum causa ea est, quod sensu Patrum, ex uno aliquo eorum verbo & non ex toto contextu, aut ex aliis eorum textibus judicetis; quod ne faceret, Lectorem suum graviter obtestatur S. Hilarius de Synodis sub initium. Oro vos, per misericordiam, ut quia mihi ad vos, de vobis, ut voluistis, rebus, & de Fidei nostrae

merata conscientia erit per has litteras sermo;
 quisquam de me, ante sermonis consumma-
 nem, per litterarum exordia existimet judi-
 candum. Iniquum est enim, nisi compertâ us-
 ad finem ratione dictorum, præjudicatam
 mentiam ex inittis, quorum causa adhuc igno-
 rari, asserre. Ex prava hac ratione judicandi
 Patribus, duplex error extitit in Ecclesia.
 primus malignitatis, alter temeritatis. Ma-
 gnitate peccarunt, qui ex uno aliquo Patrum
 verbo eos errasse statim pronunciarunt. Sic ab
 quibus fuit tanquam Sabellianus accusatus
 Gregorius Thaumaturgus, visus non distin-
 gere Divinas Personas: dum agit contra Elia-
 num Ethnicum hominem, ejus mysterii minimè
 sapientiam, quas alibi disertè distinguit. Teme-
 ritate peccant, qui ex uno aliquo verbo, aut
 brevi sententiâ, statim colligunt, quæ fuerit Pa-
 tris mens, non ut cum errare, sed sibi favere
 pronuncient, non ut eum accusent, sed ut se
 defendant, ac defendant. Hoc modo defenditis
 Rigores vestros. Semel dictum in Triden-
 tino Concilio legitis, Peccatorem, antequam justifice-
 re, incipere Deum diligere, statim infertis, ab
 Tridentino requiri actum perfectæ contritionis
 in Sacramento Pœnitentiæ: nec respicitis ad
 verbum contextum, eaque multa, quæ idem do-
 de Dicitur ex professo sess. 14. agens de actibus præ-
 requisitis ad hoc Sacramentum, unde opposi-

tum clarè colligitur, ut alibi, Deo favente, ostendam. Legitis in eodem Concilio, semel fuisse à Patribus vocatum Sacramentum Pœnitentiæ *Baptismum laboriosum*, nec posse nos in eo Sacramento *sinè magnis nostris fletibus, & laboribus* restitui in eam integritatem, quam per Baptismum fueramus adepti, & subito infertis, non posse recuperari à Peccatore gratiam, nisi diu jejundet, & longam Pœnitentiam toleret, nec expenditis integrum textum, & reliqua, quæ paulo antè expendi, quæ vim velle collectionis prorsus elidunt. Simili modo legitis Patres, & explicatis; sed hoc est capere in verbo, non interpretari; non est sententiam ferre, sed præcipitare: est claudere sibi oculos, non aliis sensa Patrum aperire.

25.

Enumeravi causas præcipuas, propter quas, quamvis Conclusiones vestras mille Patrum sententiis probetis, aut potius probare curetis, tamen verè Patribus non consentitis, sed potius ab eorum verâ doctrinâ receditis, & aberratis. Nunc ostendam, quod ostendendum mihi superest, cur nos non ita multos textus Patrum afferamus in doctrinâ morali, nec plerumque ex antiquis Patribus respondeamus. Hac autem quæstione solutâ, patebit, à Patribus nihil recedere nostram Doctrinam.

Prima ratio, propter quam subinde propositis quæstionibus ad mores pertinentibus, non

non respondemus ex Patribus, ea est, quòd in
 re Morali, lumen Naturæ, & ratio plurimum
 valet, quare sapientissimè Augustinus, cum
 quæstio esset, an mendacium, aut simulatio ali-
 quando liceret, ex ratione magis responden-
 dum putavit, quàm ex autoritate Doctorum,
 nempe Hieronymi, aliorumque, quos Hiero-
 nymus pro se allegabat.

Secunda ratio ea ipsa est, propter quam **26.**
 nec Philotophi modò ad omnes quæstiones re-
 spondent, ex Platone, vel Aristotele, nec Ma-
 thematici ex Euclide, aut Archimede, nec Me-
 dici ex Hippocrate, aut Celso, nec Jurisconsulti
 ex Ulpiano, aut Scriboniano, quòd videlicet
 innumeræ quæstiones modò agitantur in Scho-
 lis, & quidem sapientissimè, & necessariò pro
 conditione horum temporum, de quibus Ve-
 teres nec consultò, nec per occasionem, nec ullâ
 ratiã ratione quidquam scripsere, ut patet per
 currenti syllabum quæstionum, quæ modò tra-
 ctari solent, & debent. Igitur, aut consulendi
 Recentiores erunt, aut ratione utendum erit,
 petita quidem aliquando ex antiquis Doctori-
 bus, universales quasdam regulas statuentibus,
 sed per longum discursum, cujus demum fun-
 damentum est ratio; aliquando verò, & ple-
 rumque nec petita isto modo ex illis, ex quo-
 rum doctrina nihil luminis effulget ad aliquid
 in quibusdam materiis statuendum, sed ex solo
 dicta-

dictamine rationis. Dixi: *sapientissimè* nunc Theologis Moralibus agitari in Scholis, easque, veluti morum Leges condi, aut Regulas tradi, aut explicari, de quibus nihil habent Patres, & sapientissimè Deus per Prophetas post plura sacula tradidit, ac docuit, quæ non docuerat priùs; & sapientissimè Patres ipsi multas quæstiones, pro loco, & tempore tractarunt, quas nec attigerant Apostoli, nec proximi eorum successores. Quin hæc est nostrorum temporum laus magna, hæc nostra felicitas, ut vix ullum modò possit in moribus dubium incidere, vix ulla quæstio proponi, cui responderi facile non possit ex iis, quæ à nostris Doctoribus agitantur.

27. Tertia, & potissima ratio ea est, quod plerumque Patres, cum de pertinentibus ad mores, & regimen humanarum actionum agunt, vel non quærunt, an hoc licitum sit, an illicitum; vel si licere, aut non licere dicunt, non edocent, an ex natura sua, & semper sit illicitum, an ex iis, quæ ordinariò rem illam circumstant, nec circumstantias ipsas distinguunt, sed actionem ex. gr. aliquam damnant, invehuntur in eos, qui non abstinent. Hinc autem colligi sapienter non potest, eam esse ex se, & semper malam, & gravi potius, quàm levi malitià infectam; alioquin, quia sæpe invehuntur Oratores

facris,
mis, ut

ut paulo antè dixi, in eos, qui post grave
 peccatum differunt in plures hebdomadas, vel
 penes Confiteri, expectantque ultimos majores
 hebdomadæ dies, id ex se & semper grave
 peccatum esse, docerent, quod sanè non docent.
 ut exempla ex ipsis Patribus petamus,
 Hieron. lib. 4. Comment. in cap. 18. Matth.
 interpretatur præceptum Dominicum de
 abscindendo pede, vel manu, eruendoque oculo
 scandalizante, *Si, inquit, ita est quis tibi conjun-*
ctus, ut manus, pes, oculus; & est utilis, atque
beneficus, & acutus ad perspicendum, scanda-
lium autem tibi facit, & propter dissonantiam
eorum te pertrahit in gehennam; melius est,
ut & propinquitate ejus, & emolumentis carna-
libus careas, ne, dum vis lucrifacere cognatos &
necessarios, causam habeas ruinarum. Ex hoc
 textu, Doctores egregii qui estis, respondete
 filio familias, quærenti, quid sibi faciendum sit,
 si peccanti ex pravis incitamentis sui fratris,
 sæpius frustra moniti à se, & Majoribus suis, à
 se non potest, an teneatur ipse, adole-
 scens delicatus, & subiectus suis Parentibus,
 clam domo aufugere, & ire profugus, & men-
 dicus? Quid illi responsi datis?

D. R. Non tenetur sic abire.

D. D. Ergo deseris D. Hieronymum, do-
 centem indistinctè abscissionem à propinquissi-
 mis, ut est oculus cuique, si sint causa ruinae;
 vel

vel saltè ex ejus textu non respondes. Nam
 dicis, non teneri, de quo nihil Hieronymus. De
 Ambrosius de Pœnit. lib. 1. cap. 13. docet, aspi-
 ciendas non esse tœminas à viris, nec viros à fœ-
 minis. *Et ideo (inquit) velamine obnubis ca-
 put suum mulier, ut etiam in publico, tota ve-
 recunda sit; non facillè vultus ejus in adole-
 scentis oculos excurrat, nuptiali velamine tuta
 sit, ne vel fortuitis occurribus pateat ad vulnus
 vel alienum, vel suum, sed utrumque suum vul-
 nus est.* His docet quidem, non debere fœmi-
 nam obtutum facillè in virum intendere, decere,
 ut caput obnubat, cum prodit in publicum, &
 rursus posse cultu immodesto peccare, & esse
 causam alieni peccati. At non inde intelligam,
 quando mulier graviter peccet aspectu viro-
 rum, nimioque cultu, & quando censeatur esse
 alieni vulneris causa. Non enim, quodcum-
 que vir labitur ex intuitu puellæ ornata, imò
 & non ornata, tenetur hæc, aut domi subsisto-
 re, aut omnem ornatum deponere.

D. R. Ex uno certè vel altero tantum textu
 Patrum, morum regulam non habes, sed habes
 ex multis.

D. D. Nec si congeras mille textus, ex-
 actam semper habebis ad singula responsionem,
 ex triplici eâ ratione, quam tradidi, quòd aut
 nihil scripsere de aliquibus, aut fere nihil; aut
 solum generalia principia; aut adhortando po-
 tius,

us, quàm definiendo; aut ex ratione, quam modo.

Quarta causa ea est, quòd aliquando Patrum responsa respiciunt, ut supra dicebam, eodem 29.
 temporum Canones, qui modò non vigent; non possumus ergo eorum responsis semper ad ea, quæ sunt modò licita, vel illicita standenda. Ex. gr. Augustinus lib. quæst. veter. novi testam. vel quicumque sit auctor illius quæst. 127. ut refertur cap. *Christiano* cap. 4. docet esse illicitum conjugibus conve- diebus Processionis. Et Ambr. serm. de adventu Domini, ut refertur cap. *Fratres 33.* cap. 4. idipsum prohibet in die jejuniorum, in aliis multis diebus, ut habet in epist. 1. ad cor. cap. 7. & refertur cap. *Si causa*, eadem cap. 4. quia videlicet ea abstinencia tunc conjugibus præcipiebatur lege, quæ vigeat etiam tempore Bedæ, qui cap. 4. de remediis peccatorum habet hunc Canonem. *Qui in matrimonio sunt, abstineant se tres Quadragesimas, & Dominica nocte, & in Sabbato, & feria quarta, & tertia, qua legitima sunt, & tres noctes abstineant se, antequam communicent.* Qui non saltèm pro diebus Quadragesimæ majorum, & supplicationum, habuit fortè in aliquibus Ecclesiis vim veri, & gravis præcepti, cuius transgressio gravi pœnitentiâ plebatur. Hinc addit hunc alium Canonem. *Qui in Quadragesima*

gesima ante Pascha cognovit uxorem suam, & noluit abstinere, unum annum pœnitat, vel suum pretium reddat ad Ecclesiam, vel pauperibus dividat. Et S. Gregorius 1. Dialog. refert, fœminam quandam à Dæmone arreptam fuisse, eò quod post accessum conjugalem, publicis supplicationibus interfuisset. Nunc quaero, quid sis responsurus fœminæ, petenti, an liceat post redditum Marito debitum, publicis Ecclesiæ officiis, supplicationibus, & mysteriis Divinis interesse, imò & communicare? Non licere? Damnabis igitur præsentem Ecclesiam, quæ hanc fœminam à sacris officiis & supplicationibus non arceat? Respondebis licere? Ergo desereres Patres, & quot, & quales Patres? Non desero, dicis, nam desit vigere ille Canon, idem, que Gregorius, respondens quæstionibus Augustini, quem in Angliam miserat, censuit, nec esse prohibendos communicare eos Fideles post castum, & sanctum usum conjugii, ne dum supplicationibus interesse. *Si quis* (ita ad interrog. 10.) *sua conjuge, non cupidine voluptatis captus, sed solum liberorum creandorum gratiâ utitur, de sumendo Corporis Domini, sanguinisque mysterio, suo est relinquendus iudicium.* Eruditè quidem, & appositè. At Ambr. & Aug. dicunt, non licere; quomodo ergo eos non deseris, quomodo non contradicis? Quid respondes? Ne dubites vera respondere, & fateri quod

quod volo, nempe Patres in suis responsionibus
 respexisse quandoque suorum temporum disci-
 plinam, tu verò respicis præsentem; non igitur
 est inter tuam, Patrùmque responsionem
 discordia, ergo nec est inter nostram Patrùmque
 doctrinam ulla discordia, si quandoque vide-
 tur opposita respondere: ex eadem enim ra-
 tione, non sunt opposita, quamvis ita esse ri-
 dulis, & frigidulis quibusdam Censoribus vi-
 dentur.

D. R. Id quidem excusa, & probè intelli-
 gitur aliquas Patrum responsiones non congruere
 nostro tempori, ac proinde non posse Docto-
 rem moralem ex eis respondere: sed multa
 præsertim docent, quæ congruere omni tempori
 debent; adhuc tamen eos deseritis.

D. D. Profer exemplum. Multa enim di-
 cas, quæ non probatis.

D. R. Sunt quidem multa, sed non occur-
 runt modò. Non enim veni huc paratus, nec
 propterea tuæ disputationis argumentum puta-

D. D. Frigida excusatio. Satis clarè hanc **31**
 calumniam hic dissecturum in calce disputa-
 tionis quintæ præmonui. Dicas ingenuè. Nul-
 lum occurrit, quia nullum est, quod occurrat.
 Quædam aliquando deserimus unum aliquem ex
 illis, sed ut sequamur alios Patres, eo modo,
 ut Augustinus Hieronymum, aliosque ejus so-
 cios

M

cios

eios Doctores, in controversia mendacii deseruit, & quo ipsum Augustinum deseruere Thomas, & Bonaventura in quaestione poenarum, quamvis ex quadam erga tantum Doctorem reverentia id non fecerint expresse, sed eum benignè interpretari conati sint. Igitur id non satis est, ut desertores Patrum merito vocemur; alioquin desertor Patrum dicendus erit Augustinus, Thomas, & Bonaventura. Plus aliquid requiritur, nempe ut doctrinam tradamus, quam Patres communiter rejiciant, vel unus Pater communiter receptus. Sed hoc non facimus, & ideo tibi nullum occurrit exemplum, quo nos revincas.

D. R. Tandem occurrit, & quidem in-
signe.

D. D. Audiam.

32. *D. R.* Omnes, tam Latini, quam Graeci Doctores, choreas damnant, tanquam delictum Deo graviter invisum. Sic eas damnat Ambrosius lib. 3. de Virgin. & alibi uberiori stylo fletibus, peccata, & peccatorum pericula, in quae saltantes incurrunt, enumerat. Eas damnat Aug. serm. 115, tanquam Ethnicam superstitionem infecta. Similiter S. Ephraem de ludis fugientibus. *Ubi cythara, & chorea, ibi vitiorum tentoria, mulierum perditio, Angelorum tristitia, diaboli festum*, Basiliius orat. 8. de Temper. & contin. Castitatem, aut corporis, aut mentis saltan-

salantibus foeminis amitti docet. *Quod si non-
valle (inquit) peccatum corpore effugerunt, o-
mnes tamen animo depravatae, atque inquina-
te sunt.* Idem sentit Chrylost. hom. 3. de Da-
vid, reliquique utriusque Ecclesiae Doctores,
eos afferre infinitum esset. Vestri tamen Ca-
listae recentiores gravem in eis foeditatem in-
esse negant. Num hoc etiam est illud, quod
pertinet ad solam veterem disciplinam, & no-
stro tempori non congruit, ut paulò antè di-
cebas? Ita profectò nostro tempori virtutes
non congruunt, sed sola vitia, & Patres fuere
horum temporum Doctores, non autem no-
strorum. Puto, quod hæc dicturus sis. Quid
nim aliud respondere possis, non video.

D. D. Non est, quod insultes. Est quidem 33.
tibi, quod ingentes tibi gratias agam Nihil
nim illustrius dici poterat ad confirmandum,
quod antea dicebam, nempe Patres consuevisse
eodem in vehi in vitia, generalibus quibusdam
sententiis, non autem tradere doctrinam ad spe-
singulas descendentes, desinientemque de-
regulis. Quod ut intelligas tandem, & insulte
ampliùs non possis, quæro, instituunt ne
res citati has quæstiones, an omnes choreæ
sint illicitæ? An huiusmodi sint choreæ inter
eodem sexus personas ad fallendum tempus
& locum? An semper sint illicitæ, quæ exercen-

tur inter personas diversi sexûs? An quæ licitæ per se sunt, exerceri ab omnibus, aut in omni loco possint? Has certè quæstiones non instituant Patres, ut faciunt Theologi morales, sed invehuntur in choreas, utique non in omnes, alioquin peccasset David animo simul, & corpore ante Arcam exultans: ergo solum aliquas. Ita profectò explicandi sunt, quamvis non distinguant. At quis Casuistarum omnes absoluit? Quis non fere omnes, quæ miscentur à personis diversi sexûs, damnavit? En tota nostrorum Casuistarum, etiam eorum, quos adè benignos appellatis, doctrina, quam propono breviter, tu aliquantò fufius propositam, videre poteris in Tamburino, lib. 7. in Decal. cap. 8. § 7. aliisque hujusmodi Recentioribus. Chorearum tres sunt classes. Prima est absolute pudica, seu pura. Secunda, impura per se. Tertia, impura per accidens. Puræ sunt choreæ (esto sint aliquando aliquantulum vanæ) quæ inter ejusdem sexûs personas, sinè ullo turpitudinis gestu, vel ulteriori pravo fine fiunt, ut quas puellæ inter se domi ducunt, vel rustici inter se in suis mapaliis vespere ad levandum laborem. Hæ ipsæ tamen, quæ secundum se licitæ sunt, prohibentur Ecclesiasticis, Religiosis, Monialibus. In Ecclesia autem, vel proprie ipsam, prohibentur omnibus; & secundum mensuram

mensuram scandali, vel irreverentiæ, culpam continent. Impuræ, per se, adeoque semper impuræ, sunt, quæ mixtis maribus, sceminisque, imò etiam separatis, fiunt cum gellibus obscænis, tactibus parùm pudicis, amastiarum, amitorumque interventu, & similibus. Hæ profecto sunt gravi malitiâ infectæ, & omnino ablegandæ. Impuræ per accidens sunt choreæ, quæ per honestas sceminas, virósque, in convitiis, in nuptiis, in diebus lætitiæ deditis, fieri consueverunt. Hæ per se impuræ & peccaminosæ non sunt, exerceri enim sinè peccato moralitè per se possunt. Sunt tamen non paucis modo periculosæ; qui proinde pro mensurâ periculi, ab eis abstinere tenentur.

Quid in tota hac doctrinâ contrarium Patribus? Imò quid non dignum Patribus? Et quidem si doctrinam hanc, tam dilucidam, tam distinctam, tam brevem, & simul omnia complectentem, in antiquo aliquo Doctore reperires, exclamares, Pulchram, Optimam, Divinam doctrinam! Sed quia eam tradunt Recentiores nostri Casuistæ, eam legendo percurrere, ne cum laudibus celebrare, dedignaris; quin Patribus contrariam appellas, quia magis distinctam. Quid est hoc, nisi Divina beneficia, quia non antiqua, sed nova, recusare? Quid, nisi ipsam doctrinam Patrum rejicere, tuo stomacho,

cho, studiô Recentiorum, præparatam? Intel-
ligis jam, ut opinor, prodesse mihi exemplum,
quod attulisti; eoque magis confirmari, quod
ostendere conatus sum, Recentiores nostros
Casuistas, non ex genio suo scribere, & respon-
dere, sed ex doctrina Patrum, ubi Patres præ-
juere; ex doctrina non contrariâ Patribus, ubi
Patres non præjuere, sed quam ipsi Patres tra-
derent, si hac ætate docerent, si videlicet Ca-
suistam agerent in scholis, & non sacrum in
Templis Concionatorem, ut egerunt plerum-
que, cum de moribus agerent, & ideo minus
distinctè locuti sunt, quam cum de Fide scripse-
re. Dum autem laudavi Recentiores, pleros-
que laudavi, nempe eos, qui communi Sapien-
tium judicio laudabiles sunt, non autem eos,
quorum luxuriantem in opinando licentiam
sapientissimè Alexander VII. & Inno-
centius XI, in suis decretis damna-
runt.

CALUMNIA VIII.

Rejecta à SS. Viris, & præsertim à D. Carolo, præsens benignitas fuit.

DISPUTATIO VIII.

Id. Rig. **I**D si negas, compellet te ad affirmandum Episcopus Castoriensis, qui sanctos Viros recenset, quorum dictis & factis, præsens veltra benignitas reprobatur.

D. Discr. Qui sunt isti, quos vester bonus Castoriensis recenset?

D. R. Recitabo partem paragraphi ult. cap. 16. lib. 2. Amor. Poenit. in quo eos enumerat, suumque iudicium interierit.

D. D. Legisti igitur Castoriensem, recentissimum Doctorem (& utinam Doctor esset) tu, qui recentes Doctores adeo paulò antè despiciebas? Nempe despicias nostros, non tuos. Veros Doctores despicias, receptos, probatos;

M 4 eos

eos verò, quorum scripta, ut Amorem istum tuum Pœnitentem Romana Censura notavit, suspenditque, non legis tantum, sed notas librum, caput, paragraphum, paragraphi partem, verba demum ipsa, apicésque omnes memoriæ mandas.

D. R. Ista non faciunt ad rem, nec est is locus agendi de merito Scriptorum.

D. D. Fortè non faciunt ad rem tuam, sed valde faciunt ad rem meam, nempe ad Fidem. Sed recita.

2. D. R. Sic ergo habet in loco cit. *Præconibus nova consuetudinis os occludamus exemplis, & doctrinâ Sanctorum, Thoma de Villanova, Caroli Borromæi, Xaverij, Antonij Possenini* (qui instructionem S. Caroli, tanquam normam Confessariorum, sua Bibliotheca inseruit) *Cardinalis Gropperi, Francisci Salesii, Nicolai Alestensis, Francisci Apamiensis, Cardinalis Grimaldi, Gilberti Tornacensis, Gaudonis Arebatensis, eorumque omnium Episcoporum & Doctorum autoritate, qui librum de frequenti Communione magnis laudibus extulerunt. Vindicibus mollioris & degeneris consuetudinis, opponatur autoritas Episcoporum Gallie, quidum in suis Comitibus Divi Borromæi Regulas Confessariis præscriptas laudaverunt, & ab omnibus Gallie Presbyteris servari voluerunt, quidquid illis adversum est, improbasse, censurâ*

Demum opponatur illis auctoritas
 D. N. Innocentij XI. qui pravis propensionibus
 & consuetudinibus irretitos, frustra in Con-
 sistorio tribunali de vita emendanda admoni-
 tos, nisi ex fructibus suam pœnitentiam testa-
 rentur, non censet absolute dignandos.

Alextenus prædictus Episcopus,
 D. D. Igitur isti omnes sunt egregii illi
 3. quorum suffragio standum est, nempe
 Nicolaus Alextensis, Franciscus Appamiensis,
 & reliqui, qui librum de frequenti Commu-
 nione magnis laudibus extulerunt? Scisne,
 si liber iste sit? iste liber adeò laudatus?
 unde sint excerptæ aliquot Propositiones
 Alexandro VIII. damnatæ? Audistine ali-
 quid de quodam Rituali Alextensi? Ego non
 arguo laudatores Librorum, imò nec ipsos
 scriptores, cùm sciam, viros eruditos eos fuisse;
 sed etiam doctissimos lapsos aliquando
 describendo, ne dum approbando, quæ ab aliis
 scripta sunt: sed probare non possum eam no-
 tam mixtionem, rejectos in eundem Cata-
 logum Thomam de Villanova, Borromæum,
 Verium, Salesium, Alextensem, Appamien-
 sem, & vix non Arnaldum, & ab Sanctissimo
 Pontifice agmen claudi prædictorum.

D. R. Parùm id refert, omittere illos,
 si tibi non probantur. Abundè sit ad refel-
 lendam vestram benignitatem, iudicium &

M s praxis

praxis contraria illorum quatuor, quos iam
 niverla Ecclesia honore sanctorum colit, nempe
 Villanovæ, Borromæi, Xaverii, & Saleii, &
 celeberrimi morum gravitate Pontificis.

4. *D. D.* Sed antequam, quæ fuerit horum
 vera sententia, & persuasio, quæramus, unum
 quæro à te, num hi quatuor, aut quinque viri
 sancti, sanctiores, doctioresque fuerint illis
 omnibus doctissimis, & sanctissimis viris, qui
 vixere sæculo tercio decimo, cum unaquaque
 earum familiarum Mendicantium, quæ tunc
 exortæ sunt, innumeros viros doctrinâ, ac sancti-
 tate præstantes, illiusque sæculi decus numera-
 ret; quos verbis, & factis approbasse præter-
 tem hanc benignitatem, adeò illustribus testi-
 moniis ostendi. Sûntne hi quatuor, aut quin-
 que, pluris æstimandi, quàm illi centum & mil-
 le, & plusquam mille, qui tunc florere: imò
 quàm sint innumeri illi, qui his postremis quin-
 que sæculis florere, quos Parentum, & Magi-
 strorum suorum exempla secutos fuisse, non est
 dubium?

D. R. Id quærere inutile est. Omnis
 enim comparatio, præsertim in re præsentibus
 odiosa.

9. *D. D.* Imò est necessaria, ut expendatur
 meritum suffragiorum. Sed omittamus com-
 parationes tibi ingratas, & quæro ulterius
 an probabile sit, ab his sanctis viris
 Callo-

Castoriensi enumeratis, reprobari eam praxim,
 que est conformis institutioni hujus Sacramen-
 ti, & Scripturis, quæ non fuit reprobata à tot
 doctissimis, & Doctissimis Pontificibus, ad
 quos ex munere suo pertinebat, eam reprobare,
 si grava fuisset, quæ, ut modò dicebam, fuit
 sensus communis per plura secula tot Sanctissi-
 morum, ac doctissimorum virorum, imò toti-
 us Ecclesiæ, exceptis Jansenianis, & paucis aliis,
 quæque in antecedentibus Disputationibus constat?
 Non probabilè, quod viri tam humiles tan-
 tæ authoritatis arrogaverint sibi? Quod ipsi
 pro disciplina zelo arserint, quo nullus alius
 non viris sanctissimis arsit?

D. R. Ridiculum profectò sit ex probabi-
 litate id conicere, quod esse falsum, evidentia
 ipsa demonstrant, nempe ipsorum scripta, quæ
 Castoriensis affert.

D. D. Non probabilia tantùm ea sunt,
 sed certa; ostenduntque, ita esse ab
 omnibus interpretanda, quæ prædicti viri San-
 cti scripsere, aut fecere, ut præsentì Eccle-
 siæ consuetudini, receptæque ab omnibus do-
 ctissimæ non adversentur; quamvis fortè nec erunt
 omnimodii, quæ adeò studiosâ interpretatione
 intelligant. Novi enim ea, quæ affert ex præ-
 dictis sanctis viris prædictus Author.

Incipiam à primo, nempe à Divo Thoma 6.

Villanova, cujus sermonem affert. lib. 2. cap.
 21. §. 2.

21. §. 2. Ibi autem Sanctus Pastor invehitur pro-
mò in Confessarios, absolventes eos, qui non
debent absolvi: Nemo autem nostrum docuit,
indignos esse absolvendos; quin pravum hinc
sacræ Potestatis abulum, fatemur esse malum
maximum, & his quoque temporibus, non ex
benignitate, de quâ agimus, quæ id reprobatur,
detestatur, sed ex impiâ, vel socordi aliquorum
laxitate, valdè frequens, quamvis longè fre-
quentius fuerit infelicissimo eo tempore, quo
sanctus iste Præsul vivebat, cum hæreses, aut
à populis receptæ, aut vicinis regionibus gra-
fantes, aut per libros quaquaversus diffusæ mo-
res corruperant, nec dum esset suus Ecclesiæ
tor per Tridentinum redditus.

7. Inde idem S. Præsul hæc habet, *Illum
tem, qui à Dominico vivificatus desiderio salu-
à vitiorum sepulchro foras egreditur, vos à Sa-
cerdotes solvite, & sinite abire. Cavete, ne eum
in Sepulchro solvatis. Prius ergo vadat, & cum
cubinam à domo pellat, pecuniam alienam resti-
tuat, contractus usurarios rumpat, famam pro-
ximi læsam, prout potest, resarciat, mercedum
riorum labores, & pauperum debita solvat, offerat
so Fratri reconcilietur, & veniam petat. & tunc
ad Confessarium redeat, & absolvatur. Hic re-
Etus est ordo, hic in Lazari suscitatione à Domi-
no servatus est. hunc ordinem ne transgrediamini.
Age nunc triumphum, si potes. Cui favent*

ro rigori, an nostræ benignitati?

D. R. Nobis favent, qui non statim absol-
vunt proponentem, ut vos facitis, sed volu-
nt, ut prius, si potest, quod proposuit, exe-
cetur.

D. D. Non tam citò pronunciaris, si at-
tentiùs audiisses. Attende igitur. Quem vo-
cavit Castoriensis vivificatum in sepulcro,
eandem Lazari suscitationem interpreta-
tur. Taces? dicam ego. Eum tantùm dicit
sepulcro, antequam solvatur, vivificari, & fie-
ri dignum, ut solvatur, qui sic dolet de peccatis,
conteratur per actum prædominantis chari-
tatis: eum verò, qui solùm atteritur, vivifica-
re negat, ac proinde nequaquam absolven-
dum.

Nunc audi iterum prima verba textûs ci-
tati. *Illum autem, qui à Domino vivificatus
est, in sepulchro salutis, vitiorum sepulchro foras egre-
ditur.* Putat ergo Thomas de Villanova,
esse desiderium, & amorem suæ salutis im-
mense in atritione, ut peccator dicatur ali-
quomodo vivificatus. Igitur nobis favet, non
nobis. Expendamus reliqua. Monet,
peccator solvatur in sepulchro, nempe ante-
quam ejiciat concubinam, & cætera præstet,
aut ex justitiâ, aut charitate præstare tenetur.
Exigendo autem, aut præviam executionem
satiscentiæ, aut similiter præviam longi tem-
poris

8.

poris emendationem, prorsus nihil. Potius igitur nobis favet, quàm nobis.

D. R. At non est contentus proposito sciendi concubinam, sed vult, ut prius eam à domino pellat.

D. D. Nempe si aliàs promisit, & promissis non stetit.

D. R. Temerè sic interpretaris. Nullum enim verbum est in allegato textu, quod hoc innuat.

D. D. Imò cum maximo fundamento.

D. R. Quale hoc est?

D. D. Est clarissimum tui ipsius Castoris 9. ensis testimonium: sic enim subdit post allegata verba Villanovæ. *Eandem legem Confessarius præscripsit S. Franciscus Salesius, ita scribens in Constitutionibus Synodalibus, tit. 9. c. 5.*
 „ Quandoquidem plures Confessarii sese facies exhibent, ut impendant absolutionem,
 „ ad eam, quam faciunt Pœnitentes pollicitationem se emendandi, occasionem proximam
 „ deferendi &c. diligens examen instituendum
 „ est, an idem in antea actis Confessionibus jam
 „ tum promiserint: siquidem id polliciti fuerint,
 „ nec tamen steterint verbo, non est, quod
 „ Confessarius fidem habeat, sed absolutionem
 „ differat, donec sint ab occasione sejuncti;
 „ & quidem donec aliquo tempore illam non
 „ repetentes vixerint.

Audisti,

Potius Auditi, quid dicat tuus Castoriensis?
 eandem legem Confessariis præscripsit S. Francis-
 cito e. Salejus. Ergo sicuti Salejus non vult sem-
 m à do. re debere differri, aut negari absolutionem Pœ-
 & pro. nitentibus, qui nondum opere impleverunt id,
 Nullum quod tenentur, ut est, occasionem deserere
 od hoc. humilia; ita nec Villanova id semper exigit,
 to. solum cum promissi fidem sefellerunt, alio-
 a. non eandem legem uterque præscriberet
 Confessariis, ut eos præscribere dicit Castorien-
 to. Exinde te ipsum, non autem alios tam fa-
 a. temeritatis argue.

Sed sequamur Villanovam, qui tandem IO.
 a. prædictum Pœnitentem, ut rejectus à
 Confessario solvat sua debita, reconcilietur fra-
 a. tressensio, & ad Confessarium redeat, & absol-
 a. veat. Ergo vult, ut si Pœnitens accedit ad
 Confessionem tali modo, ut prius occasionem
 a. expulerit, debita persolverit &c. statim
 a. absolvatur, nec injungit, ut ante absolutionem
 a. egantur ab eo longi fletus, multa jejunia, aut
 a. hujusmodi, quibus tollantur pravi habitus,
 a. obtineatur remissio peccatorum. Ergo no-
 a. tam praxim approbat, & recedit à tuo Casto-
 a. rensi, qui lib. 2. cap. 14. docet, ista exigenda
 a. hoc Pœnitente, antequam absolvatur.

D. R. Nego id in loco cit. exigi à Casto- II
 a. rensi. Id enim præcisè dicit, prisce Ecclesiæ
 a. res consuevisse Pœnitentibus injungere, ut
 laborio-

laboriosis, & diu continuatis Pœnitentiæ operibus, se Absolutioni præpararent. Quia eximabant, ea opera satisfactoria esse necessaria ad culpas delendas, & veniam consequendam; & Sacerdos ex illis dignosceret, quos, tanquam Divina voluntatis interpretes, absolvere posset. quod ipsum capite sequenti profequitur. Id præcisè dicit.

D. D. Admitto, sed quæro, an, dum dicunt Patres existimasse, ea opera satisfactoria esse necessaria ad eos fines, putet eos Patres errasse in tali existimatione? non quidem, quando quidem eos laudat, quod ea exigent, ergo putat, ea verè esse necessaria, alioquin prædicti Patres errassent in eâ opinione, ergo id necessarium putat ad absolutionem, quod non exigit Thomas de Villanova, nec ullus exigere potest, nisi qui credit, errare jam universam Ecclesiam, ea non exigentem. Habésne aliud, quo d'opponas ex Thomæ Villanova? Jam video te aliud non habere.

Pergamus igitur ad ea, quæ tuus Doctor affert ex Divo Carolo Borromæo.

12. *D. R.* Hunc profectò nobis non eripias, quas enim ille concinnavit Instructiones, Confessarios in suo munere dirigentes, sunt ipsissima nostra praxis, eaque à Sede Apostolica confirmata, dum confirmavit Concilium Mediolanense à D. Carolo celebratum, quo prædictæ instructiones continentur.

D. D. Est quidem longè accersita ista tua confirmatio. Miror autem, tanti à vobis iri indirectum, & qualecunque Sanctæ Sedis suffragium, à vobis (inquam) qui directæ, clarè, confirmata, iterum, atque iterum explicata pontificum decreta, totòque Orbe Christiano præcepta, eluditis tamen, aut etiam contemnitis. Sed hoc de more vestro, qui Pontificiam auctoritatem, cum vobis eam favere, quamvis esse nemerè, putatis, in Cœlum attollitis, ut vos eam ei subesse significetis, vel ut vestræ doctrinæ æstimationem apud bonos Catholicos concilietis. Cum verò eam vobis adverfari agnoscitis, unguis exeritis, ejusque decreta, minims palàm, utpote gladio humanæ potestatis exterriti, clanculum saltèm dilaceratis.

D. R. Ut video, magnum tibi negotium præstant instructiones Sancti Caroli. Hinc ista illis exarsit, quam contrà nos parùm civiliter respondis: sed ultio & contumelia, honesta defensionon est.

D. D. Brevi videbis, cui negotium facescit istæ Instructiones. Mihi certè faciunt nulli. Scio, ab aliquibus demptum aliquid auctoritatis illis fuisse, eò quòd S. Præsul initio regiminis, adeoque ætate & sapientiâ imbecillitatus, ut ipsi dicebant, eas composuisset. Id non asseram, sed illud potius, fuisse illas, si
N quid

quid rigoris habent, aut præferunt, remedium
 eo tempore, eisque in regionibus necessarium.
 Incredibile enim dictu est, quàm facta tunc
 set eorum locorum facies. Referam Latine, que
 Italicè narras in vita D. Caroli lib. 1. Joannes
 Petrus Juslanus, describens infelicissimum Ita-
 rum Mediolanensis diocesis, cum vastam illam
 Ecclesiam gubernandam suscepit Carolus. Id
 quidem necessarium non est ad has instructiones
 à veri rigoris notâ vindicandas, ut mox liquido
 apparebit; faciam tamen, ut, si speciem aliquam
 rigoris præferunt, mirum id omninò non sit;
 ac desinatis tandem D. Carolum semper obtu-
 dere; has instructiones, tanquam authenticum
 pro vobis, & contra nos documentum ostenta-
 re, & libros hac super re cudere, quibus per
 Belgium, & finitimas Provincias, tanquam
 curru triumphali vecti, plausus colligitis ho-
 minum imperitorum; nempe, ut vestram de-
 fendatis, sanctissimam D. Caroli doctrinam
 traducitis per ora hominum, & infamatis. Ac-
 cipe igitur, qui ex Juslano tunc essent illius Gen-
 tis mores.

D. R. Jam novi. Juslanum legi. Si hoc
 defensore indiges, causâ cecidisti.

D. D. Legisti, ut cætera, vel si benè, ob-
 litum te ostendis. Hoc ego defensore non ego,
 jam monui. Egetis ipsi, qui dum legitis, expendere
 re non vultis, quòd supra expendendum monui
 nempe

sempe personas, tempora, loca, quibus, quæ legentis, scripta fuere. Audi patienter. Me non au-
 ingratum tibi, sed fustanum sic dicentem.

Perditissimè vivebant Ecclesiastici, & pessimo exemplo omnibus erant, ita, ut improbitas sola præcelleret. Vestibus Clericalibus despectis, laicales induebant, palàm incedebant ar-
 rari, palàm plerique concubinas alebant, ab Beneficij domo ac regione procul vivebant, omnemque cultus Divini curam abjecerant. Hinc sacra omnia impiè & sacrilegè tractata, sacrè administrata Sacramenta, quorum, & præsertim Sacramenti Pœnitentiæ, ne formam qui-
 norant Parochi satis multi, nedum censuras, casusque reservados. Quin eò ignorantia recordia devenerant, ut, quàm vis mille cri-
 minibus essent onerato, ad Sacramentalem Con-
 fessionem subinde non accederent, putantes, se, aliorum Confessiones audiebant, præcepto confessionis non astringi. Hæc, aliâque hujus-
 modi sic statum Clericalem deformaverant, ut sit omnibus contemptui, odioque; dicerentur omnes, idem esse velle Clericum fieri, ac esse ad Inferos detrudi. Sed eorum ruina, in Populi trahebat. Is enim omni ope de-
 tractus, quin ad pessima omnia, pessimis suorum superiorum exemplis allectus, vitiosis omnibus peccatis indulgebat, eâ caelestium rerum oblivione, ut ab animo multorum omnis Dei

non timor solum sublatus, sed notitia penitus
 ab rasa videretur. Hinc nullus ferè Sacramen-
 torum usus, adeò ut multi totos decem, quin-
 decim, & amplius annos, penitus inconfes-
 sionem transigerent. Nec deerant, qui quamvis ef-
 fent provectoris ætatis, nunquam sacramen-
 tionem usurpaverant, quid ea esset, ignoran-
 tes. Qui verò speciem aliquam Christianæ
 pietatis retinebant, semel quidem in anno con-
 fitebantur, sed nullo verò, sensu pietatis, & do-
 loris. Plebejos potissimum, tanta Dei, Divi-
 narumque rerum inscitia habebat, ut nec oratio-
 nem Dominicam, & salutationem Angelicam
 scirent memoriter. Et quidem vix se signo sa-
 lutis munire didicerant, nedum hujus signi my-
 steria. Dies facti instituti videbantur ad pro-
 fana spectacula, ludos, choreas, comestatio-
 nes, ac turpia quævis celebranda; loca autem
 sacra, ad omnia non sacra pertractanda, quæ
 ad sacrilegia perpetranda. Ea siquidem per-
 rambulabant, veluti publicum forum, choreas
 in eis ducebant, tanquam in trivio; quin & per-
 sonati homines scurrilia in eis peragebant, ut
 agere Pœnitentem confessurum, & similes
 Sacramentalem Confessionem ad illudendum
 Confessario; accedere ad altare, & sub specie
 offerentis, iussurari ea, quæ erant oblata, alia
 que hujusmodi.

Hæc ferè ad verbum Iulianus. Cum

nam tam perditæ essent ejus Populi mores, & non deleta vestigia ipsa Religionis & Fidei; quid mirum, si Sanctus Præsul non ita benignas dedit sanctiones? Miror, quòd non ediderit veriores, quòd nempe extremis morbis non tribuerit extrema remedia.

D. R. Sed ex te didici, hoc remedium non debet, & Peccatores benignitate potius, quam veritate à vitiis abstrahi, & virtuti conciliari. Hinc enim inveciam præsentem benignitatem illius dixisti, tanquam revocandis ad usum sacramentorum Peccatoribus magis opportunam. Quid ergo nunc rigore ad id opus fuisset? Pugnancia absque dubio loqueris.

D. D. Loquor verissima non confundentibus rerum causas. Cùm rigor occasio, aut causa fuit, ut populi desperantes, pudorem ac morem abijcerent. benignitate revocandi erant. Sic fuere revocati Populi, quos aliquot, multorum Episcoporum rigor, à Pœnitentia remediis averterat, ut disput. 2. & 5. ostendit, & disp. 11. ostendam. Cùm verò nimia benignitas, imò laxitas & socordia Parochorum, Rectorumque, fuit causa communis libertatis, ut in illis regionibus evenerat, rigore quo, aut saltem minori benignitate, quæ speciem aliquam rigoris habeat, opus est, nempe in alterũ extremum est inclinanda disciplina, postea in medio consistat. Suntne ista pugnancia?

N 3

Alia

16. Alia etiam ratio D. Carolum movit hanc inire viam ; ea fuit, suorum Subditorum in- doles, sibi benè perspecta. Non illa quidem mala est, aut nimis aspera & contumax ; imò ad pietatem, & virtutem propensa, sed laboris non admodum amica, & largiori luxui dedicata : erat igitur fræno duriori retinenda, ne caderet, & stimulis acrioribus monenda,urgenda, & per- turgenda ad cursum, ut saltèm incederet. Nec periculum erat, ne Parochi per eas instructio- nes evaderent nimis rigidi : non enim est illis ab natura ingenium morosum, tetricum, minu- tum, illiberale, nimis subtiliter religiosum ; sed facile, urbanum, indulgens. Potuit ergo S. Carolus eos tutò sic instruere. Eæ siquidem instructiones, quæ videntur non ita benigne, quæque Lovanienses fortè facerent rigidos, Me- diolanensem, Brixinum, Comensem faciunt solùm non nimis benignum.

Dixi, *non ita benigna*. Si quis enim in laudatis instructionibus rigor apparet, appa-rens ille est, non verus rigor, sed potius minor benignitas sub aliquâ non in substantiâ, ut dici solet, sed in accidentibus, significatione rigo- ris, ut ex hac primâ instructione ex ijs, quas re- citat idem Castoriensis cap. 17. lib. 2. edit. a. facile quisque conijciat.

17. *Quoniam autem Christianus omnis, si adu- tus est, sub penâ peccati mortalis scire debet*

omnes Symboli Apostolorum, saltem
 ad substantiam, insuper & præcepta Dei, san-
 ctæque Matris Ecclesie universa, quæ submor-
 talibus obligant, & docentur communiter in scho-
 larum Doctrina Christiana; si Confessarius Pœnitenti
 non reperiat istorum omnium ignarum, non ab-
 solvat, quin primò quoque tempore ijs addiscen-
 dum operam daturum se promittat. Quanquam,
 si a Confessario suo eodem vel diverso, vel suâ
 parte privatim conscientiam jam aliàs monitus
 quod diligentissimè exquiretur) eam adhibere
 diligentiam neglexerit, quæ pro illius ingenii
 capacitate ad ea discenda sufficiens sit; non priùs ab-
 solvatur, quàm huic obligationi, aliquam saltè
 partem fecerit satis. Si verò ea de re nunquam
 monitus fuerit, poterit tum ei gratiam
 absolutionis impertiri, eam tamen præmissa sem-
 per instructione, quæ Pœnitenti sufficere con-
 siderabit, ut tanto beneficio non sit indignus.

Quid hinc severum adeò? Quid à nostrâ
 doctrinâ dissonum? Quid non necessarium in
 hac regione, ubi, ut audisti, tam supina fuerat
 ignorantia omnium pertinentium ad Fidè imperitia?

D. R. Percurre reliquas instructiones, nec
 cito triumphum cane.

D. D. Quin brevitati consulemus magis,
 et utilitati non minùs, si tu doctrinæ sancti
 patris peritissimus ea dicas, quæ vestro ri-
 gori favent, vel (quòd faciliùs) mihi super his

interroganti respondeas. Docetne in his instructionibus S. Carolus, Peccatoris conversionem esse rem longi temporis, adeoque absolvendum non esse, quem paulo antè suorum criminum pœnituit?

D. R. Id non docet.

D. D. Docetne, esse obligandum Pœnitentem, ut longo fletu, multisque jeuniis placare Deum curet, antequam absolvatur?

D. R. Id quidem explicitè non docet.

D. D. Nec explicitè, nec implicitè, ut ostendampostea. Docetne non esse eum absolvendum, qui cum solâ Attritione sine Contritione confitetur?

D. R. Id non docet, quia censuit omnibus esse notum.

D. D. Quia censuit non esse necessarium, ut mox patebit. Docetne Pœnitenti esse imponendas valde graves Pœnitentias, quales Canonones Pœnitentiales imponunt?

D. R. Jussit certè Confessarios hos Canones non ignorare.

D. D. Hoc ad alium finem jussit, ut postea dicam. Docetne, Pœnitentes, non nisi peracta Pœnitentiâ, debere absolvi?

D. R. Id non docet unquam.

D. D. Quid ergo docuit doctrinæ vestre consonum?

D. R. Multa. Aliqua seligam. Docet in pri-

primis non esse semper credendum Pœnitentiam. *Differenda est (inquit) absolutio, donec aliqua correctio appareat, ijs Pœnitentibus, quos verosimile est ad eadem peccata semper redituros, quidquid contra affirmant. Audis? quidquid contra affirmant.*

D. D. Nec nos docemus esse semper credendum, imò docemus, non esse credendum, nisi nulla apparet emendatio. Consule meam disputationem quintam par. 1. & certior fies.

D. R. Docet 2. esse differendam absolutio-
nem iis, quos *verosimile est, esse ad eadem peccata redituros*, quæ propositio est opposita doctrinæ vestri Suarii de pœnit. disp. 32. lect. 2. 18.

D. D. Id non docet Carolus. Recita fide-
liter, omisisti verbum *semper*, quos (inquit) *verosimile est ad eadem peccata semper esse redituros*, nempe iis, qui aliàs moniti, nec faciunt, nec conantur facere, quæ promissere; adeoque nullum dant signum emendationis. Hi sunt qui verosimiliter nunquam emendabuntur, quosque absolvendos negat S. Carolus, & nos eum eo negamus. Perge.

D. R. Docet 3. esse differendam absolutio-
nem, non rarò, ut vos docetis, sed passim, & copiosissimè, nam vult differri juvenibus otiosis, impudicis, ebriosis, blasphemis, detractoribus, &c. qui semel tantùm, quotannis sub finem quadragesimæ confitentur &c.

N 5

D. D.

19 D. D. Nec isthæc absurdissima docet S. Carolus, nempe negandam absolutionem iis distinctis personis, otiosis, impuris, ebriosis &c. sed juvenibus, qui omnia isthæc vitia habent. Postquam enim monuit, differendam absolutionem iis, quos vero simile est ad eadem peccata semper redituros, subdit (ut videre potes apud tuum Castoriensem) *Cujusmodi sunt, praesertim Juvenes otio, ut plurimum dediti, qui majorem vita sua partem consumunt in ludis, comessationibus, ebrietatibus & impudiciis; blasphemis, detractores, turpiloquio addicti, numerisque id genus vitiis, qui semel tantum quotannis sub finem quadragesima sese Sacerdoti sistunt ad Confessionem; sicut & universi omnes, qui per plures annos in iisdem peccatis perseverant, abjecto omni correctionis studio.* Sed nolo te amplius audire, aut mutilantem textum, aut malè intelligentem. Audi me: Non enim satis mihi est ostendisse doctrinam S. Caroli esse conlonam nostræ.

20. Docet ergo primò nobiscum, posse eum, qui accedit indispositus, ut accedit culpabiliter ignarus mysteriorum Fidei, statim absolvi, si promittat ea addiscere, nec aliàs fuit monitus, & à Confessario sufficienter tunc instruat, ut audisti in primâ ejus instructione paulo ante productâ. Quod ipsum confirmat hac aliâ Instructione. *Advertat tamen Confessarius,*

Perni-

Penitentes studij nonnihil à se praestitisse ad eam
 reparationem, de qua dictum est, consequen-
 tem, viderit, & observet tamen, vel ob eorum
 indigentiam, vel quid aliud, necessariò aliquid de-
 bere; ut ipsemet, quod deest, suppleat suâ indu-
 striâ, & ad cognitionem majorem eos adducere
 laboret, quod fiet optimè, si peccati turpitu-
 dinem & gravitatem ponat eis ob oculos, quippe
 Deo adversetur quàm maximè, ac dam-
 nationis aeternae malum peccanti infinitum ad-
 ducit; atque hoc pacto Pœnitentem inflectere,
 sic effingere conetur, ut de universis & singu-
 lis peccatis mortalibus, tam acrem animi do-
 lorem persentiat, ut securè ei absolutionis be-
 neficium possit impertiri. Supponit ergo id e-
 ventum, ut Pœnitens ex indisposito & non con-
 scio, brevi, sed forti monitione Confessarii
 convertatur, & disponatur, ita ut possit absolvi:
 quod sanè opponitur directè his, quæ habet ve-
 rum. Gummarus in suâ meth. pag. 51. Horum
 quippe conversioni insufficiens esse solet seria
 Confessariorum, quanta quanta est monitio, &
 correptio, quâ tamen adhibetâ, rem optimo
 loco, non solùm istorum Pœnitentium, sed
 quorundam Confessariorum error est: do-
 cum quippe vera & interna Conversionis, quod
 Deus gratuitò dat, quibus dat, non concedi so-
 let tam subitò. Ita Gummarus, arcanorum di-
 vino

vinorum scientior, & cordis humani diligentior scrutator, quàm S. Carolus.

21. Docet secundò nobiscum S. Carolus in iisdem Instructionibus, posse Confessarium absolvere eum, qui promittit occasionem abscindere, *si probabiliter sibi persuadeat, posse se fidem primam, vel secundam, à Pœnitente sibi promissioni factam, dare*; quamvis non præcellerint longi fletus, nec ulla satisfactio, aut longi temporis emendatio: hæc enim certè non præliiuit, qui voluntariè fuit cum proxima occasione peccandi.

22. Docet tertio nobiscum, esse differendam absolutionem, *donec aliqua correctio appareat*. Nota *aliqua*, non ait, donec correctio, seu plena correctio, sed *aliqua*, nempe sufficere ad hoc, ut tutò absolvatur Pœnitens, quamvis relapsus, quòd sit minùs relapsus, seu conatus sit non relabi. Tum enim aliqua correctio apparet. Unde.

Docet Quartò, & iterum, ad absolvendum eum, qui pravum peccati habitum contraxit, non præquiri longi temporis emendationem; ita ut non sit per aliquot menses, aut saltèm Hebdomadas, in eadem peccata prolapsus: jam enim præquireretur plena correctio, quam ipse non præquirat.

23. Docet quintò nobiscum, non facitè negandam, aut differendam absolutionem, cum in re

itatâ paulo antè Instruktionem volens proponere
 exemplum aliquod, in quo ea sit neganda,
 vel differenda, affert illud eorum juvenum, qui
 vitiiis inquinantur, & *universim eorum, qui*
per plures annos in iisdem peccatis perseverant,
absque omni correctionis studio. Qui casus
 absque dubio valde rarus, cum id genus ho-
 minum, aut ad Confessionem non accedat, aut
 perquam rarò. Verum quidem est, eum mo-
 dere, iis *presertim* esse differendam absolutio-
 nem, adeoque non iis tantum. Adhuc tamen
 satis ostendit, multa requiri, ut quis absolvi sta-
 tim non possit, & non solum *presertim*, sed, ut
 paulo ante monui, absolutè requirit, ut nulla
 relapsio, & aliàs monito correctio appareat,
 ut verosimile sit, ad eadem peccata semper
 rediturum, quod est sanè periculum.

Docet sextò nobiscum, in Sacramento 24.
 sufficere attritionem, nam in Sacramentali
 Ambrosiano sub eo titulo, *Quae in ministra-*
tione Sacramenti Parochus & Confessarius ob-
servet, sic habetur. *Quod si Pœnitens nullam*
Contritionem, nec verò saltè Attritionem, aut
neque propositum abstinendi in posterum mortis
peccato ostendet, eum minimè Confessor ab-
solveret, quibus sanè supponitur, non requiri
 Contritionem, sed sufficere Attritionem.

Demum in Instruktionibus, quas Italicâ 25.
 lingua scripsit pro Confessariis Regularibus
 suæ

suæ Diœcesis, quas recitat ipse Castoriensis lib. 2. cap. 18. §. 3. præcipit, *ut sciant Carpenes pœnitentiales, moneantque Pœnitentes, quas pœnas juxta disciplinam prisca Ecclesia, subire ipsi deberent; ut cognoscentes, quantâ erga se indulgentiâ nunc agatur, tantò magis crimina, quibus eluendis à prisca Ecclesia iam graves pœnae statuta fuerunt, exhorrescant, ac detestentur.* Quibus certè nihil improbat præsentem Indulgentiam in pœnitentiis imponendis. Igitur non solùm nobis favet in omnibus controversiis, quæ inter nos agitantur, S. Carolus, sed favet in iis ipsis Instructionibus, locisque, quæ à tuo Castoriensi pro se contra nos afferuntur. Hinc conjice, quàm favet amplius in reliquis, quibus afferendis, ne longior sim, superledeat hæc enim abundant ad ostendendum à nostris Partibus stare S. Carolum. Quid inquis? possum nunc agere triumphum? sed parco.

26. Illud autem maximè mirabile est, afferri à tuo Castoriensi in patrocinium sui rigoris duos Franciscos Sanctissimos, Xaverium, & Salesium, quibus vix ulla ætas edidit alios duos indolis suavioris, & benignioris sanctitatis in curandis morbis hominum, etiam perditissimorum, ac desperatæ propemodum salutis. Hinc, quamvis utrique magnam vitæ maturioris partem exegerint in audiendis hujus etiam generis hominum Confessionibus, memoriam tamen

amen proditum nunquam fuit, aut illos con-
 veuisse perfectam Contritionem in Sacramen-
 exigere, aut Absolutionem differre iis, qui
 non flevisset diu, qui dolorem suum operibus
 satisfactoriis non probassent ante absolutio-
 nem, qui pravos habitus longâ emendatione
 enervassent. Et quidem de Salesio id so-
 lum refert idem Castoriensis eo capite 21. §. 6.
 non noluisse absolutionem impendi iis, qui
 recitantur in occasione proximâ, si aliàs moniti,
 ea se minimè distraxerint, ut promiserant,
 quo convenimus. Imò aliqui, aut etiam
 multi ex nostris, quos refert, & sequitur Car-
 deas in disp. selectis disp. 18. cap. 9. n. 119.
 Divò Salesiò severiores, siquidem nec se-
 al volunt absolvi habentem occasionem pro-
 nam voluntariam, antequam eam dimittat,
 que proposito fidendum non esse docent.

Divus verò Xaverius, in iis, quæ recitan-
 tur ex Turfellino, sed meliùs ex Possino, non
 27.
 quitur de quovis Pœnitente, gravium culpa-
 reo, sed de quibusdam, aut magis indi-
 cibus, aut magis capacibus; eosque ipsos
 non vult ad id urgendos, sed suaviter invitan-
 tes persuadendosque, ut *libentes patiantur*,
beniconsulant. Et quid? non quidem per
 unam, aut plures hebdomadas exerceri piis
 meditationibus & operibus, antequam absol-
 vantur, sed *per duos, vel tres dies*. Quod in
 hoc

hoc vestigium rigoris? imò quæ doctrina uti-
lior simul, benigniorque? Quin si rigoris id
argumentum est, rigidissimi omnium sumus;
siquidem quotidie hortamur hujusmodi homi-
nes. ut in secessu aliquo, piis meditationibus a
S. Ignatio propositis, per octiduum saltè, ve-
cent, ac diligenti totius vitæ Confessione se præ-
parent.

28.

Dixi, melius ex Possino haberi germanam
Sancti viri doctrinam, quam ex Turfellino, pro-
pter rationes, quas affert idem Possinus in no-
varum S. Francisci Xaverii Epistolarum Indi-
culo exegetico ad lib. 4. epist. 4. & ad lib. 4.
epist. 2. Igitur S. Franciscus Xaver, epist. 4. lib.
4. ita scribit ad Casparem Barzæum Armuliam
euntem. *In istis partibus, ubi peccandi magna
licentia, pœnitendi rarissimus est usus, Sacra
Confessionis, cùm à te SUADENDÆ tum ab alio
exercenda, hanc arbitror rationem optimam.
Quem videris, velle ex longo exaggeratum præ-
gravata conscientia onus in tuis auribus depo-
nere, eum, fac, ADHORTERIS primum, ut bi-
duo, triduove in id sumpto, se totum excutiat
inde usque ab ultima pueritia recordatione, per
omnes ætatum, & occupationum gradus, relin-
gens vestigia vitæ decursa, & cuncta perperam
acta, dicta, cogitata in summam contrahens
ac, si opus est ad memoria subsidium, scriptis
sublegens. Sic paratum postquam audieris, præ-
pare.*

namque iuvenit non continuò absolvere, sed a-
 cere cum illo, ut boni consulat per DUOS,
 PRESVE DIES abducere à curis familiaribus
 annuum, & idoneis, ad dolorem peccatorum ex
 more Dei offensi ciendum, commentationibus
 comparare se ad fructum uberiores è Sacramen-
 to Confessione percipiendum. Eo triduo pœni-
 tentem exercebis aliquot meditationibus prima
 domada mensis ascetici, quarum illi capita
 differes, modum commentandi, & orandi trades.
 LADEBIS etiam, ut pœnâ quapiam ULTRO
 acceptâ, puta, jejuniò, aut flagellatione, se ipsum
 veram detestationem criminum intimè con-
 tendam, & per lacrymas etiam prodendam
 Sc. Quid est hic, quod non sonet purum
 cœlilium, & summam benignitatem, & liber-
 tatem in Pœnitente?

D.R. Ita quidem, sed illud non advertis, quod
 plerumque prodesse, non continuò absolvere?
 Sc. ex Xaverio id plerumque faciendum est.

D.D. Malè infers. Non ait Xaverius absolu-
 plerumque prodesse, id facere, sed cum Pœni-
 tentibus ita præparatis. Imò hinc colligo, ple-
 rumque non prodesse: nam si nec semper pro-
 ut differre absolutionem his, quos ille secessus
 domuit, & præparavit, certè vix unquam
 derit eam differre non sic præparatis: omnes
 tem debere sic præparari, non dicit Xaverius,
 nec ullum ad id teneri, nam solumhorta-
 tur, &

○

tur, & vult pœnitenti suaderi, non eum cogi, *et opis*
 tanquam ad aliquid lege præceptum. *compositi*

29. In alia epistola ad eundem Barzæum, *quæ oram e*
 est octava lib. 6. apud eundem Possinum, *hanc ipsius jul*
 Socii proponit rationem reconciliandi firmam *ad va*
 stabili pace maritos rixosos cum uxoribus suis, *et Des o*
Viros adoriantur, DEXTRE QUÆ abductos an-
 gotio, perpellant ad semel purgandam animam *ad hunc*
 Confessione generali, ad quam prius se comparant *de*
 modico secessu, & meditatione aliquâ. Tum ab *ulla le*
 peccata vitæ totius exponentem audierit Sacer- *D.*
 dos, SUAVITER adducat, ut LIBENS, patiar *D.*
 differri sibi absolutionem ad dies aliquot, quibus *id nec*
 se sacris commentationibus, ac piaculis, tum *de 6. c*
 vitæ emendanda seriis deliberationibus, ex- *isti. I*
 ceat. Sic affecto, & ad totum se Dei obsequio *solu*
 pendendum confirmato, facile nimirum per- *quand*
 debis, quæ ad pacem domesticam cum uxore *on aute*
 biliendam pertinent. Quis autem sic desipiat *ille, ut*
 dicat, Xaverium putasse, teneri Confessarium *de conc*
 hanc praxim servare cum prædictis maritis, ita *ones*
 ut absolvere eos non possit, nisi præmissâ eâ *pat, ut*
 tius antea vitæ generali Confessione? Ut *Post*
 tur id proponit tanquam medium voluntari- *um, X*
 & aliquando utile, nunquam tamen præceptam, *quand*
 ita nec illud differendi prædictis absolutionem *is a te*

30. Demum in alia ad Patrem Herediam, *quæ aver*
 est lib. 5. nona apud eundem, sic habet. *Le dicit nobis*
 enim sub manum venient, qui & egent, & *capitulis*

cogi, ut opus sint, & alioqui vita statum sat habeant
 compositum, ut iis & LIBEAT; & vacet dare o-
 ram excolendo animo, auditis eorum culpa,
 n, hanc opus jube suscinere per dies aliquot, comparando
 armis ad veram detestationem peccatorum, ex dolo-
 as suis, Dei omnipotentis, & summè amabilis offensi.
 s à ne hunc finem præscribere illis commentationes
 rimas de morte. Audis similiter soli libenti &
 aparet illa lege coacto, hanc præparationem in-
 um nobis cogi, ergo ea non est necessaria, ut vos dicitatis.

Sacer. D. R. Saltè, ut id fiat, melius est.

D. D. Non quærimus, quid melius sit, sed 31.

id necessarium sit. Necessarium tu esse dixisti
 tam de 6. cum Morino, & paulo antè cum Calto-
 , exer- nisi. Id negamus nos, & nobiscum Xaverius,
 no im- solum hortatur Confessarios, ut hortentur
 per su- quando Pœnitentes ad id oneris subeundum,
 re se- autem cogant reluctantes. Addo, nec tam
 piat, ut- ille, ut putas, id melius esse, cum non tam fa-
 riarum de concurrant in Pœnitente quatuor illæ con-
 itis, ita- tiones, quas Xaverius requirit, nempe ut
 à eâ to- ur, ut capax sit, ut libeat, ut vacet.

Ut igi- Post Divos Thomam de Villanova, Borro-
 tantum, Xaverium, & Salesium, interpositis qui. 32.

eptum- dam, de quibus satis egimus, affert Castori-
 ionem- à te laudatus Episcopus Gallicos, qui ap-
 m, quib- bavere Instructionem S. Caroli: sed cum il-
 Itaque nobis faveant, his quoque sapientissimis
 & cap- scopus gratias agimus, qui in approbata

Sancti Caroli doctrinâ, nostram approbavere.

Demum opponit nobis auctoritatem Innocentii XI. qui (inquit) *pravis propensionibus & consuetudinibus irretitos, frustra in Confessionis Tribunali de vita emendanda admonitos, nisi ex fructibus suam pœnitentiam testatam faciant, haud censeat absolutione dignandos.* Sed quosnam fructus exigit hic tuus Castoriensis in Pœnitente, malâ consuetudine irretito, aut etiam relapso? Interpretare Doctorem tuum, quem legis, & perlegis, ut alterum Augustinum. Si fructum exigit alicujus emendationis, seu conatus ad emendationem, admitto doctrinam communem, & sanctam; sed malè hic asserit nobis contrariam, illius Sanctissimi Pontificis auctoritatem. Si verò vult, fructus longæ emendationis, longi fletus, aliorumque hujusmodi laborum, ita ut iis non præcedentibus, absolutio hujusmodi Pœnitentibus impertiri, aut nunquam, aut plerumque non debeat; abutitur auctoritate tanti Pontificis ad confirmandos suos rigores.

Nullus igitur ex sanctis viris à Castoriensi productis, præsentî Ecclesiæ benignitati refragatur, ergo nec ullus alius eam reprobavit. Si enim reprobasset, eum asserere, eoque gloriari non omisisset is Author, qui eos produxit omnes, quos reperire potuit, quosque omittere potius debuisset.

CALUMNIA IX.

Etiā nunc eadem benignitas à me-
lioris notæ Theologis, ac Sacerdoti-
bus, ac proinde à meliori Ecclesiæ
parte reprobatur.

DISPUTATIO IX.

Rig. **D**ominò certum vi-
detur.

Doct. Discr. Unde
hæc tanta certitudo?

D. R. Ex oculis

Quis enim non videt, melioris notæ
Theologos vestram praxim non sequi?

D. D. Ecqui sunt isti? Cur parcis nomi-
nibus?

D. R. Vivi illi sunt, traduci per ora vestra
volunt.

D. D. Nomina saltèm extinctos, quos agno-
vimus, aut agnovere Majores nostri.

D. R. Habes illos, in libris editis recen-
sitos.

O 3

D. D.

D. D. Nomina librum, ut legere possim,
& tandem agnoscere istos melioris notæ Theo-
logos.

D. R. Nōrunt omnes, & legunt.

D. D. Ego fortè non legi.

D. R. Legisti, sed despicias.

1. *D. D.* Intellego. Castoriensem indigita-

Ita quidem. Non paucos ille nominat, totas-
que ipsas Synodos recenser, quas sibi favere
tam verè iudicat, quàm verum est, ei favere,
Carolus Borromæus. Igitur hæc fuit opinio
Castoriensis, nempe meliorem Ecclesiæ partem
refragari præsentis consuetudini. Putavit igitur,
ab Ecclesia *eam haberi pro abusu*. Quid
enim potissimum Ecclesia est, nisi melior
pars? Id autem esse ab Alexandro VIII. postea
damnatum nōsti, sed inutiliter nōsti. Quare
excusationem aliquam habet tuus Castoriensis,
tum quia antea scripsit, tum, quia quamvis con-
sentire videatur, non est ausus asserere *rotundè
consuetudinem modernam haberi ab Ecclesia
pro abusu*, ut celeberrimus alter tuus scholæ
Theologus est ausus asserere. Tu verò, qui
post notam huic propositioni à Romano Pon-
tifici inustam, adhuc *eam censes veram*, excu-
sationem nullam habes.

D. R. Unde habes, *eam haberi à me ut
veram*.

2. *D. D.* Habeo ex ore tuo. Tu enim
audita

aditâ Propositione, quam volui esse hujus di-
 putationis titulum, exclamâsti ingenuè, &
 quodam naturæ impetu. *Id omninò certum vi-*
detur. Illa autem, aut ipsa est, aut parùm
 differt à Propositione damnatâ. Quare non
 potest re aliàs dixi, ejurare vos ore damnatos
 mentes, corde tamen retinere. Fortè deci-
 pior, sed patienter tolera deceptionem meam,
 & permittite, ut ostendam, quàm falsa, & malè
 concepta fuerit ea vestræ scholæ Propositio
 propter damnata: *Consuetudo moderna quoad*
administrationem Sacramenti Pœnitentiæ, eti-
am si eam plurimorum hominum sustentet au-
thoritas, & multi temporis diuturnitas confir-
met; nihilominus ab Ecclesiâ non habetur pro
legitima, sed pro abusu.

D. R. Si nihil petis aliud, quàm ut audi-
 re, obsequar.

D. D. Habeo gratias ingentes. Nec abu-
 ter patientiâ tuâ.

Et primò, consuetudinem, quâ admi-
 nistramus Sacramentum Pœnitentiæ malè, mo- 3.
 dernam appellat: modernum enim dicimus,
 quod recens est, & solius nostri temporis, non
 veterem antiqui. Quî autem moderna sit ea
 consuetudo, quæ à quinque, & amplius se-
 culis cœpit: quæ certè recens non est, ut
 eisdem idem author propositionis fatetur, dicens,
quæ à multâ temporis diuturnitate confirma-
ri. Et

ri. Et quidem mirabile sit, eam recentem, & modernam esse, ejus verò confirmationem antiquam.

4. Secundò, errat in eo, quòd dicit, eam sustentari à plurimorum hominum autoritate. Si isti plurimi homines autoritatem habent in hac re, Doctores sunt. Quâ autem ratione plurimi Doctores sic hallucinantur, ut sustentent, quòd Ecclesia habet pro abusu? Imò, quâ ratione dicuntur homines autoritate præditi, qui sustentant perniciosissimum abusum, & quidem abusum habitum, ut talem, & cognitum ab Ecclesia, adeoque manifestum? Et rursus, quâ ratione Ecclesia tolerat, ut tot homines sustentent abusum ab se cognitum, & in re gravissima, à qua pendet omnium ferè Fidelium adulatorum salus, quemque tollerere absque dubio posset? Error quoque in eo est, quòd hos plurimos Doctores, sustentatores benignitatis, non vult esse omnes Doctores, imò minorem partem, nam eos opponit Ecclesiæ ipsis contraria. Hoc autem est manifestè falsum ex præcedentibus Disputationibus, & præsertim ex disp. 3. ubi ostendi, omnes Parisienses Doctores nascenti huic consuetudini suffragatos fuisse, occasionem ei dedisse Pontifices erga milites crucis signatos indulgentes; nullum aut Pontificem aut Doctorem seculi decimitertii ei jam in-

val-

rescendi repugnasse, sed potius favisse; nec
 inquam memoriae proditum, quod ullus po-
 thea sequentium seculorum Pontifex, aut Ca-
 tholicus Doctor fuerit ei vel minimùm refra-
 gatus.

Tertiò tandem errat in eo, quòd consue-
 tudinem tam sanctis Authoribus natam, tam
 religiosis, doctisque viris innutritam, ab
 omnibus per tot sæcula receptam, vocat abu-
 sum, & abusum habitum & cognitum ab Ec-
 clesia. Rogo enim, de qua Ecclesia loquatur?
 non de antiqua, tunc enim nondum invecta
 erat ista consuetudo, nata, ut ipsi dicitis, sæ-
 culo decimotertio. Non de eâ hujus sæculi
 usque ad sæculum 17. ejusque dimidium,
 quia, ut paulò ante dixi, omnes horum tempo-
 rum Doctores, omnes Ecclesiæ, istam consue-
 tudinem receperunt, Ecclesia autem nequit
 habere pro abusu usum, quem recipit. Lo-
 quitur ergo de Ecclesiâ, quæ fuit hoc postero
 dimidio sæculi 17. Sed Ecclesia judicans de
 usibus Sacramentorum, conflatur Pontificibus,
 & Doctoribus. Si ergo isti habent hanc con-
 suetudinem pro abusu, proferat, qui sint isti?
 Summos Pontifices proferre non potest, nam
 Alexander VII. & Innocentius XI. damna-
 runt quidem aliquas Propositiones laxas, sed
 non præsentem Ecclesiæ consuetudinem in ad-

O 5

mini-

ministrando hoc Sacramento. Hinc illis damnatis, manet eadem, quæ erat antea, Ecclesiæ consuetudo circa administrationem huius Sacramenti. *Ecclesiæ* (inquam) non enim hæc communiter sequebatur damnatas illas opiniones, cum errare ipsa non possit. Et re vera nulla ex damnatis illis propositionibus pertinet ad præsentem Ecclesiæ consuetudinem, & benignitatem, quam hic propugnamus. At è contrâ, Alexander VIII. damnavit expressè sententias huic consuetudini repugnantes, quæ sunt ex damnatis 7. 9. 10. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 20. 21. 22. & 23. Reliqui autem Summi Pontifices potius ei favent, quàm adversentur. Nec proferre potest minores Pontifices, aut privatos Doctores magni nominis. Vidimus enim, quos proferat Castoriensis, nempe aut sibi verè contrarios, aut non fautores, aut nec Doctos, aut errantes.

6. Dicam ego, quos pro se proferre possit. Potest primò proferre Petrum de Osmâ, qui longè ante hæc nostra tempora docuit, *Non per actâ Penitentia Pœnitentes absolvi non debere*, quam propositionem damnavit Sixtus IV. Proferre potest 2. Kemnitium, notæ impietatis Hæreticû, qui in examine Concil. Trid. sub titulo *de Indulg. post. quâ diligenter investigavit, quales fuerint Canonice satisfactiones, & qui pro quotidianis delictis Canones Penitentiales ex Concilio Ancyrano, &*

Gratiano, ex Burchardo, & Gratiano, dicit. In hac laborandum fuisse, ut utilissima veteris Ecclesie disciplina, qua hisce profligatis temporibus inopere necessaria esset Ecclesie, sine conscientiarum laqueis restitueretur. Et sub titulo de satisfact. queritur, quod ablegatâ antiquâ consuetudine satisfaciendi ante absolutionem, ceptum fuerit satisfacere post ipsam. Veteris Ecclesie satisfactioes (inquit) imponebantur, & exolvebantur ante Absolutionem, sed pro doctis postea collapsis vetustis illis satisfactiois modis, quorum impletio ante satisfactioem flauis abatur, ortum fuit aliud genus satisfactiois. Proferre potest 4. impium Apollatam schismaticum Marcum Antonium de Dominis, qui in lib. de Repub. Christianâ, collectis, quae pertinent ad veteris Pœnitentiæ disciplinam, allatisque omnibus hac super re sententiis Patrum, Cypriani, Ambrosii, & Augustini, quibus valdè significanter exprimitur, quàm difficile Peccator convertatur ad Deum, & veterum suorum criminum à læso Numine obtineat, invehitur eodem ardore, quo Kemnitius, & quique ipsi, in præsentem consuetudinem absolventi Pœnitentem ante præstitam ab eo satisfactioem, quod olim abhorruere Patres (inquit is præclarus Doct̃or cap. 7.) soliti antea exercebant, & probare conversos. Ut Ecclesia, Pœnitentiâ illâ externâ, interna Pœnitentiâ adeo ad remissi.

missionem peccati coram Deo necessaria notitia colligat; & agnoscat, quando rectè & legitime solvendus sit Pœnitens, & ad humilitatē peccatoris, & consequenter ad dispositionē pro abstinenda vera compunctione, rum etiā ad Ecclesie aedificationem, quas ipsas rationes vos afferre soletis. Deum proferre potest Jansenistas omnes. Sed quis, nisi manifestæ hæresis reus, dicat, Ecclesiam ab his solis conflari? Falsum est igitur, modernā consuetudinē haberi ab Ecclesia probatū.

7. Cæterum tantū abest, ut melioris notitæ Theologi damnarint unquam præsentem Ecclesie benignitatem, ut, qui Sanctissimi simul, doctissimi que fuere, eam propugnarint. Summā absque dubio probitate ac doctrina, præ cæteris florere ex antiquis Halensis, Albertus Magnus, S. Raymundus, S. Thomas. D. Bonaventura, S. Antonius, alique multi, qui hos præcipuè duos Sanctissimos, Doctissimos que Ordines Religiosos illustrarunt; at hos ipsos ab omni rigore penitūs abhorruisse, patet ex dictis disp. 4. & ex eorum præclarissimis, quæ reliquere, doctrinæ suæ monumentis.

8. Inter Recentiores verò mei Ordinis (ut omittam aliorum Ordinum satis multos) primus, aut inter primos est absque dubio Franciscus Suarius; is autem ipse fuit in his præsertim, quæ pertinent ad hoc Sacramentum, amantissimus benignitatis, sequutus

omnibus ducem tutissimum D. Thomam,
breuiter ostendo.

Docuit 1. Suarius constantissimè tom. 4.
3. par. disp. 20. sect. 1. & alibi, Attritio-
nem in hoc Sacramento sufficere, quod ipsum
docuit S. Thomas in 4. d. 17. q. 3. art. 5. q. 1.
& d. 18. q. 1. art. 3. q. 1. ubi in hoc equipa-
rat hoc Sacramentum Baptismo. Et d. 22. q.
1. art. 1. quæst. 3. & d. 24. quæst. 1. art. 3.
quæst. 1. ad 3. Et Opusc. 22. c. 2. ad 7. & ex-
presse in 3. part. quæst. 80. art. 4. ad 2. Hinc
Thomista id ipsum communiter docent, ut,
Deo favente, alibi ostendam. Docuit 2. tom.
1. disp. 15. sect. 5. & disp. 35. sect. 3. cum
D. Thom. in 4. dist. 17. quæst. 3. art. 1. ad 2.
& quæst. 4. non teneri Peccatorem statim post
peccatum conteri, aut confiteri. Docuit 3.
disp. 22. sect. 3. debere quidem in Confessione
multiplicari circumstantias notabiliter aggravan-
tes, in quo fuit benignior S. Thomas, ita tamen
hoc docuit, ut docuerit, esse quoque probabilem
positam sententiam. Docuit 4. disp. 32.
sect. 2. cum D. Thoma Quodlib. 1. art. 12. &
4. disp. 17. quæst. 3. quæstiunc. 5. ad 2. de-
bere Confessarium credere Pœnitenti, vel di-
citur contra se, vel pro se; subintellige, nisi sibi
contradicat, ut postea dicetur. Docet 5. ibi-
dem cum omnibus, non oportere, ut Confessor
absolvens absolvere, judicet futurum, ut Pœni-
tens

tens non relabatur. Docuit 6. ibidem, quod
 postea docuit S. Franciscus, ut disp. præced. ostendi,
*non semper debere Confessorem differre absolutio-
 nem Pœnitenti, qui antea non satisfecit obligationi sua;* sed aliquando, præsertim
 cum iterum atque iterum implere promisit, neque
 implevit. Docuit 6. disp. 38. sect. 6. cum D.
 Thom. dist. 14. qu. 1. art. 5. quæstiunc. 1. ad 1.
 & dist. 17. quæst. 3. art. 4. quæstiunc. 4. ad 4.
*propter peccata occulta, non debere imponi Pœ-
 nitentias publicas.* Addit sect. 5. nec debent
 cum publicè quis peccavit, ad pœnitentiam pub-
 licam facillè obligari; sed servatis servandis, quæ
 ibi proponit. Docet 7. ibid. sect. 4. loquen-
 do de veteris Ecclesiæ disciplinâ in imponendis
 Pœnitentiis, falsum esse, quòd septennis Pœni-
 tentia, ut passim à vobis dicitur, imponeretur
 pro singulis mortalibus, quòdque pœnitentiis
 illis Canonicis, punirentur etiam delicta non
 graviora. Nec constare, quòd illæ non pertine-
 rent sæpe ad forum externum potius, quàm
 internum. Demum si pertinebant ad forum
 internum, datum semper fuisse locum arbitrii
 Confessoris, adeoque eos Canones solum fuisse,
*quasi Regulam directivam, ut illam Confessor
 sequerentur, quantum expedire censerent.* Et
 rursum, priscam illam aut legem, aut consuetu-
 dinem, antiquatam nunc esse; totumque hoc
 iudicium taxandi Pœnitentias, relictum esse
 præ-

prudenti arbitrio Sacerdotis. Docuit 8. ibi-
 em, debere quidem Confessorem, considera-
 re gravitate peccatorum, & dispositione Pœni-
 tentis, servatâque ratione justitiæ, proportio-
 nem satisfactionem imponere, ut colligitur
 in Trid. sess. 14. cap. 8. *Posse tamen ex ratio-
 abili causa (ut docet S. Thom. in addit. qu. 18.
 art. 4. & alii communiter) propter impotentiam,
 vel fragilitatem Pœnitentis, dissimulare, & le-
 viter satisfactionem imponere; monendo Pœ-
 nitentem, illam non esse sufficientem pœnam, sed
 propter ejus indispositionem cum illo benignius
 agere; ne fortè Pœnitens ex levitate pœna occa-
 sionem sumat peccandi, & ut fortasse moveatur
 ad alias voluntarias satisfactiones assumendas.
 Sedque precipuè debere attendere Confessorem,
 ut satisfactionem imponat accommodatam cu-
 rationi, & præservationi à peccatis; in quo oportet
 ut integritatem, & severitatem habeat. Quod
 in hac parte sufficienter Peccatori provideat,
 nunquam in castigatione remissius agat, nun-
 quam graviter erraturum. Et ratio est (inquit)
 in hoc Sacramento, magis intenditur salus
 Pœnitentis, & ejus emendatio, quàm satisfactio
 pœna (quamvis utrumque intendi debeat ex
 Trid.) Si autem gravior satisfactio imponatur,
 quàm fragilitas, vel conditio Pœnitentis patia-
 tur, majori periculo exponitur salus ejus, quàm
 si aliquid de pœna remittatur, quod confirmat,
 quia*

quia hoc etiam in maiorem gloriam Dei cedit, quod potissimum vult curationem Peccatoris; & alia causa Dei semper manet integra, quia si hic peccator plenè non satisfecerit, in Purgatorio solvet usque ad novissimum quadrantem. Quam doctrinam iterum postea confirmat ex Patribus. Docuit 9. ibidem sect. 3. ex S. Thom. quodlib. 3. art. 28. non semper teneri Confessorem imponere Pœnitentiam per modum precepti, sed posse interdum, aut solùm dare consilium, ut sciat, vel applicare Pœnitentiã aut partem, aut totam, si Pœnitens velit illam assumere, sub illa formã, Si hoc feceris, serviat tibi in satisfactio- nem, nam (inquit) cum hac satisfactio medicinalis sit, debet accommodari dispositioni Pœnitentis. Docuit 10. ibidem sect. 6. cum D. Thom. quodlib. 3. art. 28. non oportere ad hoc, ut aliquid eleveretur ad vim Pœnitentiæ Sacramentalis, quod sit aliquod opus particulare determinatum à Confessore, sed posse hanc elevationem fieri per eam clausulam generalem, *Quidquid boni feceris, & mali sustinueris.*

9. Hæc fuit circa hoc Sacramentum benignitas Suarii; nempe hominis, ut dicebam, doctri- nã, & moribus præstantissimi. Summã illam doctrinã ornatum, fuisse sciunt omnes, non omnes fortè sciunt, summã illum virtute præditum fuisse. Igitur operæ pretium fecero, si id ostendam. Est enim nimis necessarium, & facilis

Hisipis quorundam insipientiam redargue-
 qui putant, Theologos benignos, esse homi-
 cupidos, ambitiosos, adultores, venales,
 omnes disciplinæ, Crucis Christi inimicos, &
 in solium amantes. An hujusmodi fuerit Sua-
 reus, de quo agimus (ut omittam Lessium, ali-
 que non minùs benignos, & summâ similiter
 doctrinâ, ac probitate insignes) intelliges ex
 qua hæbet Philippus Alegambe in Biblio-
 theca Scriptorum Societatis Jesu, ejus vitam in
 hæc summam redigens.

Franciscus Suarez, Natione Hispanus,
 Granatensis, nobilibus parentibus natus
 5. Januarii ann. 1548. primâ ætate vixdum
 facta, annum agens 17. Salmantica, ubi ter-
 tum jam in Jure discendo curriculum agebat,
 se in Societate sacravit. Nondum exacto
 quocinque biennio, Philosophiæ cursum iniiit;
 quo, neque discipulis eminere visus,
 neque mediocris ingenii limites transilire.
 sui pertæsus, pigensque profectûs exi-
 enixè flagitare, ut se tandem ab iis stu-
 diis, quibus impar sentiebat ingenium, ne ope-
 ram perderet, abdicarent. Verùm Martinus
 Salmanticæ raræ admodum sanctimonix vir, qui
 collegium Salmanticense regebat, eum bono
 esse animo, & studia persequi; ejus olim
 perâ mirificè Ecclesiam Dei illustratum, & e-
 lectum in Societatem. Cui cum acquie-
 sceret, subita lux oborta sopitæ menti, erupit in
 P flam-

Io.

flamam, quæ rem postea Christianam clarissimis doctrinæ radiis perfudit, postquam per omnes disciplinarum humanarum, atque divinarum gradus, ad culmen sapientiæ ascendit. Philosophicas, Pincia, Romæ, Compluti, Salamantica, per annos complures doctissime professus est, donec Philippi II. Hispaniarum Regis accitu, primam Cathedram Conimbricæ iussus est occupare, Academiâ eum gratiæ loco à Rege postulante. Simul verò atque se explicare cepit admirabilis viri eruditio, atque doctrina, & in tanto publici plausus splendore, patrum gravitas, atque facilitas, verborum modestia, animi submissio, incredibile dictum est, quantum attraxerit omnium animos, quantumque sui admiratione defixerit. Ita ut multi Conimbricam iter flecterent, ut *magnum illud* (sic aiebant) *Suarium, hujus ætatis prodigium & Oraculum* coram viderent. . . . Nec verò minora Suarium, quam Litterarum, decorant ornamenta virtutum. Sæpe à multis vocatum in dubium est, doctiorne esset, an Sanctior. In tanto literarum famæ fastigio, adeò sibi nihil arrogabat, ut se infra omnes demitteret, & nullis se functionibus, quam calix abjectissimis, aptiorem fateretur. Vitabat hominum congressus, ne in suas laudes, quod aliter vitare non poterat, impingeret: & quod fortè in illo summæ humilitatis videri poterat,

est, sæpe discipulos suos in rebus consulebat, libros iis, commentariolisque recognoscendos tradere, & si quid in eis censurâ dignum animadvertenterent, summa facilitate mutare solitus. Sui contempor honoris, servantissimus erat alieni. Nullius ingenium famamque detrimere: nulla verborum illi inter disputantum acrimonia, nullus aculeus. Nihil, ut salsum absurdumque, quod contra se adterretur, damnabat. Mira fuit ejus in cibo potuque abstinentia. Tres per hebdomadam dies reverè tolerabat; quamquam, si quis eum quotidie jejunasse affirmet, veritatis fines haud præscribit; nam sumpto ad meridiem cibo perexiguo, aut nullo, prandium differebat in noctem; sed autem, cum largius ac splendidius erat, libræ pondus non excessisset. Ad hæc singulis in se diebus immaniter sæviebat flagris aneo filio intextis. Lecto utebatur ad somnum solito ductiore; quin & noctes sæpe ducebat insomnes, ut absque linteamine defessa membra quieti componerebat. Studium Orationis frequentissimum in eo extitit, & flagrantissimum, quod nullus unquam literarum, aut aliorum negotiorum tumultus interturbaret. Affirmabat interdum, si è duabus altera necessitas imponeretur, vel solitam ritu societatis orandi horam, vel quæsitam tot annorum labore scientiam amittendi, æquiori laturum animo, hu-

jus, quàm illius jacturam. Addebat semihoram manè penso communi precationis, & vesperere horam integram. Interdiu si quis incidisset nodus in studiis, confugium habebat orationis ad Deum pro ejus explicatione: quæ si esset abstrusior, Deiparam quoque Virginem consulebat. Accidit aliquando, ut altissima contemplatione defixus, nullo excitantium strepitu ad se revocari posset, utque duos ab humo cubitos sublimis, splendidissimos lucis radios, à Christi pendentis effigie in se vibratos, toto vultu ac pectore exciperet. Pias ejus in Deiparam ardentissimo quodam scintillabat affectu. Diebus illi dicatis, duas ipsas ante Sacrum horas, illius colloquio frui solebat, cui uni referebat acceptos, felices in literis successus. Primus ipse, de cumulatâ supra omnes simul Cælites reliquos Deiparæ gloriâ, sententiam sparsit in vulgus hortatu Martini Guterrii, viri in ejusdem Virginis gloriam effusissimi, cui in eâdem facta spectabilis, gratia egit propter operam sui causa egregiè collocatam. Erga Eucharistiam Sacrosanctam Religionem quoque præcipuâ fuit. Negabat, aliam sibi horam in vitâ pleniorē esse solatii, & voluptatis eâ, quâ Sacris operabatur. Hinc illi puritas animi, quam toto vitæ tempore tenuit illibatam. Demum ætate gravis Olyssipone decubuit, cum gliscentem inter Regios Senatorem

tores, & Pontificis Legatum controversiam summa felicitate tranquillasset, ob quam rem Paulus V. Pontifex Maximus, propriis illi Literis gratias egit. Morbo ejus universa Civitas visa est ægrotare; adeò mærebant omnes unius causâ. Solus ipse hilaris, atque animi elacer, ingeminabat identidem illa verba, *Expectans expectavi Dominum. Quàm dilecta Tabernacula tua Domine.* Inter voces, animo collabente, defecit, mortuo similis. Paulò post sibi redditus, ac Cœlesti gaudio delibutus, *Non putabam*, inquit, *tam suave esse, tam dulce mori.* Tandem Sacramentis susceptis moritur a. Christi 1617. ætatis ferè 70.

Hæc fuit Suarji, Doctoris nihil rigidi, præsentisque Ecclesiæ benignitatis acerrimi propugnatoris vita, is exitus. Non igitur nostra benignitas cupiditas est, non ambitio, non adulatio, non amor libertatis, non odium disciplinæ; sed humanæ infirmitatis justa æstimationo, sed commiseratio, sed charitas, seu charitatis filia prænobilis, conciliatrix virtutum, venatrix animarum, perditorum salus. Contrà vestra severitas virtus non est, sed aut humor quidam capitis tetrici, suspiciosus timor, ardor biliosus, aut potius subtilis ambitio, novandi cupiditas, perturbatio disciplinæ, Ecclesiæ contemptus, ex errore nascens, & in alios errores, & in schismata tandem erumpens.

Id satis ostendit exitus multorum ex vestris, sed
 ejus præsertim, ut cæteros taceam, quem
 alias nominavi, vestræ scholæ doctorem prima-
 rium, authorem libri *de freq. comm.* Rigorem
 ille, ut nosti, adamavit in primis, hinc novan-
 di amor, hinc ambitio quædam centoria, hinc
 turbæ, hinc errores varii, hinc contumacia,
 tandem schisma manifestum. Ejus enim ali-
 quot Propositiones (ut bene nôsti) proscribere
 coacta fuit sacra Facultas Parisiensis, pro eo,
 quem profitetur, Fidei candore. Cum autem
 eadem optaret (utor verbis ejusdem Facultatis
 in decreto anni 1656. confirmato in ultima de-
 liberatione adversus libellum, cui titulus est
Cas de Coscience,) *Ex animo optaret prædicti*
Magistri Antonii Arnaul damnatâ doctrinâ, per-
sonam servari, quippe sibi carissimam, tanquam
filium matri, eam in rem sape ipsum per amicos
hortata est, ut veniret ad comitia, Matri se sub-
ijceret, ejuraretque falsam & PESTILENTEM
doctrinam, idem cum eâ sentiret, & unanimi,
atque uno cum ea corde & ore honorificaret De-
um, & Patrem Domini nostri Jesu Christi. Pro-
rium non modò amantissimæ Parentis suæ consilio,
& hortamenta contempsit, sed etiam per Appa-
ritorem Regum, eidem facultati signifi-
avit, se pro irrito, ac nullo habere, quidquid in
sa in re præsentî egisset, acturâque esset. Quare
 eadem facultas ipsum è corpore suo justissime
 refecuit.

Is fuit exitus hujus rigidi Doctoris, quem videbatur adurere zelus domus Dei, & amor restituendi antiquam in Ecclesia disciplinam. Utinam illum non sequantur alii modo. Utinam etiam non progrediantur ulterius ex confirmata jam multi temporis adversus non suorum tantum studiorum Parentem, sed Matrem communem Romanam Sedem contumacia. Et fuit, eritque, qui hos appellet melioris notæ Theologos, utique esse dicat veram, Romanam, & Catholicam Ecclesiam, quâ moderna consuetudo administrandi Sacramentum Pœnitentiæ, quamvis tot Pontificum, tot Theologorum tot sæculorum auctoritate sustentata, & confirmata, habeatur pro abusu? Quis non exhorrescat? Quis est ad hoc animi tui sensus?

D. R. Parùm abest quin desciscam ad vos.

D. D. Non id desciscere est, sed redire, sed respicere ab erroribus suis.

D. R. Ex errore saltèm voluntatis haud quam ad eorum partes transivi, sed ex quadam animi persuasione. Putavi non posse ex vestra benignitate, post damnatas ab Innocentio XI. propositiones, tutò administrari Sacramentum Pœnitentiæ. Præcipuæ enim nostræ Controversiæ versantur circa hujus Sacramenti valorem, circa quem tutiores opiniones sequi, præsertim post prædictam damnationem, debemus. Nostræ autem opiniones, fortè veræ non sunt, tutiores

certò sunt. Quis enim neget, tutius esse accedere ad Sacramentum contritum, diu præparatum, probatúmque, & sic de reliquis? ergo has sequi debemus. Hæc me persuasio tenuit, nec deserit penitens: non enim adhuc, quamvis tam multa audierim, video facilem & expeditam hujus argumenti solutionem.

D. D. Id ergo in gratiam tui futuræ disputationis decimæ argumentum, & labor esto.

CALUMNIA X.

Præsens benignitas in administrando Sacramento Penitentiae non est satis tuta, adeoque Sacramento injuriosa.

DISPUTATIO X.

Doct. Rgumentum quòd, in fine præcedentis disputationis proposuisti, petebatur (si bene memini) ex eo, quòd vestrae sententiæ circa hujus sacramenti Administrationem tutissimæ sunt in praxi, quidquid fit, de earum veritate, secùs autem nostræ; unde de sequi videtur, nostram benignitatem esse Sacramento injuriosam, adeoque subjectam censuræ Innocentii XI. Quòd autem id sequatur, hunc modum probare soletis. Experire rem tuam fideliter agam, nec dissimulem cultatem,

Ea benignitas est Sacramento injuriosa, I.
 quia ipsum exponit periculo nullitatis, quod
 vitari potest, & debet. Sed nostra benigni-
 tas id facit. Ex ea enim administratur Sacra-
 mentum Pœnitentiæ, cum dubitatur, an adsit
 materia ad illud necessaria, qualis est verus do-
 lor, verumque propositum, idque fit etiam,
 cum nulla necessitas cogit, cum nempe potest
 procurari, & obtineri materia certa; quod pro-
 bat, afferendo varios casus, in quibus sine ullâ
 necessitate ex regulis nostræ benignitatis ab-
 solvitur Pœnitens, cum dubia est ejus disposi-
 tio. Primus est, cum quis habet solam Attriti-
 onem. Secundus est, cum accedit ad Confes-
 sionem sine vero dolore, & proposito, & postea
 admonitus à Confessario proponente motiva
 doloris, commovetur, & obtestatur, se verè do-
 lere, & proponere. Tertius est, cum quis pec-
 candi consuetudine implicitus accedit ad Con-
 fessionem, nec aliquot saltem hebdomadis, an-
 tequam ad Confessionem accederet, operibus
 Pœnitentiæ vacavit. Quartus est, cum Pœni-
 tens est relapsus, nec similiter se diu ante Con-
 fessionem continuit, & sui relapsus Pœniten-
 tiam egit. Quintus est, cum quis peccatum, præ-
 fertim ex gravioribus commisit, nec antequam
 accederet ad Confitendum, fletibus & jejniis
 Deum propitium sibi reddere curavit. Sextus
 est, cum Pœnitens recusat longam & asperam

P 5

Pœni-

Pœnitentiam, quamvis proportionatam culpis commissis, imò longè minorem eâ, quàm vetus Ecclesia imponebat. Septimus est, cùm Confessor non habet aliud signum veræ dispositionis in Pœnitente, quàm dictum ipse, asserentis, se verè dolere. In his omnibus aliisque hujusmodi casibus, aut valde probabile est, quòd Pœnitens non habeat dolorem, & propositum sufficiens, aut saltem est valde dubium; & tamen in his casibus, ex nostræ benignitatis regulis, absolvi Pœnitens solet sine ullâ necessitate, cùm posset Absolutio differri. Ergo ex nostra benignitate administratur hoc Sacramentum sinè ullâ necessitate in materia dubia, aut non satis certâ, adeoque cum periculo nullitatis; quod sanè est Sacramento injuriosum, & contra virtutem Religionis, ex qua debent sancta sanctè tractari, propter quam rationem, damnata à prædicto Pontifice fuit ea Propositio, quæ prima est in ordine damnatarum. *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetet Lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententiâ probabili tantùm utendum est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis.* Proposui, ut arbitror, quidquid in nostram sententiam solidè, saltèm apparenter, proponi potest.

D. R. Ita quidem, & clarissimè.

D. D. Spero, eadem me claritate respon-
surum, & ideo

Notandum est primò, totum hoc argu- 2.
mentum retorqueri in vestros Doctores, asseren-
tes, requiri ad sacr. Pœnitentiæ contritionem
verè talem, & simul absolventes eos, qui non
habent contritionem intensissimam, imò nec
intentionem, quamvis ad substantiam, & essen-
tiam contritionis verè talis requiri intentionem
ut absolutè, aut comparative maximam, do-
cuerit Adrianus in 4. qu. 2. de pœnit. Petrus
Soto lect. 14. & 15. de pœnit. aliisque allegati
(Suario to. 4. in 3. p. disp. 4. lect. 4. Qui
Doctores requirentes saltem aliquam intensio-
nem in tali actu, habent longè majorem autho-
ritatem, quàm habeant vestri Doctores. Si
ergo horum sententia probabilis est, ac tutior,
ac proinde sola admittenda in praxi, à fortiori
talis erit sententia prædictorum. Errant ergo
vestri Doctores, dum eam non sequuntur in
praxi.

Notandum est secundò, non requiri, eti- 3.
am loquendo de iis, quæ pertinent ad valorem
cujusvis Sacramenti, ut simus ita moraliter certi,
ut non possimus moraliter esse magis certi.
Nam absque dubio sum moraliter certior,
quod Pœnitens habeat dolorem sufficientem, si
habeat dolorem valde intensum, testatum la-
crymis,

crymis, & præviis operibus severissimæ Pœnitentiæ plurium annorum, nec tamen vestri Doctores hunc dolorem requirunt.

4. Notandum est tertio, ad Sacramenti Pœnitentiæ tutissimam administrationem sufficere, ut monui disp. 5. p. 1. quòd Confessor prudenter judicet, Pœnitentem esse dispositum, quòd iudicium potest appellari, certitudo quædam practica, quatenus Confessarius habens tale iudicium, debet absolvere Pœnitentem, ac si esset certus. Quòd autem id sufficiat, probatur ex eo, quòd majorem certitudinem non requirit communis Ecclesiæ praxis, & hoc modo viri etiam sanctissimi hoc Sacramentum administrant: non enim fere semper absolutionem negant, ut facere deberent, si id non sufficeret, cum ferè semper habeant solum iudicium prudens de dispositione Pœnitentis, nempe in nixum ejus dicto, aliisque signis fallibilibus. Quin vestri ipsi Doctores, exceptis prædictis casibus, Pœnitentem statim absolvunt, dum aut explicitè aut implicitè ipso modò confitendi testatur, se verè dolere, & proponere. Certum autem est, quòd ex hac attestazione Pœnitentis, non oritur nisi iudicium fallibile; cum, qui sic testatur, non solum fallere Confessarium possit, & fallat aliquando, sed falli ipse possit, & fortè fallatur, putans, se habere verum dolorem, & propositum, cum neutrum habet. Hinc

bene

Pœnitenti Cardenas in suâ Crisi super propositiones
 Innocentio XI. damnatas dissert. 2. cap. 3.
 num. 25. *Est impossibile plerumque, quod Con-*
 fessarius habeat cognitionem plusquam proba-
 dem de legitima dispositione Pœnitentis; cum
 cognitio nitatur dicto Pœnitentis, aut aliis
 signis externis fallibilibus. Unde infert, eam
 non sufficere, & confirmat ex prædicto absurdo,
 quod nempe, si ea non sufficeret, ferè nunquam
 posset quis absolvi, nisi in mortis articulo.

Et confirmatur autoritate Theologorum
 antiquorum, recentiorumque, qui in tractati-
 bus moralibus, quos nobis reliquere, commu-
 ni consensu non solum docent, aut supponunt,
 sufficere hoc iudicium prudens, sed (quod ma-
 xime notandum est) supponunt hoc iudicium
 esse prudens, dum innititur dicto Pœnitentis.
 Omnes enim expressè docent, ei esse creden-
 dum, credendum autem illi non esset, nisi pru-
 denter ei crederetur. S. Thom. in 4. dist. 17.
 q. 3. quæstiun. 5. ad 2. loquens de cognitione,
 Confessarius debet cognoscere Pœnitentis
 dispositionem, sic habet. *Quantum ad hanc*
cognitionem, non potest majorem certitudinem
accipere, quam ut subdito credat, quia hoc est
subveniendum conscientie ipsius; unde in
foro Confessionis, creditur homini pro se, & con-
tra se. Rursum quodlib. 1. 2. 12. Respondeo,
quod in foro Judiciali creditur homi-
ni non

ni non pro se, in foro autem Pœnitentia creditur homini pro se, & contra se. Et iterum ad 2. monet, Pastorem debere extra Confessionem diligenter inquirere de iudicio, sed per Confessionem non potest diligentius scrutari, sed oportet, quod credat ea, qua sibi à subdito dicuntur. D. Thomam sequuntur Turrecrem. cap. Quem pœnitent. dist. 1. num. 18. Fumus in Armilla verb. Absolutio num. 30. Tabiena ibidem qu. 24 num. 45. & reliqui communiter, unde Leander à Murcia in disquis. 1. in 1. 2. disputatione. 1. Resolut. 10 lib. 2. Pœnitenti Fides habenda est de vero proposito emendandi, sicuti de aliis, qui contra se, & pro se dicit, ut notat D. Thom opus. 26. a. 6. & communiter Doctores. Ne ullum legi, qui contrarium docuerit, exceptis vestris Doctores.

7. D. R. Nec isti id negant in universum, sed limitant, dicendo, credendum quidem Reo esse in hoc foro, sed cum meretur Fidem. Negant autem, mereri fidem præsertim eum, qui, non sublato pravo habitu, vel post relapsum, dicit se non peccaturum amplius, nam pravus habitus pertrahet eum ad novum peccatum, nec meretur fidem, qui relabendo semel & iterum peccat. Et quidem etiam vos cum totâ vestra benignitate adhuc dicitis, esse aliquando differendam absolutionem Pœnitenti, quamvis stanti, se esse dispositum. Ergo nec vos putatis,

esse semper credendum Reo in hoc foro.

D. D. Id nihil infirmit argumentum
 eum, Nam quidquid sit de hoc, an semper
 minino sit credendum Reo in hoc foro, de quo
 istea dicam; illud est certum, quod non ne-
 cessis, nempe credendum esse Reo in hoc foro,
 am meretur fidem. At cum Reus meretur
 dem, ejus testimonium plerumque fundat fo-
 um judicium prudens & probabile. Ergo hoc
 edicium sufficit, nec requiritur alia major cer-
 tatione.

Cæterum in hoc foro Reus semper mere-
 tur fidem, dum seriò dicit, id est, dum ita dicit,
 sibi non contradicat. Nam qui dicit, se do-
 ce & proponere, & simul ex. gr. non vult de-
 cere occasionem proximam voluntariam, aut
 a facere, quæ debet, jam sibi contradicit,
 obque non dicit seriò, seu cognoscens id, quod
 ait, quod non solet evenire. Et ideo Do-
 ctiores, qui respiciunt casus communiter contin-
 entes, absolute pronunciant, esse in hoc foro
 credendum Reo, dicenti pro se, & contra se.

Idque verum est, etiam dum Pœnitens ha-
 bet pravam habitum, aut est relapsus, ut mox
 dicam. Nec his differimus aliquando Absolu-
 tionem, quia eis seriò dicentibus non credamus,
 sed vere dispositos, sed quia ea dilatio aliquan-
 do est necessaria, aut utilior Pœnitenti, ut emen-
 detur, juxta ea, quæ dixi disp. §. par. 1. versus
 finem.

§.

finem. Hinc optimè Innocentius XI. damnavit
eam Propositionem, qua dicebatur, non esse
differendam Absolutionem, modò Pœnitens
*qui habet consuetudinem peccandi, ore proferat,
se dolere, & proponere emendationem, et si emen-
dationis spes nulla appareat.* Debet enim ita
dicere, ut sibi non contradicat modò explicato.
Et rursus debet, communiter loquendo, prabe-
re spem aliquam emendationis.

9. Dum autem dicunt vestri Doctores, eum
non mereri fidem, qui habens pravum habitum,
aut iterum lapsus, dicit, se non amplius pecca-
turum, non resisto. Sed propositum non con-
sistit in hoc, quòd Pœnitens non sit amplius pec-
caturus, sed in eo, quòd nunc habeat animum, &
seriam voluntatem non peccandi amplius.
Quamvis ergo fortè non mereatur fidem in eo,
quod dicit, se non peccaturum amplius, nam
pravus habitus facilè eum ad aliquem lapsum
pertrahet, meretur fidem in eo, quòd dicit, se
habere veram, & absolutam voluntatem non
peccandi amplius; cum enim sciat, hanc requi-
ri, ut reconcilietur cum Deo, & veniat ad hunc
finem, ut venire credendus est, nemo enim sup-
ponitur malus, nisi probetur, nisi videlicet ad-
sint signa actualis malitiæ, jam credi debet,
quod hanc voluntatem habeat, dum seriò dicit,
se eam habere. Hinc benè Suarius de Pœnit.
disp. 32. sect. 2. num. 2. *Non oportet, ut Con-*
fessor

Confessor sibi persuadeat, & judicet etiam probabi-
 ler, ita esse futurum, ut Pœnitens à peccando
 abstineat, sed satis est, ut existimet, nunc habere
 se propositum, quamvis post breve tempus illud
 mutaturus. Quæ propositio valde differt
 à damnatâ, cujus modò meminimus, non enim
 Confessor dicit, debere Pœnitentem statim absol-
 vere, etsi spes nulla emendationis appareat; sed
 debere absolvi, quamvis Confessor nec probabi-
 ler judicet, futurum, ut Pœnitens ab omni
 peccato abstineat. Optimè autem con-
 siderat, quod Confessor id non judicet, imò
 quod judicet eum relapsurum, & tamen futu-
 rum speret, ut tandem emendetur. Imò hoc
 iudicium simul & spem habemus plerumque,
 cum audimus, hos homines ex pravis habitibus
 adeo ad peccatum inclinatos, cum ingenti signi-
 ficatione doloris confitentes. Ex eo enim, quod
 vixerint perditissimè, malâque peccandi
 consuetudinem contraxerint, judicamus, facile
 relapsurum, quod solet evenire, quòd videlicet
 quando sit relapsurus, ex eo autem, quòd
 præbet signa ingentis doloris, efficacisque pro-
 positum, speramus, fore, ut primò rariùs cadat,
 deòque aliquantulum emendetur, inde emende-
 tur penitus; & ad hunc finem absolvimus, ut
 in ipso Sacramento ad id roboretur, & benignè
 tractatus, iterum ad Medicum redeat, & pe-
 nitentia curetur, nec cadat amplius, imò in virtute
 proficiat.

Q

Illud

10. Illud etiam est falsum, quod relapsus relabendo sefellit Confessarium. In ultima siquidem Confessione, quam habuit, non dixit: *Non relabar amplius*: non relabi enim est obiectum propositi, non est ipsum propositum, vel, si hoc dixit, voluit hoc significare, se habere propositum non relabendi amplius, se velle non relabi amplius, & verè habuit tale propositum & voluntatem; saltem censendum est, ut supra dixi, quod verè habuerit. Non igitur est dicendum, quod sefellit.

D. R. Imò censendum est, quod non habuerit verum propositum, inquit nostris Doctores.

D. D. At cur ita censendum est?

D. R. Quia est relapsus.

D. D. Non id sufficiens argumentum est.

II. Si enim liceret ita arguere, *Petrus relapsus est, adeoque non fecit, quod in Confessione dixit, se proponere; ergo verè non proposuit*. Licet etiam ita arguere, *Petrus Religiosus non servavit castitatem, adeoque non fecit, quod in Professione Religiosa dixit, se promittere, & voverit; ergo verè non promisit, nec vovit, adeoque non peccavit contra votum, & potest ducere uxorem*. Ut igitur ex eo, quod quis non observet, quod vovit, non licet arguere, quod non voverit; ita nec ex eo, quod quis non observet, quod proposuit, sitque relapsus, licet inferre, quod verè non

non proposuerit, & consequenter, quod neque
præsenti Confessione verè proponat.

D. R. Id quidem evidenter ostendit, eos
recipi, si hoc modo arguant. Sed fortè ex
lapsu post Confessionem non arguunt, quòd
Pœnitens proposito caruerit, sed dubitant,
verè habuerit, & consequenter, an habeat.

D. D. Nec id prudenter fit, ut ex lapsu
contra votum imprudenter dubitamus, an verè
votum sit emissum.

D. R. Saltèm cùm Pœnitens non semel,
sed pluries id fecit, pluries confitendo, & plu-
res relabendo, ingens suspicio est, ne verè
proposuerit.

D. D. Id quoque falsum est, si præsertim **12.**
Pœnitens sit rariùs relapsus, aut saltem conatus
non relabi. Hæc enim aliqualis emen-
tio, vel conatus, est effectus præcedentis pro-
positi. ut dixi disp. 5. ubi pariter ostendi, ab-
sque huiusmodi Relapsos posse, aut etiam de-
re subinde, non ita facilè alios, ut docet Card.
Lugo ibi laudatus, nisi urgeat aliqua necessi-
& dent specialia signa doloris.

His positis, facilis est responsio ad casus, **13.**
quos ibi proposui. Falsum est enim, nos ex
mere Sacramentum periculo saltèm prudenti,
probabili nullitatis, quod solùm caveri de-
bet. Sententiæ enim oppositæ sunt prorsus
improbabiles, ut constat ex dictis in omnibus

Q²

præ-

præcedentibus hujus partis 2. disputationibus. Ex qua eadem ratione vos non exponitis Sacramentum vero periculo nullitatis, quamvis non exigatis à Pœnitente dolorem intensum. Falsum similiter est, esse valde probabile, quod Pœnitens in illis casibus non habeat dolorem sufficientem, imò est valde probabile, & prudenter credendum, quod habeat, & in hoc sensu, quamvis non sit certum certitudine speculativâ, quod habeat, est certum certitudine practica, ut explicavi.

14. Ad damnationem Innocentianam resp. 1. debere quidem nos sequi circa valorem Sacramenti opinionem tutiorem, dummodo sit probabilis: non enim Deus, aut Ecclesia obligavit nos unquam ad sequendam opinionem improbabilem & imprudentem. Sententiæ autem oppositæ sunt prorsus improbabiles, ut dictum est. Hinc quamvis tutior esset sententia, quæ doceret, nos teneri procurare dolorem non solum perfectæ, sed perfectissimæ charitatis, eumque valde intensum, adhuc non teneremur, ut vos conceditis, eam sequi. Sunt autem vestre sententiæ improbabiliores prædictâ, aut saltem æquè improbabiles, æquè oppositæ communi sensui Doctorum, & praxi Ecclesiæ, & reddentes æquè, aut magis difficilem administrationem hujus Sacramenti, & consequenter sunt æquè, aut magis contrariæ ejus Institutioni.

Resp.

Resp. 2. ex Cardenas in Crysi Theol. dissert. 2. cap. 6. art. 2. num. 61 & ex Didaco de Fuente, Hurtado in Theol. reform. dissert. 2. num. 9. non licere in re presentis relinquere tutiorem sententiam, sequendo probabilem tantum, & non certam, ut dicitur in propositione damnata, in qua sententiæ tutiori oppositur probabilis, quo nomine, sic absolute probato, significatur sententia non certa. Nostræ autem sententiæ, quas hic propugnamus, sunt certæ. Qua profectò ratione vos respondetis Adriano, Soto, aliisque exigentibus in omni actu veræ contritionis intensiorem, quam vos necessariam, negatis.

Resp. 3. falsum esse, quod rigidæ vestræ sententiæ sint tutiores. Hic autem distinguenda est sententia ab objecto sententiæ. Verum quidem est, esse tutius habere Contritionem, & accedere ad Sacramentum post longam præparationem, post longam emendationem, post urgentes Pœnitentias, at non est tutior sententia, quæ id exigit, sicuti tutius est habere Contritionem intensissimam, non tamen tutior est sententia, quæ id exigit, non solum, quia non coheret hæ rigidæ sententiæ cum principiis fidei, adeoque securæ non sunt securitate Fidei, quam securitatem debent habere omnes sententiæ, sed etiam quia ex ipsis non fit, ut certior sit materia Sacramenti, sed ut sit minus certa. Fideles

Ies enim, huiusmodi rigore absterriti, rarissime accederent ad hoc Sacramentum, & solum coacti metu Censuræ; & rursus, ne cogerentur subire ea onera tam gravia, graviores culpas reticerent; saltem ingens periculum esset, ne id facerent, & consequenter minus certus esset valor Sacramenti. Videor ne tibi satis ad omnia respondisse?

D. R. Abunde, ne dum satis ad omnia, quæ initio proposuisti. Adhuc tamen hæreo animi dubius.

D. D. Superestne aliquid aliud, quod te angit.

D. R. Me quidem id solum angebat, cum præcedentem disputationem clausimus; postea vero Gaspar Juenin, unus ex præcipuis nostris Doctoribus, in quem fortè incidi, suspicatus ex quibusdam meis interrogationibus, me discessionem cogitare, multa dixit contra vestram benignitatem. Sed hæc non moverunt. Jussit inde legere suum Commentarium Historicum dogmaticum, ubi agit de absolutione peccatoris pravis habitibus implicati, de hoc enim fuerat sermo. Ea me lectio, ut verum fatear, non nihil commovit, vereorque, ne ex his, quæ ex te audivi, solvi omnia possint.

D. D. Experiamur. Habesne librum ad manus?

D. R. Quem vides recenti picto corio coopertum, ille est.

D. D.

D. D. Quæto, ne graveris relegere, quod legisti.

D. R. Libenter faciam. Hanc initio conclusionem ponit dissert. 6. quæst. 9. cap. 4. art. 7. *Qui mortaliter peccarunt ex consuetudine, non debent absolvi, nisi multo ad viri prudentis iudicium tempore, conversionem operibus probaverint.*

D. D. Nec horres ad propositionem ita **16.** severam, ita universionalem, nullaque exceptione limitatam? Igitur si huiusmodi peccator, qui ex prava consuetudine deliquit, ex concione fervidi, sanctique Oratoris concipiat ingentem anteaactæ vitæ dolorem, & ex efficaci voluntate inchoandi novam vitam, post diligens examen totius vitæ suæ, eodem die ad Confessarium pergat, eique cum fletu amarissimo confiteatur omnia sua peccata, nec reticeat pravam consuetudinem, suorum scelerum causam, proponatque aliam omnino vitæ rationem in posterum instituere, absolvendus tamen ea die non erit; imò nec eâ hebdomadâ, nec fortè eodem mense, aliòque sequenti, vult enim tuus iste Doctor, ut intercedat multum tempus, nempe donec Confessarius prudens iudicet, pravam habitum esse contrariis virtutum actibus enervatum, quod sanè plurimum mensium, aut annorum opus est tui Doctoris iudicio.

Q 4

D. R. 2

D. R. Ita puto, nam ideo postea pag. sequi sic habet. *Toti antiquitati persuasum fuit, Contritionem non esse diei unius opus, sed multorum mensum, imò & non nunquam annorum.*

D. D. Huic igitur milero Pœnitenti expectandum erit, donec sua prava consuetudo extingatur, aut valde debilitetur? At quis eam satis debilitatam esse docebit? Id ex se Pœnitens judicare non debet, imò nec Confessarius, cum audiit confitentem, id iudicium ferre potuit, aut debuit, cum incertum sit, quæ sit futura Pœnitentis emendatio. Debet ergo eum monere, ut redeat, non quidem certò absolvendus, sed iterum audiendus, an se bene gesserit. Et quot libenti animo tolerabunt hanc longam dilationem, eamque fortè nec suffecturam? Sed toleret, & redire constituat, utique ad eundem Confessarium, si potest. Et quid si non potest?

D. R. Adeat alium.

D. D. Igitur iteranda confessio erit, ea confessio tam longa, tam difficilis facienti, audientique, & fortè ex causa, quam mox dicam, erit iterum protrahenda absolutio. Sed redeat ad eundem, ut debet, si potest. Unde iudicabit Confessarius, pravam consuetudinem esse satis debilitatam, aut sublatam?

D. R. Si per aliquot hebdomadas, vel menses in id genus peccati non incidit.

D. D. Ec

D. D. Ecquid si lapsus amplius non est, quia omnis abfuit occasio labendi? Solebat in ludo blasphemare. Non lusit eo mense, quia pecunia defuit, socius defuit. Non inde subreptus est habitus. Est fortè idem, qui erat antea. Igitur longior erit instituenda probatio, spectandumque, ut ludere possit, nec velit. Tandem potuit, & abstinuit, plerumque. Aliquando tamen lapsus est. Quid hinc faciet Confessarius? Hærebit? en angustia. Absolvet? En angustia majores, timorésque peccandi in Confessario (ut estis omnes) subtili, anxio, patidoque. Iterum differet? En angustia in Peccante, inde indignatio, tandem desperatio, & propositum non confitendi amplius. Cum hoc pravo proposito discedet, qui primùm cum lacrymis, sanctoque illo proposito instituendi novam vitam accessit. Omitto casus incertissimos & nimis frequentes in hoc hominum genere mortis improvisæ, in quibus saltem incerta esset Poenitentis salus, eaque incertitudine ingens in Fidelibus odium in Confessarium crearetur, inque ipso Confessario dolor ex malo eventu, novusque timor commissi ex nimia severitate peccati. Vides, quàm difficilem executionem habeat hæc tui Doctoris regula, tam vera, tam generalis? Sed fortè manifestam aliquam rationem asferet, quæ id facere cogat. Audiamus.

Q 5

D, R.

D. R. En argumentum, quod primolo-
co affert. *Sacramenti Minister extra calum-*
necessitatis, seu ubi non urget vite periculum,
non potest materia dubia, neque conferre Sa-
cramentum subjecto, de quo merito dubitat Ge.

D. D. sed negavi, habendam esse, ut pra-
ctice dubiam, praedicti Pœnitentis dispositio-
nem.

D. R. Affert tamen aliquas pro se ratio-
nes.

Prima ea est, *Contritio ordinariè, ac pas-*
sim non solet unico momento, seu intra paucos
dies efformari in corde hominis, quem ligat in-
veterata peccandi consuetudo.

17. *D. D.* Id autem falsum esse ostendi non
semel, ut nôsti, & asseritur sine ullo fundamen-
to & ratione.

D. R. Affert hanc petitam ex verbis Chris-
ti Domini, docentis, *arctam esse viam, quæ ducit*
ad vitam, & paucos esse, qui eam inventiant. Hinc
enim infert, difficilem esse viam salutis, & con-
sequenter non esse facilem Contritionem.

D. D. Sed via per quam certò perveni-
mus ad salutem, non est, mi Doctor, sola Con-
tritio, quæcunque ea sit, sed perseverantia.
Hinc multi, quia non perseverant, cum tota
sua Contritione, quam olim habuere, damnantur.
Perseverantia autem utique difficilis est,
si dicitur

diu quis vivat. Hoc igitur Scripturæ textu
 putatur tuus Juenin, & speculari insuetus,
 duo distinctissima confundit. Profer alterum
 argumentum, nam primum hoc esse dixisti.

D. R. Alterum argumentum petit ex Pa- 18.
 tribus, docentibus, hujusmodi Pœnitentes non
 esse, nisi post longam probationem, absolvendos.
 Profer autem Cyprianum. Ex libro de La-
 pſis, ubi sic. *Si quis propter festinationem tem-
 erarius remissionem peccatorum dare se cun-
 ta putat posse, aut audet, Domini præcepta re-
 dere, dans scilicet pacem nondum Pœnitenti-
 a perfunctis, non tantum nihil prodest, sed o-
 si lapsis.*

D. D. Sed hic nullum verbum de lapsis ex
 tra consuetudine, sed solum de lapsis, imò
 de lapsis ex sola infirmitate in Apostasiam, quæ
 pianda erat per publicam Pœnitentiam, ut
 piatur modò apud sacrum Tribunal. Sed
 rum non est, quòd abusus paulo antè autho-
 rate scripturæ, abutatur etiam autoritate
 Cypriani.

D. R. Tertium argumentum petit ab ex- 19.
 perientia, qua experimur, magnam esse vim pra-
 habitus; unde S. August. lib. 8. Confess. cap.
 eum vocat, ut ipse expertus erat, peccandi
 necessitatem.

D. D. Nempe magnam difficultatem ab-
 mendi à peccato.

D. R.

D. R. Ergo Pœnitens valde probabiliter, imò certè relabetur, donec ea prava conuetudo per opera Pœnitentiæ enervetur.

D. D. Id primùm nego. Nam *D. Augustinus* loquitur de habente pravam peccandi consuetudinem, sed non Pœnitente, neque omnino proponente emendationem, imò amante miseriam tuam, ut amabat ipse olim, aut non omnimò volenti laqueos abscindere. Sed esto, ea prava consuetudo etiam in Pœnitente sit validus ad relabendum impulsus, unde ille valde periclitetur de relapsu. Quid inde? num. *Christus dominus* ita hoc Sacramentum instituit, ut conferretur soli non relapsuro, aut soli ei, de quo non timeas facilem relapsum? Minimè verò. Voluit conferri dispositis, nempe habentibus actu verum dolorem & propositum, & præbentibus spem emendationis. Hi autem præbent, & maiorem præbent, quam resecti; nam aut non relabuntur amplius, aut minùs, & se continent per aliquot dies, donec, saltem multi, emendantur penitùs; illi verò plerumque ad indignationem, odium Sacramentorum, ac desperationem non rarò impelluntur. *Experientia* igitur *Augustini* vobis non favet, alia experientia favet nobis, favet Ecclesiæ praxis, aliàque multa.

20. *D. R.* Imò Ecclesiam favere dicit sibi. Pergit enim sic. *Veteres, ut suo loco demonstratum*

fratum est, lapsis Absolutionem ordinariè non
suspendebant, nisi prius Pœnitentiæ stadium de-
currissent: sic verò gerebant sese non tantùm, ut
penam peccato debitam peccatores eluerent, sed
etiam ut præviis laboribus donum Contritionis à
Deo obtinerent.

D. D. Simili modo audisti in disp. præ-
cedente Apostatam Marcum Anton. de Domi-
nis, aliòque ei similes inutiliter declamantes,
quibus non semel responsum est: primò, non
constare de praxi veteris Ecclesiæ, nec deesse
valida argumenta, quibus probetur, eam quo-
que statim absolvisse, eaque attuli disp. 1. 1. par.
1. Secundò, eam, si distulit, abolvere, id fecif-
se solum cum iis, quos ad publicam pœnitenti-
am damnabat, iisque ipsis sæpe statim indul-
tum. Tertiò alia tempora alias leges require-
re, ut non semel dixi, & probavi, & meminif-
se deberes. Prosequere lectionem.

D. R. Redit ad Scripturàs, quæ Pœniten- 21.
tiam describunt, ut constantem in suo proposi-
to.

D. D. Sed quæro à tuo isto Doctore, an
putet esse necessarium ad Sacramentum, dolo-
rem & propositum constans, quod nunquam
violatur, an non? Si hoc secundum, ad quid il-
la Pœnitentium constantium descriptio? Me-
minerit se Theologum hîc agere, non Orato-
rem. Si illud primum, tam aberrat à Fide,
quàm

quàm aberrabant, qui ad Ecclesiam pertinere dicebant solos perseverantes in bono proposito, electiſſique.

22. *D. R.* At Patres (inquit) ipsi passim dicunt, Pœnitentiam veram non esse, quæ constans non est. Hinc communis ea vox est, *Vera Pœnitentia est, mala præterita plangere, & plangenda iterum non committere.* Multas autem in hanc rem sententias congerit.

D. D. Sed facilis responsio est, si distinguatur Pœnitentia sufficiens ad Sacramentum à Pœnitentia sufficienti, & necessariâ ad salutem æternam. Pœnitentia necessaria ad salutem utique debet esse constans re, & affectu; at quæ est sufficiens & necessaria ad Sacramentum, satis est esse constantem affectu, alioquin soli Pœnitentes perseverantes usque ad mortem validè Sacramentum suscipient. Ad eam communem vocem Patrum respondetur, eos per ea verba definire Pœnitentiam, qua salvamur, non eam, qua justificamur in Sacramento. Non omnis autem, qui justificatur in Sacramento, salvatur; salvarentur autem omnes, si Pœnitentia Sacramenti consisteret in eo, quod amplius non committerentur plangenda. Vel si loquuntur absolute de actu ipso Pœnitentiæ, is consistit in eo, quod plangantur præterita, & dum ea planguntur, non committatur peccatorum aliud plan

langendum, nempe vel diffidentia, vel praediffidentia, vel aliud.

D. R. Sed haec responsio valde displicet meo Doctori, ut audies. *Nihil magis incongruum ad ea Patrum testimonia reponi potest, quam quod nonnulli respondent, contententes in datis Patrum textibus non aliud elici, quam aliud, eum nempe, qui dum actu confitetur, relabitur in peccata, irrisorem esse, non paenitentem: non elici verò hoc aliud, scilicet suspectam esse eius Paenitentiam, qui non multò post Confessionem in eadem crimina relabitur. Nihil, inquam, incongruum magis est.*

D. D. At cur non magis, & iustius ex- 23.
amem ego? Et est, qui audeat insurgere in D. Thomam, nec insurgere solum, eique aduersari, quod non careret audacia, sed ipsum damnare, ut Patrum interpretem insipientissimum, cuius nempe interpretatio sit ita incongrua, ut magis esse non possit? Haec enim interpretatio, quam tantopere damnat tuus Juenin, est pessimissima responsio D. Thomae, qui in 3. p. qu. 1. art. 10. ad 4. sic habet. *Dicendum, quod penitere est ante acta peccata deslere, & stenda non committere, scilicet simul dum flet, vel actu, vel proposito. Ille enim est irrisor, & non paenitens, qui simul, dum paenitet, agit, quod paenitens, vel proponit iterum se facturum quod gessit, vel etiam actualiter peccat. Quod autem ali-*
quis

quis postea peccet vel actu, vel proposito, non excludit, quin prima pœnitentia vera fuerit: namquam enim veritas prioris actûs excluditur per actum contrarium subsequentem: sicut enim verè currit, qui postea sedet, ita verè pœnituit, qui postea peccat. Id solùm video posse afferri ad excusandum tuum Juenim, quod nempe S. Thomam non legerit, quæ tamen excusatio fortè pejor est ipsò delictò, satisque demonstrat, à vobis non solos despici Theologos speculativos recentiores, sed omnes, quamvis doctrinâ præstantes, & perantiquos. Ex hujus autem Theologiæ speculativæ contemptu oritur is scribendi modus, quo utitur tuus Doctor, faciliè pronuncians, concionatorios textus congerens, &, quæ sunt diversa, confundens.

24. *D. R. Superest ultimum argumentum, quod petit ex ratione hoc modò. Non censetur intermittente febre liberatus, qui intra unum, aut alterum diem illius astu excrucians est, ergo nec is censeri debet consecutus animi conversionem, qui licet per aliquod tempus à pravibus actibus temperaverit, brevi tamen debet in eos erumpere.*

D. D. Igitur erravit D. Thomas, asserens, ut audisti, pœnitentiam esse veram, adeoque remissivam peccati, quamvis postea pœnitens relabatur? Cui præstet credere? tuo Doctori? an Doctori totius Ecclesiæ? Ea autem febris

comparatio non probat, quod intendit; siquidem cum febris non comparatur peccatum, quod est mors animæ, sed pravus habitus, qui est morbus quidem animæ, ex eo autem, quod quis post Pœnitentiam iterum peccat, non sequitur, quod antea non fuerit extinctum peccatum, sed quod non fuerit extinctus, & sublatus pravus habitus, & inclinatio peccandi, quæ gratiam non excludit.

Hic autem me continere non possum, 25.
 quin redarguam te, quod his Doctoribus, his argumentis transversum te trahi sinas. Legis in his, aliisque hujusmodi commentariis, librisque conclusiones difficiles, nihil probatas, ipsas tamen probabiles credis? Legis conclusiones horridas, nec exhorrescis? conclusiones crudeles in miseros peccatores, nec mali quidquam suspicaris? Audis, non esse absolvendos prava consuetudine laborantes. Quid expectas, nisi ut doceant, pravum habitum (ut de carnite concupiscentiæ docuerunt Hæretici) non solum esse peccati effectum, sed peccatum, quo manente, absque dubio Pœnitens absolvi non potest. Reijciunt Relapsos. Quid expectas, nisi ut doceant (quod alii docuere) Sacramentum Pœnitentiæ esse veluti Sacramentum Baptismi, quod iterari non potest? Volunt Pœnitentem ante absolutionem diu flere, amarissimè conteri, multum probari debere?

R

Quid

Quid expectas, nisi ut doceant (quod alii plurimi docuere) ab Sacerdote non remitti peccata jam antea fletu ipso, probationibus ipsis, & contritione ipsa remissa? Quid tandem inferent? nisi Sacramentum Pœnitentiæ sacram quandam caremoniam esse, declarationem quandam esse innocentia restitutæ, necessarium non esse.

D. R. Abhorrent ab his erroribus nostri Doctores.

26

D. D. At ipsi fortè non vident suæ doctrinæ consequentias, ut certè eas non vidisse dicendus est Franciscus Genetus in sua recentissima Theologia Morali edita Parisiis an. 1703, Ex pluribus exemplis rigidissimæ ipsius doctrinæ, unde gravia sequantur absurda, unum afferam ex to. 4. tract. 6. de Sacram. Pœnit. ubi cap. 5. qu. 19. docet, ad veram Contritionem in hoc Sacramento requisitam, esse necessarium constans propositum, non inquit, propositum, *sed constans propositum*, idque debere innotescere Confessori, antequam absolvat, quod ipsum confirmat cap. 7. qu. 15. dicens unam ex necessariis dispositionibus ad absolutionem esse juxta Concilium Tridentinum cessationem à peccato, non esse autem censendum, quod cessarit à peccato, qui quamvis post ultimam Confessionem, & propositum, rariùs peccet, aliquando tamen peccat.

Ex hac doctrina sequitur 1. quod, qui post plures lapsus, & peccata paulo antè commissa accedit prima vice ad Confessorem, is non potest statim eum absolvere, sed debeat differre. Hanc consequentiam ipse videt, & admittit, nec repugno.

Sequitur 2. quod si is redeat ad Confessorem, sed nihil emendatus, nec debeat absolvi, si præsertim media ipsi præscripta non adhibuit. Hanc etiam videt, & admittit. Igitur erit is iterum reiiciendus, utcunque dicat, nunc verè dolere, & lacrymas fundat. His enim non esse credendum satis docet cap. 5. quod 1701. Audi pulchram rationem. *Nam sæpè lacrymae proveniunt (inquit) ab humano prorsus affectu, vel ex imaginatione objecto aliquo insonato commota.*

Sequitur 3. quod si is redeat tertia vice ad Confessarium ferè penitus emendatus, ita ut peccarit solum semel, aut bis qualibet hebdomada, cum priùs idem peccatum committeret sæpius in die, nec possit absolvi; non habet eandem dispositionem necessariam ex Tridentino contra modernum hunc interpretem, nempe propositum constans, & cessationem à peccato. Hanc etiam consequentiam videt, & admittit cap. 112.

Sequitur 4. quod, si vel semel tantum in-

R 2

tra

tra spatium plurium mensium suæ probationis lapsus sit, & quartò redeat ad Confessionem, sit similiter sinè venia dimittendus. Confessio est manifesta.

Sequitur 5. quod, si Pœnitens accedat cum uno solo peccato mortali, quod heri prima vice commisit ex. gr. cum pravo desiderio, cum morosa delectatione, vel alio hujusmodi, non possit statim absolvi; non enim potest Confessarius scire, an habeat propositum constans, nisi, post propositum, perseveret sine peccato per tempus aliquod notabile, quod ipsi dicitur esse ad minus aliquot hebdomadarum, seu mensis spatium.

Sequitur 6. quod is nec in articulo mortis possit absolvi, ut neque ille, de quo loquebamur paulo antè, qui propter unum relapsum est quartò rejectus; siquidem nec in mortis articulo potest absolvi, qui caret dispositione necessaria, nempe aliqua ex illis, quæ requiruntur ex Tridentino, quarum unam, dicit is author, esse propositum constans, & habitualem cessationem à peccato.

Sequitur 7. eandem praxim esse servandam cum iis, qui sola peccata venialia confitentur. Tridentinum enim non distinguit, & vera pœnitentia est requisita in utraque Confessione, ergo si in confessione mortalium requiritur prope-

propositum constans, quia requiritur vera pœnitentia, id etiam requiretur in Confessione peccati venialis, præsertim deliberati. Ergo erit differenda absolutio etiam ei, qui cum uno solo peccato veniali heri commissio accedit ad confessionem, eritque prius diu probandus.

Quis unquam audivit tam absurdas doctrinas, tam severas, & repetitas ejusdem Pœnitentis ferè in totum emendati dimissiones, tam impiam cum moribundis crudelitatem. Excusari autem debet is Author, qui non est contentus hæc docere voluisse, ergo dicendum est, quod has consequentias, ut initio dicebam, non solum, eamque potissimum, quod sacramentum tam severè administratum tolleretur peccatis. Sed has consequentias videt optimè præcipere, qui sub hac specie rigidæ pietatis decipit, & latens venenum securius mitteret.

D. R. Venenum liquori dulci, qui alliciat, commisceri solet, non autem amaro, qualis est ultra doctrina.

D. D. Has ille artes adhibere consuevit, quæ nos, ut magis fallat. Miror autem, quod non dum flecti post ea, quæ in his disputacionibus sparsim tractata audisti de dæmonis veritate, & de benignitatis nostræ fructibus, non indubitat.

R 3

D. R.

D. R. Audivi quidem multa sparsim, sed
magis dicta, quam probata.

D. D. Volentibus persuaderi, nec lumi-
ni repugnantibus, satis probata sunt. Labo-
rem tamen non refugio. Quod obiter pro-
bavi, probabo ex consilio, & futuram in id di-
sputationem instituam. Fortè durissimam
istam arcem animi tui, quam ratio sola
expugnare non potest, hoc quale-
cunque patientiæ meæ meritum
expugnabit.

CALUMNIA XI.

*Præfens Ecclesia benignitas in ad-
ministrando Sacramento Pœnitentiæ
perniciosa Fidelibus est.*

DISPUTATIO XI.

Doct. Rig.

Ermitte me prius elo-
qui, quæ paravi.

D.D. Permittam.

Sed volo prius, illud
tibi persuadeas, quod
in fine præcedentis di-

sputationis negasti, posse, aut solere contingere,
nempe Dæmonem rigidâ sæpe doctrinâ de-
cipere, ac proinde liquorietiam amaro suum
inmiscere venenû, quod plurimis exemplis osten-
do. Rigida profectò erat Pharisæorum doctrina,
de quibus Christus Dominus Matth. 23. 13.
*Alligant onera gravia, & importabilia, eaque
imponunt in humeros hominum.* Rigida eo-
rum secta fuit, quorum meminit Lucas Acto-

R 4

fm

rum 15. *Et quidam descendentes de Judaa, docebant fratres, quia nisi circumcidamini, non potestis salvari.* Rigidissima erat, humanoque palato insuavis doctrina Montanistarum, de quorum Doctore Proclo loquens Baron. annal. 201. *Castitatem, & continentiam celebrabat, nova jejunia, eademque austeriora, instinctu Spiritus Sancti servanda indicebat, vigiliis, & preces multiplicabat.* Asperi durique fuere Novatiani, ut eos vocat Innocentius in epist. ad Exuperium. Omnium severissimus fuit Eustathius, qui, ut refert Concilium Gangrense, conjugium, divitias, esum carni-um, ornatum vestium, aliisque hujusmodi tanquam illicita Fidelibus interdixit. Quin ipsa Lutheri doctrina mollissima ab rigore cepit, & tanquam à studio reformandi Ecclesiam, per Pontificias indulgentias, ac Doctorum laxitatem, ut ipse dicebat, deformatam. Quae is contra Pontifices, poenitentiam canonicam remittentes, indulgentesque declamarit, norunt omnes; nostrorum verò Doctorum sententias, veluti nimium benignas, ita sugillat in lib. Resolut. contr. conclus. Eckian. conclus. 2. *Gravis est error Theologorum, peccatum veniale penitus nihil curantium.* Nonne apparet hos Theologissas primùm extinguere timorem Dei in hominibus, deinde pulvillos, & cervicalia sub

E. II

20

sub manibus, & capitibus eorum ponere, ut Ezechiel dicit, ac orationes eorum remittere, ac spiritum extinguere? Non est res levis momenti, dicant, quid velint, legi, & voluntati Divinae vel uno pilo dissentire, nec est levis res misericordia Divina, qua veniale ignoscit. Ita illi legem, & voluntatem ac misericordiam Divinam pene pro ignavia habent, ne serveat oratio, neve serveat gratitudo justorum. Et lib. Declamationum popul. super præcepta Decalogi & in comment. epist. ad Gal. asserit, contra præceptum Charitatis peccari ab eo, qui creatum aliquid diligit non ex imperio Charitatis. In lib. quoque quem de Usura, & Negotiatione scripsit, personam egregie sustinet rigidi Doctoris. Magistrum suum sequutus est Didimus apud Melancthonem, aut Melancthon ipse in orat. pro Mart. Luth. ausus ipsum D. Thomam redarguere laxitatis in definiendis obligationibus Charitatis. Hæc præfari debui, ne tibi de tuo rigore blandiaris.

D. R. Non is est noster rigor, quem isti Hæretici, vel Seduciores profitebantur. Non imponimus cum Pharisæis onera gravia super humeros hominum, sed à Majoribus imposita custodiri cupimus.

D. D. Et custodes legis se tantum esse, dicebant Pharisæi; hinc ea indignatio in Christum, quod Sabbata, ut ipsi dicebant, non custodiret.

R 5

D. R.

D. R. Non dicimus cum Antiochenis perturbatoribus, *Nisi circumcidamini non potestis saluari, sed cum Christo, nisi poenitentiam habueritis omnes peribitis.* Luc. 3.

D. D. Et hanc prædicabat Montanus, & Proclus, dum indicebant nova jejunia.

D. R. Non negamus veniam peccatoribus, ut olim Novatiani, sed imparatis differimus.

D. D. Parùm, crede mihi, distant in praxi hæc duo, & quibus tamdiu differtur à vobis absolutio, cum tam severè rejiciantur, negatur. Atque utinam non sitis tandem negaturi, quod modò differtis. Habet error progressus suos, nec semper in exortu totus est.

D. R. Non indicimus cum Eustathio tanquam præcepta, quæ Christus voluit tantùm esse consilia.

D. D. Idipsum facitis, dum prævios fletus, contritionem perfectam, longam poenitentiam, ad quam adhortantur scripturæ & Patres, tanquam necessariam Sacramento prædicatis.

D. R. Non simulata, & ad captandum plausû adscita nostra severitas est, ut ea Lutheri prodeuntis in publicum, & sub impii zeli vexillo milites contra Ecclesiam conscribentis,

3. *D. D.* Utinam non idem sit vestræ militiæ vexillum. Sed omittamus ista, quæ nimis vera esse, aut futura, alibi non semel ostendi.

Sit

Sit is, quem præfertis, verus amor communis salutis, amor restituendi vereris Ecclesiæ disciplinam, nego, hanc ita utilem fuisse, ut consecuta inde benignitas, quam modò profitemur, sic habenda tanquam minus utilis, aut etiam pernicioiosa.

D. R. Sic habendam eam facillè ostendam. Et primò ex vestra benignitate fit, ut Pœnitentes post mortem luant ingentes pœnas. Cum enim pœna culpis debita sit omnino persolvenda, vel in hac vita misericorditer per opera pœnitentiæ, vel in alia post mortem severissimè per ignem, quicumque in hac vita eam penitus non persolvunt, ut certè non faciunt vestri Pœnitentes, gravissimam, & diurnam purgantis incendii sustinere cogentur post mortem, si tamen crudelius illud, & æternum evadent.

D. D. Hoc fortè evadunt hodie plures, quàm olim, eoque plures, quo plures sunt hodie Pœnitentes.

D. R. Nempe mollissimi Pœnitentes.

D. D. Nempe vero Sacramento Pœnitentiæ expiati. Quin Purgatorii quoque pœnis, aut penitus, aut citò liberandos speramus, freti Sacrificiis, quæ eò frequentius modò pro mortuis offeruntur, quò plures sunt in Ecclesia Sacerdotes; freti Pontificum Indulgentiis, quas modò tam sæpe pro nobis, mortuisque lutramur, ad hunc ipsum finem frequentius jam,

4.

jam, & effusiùs concedi solitas, ut, quando al-
liciendis ad Sacramentum Pœnitentiæ Fide-
libus, non ita graves Pœnitentiæ injunguntur, de
Thesauo Ecclesiæ Divinæ justitiæ satisfiat.

D. R. Id ego lucro non appono, quod tam
multi sint Sacerdotes, ac tam faciles Indul-
gentiæ.

D. D. Non dubito, quin, ut Sacramenta
paulatim tollitis, sublaturi aliquando sitis etiam
Sacrificia. Nec miror, quòd Pontificiam in
relaxandis pœnis indulgentiam non ita laudetis,
qui de isto Ecclesiæ thesauro, tanquam de novo
Theologorum Pontificibus adulantium fi-
gmento, disputatis, & fortè ipsam Ecclesiæ in
Christi sanctorumque satisfactiones potesta-
tem in dubium revocatis. Sed hæc obiter.

D. R. Et malignè. Sed pergo. Efficit 2.
vestra benignitas, ne Peccatores pœnitentes ma-
gno illo cumulo meritorum ad uberiolem glo-
riam promerendam locupletentur, qui olim ex
asperis illis, longisque Pœnitentiæ laboribus
Pœnitentibus accedebat.

D. D. Non efficimus quidem, ut tanto
cum merito salventur pœnitentes, sed effici-
mus, ut longè plures salventur peccatores.

D. R. Id incertum est.

D. D. Nihilò magis, quàm illud.

D. R. Certissimum illud est, quod nempe

ea tam

ea tam longa, tam aspera pœnitentia erat ingentis meriti ferax.

D. D. Certissimum id quoque est, eos, qui tam longam, tamque asperam pœnitentiam egerunt, paucissimos fuisse, nec tam multos modo esse impœnitentes.

D. R. Id ultima Mundi dies ostendet. Prosequor enumerare reliqua. Fit 3. ex vestra benignitate, ut Populi non sint ita suis Episcopis subjecti, ut erant olim, cum saltèm in delictis gravioribus Episcopus fontes audiebat, iudicabat, pœnitentiæ tempora decernebat, absoluebat. 5.

D. D. Imò fit, ut populi Pastores suos diligant magis, quam olim, cum omnes Episcopi (si vera sunt, quæ dicitis) certè non pauci, ut ostendi disp. 9. part. 1. severiùs in delinquentes animadverterent. Hinc tam multorum se iudicio submittere detrectantes, ex remotissimis etiam regionibus ad Romanum Pontificem confugiebant, ut constat ex Concilio Salegunstadiensi, & Lemovicensi, & ex epist. Nicolai 1. ad Episc. Rivoladrum. Hinc ea, aut transfugientium ad hostes Fidei, aut se necantium ex horrore publicæ, vel nimis asperæ pœnitentiæ desperatio, quod evenisse testantur can. 4. Patres Concilii Toletani 16. *Quorundam hominum tam grave inolevit desperationis contagium, ut dum fuerint pro quavis negli-*

negligentiâ aut disciplina censurâ multati, aut pro sui purgatione sceleris sub Pœnitentiâ satisfatione custodia mancipati, incumbente desperationis incommodo se ipsos malunt, aut suspendio enecare, aut ferro, aut alijs mortiferis casibus interimere &c.

D. R. Non oriebatur id ex disciplina Ecclesiæ, sed ex aliquorum, qui justè puniebantur, dementia, aut etiam ex aliquorum plus justò punientium severitate. Hic autem expendimus, quid ex rigida quidem, sed communi, probatâque Ecclesiæ disciplinâ proflueret,

D. D. Sed hoc oritur ex ipsa natura magni rigoris, qualem vos toti Ecclesiæ veteri tribuitis, ut, qui eum præfert, non amore, sed odio potius habeatur. Pastorem autem, Patremque amari decet, nec agere Censorem terribilem, & Judicem inclementem,

D. R. Id mali, si quod verè fuit, redimebatur aliis multis bonis, quæ ex vestra benignitate non profluunt, ut jam ostendo. Fit 4. ex vestra benignitate, ut Pœnitentes non ditent Ecclesiam prædiis, juribus, pecunia, omnisque generis elemosynis, quas in Canonica Pœnitentiæ redemptionem erogabant. Hoc enim modò divite censu ditati Episcopi, Tempia ubique extructa, & innumera fundata Monasteria fuere à Principibus viris, aliquando etiam postquam de veteri rigore remissum fuit, sed longè frequen-

frequentius, cum viguit severior disciplina, ut
 multis exemplis ostendere possem.

D. D. Sed ego ostendam oppositum, nempe liberaliorem fuisse, post ea secula severitatis, Fidelium pietatem, plura Tempia extructa, plura Monasteria, plura egenorum receptacula, Academias ferè omnes. Quamvis autem evinceret, ditiores fundationes antiquiores esse, & antiquæ pœnitentiæ fructus, opus non fuit amplius ditioribus hujusmodi donationibus, quibus Ecclesia in invidiam vocaretur.

D. R. Sed illa quantò angustior tunc ædificatio, non Ecclesiarum, sed Fidelium, ex publicæ virtutis exemplis, cum tam multi spectabantur in foribus Ecclesiæ lugentes, squalidi, acculantes se, pedes Fidelium osculantes, deprecantes veniam, in angulo Ecclesiæ ore demisso Fidei doctrinam audientes, Episcopi pedibus provolutos, & repulsam per menses & annos patientissimè tolerantés?

D. D. Nec frequens fuit hoc spectaculum, nec multorum, nec diuturnum in Ecclesia, ut ostendi disp. 9. part. 1. Sed fuerit frequens, fuerit utile, quàm frequentior modò, & utilior concursus cernitur sedem Confessarii in omnibus Ecclesiis obsidentium, expectantium, sponte confitentium distinctissimè culpas suas, inde abeuntium ab Ecclesia cum anima perpurgatâ,
 cum

cum Deo reconciliatâ, de Ecclesiæ benignitate contentâ.

D. R. Sed mox relapsurâ, si tamen surrexit unquam, quod suspicari, imò etiam credere necesse est. Unde enim modò cum tam frequenti Sacramentorum ulu tanta licentiâ olim verò Fidelium mores tam sancti, nisi quia qui modò cadunt, aut non resurgunt, utpote qui veram Pœnitentiam non agunt, aut si resurgunt, levissimâ Pœnitentiâ castigati statim relabuntur; cum è contra olim Fideles severissimæ Pœnitentiæ legibus absterriti non labeantur, aut diù macerati, probatque ante absolutionem, verè resurgerent, & à relapso revocarentur.

D. D. Putas ergo meliores fuisse olim Fidelium mores?

D. R. Indubitatum hoc habeo.

D. D. At unde habes? Fortè ex eo, quod Episcopi sanctiores essent?

D. R. Id audes negare?

8. *D. D.* Fuerunt quidem non pauci sanctitate præstantes, sed alii longè plures aut errorum factores, aut errantium fautores, aut Principum ambitione, vel suâ ad sacros Magistratus evecti. Sanctitate ac doctrinâ præcelluit S. Gregorius Nazianzenus, sed ideo locò cedere coactus, eique substitutus Nectarius, rerum Ecclesiasticarum prorsus ignarus, eoque suo de-
creto,

creto, quo Presbyterum Pœnitentiarium sustulit, de morum disciplina pessimè meritis, ut Socrates & Sozomenus aliàs citati fatentur. Eloquentiâ, doctrinâque illustris S. Joannes Chrysostomus fuit, sed ejus successor Arfacius, *homo infantissimus, decrepitus senex, & spiritualis exercitationis ignarus*, ut Baron. ad ann. 404. Vir SS. Ambrosius, sed ejus præcessor Auxentius Hæreticus. Si hæc præciquarum Urbium erat calamitas, quid contigisse minoribus putas? Sed nolo conjecturis rem agere, ubi non desunt testimonia. Audi Costerium virum antiquitatis non ignarum in vita D. Ambrosii. *Corruptissimum tunc erat seculum, & propter opinionum diversitatem pugnax admodum, ac fastidiosum. Ut quisque excellentiori doctrinâ cæteris præstare videretur, vix Hæreseos suspicionem evaderet.* Meminisse autem debes, loqui Costerium de seculo quarto; nam anno 397. obiit Ambrosius, hoc autem seculo conditi fuere celebriores, rigidiorésque canones pœnitentiales Nysseni, Basiliique. Id ergo seculum, quod nos ex severitate Pœnitentiæ celebratis, corruptissimum vocat Costerius: nec certè dissidentibus, ac invicem digladiantibus perpetuò Episcopis, & à suis sedibus sæpè pulsis, sæpissimè absentibus, ut Conciliis interessent, à noxiis fasciis abduci grex poterat, ne dum lætiori paulo recreari, Qui autem Ecclesiis præficerentur

S

rentur

rentur quinto aut sexto seculo, quique tunc in Clerum cooptarentur, an solum sanctiores, an vero nihil absimiles eis, quos modò sacris praefecturis, aut ministeriis decoratos videmus, colliges ex Hieronymo, Gregorio, & Salviano. Interdum (inquit Hieronym. lib. 1. contra Iovinianum, docens, cur Ecclesiastica praefectura non esset poenes puriores, melioresque) hoc ex Pontificum vitio accidit, qui non meliores, sed argutiores in Clerum eligunt, & simpliciores quoque, atque innocentes inhabiles putant, vel affinitibus, & cognatis quasi terrena militia officia largiuntur, sive divitum obediunt jussioni, quodque his pejus est, illis Clericatus donant gradum, quorum sunt obsequiis deliniti. Non interdum solum, sed plerumque contingit (inquit Gregor. hom. 26. loquens de Ecclesiarum Pastoribus) ut hic iudicij locum teneat, qui ad locum vitæ minimè concordat. At proinde saepe agitur, ut vel damnet immeritos, vel alios ipse ligatus solvat. Saepe in solvendis, atque ligandis subditis sua voluntatis motus, non autem causarum merita sequitur &c. Saepe fit, ut erga quemlibet proximum odio vel gratia moveatur Pastor. Judicare autem de subditis dignè nequeunt, qui in subditorum causis sua vel odia, vel gratiam sequuntur; unde rectè per Prophetam dicitur. Mortificabant animas, quæ non moriuntur. Salvianus verò (inquit Bellarm. de scri-

de script. Eccl.) *ita exaggerat vitia Christianorum, & maxime Clericorum sui temporis nempe quinti seculi, floruit enim ann. 460) ut minus videri possit, nisi ex vero zelo gloria Dei, & salutis animarum ejus oratio proficisceretur.*
 Sed ingentia certè fuere crimina, quæ hominem Clericum de Clericis ita loqui coegerunt, an putas seculo septimo meliores fuisse, cum sanctorum, Doctorumque minor numerus fuit, ut dicitis remissior disciplina? An octavo, vel nono, cum, ut Clericorum honestati confunderetur, fuit opus, id eis negare, quod fuerat à synodo Nicena permissum. *Quamquam (ita tenuit Concilium Forojuliente ann. 791.) de quibusdam mulieribus inhonesta carentibus susceptione clementius aliquo modo in Concilio Niceno legatur indulsum, nos tamen omnes omnino nunc necessarium vetare prospeximus, eò quod experimento didicerimus, illarum velamento licentius ad eos aditum veniendi perditionis causam habuisse.* In majoris petulantiae remedium id ipsum statuit Concilium Moguntinum ann. 888. quod honestius legitur, quam recitatur, uti etiam quæ de suorum temporum Sacerdotibus habet pluribus in locis Petrus Damiani. Hunc si leges, & reliquorum temporum ante ipsum monumenta consules, id quod te statues, curam semper gessi se domus Christi dominum, nec unquam defuisse

fidios Pastores, qui volentibus doceri saluberrima pascua commostrarent. Rursus fuisse quidem olim Episcopos aliquot, sanctitate ac doctrina præstantes, & fortè plures, quàm modò, sed longè plures fuisse, aut vitæ minùs sanctæ, aut doctrinæ minùs tutæ, quàm sint hi, qui modò præsunt Ecclesiis, qui plerumque si optimi non sunt, nec Hæretici sunt, nec Schismatici, nec violenti Insularum invasores, imò nec mali sunt, qui proinde si non multùm profunt, nec multùm nocent, imò nec nocent. Cùm autem longè melius sit, non esse multos, qui nequitiam multùm noceant, quàm esse aliquot, qui sanctitate multùm profunt, sit esse longè meliorem nostrorum temporum conditionem, quàm præcedentium. Si ergo Clerum spectes, ex cuius aut probitate, aut improbitate adeò pendet Fidelium mores, nequis asserere, meliores eos olim fuisse, quàm modò.

9. Fortè meliores olim fuere Fideles, quod magis abessent à pessimis exemplis? At per plura secula mixti fuerunt ubique Ethnici, Hæretici, Catholici, quorum proinde oculis obiciebantur ubique exempla vitiorum, quorum auribus, aut laudes inanum Deorum, aut blasphemiam in verum Deum voces, aut errores Hæreticorum insonabant ubique, non sinè gravi audientium danno, eoque diuturno: nunquam enim eà diligentia, qua his ultimis seculis, cau-

um fuit, ne quid impium, aut à Fide alienum
 adis populus doceatur.

Fortè ex eo, quod olim plura suppeterent **IO,**
 ad pravas consuetudines avellendas, morésque
 ad pietatem conformandos adiumenta? At
 nunquam hæc uberiora fuerunt, quam modò,
 cum tantus est Templorum nitor, tot in Tem-
 plis pietatis spectacula, tot officia religiosa, piæ
 exercitationes tam variæ; cum tanta est pio-
 rum librorum copia, quibus in Fide, & mo-
 ribus instruuntur Fideles, tanta Sacerdotum
 copia, qui panem sacri sermonis populo fran-
 gunt, qui Sacramenta ministrant, qui argu-
 menta ad meditandum in secessu religioso ini-
 andis, & in ordine regulari Professuris pro-
 ponunt, qui urbes & oppida docendo, conci-
 pandoque obeunt: cum tot ubique Semina-
 riæ, tot Collegia, totque erectæ domus aut in-
 stituta adolescentibus educandis, aut expositis
 ætatisque recipiendis, aut relictis, & profugis
 colligendis addictæ: cum demum tot artes ex-
 ercendorum omnis generis hominum inventæ,
 et morbis animæ curandis remedia præpara-
 ta, ut hoc maximè tempore impletum videat-
 ur illud Esaiæ vaticinium cap. 25. *Et faciet
 dominus exercituum omnibus in monte hoc con-
 vivium pinguium, convivium vindemia, pin-
 guium medullatorum, vindemia defecata.* Et
 cap. 30. *Dabitur pluvia semini tuo, abicun-*

S 3

que

que seminaveris in terra, & panis frugum terra
 erit uberrimus & pinguis &c. Serunt super om-
 nem montem excelsum, & super omnem collem
 elevatum rivi currentium aquarum. Causas,
 ut vides, quæ te movere possunt
 ad sentiendum tam magnificè de veteris Eccle-
 siæ Fidelibus, tam demissè de aliis. Sed nul-
 lam reperio. Non loquor de Fidelibus na-
 centis Ecclesiæ nihil rigidæ, & potius benignæ,
 sed Ecclesiæ adolescentis, quam severam, &
 rigidam appellas. Hanc ego sanctiorem fuisse
 nego.

II *D. R.* At sanctiorem eam fuisse ex eorum
 temporum Historicis, & Patribus ostenditur.
 Nec facit, quod plura modò suppetant ad vir-
 tutem auxilia, plura vitiorum remedia, quan-
 do deest præcipuum, nempe rigida in delin-
 quentes censura, sine qua reliqua parùm con-
 ferunt utilitatis.

D. D. At Historicos, patrèsque ego alle-
 gavi. Ex his audisti, qui eligerentur in Cleri-
 cos qui plerique Episcopi essent, & minores Sa-
 cerdotes. Id putavi sufficere, ut intelligeres ex
 moribus Clericorum, qui essent mores cetero-
 rum. Quoniam verò conjectare non vis, sed clare
 intelligere, qui tunc essent totius Christiani
 populi mores, faciam, ut intelligas ex *D. Au-*
gustino ea deplorante, ac redarguente in popu-
 lo suo, quibus modò populus Christianus vel
 abstinet,

abstinet omnino, vel non ita sordescit. Et primo non ea solum Fideles illos superstitione inferat, quæ spem ponit in quibusdam eo ordine, eo numero, eo temporis articulo, aut inceptis, aut peractis, & nostras aliquando mulierculas magis imperitas plerumque, quàm pravas decipit, sed impiæ quædam persuasiones, & cultus sacrilegi, qui à Fidei candore, & vix non à Fide ipsa abstrahebant. Hujusmodi erant Ethnicæ quædam invocationes, clamorésque inter saltandum præ foribus Templorum, vel dum Luna defectum lucis patiebatur, item vacatio ab omni labore velut in obsequium Jovis, ea die, quæ à falso illo Numine nuncupatur, in quæ S. Doct. ser. 215. de Temp. magna significatione doloris invehitur. Nec absimilis ea, aut omnium, aut ferè omnium superstitione erat adornantium mortuis super eorum tumulos convivia, ut paratis epulis Parentum, Fratrumque suorum, quos extulerant, animæ palcerentur, à qua eos dementia avocare satagit serm. 15. de Sanctis, illud inculcans, *Anima, Fratrum, Parentumque nostrorum minimè cibis carnalibus delectantur. Cessate ergo fratres ab his erroribus &c.* Cum autem epulis præparatis, expletâ eâ ceremoniâ, illi ipsi vescerentur, qui mortuale convivium instruxerant, hinc oriebantur illæ in Templis commestationes, & ebrietates, quas ille non semel deslet amarissimè, &

mè, & præfertim ep. 22. ad Aurel. Episc. Carthag. Nec minori doloris significatione eorum impietatem redarguit ser. 251. de Temp. qui sermones miscebant in Templis, dum sacra officia celebrabantur, & aut Sacerdotem cogebant appropere sacrificium, aut, eo non absoluto, velut indignantes morosam Offerentis religionem, abscedebant. Huic impietati respondebant reliqua. Comuniore delicta fuere ebrietas, quæ abjerant in apertam, & veluti tolerabilem consuetudinem, ut idem queritur ep. 49. novæ edit. cap. 11. & adulteria omalum adeo frequens, ut moechis absterrendis, curandisque, necessarium fuerit gravi præcepto adigere uxores, ut sui thori injurias Episcopo revelarent, ut ipse facit hom. 49. ex 50. ex qua etiam habetur, per paucos fuisse in eo populo, qui famam penitus honestam potirentur. Cum enim adhortaretur Catechumenos, ut aliquem ex Fidelibus imitandum in castitate conjugali sibi deligerent, hæsit dubius, an aliquis ad id eligi posset, & vix tandem credidit, aliquem hujus meriti virum repertum iri, ignotum sibi, cui adulteri multi noti erant. *Catechumenis dico. Exardescite voluntate ad percipiendam gratiam* (hortatus antea eos fuerat ad castitatem, saltè conjugalem) *sed eligite vobis in Ecclesia Dei, quos imitemini. Quid est, quod dico? Si non inveneris? Ergo in populo Dei non*

non est, quem inveniatis? Per tot annos tot ho-
 mines sine causa baptizavimus, si non ibi sunt,
 qui servent, quod acceperunt, qui custodiant, quod
 audiverunt. Absit hoc à me, ut credam. Me-
 lius esset, non vobis essem Episcopus, si hoc ita est.
 Sed spero esse, credo esse. Inde est autem misera
 conditio mea, quia plerumque cogor adulteros
 nosse, castos nosse non possum. In occulto est, un-
 de gaudeam, in publico est, unde torquear &c.
 Hæc ipsa sanè S. Doctoris hæsitatio, is veluti
 ad benè sperandum conatus, hæc tandem velut
 incerta credulitas satis ostendit, quàm pauci in
 ea Ecclesia essent exploratæ, indubitataque ho-
 nestatis, nempe huiusmodi homines, cujusmo-
 di hominibus omnes modò abundant Ecclesiæ.
 Quis enim modò Urbis, Hipponensi æqualis
 Episcopus non possit aliquos statim, aut etiam
 multos de suo populo tacitâ saltem cogitatione
 designare graves, pios, & honestatis apud om-
 nes indubiæ? Nunc velim, ita ratiocineris. Si
 huiusmodi fuit Ecclesia Africana, in qua, si pec-
 catum antea fuerat, nimio rigore peccatum fue-
 rat, quales certè fuerant Tertulliani, Nova-
 tianorum, aliorumque Præfulum Africanorum
 viros, quorum meminimus ex Cypriano disp.
 num. 8. & disp. 3. num. 2. & rursus si Ec-
 clesia Sanctissimi Præfulis Augustini fuit huius-
 modi, quales fuisse censendæ sunt eæ aliarum
 regionum, aliorum Episcoporum, aliorum
 S 5 tempo-

temporum, eæ, inquam, in quibus præfuere Pastores illiterati? eæ, quarum cura fuit apud homines incuriosos, desides, socordes? in quibus jus dixere Divini, humanique Juris contemptores; hos autem multos fuisse, audisti ex Gregorio, & ex omnibus Ecclesiæ tam Latine, quam Græcæ historicis discere potes; sed audi nunc iterum ex Augustino, qui hom. 50. sic eos peccatores redarguit, qui ex magno sibi similibus numero solatium sibi quærunt. *Non ergo illi, quos monemus, agere pœnitentiam, quærant sibi comites ad supplicium, nec gaudeant, quia plures invenerint. Non enim propterea minus ardebunt, quia cum multis ardebunt. Non enim est hoc sanitatis certum consilium, sed malevolentia vanum solatium.* Inde sic interrogat. *An fortè attendunt, multos etiam in ipsi honoribus Ecclesiasticis Præpositorum, & Ministrorum non congruenter vivere sermonibus, & Sacramentis, quæ per eos populis ministrantur?* Quid hic respondet Augustinus? fortè non ita esse, nempe aut non esse multos, aut non esse ita pravos, ut à Deo damnandi sint. Neutrum excusat Augustinus, neutrum respondet, non negat esse verè multos, eosque vitam contrariam Exangelio, quod prædicant, degere, sed esse Christo auscultandum, qui monet, ut id faciamus, quod docent, non quod faciunt, inde subdit: *Tam sunt autem isti absurdi, & præpositi,*

& miser-

Et miseri, qui preceptorum suorum malos mores imitari eligunt, quam per eos predicta Domini precepta servare, quam si quisquam viator remeandum sibi esse existimet in itinere, cum viderit miliaria lapidea literis plena viam docere, & non ambulare. Audis Augustinum? Quid hic excipis? Auctorem? Is est, cui consuevisse firmius adhaerere, quam quibuslibet Pontificum bullis. Ecclesiam excipis? at ea fuit, aut esse debuit ex melioribus. Augustinum praecesserat Valerius, vir sanctus, piissimus, & Deum timens, ut eum vocat Possidonius in vita Augustini. Igitur non deerat muneri tuo. Populi erant ex longo tempore ad Fidem traducti, erant bene culti, audiebant Augustinum, Doctorem praclarissimum, arguentem, obsecrantem, increpantem in omni patientia, videbant Augustinum exemplum bonorum operum in integritate, in gravitate. Tempus excipis? nihil vestro iudicio, praeter tempora Apostolorum, felicius Ecclesiae veteri fluxit. Nihil, nihil est, quod excipias, nihil quod respondeas.

D. R. Nec excipio Augustinum, nec Ecclesiam, nec Populum, nec tempus, sed modum loquendi. Concionatorie siquidem haec reprehendit D. Augustinus, & per quandam exaggerationem, ut exprimeret animi sui dolorem, quod aliqui ea peccata patrarent; quamque ipse
cupe-

cuperet, ut omnes carerent etiam suspitione peccati, nec tam multi accusarentur.

D. D. Expressi tandem ex ore tuo, quod audire detrectas ex nostro. Igitur oratorie loquutus est aliquando Augustinus, oratorie reliqui Patres, dum populum suum redarguunt, & a vitiis revocant. Infero 1. ergo etiam sic loquuntur, dum ad virtutem impellunt, dum necessariam esse dicunt longam, asperam, probatam, & charitate plenam poenitentiam, dum populum suum, aut sua, aut majorem suorum tempora, & canones laudant. Infero 2. ergo si non tam multi fuere in Hipponensi Ecclesia superstitiosi, ebrii, sacrilegi, adulteri, nec fuere tam pauci. Si enim pauci fuissent, non exaggerate, sed insipienter, quæ recitavimus, dicta fuissent, nec ad argumentum, sed ad infamandum, irritandumque populum Hipponensem. Si verò multi fuere, quis novit, an plures fuerint, quàm modò? ut indubitatum nemo novit. Affero, probabiliter fuisse plures, cum nec exaggerando, plerique Episcopi sic redarguerent modò populum suum, ut suum redarguit D. Augustinus, cumque tam plura, quàm olim, modò nobis suppetant adjumenta virtutum, & remedia vitiorum, ut paulò antè ostendi.

2. D. R. Inutilis ergo fuit veteris disciplinæ rigor, aut etiam perniciosus, quando non efficit,

cit, ut Fideles meliores essent, sed potius ut essent peiores.

D.D. Id ego non assero, nec asseri cum veritate potest, alioquin errasset vetus Ecclesia praxim inutilem, aut etiam perniciosam sequens. Utilis ea fuit, quamvis ejus terrores, legēque tam multi despexerint. Non enim inutile est ad mores, quod non facit omnes bene moratos, si faciat aliquos. Pravi fuerunt multi, quamvis severi in vindicandis criminibus essent Patres, plures tunc fuissent hujusmodi, si Patres minus severi fuissent. Tunc enim cætera auxilia deerant, quibus nos abundamus, cupiditatibus refrænandis, expiandis culpis, curandisque animi morbis aptissima. Fateor tamen, ut aliās monui, severiores, quàm par esset, fuisse non paucos Episcopos, professos videlicet eum rigorem, quem vos adamatis, qui certè non inutilis tantùm fuit, sed perniciosus, ut certissimis historiarum monumentis ostendo. Et quidem in Ecclesia Orientali, quæ rigidissima omnium fuit, nimius rigor sustulit primò pœnitentiam publicam, inde vix non sustulit etiam confessionem secretam. Sustulit quidem Nectarius aut in totum, aut ex parte pœnitentiam publicam, sed occasio fuit nimius quorundam Confessorum rigor, qui Confessionem etiam latentium culparum imponebant, aut fervorem Pœnitentium non satis temperabant. Privatam

vatam verò, & secretam confessionem vix non
 sustulit Joannes Jejunator Patriarcha Constan-
 tinopolitanus eo severissimo canone, qui legi-
 tur in suo libello Pœnitentiæ, *Presbiteros, &
 Episcopos, & Diaconos admittere non oportet ad
 confessionem, donec securitatem secundum De-
 um Confessoribus dederint, si alicujus criminis
 conscii fuerint, quod eos à sacro Ministerio ab-
 dicit, non amplius ausuros sacrificare. . . . Nihil
 autem aliud prohibet Sacerdotem à sacro Mini-
 stero, quàm in alienam mulierem prater legi-
 timam revera incidere. Si vel semel incidat,
 non datur illi restitutioni locus, hoc est, nunquam
 illi fiet sacrificandi potestas, etiamsi martyrium
 decertet, faciâtque miracula magna, adeò, ut
 mortuos suscitet. Durissimum profecto erat
 propter unum peccatû abdicare se in perpetuû
 sacro Ministerio, & rursus ea abdicatione pub-
 licare omnibus occultum, & probrosum pec-
 catum. Ne igitur id promitterent Confesso-
 ri, se facturos, ut prædictus canon jubebat,
 eamque obligationem susciperent, aut suscipe-
 re simularent, quam implere volebant, nescio
 quo pretextu, cepere sacri Ministri confes-
 sionem omittere, antequam rem Divinam face-
 rent. Fortè mihi non credes, credes tamen,
 ut arbitror, Arcudio viro Græco, & pererudito,
 cujus testimonium affert Card de Lugo de pœ-
 nit. disp. 15. sect. 1. num. 50. per hæc verba
 Con-*

E. II

20

Constat Græcos Sacerdotes, & Pontifices usum Confessionis Sacramentalis, cum celebrare debent, non habere, cum de hoc arguantur ab Eugenio IV. in fine Concilii Florentini. Atque id fateatur Arcudius de Sacramento Pœnitentiæ, ubi affert causas, propter quas ille abusus apud ipsos fuerit introductus, scilicet propter rigorem Canonum Pœnitentialium, in quibus gravissima pœnitentiæ designabantur Episcopo, vel Presbitero aliqua certa peccata committenti. Is fuit fructus Græciensis rigoris.

Non absimilem fructum, & finem habuit ingens rigor veteris Ecclesiæ Gallicanæ, eique finitimarum Ecclesiarum. Pia eorum Populorum indoles Episcopos fecit animosi ores: animos addidit ingens pietas, & religio Gallicorum Imperatorum, qui severissimis legibus populos sibi subjectos in gravioribus delictis ad publicam pœnitentiā compulere, ut ipse dixisti disp. 10. part. 1. Quare canones antiquos observari religiosius curabant, novos superadebant, & gravissimas pœnitentiās transgressoribus imponebant, ut constat ex earum Provinciarum Conciliis, ex ejus Regni Scriptoribus, & Pontificum ad eos Episcopos responsis. Et rursus agrè ferebant, ut suprà innuimus, suos subditos, ipsis inconsultis, ad Sedem Apostolicam, quā benignius tractabantur, confugere. **Hinc Patres Concilii Lemovicensis celebrati**

14

lebrati anno 1021. sess. 2. *Inconsulto Episcopo suo ab Apostolico penitentiam, & absolutionem nemini accipere licet*, quod paulo antè, nempe anno 1022. Statuerant Salegustasiensis Concilii Patres. Et quamvis ex causis suo loco memoratis inclinare jam cepisset vetus rigor, illi præcæteris eum retinere satagebant, ut patet ex prædictis Conciliis, & colligi potest etiam ex eo, quod earum regionum Sacerdotes fuere fere omnes, qui canones pœnitentiales collegere, fuere autem Regino, Burchardus, Fulbertus, Jvo &c. Quod quidem fecerunt non solius eruditionis gratiâ, sed amore tuendæ strictioris disciplinæ, ut videlicet ad normam prædictorum canonum, quantum fieri posset, pœnitentiæ imponerentur. Hinc, ut de postremo loquar, de variis quæstionibus, quid opus factu esset, interrogatus, nunquam aliter, quam juxta Canonum rigorem respondit, ut ex plerisque ejus Epistolis colligitur, & notat Morinus lib. 7. cap. 12. num. 12. Eas igitur provincias præcæteris Pœnitentialis rigor incescit, inceditque, & quidem diutissimè, in aliquibus salutem Ecclesiis; Jvo enim floruit in fine undecimi seculi. Factum inde credes, ut Populi aliarum regionum vel non peccarint timore centuræ, vel quæ peccarunt, statim emendarint ex disciplina pœnitentiæ? Nil minus. Quam mult

multi gravissimè deliquerint, quàm nulli, aut
 fere nulli pœnitentiam egerint, conijce ex eo,
 quod modò subijcio. Anno 1095. Urbanus
 Papa II, in Concilio Claramontano sacrum bel-
 lum indixit, quo Orientalis Ecclesia, &
 præsertim loca Palestinæ Christi Servatoris no-
 stri quâ præsentia, quâ lacrimis, quâ miraculis,
 quâ mysteriis, quâ sanguine, & morte ipsa
 consecrata à Barbarorum potestate vindicaren-
 tur. Cæleste autem euntibus proposuit præ-
 mium, nempe omnium pœnitentiarum, quæ
 cuique pro suis culpis essent exolvendæ, inte-
 gram relaxationem, plenamque in morte suo-
 rum peccatorum, si cum vera eorum detesta-
 tione occumberent, indulgentiam, quod inte-
 alii Pontifices fere, eo populorum, qui sacra
 Militiæ nomem dedere, ex illis præsertim re-
 gionibus, concursu, ut Urbes totæ vacuaren-
 tur. De prima expeditione sic habet Wilhel-
 mus Malmesburiensis lib. 4. *Destituebantur*
agricultoribus, ades habitatoribus, totis mi-
grabatur Urbibus. . . . Opinionem omnium vin-
cebat numerus, quamvis aestimarentur sexagies
centum millia itinerantium. De altera agens
 S. Bernardus epist. 249. *Vacuantur Urbes, &*
Castella, & penè jam non inveniunt, quem ap-
prahendant septem mulieres virum unum &c.
 Qui autem essent isti, quorum profectio-
 ne vacuabantur Urbes, refert idem Bernardus

T

cap. 5.

15.

cap. 5. sermonis exhortatorii ad Milites Templi. *Paucos admodum in tantamultitudine hominum illò confluere videas, nisi utique sceleratos, & impios, raptores, & sacrilegos, homicidas, perjuros, adulteros, de quorum profectò profectio, sicut duplex quoddam constat provenire bonum, ita duplicatur, & gaudium; quandoquidem tam suos de suo discessu latificant, quàm illos de adventu, quibus subvenire festinant. Profunt quippe utrobique non solum utique istos tuendo, sed etiam illos non opprimendo. Itaque latatur Ægyptus in profectioe eorum, cum tamen de protectione nihilominus lateretur Mons Sion, & exultent filia.*

D. R. Oratoriè, & cum exaggeratione ista dicuntur à D. Bernardo.

D. D. Redis ad cantilenam tibi antea adeò exosam, modò suavissimam. Fuerit aliqua in ea narratione exaggeratio, non tamen tanta, ut plerique non fuerint, qui fuisse dicuntur à D. Bernardo, cum præsertim id ipsum referant eorum temporum Historici, qui Oratorem non agunt. Redeo jam ad argumentum. Igitur hi, quorum discessu vacuabantur Urbes, erant scelerati, impii, raptores, sacrilegi, homicidæ, periuri, adulteri, ergo his erant plenæ Urbes, nempe sceleratis, impiis, raptoribus &c. eo enim aliquid vacuatur, quo antea imple-

implebatur. Sed hæ erant illæ Urbes, in quibus Antistites tam severè Pœnitentiam administra-
bant, & graves ad veterum Canonum normam curabant injungere Pœnitentias, ut paulo antè dixi, & iterum confirmat Morinus lib. 10. cap. 19. num. 9. ergo is rigor, & studium tunc fecit, ut implerentur Urbes, aut saltèm non fecit, ne implerentur sceleratis, impiis raptoribus, sacrilegis &c. Nullum igitur is rigor licentiæ frenū tunc fuit, & fortè fuit ejus augendæ occasio. Quin certè fuit, dum, quos non absterruit à peccatis, absterruit à Pœnitentia. 16.
Ii enim, quos numeravimus, scelerati, impii &c. ex timore gravissimæ pœnæ, quæ pœnitentibus erant subeunda, in suis sceleribus perseverabant, eaque augebant in dies magis, ac desperatione cumulabant. Hinc statim ac eo Pontificis relaxantis, & indulgentis edicto bonæ spei lumen illis affulsit, ad illud bellum, quamvis plenum laboribus, & periculis, provolarunt. Rem ita habuisse confirmat Leo Cassinensis, illorum ferè temporum scriptor, dum ea refert, quæ movere Pontificem ad eam veniam euntibus ad illud bellum offerendam. Fertur (inquit lib. 4. cap. 11. Chronici Cassinensis) ista commotio apud Gallias occasione quorundam Pœnitentium principia sumpsisse, qui cum de innumeris sceleribus dignè apud suos pœnitere non possent, & inter potos sinè armis vivere vehementer eru-
besce-

*bescerent, autoritate, atque consilio Sanctae
 memoriae Urbani Papae prudentia, & verè Apo-
 stolici viri, qui tunc pro Ecclesia negotium illas
 adierat partes trans mare ad eruendum ex in-
 fidelium manibus Sanctum sepulchrum Christi lo-
 cum in Pœnitentiam, & remissionem peccatorum
 suorum fide promptissima se ire sponderant,
 certi omnino redditi, quidquid periculorum, in-
 commodorumque subiissent, à Domino Pœniten-
 tia loco suscipiendum, dum tamen se à pristina
 nequitiis jam continerent. Sensim igitur hac
 opinione serpente, non paucos paulo post diffusa
 per populos, incredibile est, quanta multitudo
 huic conspirationi brevis tempore adiecta sit.
 Quos ergo rigor Episcoporum à Pœnitentia
 absterruerat, summi Pontificis Indulgentia ad
 Pœnitentiam revocavit. Cujus autem Ponti-
 ficis? verè prudentis, & Apostolici. Hæc enim
 vera prudentia est, & zelus verè Apostoli-
 cus non incutere terrorem, quo impleantur
 Urbes sceleratis, impiis, raptoribus, sacrile-
 gis &c. sed benignitate spem salutis facere, qua
 sceleratis vacuentur Urbes, & Pœnitentibus
 impleatur Cœlum, ut Pontifices fecerunt hæ-
 rum expeditionum authores. Abbas siquidem
 Casemarii Sancto Bernardo scribens Epi-
 stolâ inter eas D. Bernardi 333. refert multos,
 aut etiam pleròsque ex his Pœnitentibus militi-
 bus sanctè obiisse; Denique confessi sunt nobis,
 qui*

qui redibant, quòd vidissent mulos ibi morientes, qui libenter se mori dicebant, neque velle reverti, ne amplius in peccata reciderent. Addit, revelationibus confirmatum à Deo fuisse, multitudinem Angelorum, qui ceciderant de illis, qui mortui sunt, esse restauratam, ut videlicet intelligerent jam Pastores Ecclesiarum, debere de antiqua severitate cum Pœnitentibus remitti, desuisse eas causas, quæ antiquum rigorem depoposcerant, esse in posterum benignè curandos Pœnitentes, novamque curationem felicius cessuram. Intellexerunt id Episcopi; inde tacti in iisdem Galliis investæ benignitatis propugnatores, ut ostendi disput. 2. & 3. Nec Pœnitentium curatio, quamvis benignior, infeliciter cessit, aut innocentium lapsus major, quàm antea fuit. Id futurum putavit olim Novatianus, ut, si Mæchi, & Lapsi in persecutione absolventur, laberentur omnes, omnes amitterent innocentiam, omnes tormentis succumberent, & à Fide desciscerent. Sed vanum ejus timorem fuisse, ostendit ab experientia Cyprianus Ep. § 2. ad Antonian. *Nec putes, frater charissime, hinc aut virtutem fratrum minui, aut martyria deficere, quod lapsis laxata sit Pœnitentia, & quod Pœnitentibus spes pacis oblata. Manet certè Fidelium robur immobile, & apud timentes, ac diligentes corde*

Deū toto, stabilis, & fortis perseverat integritas; nam & Mœchia à nobis Pœnitentia tempus conceditur, & pax datur, non tamen idcirco Virginitas in Ecclesia deficit, aut continentie propositum gloriosum per aliena peccata languescit. Floret Ecclesia tot Virginibus coronata, & Charitas, ac Pudicitia tenorem gloriæ suæ servat; nec quia adulteris Pœnitentia, & venia laxatur, continentie vigor frangitur. Simili profusus ratione timorem tuum redarguo, amice Doctor; Benignitate, quam modò Pœnitentibus ostendit Ecclesia, quàmque nos profiteamur, non lactantur vitia, non tabescit amor virtutum. Stat Innocens, quamvis benignè, qui lapsi sunt, erigantur.

D. R. At quomodo vigeat amor virtutis, odium vitiorum, cum disciplina non vigeat?

18.

D. D. Disciplina vigeat, quamvis non vigeant Canones pœnitentiales. Quamvis rigor absit, adesse poterit disciplina. Erras enim, si idem esse putas rigorem & disciplinam. Is fuit error ejusdam militis, cum duo primarii ordines Mendicantium recens exorti cepere per orbem propagari. Alterutrum ex illis ingredi constituerat, sed pendebat animi dubius, quem præligeret, ita tamen, ut non nihil propenderet in eum, qui rigidior erat, putans, eum

eum esse etiam sanctiorem. Sed hunc ab eo errorem discussit Clemens Papa IV. quem pro antiqua cum eo necessitudine consuluit miles, facturus, quod Pontifex faciendum significasset. Noluit quidem Pontifex designare manifestè ordinem, quem præligeret, innuit tamen, dum militem monuit, alterutrum ex illis ordinibus profiteri quidem minorem rigorem lecti, nuditatis, & paupertatis, sed fortè majorem, melioremque disciplinam. Epistolam Pontificis, quia brevis est, & jucunda, recitabo ex Jacobo de Susato in brevissima sui ordinis historia.

Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei, dilecto filio P. militi salutem, & Apostolicam benedictionem.

Quæris à nobis consilium, quod apud te rectius poteris invenire. Si enim tibi Dominus inspiravit, relicto seculo vitæ frugem appetere melioris, Dei spiritum, sicut nec possumus sic nec volumus, prohibere, præsertim cum filium habeas bene disciplinatum (ut credimus) qui tua domui sciet providere. Quod si proposito non mutato sciscitaris ulterius, quem tibi ex duobus ordinibus præeligendum credimus, id præcipuè conscientia tua relinquimus. Magis enim tu scire poteris utriusque Ordinis observantias, quæ non sunt pares in omnibus, & in diversis articulis excedentes, & excessa. Alterius quidem istorum Ordinum lectus est durior, nuditas gra-

vior, & (ut nonnulli judicant) paupertas profundior. Et alterius cibus parcior, longiora jejunia, & (ut quamplures autumant) sanctior disciplina. Neutrum ergo neutri præscimus, sed in una, & arctissima paupertate fundatos ad unum tendere credimus, salutem scilicet animarum. Et ideo, siue hunc, siue illum elegeris, arctam viam aggredieris, & per portam intrabis angustam ad terram mellisluam, & præ cateris spatiosam: Unde hoc apud te pondera, hoc diligenter adverte, quis magis animo tuo placeat, quemque speres melius portaturum, & sic uni conversatione adhareas, ut amore ab altero non discedas.

19. Audis hinc optimè distingui rigorem, asperitatemque exterioris pœnitentiæ à disciplina, & hanc esse posse majorem, sanctiorémque, quamvis rigor minor sit. Et quidem plurimæ modò florent in Ecclesia religiosæ familiæ, quæ rigorem non profitentur, profitentur autem optimam disciplinam: hanc enim faciunt optimæ leges bene custoditæ, at optimæ possunt esse leges, quamvis non sint ita severæ.

D. R. Sed bene custodiri sinè severitate non possunt.

D. D. Id quidem verum est, cum severitas exercetur in corpora. Cum verò exercetur in animum, & eludi potest, custodiendæ potius sunt suasionibus, vigilantia, solertia, uno verbo amo-

bo, amore sollicito potius, quàm rigore minaci. Quid faciet tuus rigor, si Pœnitens ad Confessarium non accedat, vel non prodat omnes culpas suas, & graviora reticeat, vel impositam pœnitentiam acceptare nolit, vel nolit exequi? Vi non obtinebis, ut velit, sed potius efficies, ut nolit, emendationis ergo causa non eris, sed eris occasio ruinæ. Distingue igitur forum externum ab interno. In foro externo rigor perutilis est, & absterret à culpa, tum quia facile declinari, & eludi non potest, tum quia malum corporis minatur, & infert, quod omnes intelligunt, & fugiunt. Secus in foro interno, quod est voluntarium, ac proinde declinari potest, vel eludi, & pœnam minatur alterius vitæ, quæ plerosque non satis movet. Jam enim rigor facile contemnitur, & reos facit.

Ex hac ipsa ratione non solum in Sacra- 20.
mento rigore utendum non est, sed nec in reliqua doctrina morali, ita ut sententiæ strictiores præferantur semper. Cum enim obedientia legis voluntaria prorsus sit, & voluntas amantissima libertatis, si lex arctius alligat, aut recufatur, aut violatur, aut negligitur.

D. R. Libertinorum isthæc Philosophia est, non autem Christianorum, amantium salutem suam, & proximorum suorum, qui commodis quibusvis præferunt eam majorem suæ salutis.

salutis securitatem, quàm faciunt absque dubio
sententiæ strictiores.

D. D. Cave, ne hac libertate loquendi vi-
ros sanctissimos offendas, suam, aliorumque
aeternam salutem commodis omnibus præop-
tantes, nec tamen hujusmodi sententias semper
sequentes, nec docentes eas, semper præferen-
das, imò oppositum docentes ex amore aliena
salutis. Vis scire, qui sint hi Doctores? Om-
nes ferè sunt, qui præsertim hanc nostram a-
tatem præcessere. Totæ Academiæ sunt, toti
Ordines Religiosi sunt. Ut reliquos taceam,
unum pro cunctis proferam, Ordinem Docto-
rum, Sanctorumque. Is est Ordo Prædicato-
rum præclarissimus, qui in Comitibus Mediolani
habitis circa annum 1500. approbavit Glos-
sam, seu declarationem, qua Vincentius Band-
dellus de Castro novo trigessimus sextus gene-
ralis ejusdem Ordinis Magister, magni nominis
Theologus, ac religiosæ disciplinæ amantissi-
mus interpretatus est sui Ordinis Constitutio-
nes ex actis præcedentium Capitulorum, quo
fit, doctrinam in ipsis contentam non eam so-
lùm esse, quam tunc is Ordo profitebatur, sed
quam antea professus erat, cum tot in eo san-
ctissimi, doctissimique viri florere. Tradit
autem in his Bandellus eam doctrinam, tanquam
suo Ordini ad salutem animarum instituto, ma-
ximè accommodatam. Initio siquidem suæ
glossæ

glossæ explicans eam Prologi Constitutionum partem, in qua datur facultas Superioribus dispensandi in his præcipuè, quæ studium, vel prædicationem, vel animarum fructum videntur impedire, sic habet. *Declaramus, quod tria præcipuè sunt, qua salutem impediunt animarum, licet non sint contra Ordinem, & recitatis duobus prioribus, qua sunt questus immoderatus, & officia odiosa, subdit. Tertium est, nimia austeritas in consiliis, & opinionibus, & rationem affert, Terrentur enim homines ex hoc in tantum, ut salutem propriam negligant.* Dum autem hîc asseritur nimia austeritate impediri salutem animarum, non est sermo de austeritate Montani, Novatiani, aliorumque hujusmodi hæreticorum, nam sermo est de iis, quæ quamvis soleant aliqua ratione impedire salutem animarum, per se tamen mala non sunt, nec contra Fidem, imò nec contra Ordinem, ut idem dicit, est igitur sermo de ea austeritate, quæ Fidei non repugnat, quàmque is præferat, qui in Controversiis morum docet, aut respondet semper juxta opiniones strictiores, eaque vocatur impedimentum salutis animarum. Atque ita prædicta verba interpretati sunt hujus ipsius ordinis Doctores ex aliis multis capitibus in docendo benignitatis amantes, sed etiam ex hoc, ut sui Ordinis institutionem sequantur. *Ex multis asseram duos. Primus est Barnabas Gallego*

Gallego, qui in Prologo sui operis sic habet. *In eligendis opinionibus statui apud me illud, quod in Glossa Prologi nostrarum Constitutionum adnotatum est, allegatoque textu Prologi cum declaratione Bandelli subdit. Cum igitur hoc à tot, religiosissimisque viris nostri Ordinis declaratum, & decretum fuerit, ego illis adherendo non rigidus, & austerus in eligendis opinionibus ero, sed benigniores, probabiles inter Thomistas, & alios Doctores amplectar.* Alter est Joannes Martinez de Prado qui to. 1. qu. moral. ex eadem ratione dicit in Proemio, se fore in docendo benignum. *Cum pro neutra parte aliquid convincens, qua parte stet veritas, assertur, curabo benigniores amplecti, vel earum probabilitatem indicare, cum Ordo noster Prædicatorum ob animarum salutem ab initio noscatur institutus, & animarum salus impediatur, ut notatur in Glossa constitut. nimia austeritate in consiliis, & opinionibus.* Est igitur certum ex ejusdem Ordinis Scriptoribus, eam à Bandello, approbante toto Ordine, austeritatem in consiliis, & opinionibus repudiari, ut impedimentum salutis animarum, quæ consistit præsertim in eo, quod quis vel docens, vel consiliandans, vel respondens, seligat sententias strictiores, cum præsertim hæ aliquando non solum non sint probabiliore, sed nec probabiles, ut eæ non sunt, quas in his meis disputationibus impu-

impugno. Sed satis mentem suam explicat idem Bandellus, qui post allegata verba, quibus ait, terreri homines à prædicta austeritate, ita concludit. *Quapropter relaxanda est, quantum fieri potest rigiditas, & austeritas in consiliis, & benigne tractandi sunt homines,* eam ergo vocat austeritatem in docendo impeditivam salutis animarum, quæ in consiliis non relaxatur, quantum fieri potest. Quidnam significantius dici poterat contra vestrum rigorem? Quid, quod habeat, majorem auctoritatem? Magister Generalis docet, vir doctissimus, & religiosissimus, in declaratione constitutionum docet, ex præcedentium Comitiorum actis docet, apud probante toto Ordine docet, sequentibus viris doctissimis, docet, nec solum relaxandam in consiliis rigiditatem docet, sed quantum fieri potest, & rursus eam, si non relaxetur, impedimentum salutis animarum esse pronunciat, & optima ratione probat, nempe eam, quod is rigor homines à virtute absterret, & negligentes facit; difficiliorem quippe facit, imò difficillimam viam salutis; magna autem difficultas facile animum absterret, & spem minuit enitendi ad observantiam mandatorum? hinc languor, & negligentia, ac tandem desperatio, & ex desperatione effusa in omne scelus licentia. Quare id facitis rigidi Doctores, quod imprudentes illi Palæstinæ exploratores, qui dum perarduam fecere

fecere victoriam de illis Gentibus referendam, quæ ea loca incolebant, vix non coegere populum naturâ suâ defidem, & longo itinere fatigatum, aliam inire viam, alium viæ ducem quærere, & felicissimæ regionis imperio præferre miserimam sub Ægyptio Tyranno servitutum.

22. Huic rationi, quam affert Bandellus libet aliam adnectere, quam affert in simili argumento, nempe in explicatione Regulæ Seraphicæ, Ugo laudatus disp. 4. num. 21. hujus partis 2. quod videlicet is rigor *professionem reddit odiosam*, nempe Fidem, & Religionem Christianam, quam profitemur, sic onerosam reddit, & gravem multitudine præceptorum, ut populi eam non ament amplius: legem autem, quam quis non amat, facilius violat, ejusque jugum, cum potest, excutit. Hinc Hæretici Lutherani, Calvinistæque, ut Populos inducerent ad leges Ecclesiæ contemnendas, abjiciendasque, id blaterabant semper, nimis grave onus eas esse, & humanâ patientiâ majus, quale profectò esset lex Divina, & humana, si veræ essent, quæ docetis, si nempe cuique incumberet onus & præceptum faciendi, quod tutius est. Jam enim ex uno præcepto multa præcepta confurgerent, ex. gr. ex præcepto Confessionis suo tempore faciendæ plura præcepta existerent, vel ipsum plura præcepta contineret aliis
- Docto.

Doctoribus ignota. Jam enim post peccatum
 erit statim confitendum, id enim est tutius, &
 tutior est sententia id exigens, en igitur primum
 præceptum, quod ex isto rigore prodit. Quod
 si non statim confitear, hoc ipsum erit in con-
 fessione aperiendum. En secundum. Ex plu-
 ribus Confessariis, quos commodè adire pos-
 sum, erit quærendus melior, cujus doctrina
 tutior. En tertium. Ex Theologica charitate
 erit excitandus in corde dolor, seu contritio per-
 fecta. En quartum. Dolor, inquam, non ita
 brevis, cum Deus non tam citò misereatur, ut
 dicitis, sed solum post longos fletus, & labores.
 En quintum. Nec remissus, qui fortè non suffi-
 cit, ut aliqui docuere, sed intensus. En sextum.
 Et si fortè ex prava consuetudine deliqui, erit
 antea per longam emendationem, & opera pœ-
 nitentiæ debilitandus habitus pravus. En septi-
 mum. Erit iterum post longam præparatio-
 nem adeundus Confessarius, ut absolvar, & si
 ille mei est oblitus, ut sæpe evenit, erunt illi
 iterum manifestanda delicta, & iteranda con-
 fessio. En octavum. Confessio autem erit fa-
 cienda non solum certi peccati, non solum du-
 bii, sed etiam ejus, quo probabiliter, non ta-
 men certò, abstinui. En nonum. Et multò
 magis erunt manifestanda, quæ licet non faciant
 peccatum diversum, faciunt tamen majus. En
 decimum. Plura possem addere, si vellem om-
 nia

omnia recensere. Cum autem id ipsum contin-
geret in reliquis omnibus præceptis similiter
multiplicatis, seu simili multiplici obligatione
in immensum prægravatis, jam tota lex intole-
rabilis fieret, nec posset quis eam amplecti,
quin suum animum traderet mille aut obliga-
tionum, aut dubitationum tortoribus excarni-
ficandum, quod absque dubio nostram Religio-
nem redderet omnibus odiosam, idque efficeret,
quod cavere voluerunt Apostoli Ierosolymis
congregati, dum statuerunt, non esse nimis
magno numero præceptorum inquietandos eos,
qui ex Gentibus ad Deum conversi fuerant.

23.

Et quidem haudquaquam DEO placere,
quod multum prægravetur humana libertas,
non semel ostendit. Ex multis, quæ in hanc rem
afferri possent, illud referam, quod Joannes
Cassianus habet lib. 2. de canonico nocturna-
rum orationum, & psalmorum modo cap. 5. Cum
ordo Monachorum in Ægypto cepit habere fir-
mas leges, ingens controversia fuit de numero
psalmorum, qui vespertino, nocturnoque tem-
pore à quoquam inviolabili lege cantari, aut re-
citari deberent. Id ergo definituri in unum
locum Monachi seniores convenere, cumque
pro suo quisque fervore, infirmitatis immemor
alienæ, id statui debere censeret, quod contem-
platione fidei, ac roboris sui facillimum judica-
bat, parum discutiens, quid generaliter plenis-
sime

dini fratrum possibile esset, in qua necesse est infirmorum quoque partem maximam reperiri, diversoque modo enormem psalmorum numerum insituere pro animi sui virtute certarent, & alij quinquagenos, alij sexagenos psalmos, nonnulli vero ne hoc quidem numero contenti, excedi eum debere censerent, essetque inter eos pro religionis regula pia contentions sancta diversitas, ita ut tempus solemnitatis vespertina sacratissima succederet questioni, quotidianos orationum ritus volentibus celebrare, unus in medium psalmos Domino cantaturus exurgit. Cumque sedentibus cunctis, & in psallentis verba omnium cordis intentione defixis, undecim psalmos orationum interjectione distinctos contiguos versibus parili pronuntiatione cantasset, duodecimum sub alleluja responsione consummans, ab universorum oculis repente subtractus, questioni pariter, & caremoniis finem imposuit. Ex his venerabilis Patrum senatus intelligens, Angeli magisterio congregationibus fratrum generalem canonem, non sine dispensatione Domini, constitutum, decrevit hunc numerum tam in vespertinis, quam in nocturnis conventiculis custodiri &c. Nunc ingenuè mihi respondeas, velim interroganti, quæ tua sententia fuisset in isto Monachorum concilio? Utique ut sexageni, octogeni, aut etiam centeni quotidie psalmi cantarentur. Quid enim (dixisses) Monacho

U

catero-

cæteroquin otioso facilius? quid melius? Quid
 in terris vitæ Beatorum similius? Quid Deo
 gratius? Sic declamasses, tibi que de tuo fervore
 plausisses. Quid autem dixisses, quid fecisses,
 si me audiisses dicentem, duodecim tantum
 psalmos esse statuendos? Audiisses cum sto-
 macho, & vix audiisses, interpellasses dicentem,
 & injuriis oneratum de concilio ejecisses. Fate-
 re, jam indolem tuam Divinæ minimè congrue-
 re, *immemorem te esse infirmitatis aliena, nec
 satis discutere quid generaliter plenitudini fra-
 trum possibile sit*, quid nempe possint, quid fa-
 cturi sint plerique mortalium tuarum legum
 vinculis obligati. Novit Deus figmentum
 nostrum. Non jussit tota die cantare Mona-
 chos, ne fieret odiosa institutio Monachorum,
 aut occasio Apostasiæ. Non jussit diù flere,
 diù torqueri, diù probari Pœnitentes, ne fieret
 odiosum Sacramentum, & occasio sacrilegii.
 Non jussit strictiores sententias sequi, tutiora
 semper sectari, ne conjectis in perpetuas angu-
 stias, & in perpetua peccandi pericula Fideli-
 bus, fieret odiosa Religio Christiana, & causa,
 seu occasio desperationis.

Quid hic opponas, non video; nec si ha-
 beres, possem te audire, longius enim, quam
 constitueram, disputationem protraxi, quæ pro-
 inde terminanda omnino est,

CALUMNIA XII.

Temperanda saltem est aliquo majori rigore prasens Ecclesie benignitas.

DISPUTATIO XII.

Doct. Discr.

Unc age. Quod erat illud, quod in fine præcedentis disputationis dicere volebas, nec tempus dicere

permisit?

Doct. Rig. Id erat, quod ipse calumniam hic vocas, nempe: *temperandam saltè esse aliquo majori rigore prasentem vestram benignitatem*, quod calumniosè dictum non est, sed verissimè: quæ enim attulisti in disput. præcedenti, probant quidem, priscam severitatem non fore modò usquequaque utilem, sed potius perniciosam. Ex hoc autem id solùm sequitur, eam non esse nunc revocandam, non verò esse sustinendam vestram benignitatem.

D. D. Sed hoc etiam ostendi. Non enim

U 2

ostendi

ostendi solum vestram severitatem fore noxiam, sed esse utilem nostram benignitatem.

D. R. Utilis ea sit, id non contendo; sed utilior esset praxis minus benigna, quam vestra, minus severa, quam nostra, temperata videlicet ex utraque; hæc profectò multa commoda antiquæ severitatis afferret, & multa commoda præsentis benignitatis, & rursus esset optima, & stabilis ineundæ inter vos & nos concordia ratio. Puniantur igitur graviores culpa, sin minus plurium annorum poenitentia, ut olim, saltèm aliquorum mensium, aut hebdomadarum labore. Non differatur omnibus criminosis reconciliatio, sed saltèm differatur communio, & ipsa reconciliatio plerisque, Lugent omnes ante absolutionem saltèm domus, sin minus, ante Ecclesie fores, jejuniis antea secretis macerentur, sin minus, squallore publico.

- I.** *D. D.* Serione ista dicis, an, ut me irrideas, aut potius te irridendum exhibeas? Si enim quæ dicta sunt, intellexisses, serio proponere non posses hoc tuum temperamentum, verè calumniosum, ipsique Ecclesie injuriosum, perinde ea praxim minus utilem utiliori præhabuerit. Fortasse, ut copia cibi nocet stomacho debiliori, ita nocuit ingenio tuo copia argumentorum, quæ protuli. Non igitur huc utar longa disputa-

disputatione, sed brevibus te interrogationibus urgebo.

Meministi, uti praxis nascentis, imò & crescentis Ecclesie toto primo, & pene toto altero seculo benigna fuit, & nihil severa?

D. R. Memini, id me legisse in Morino.

D. D. Quid ergo modò severiorem possis? Cur quæ placuit Apostolis, tibi non placeat?

Meministi, uti severior ea tertii, & sequentium aliquot seculorum praxis desit observari, jam facta minùs utilis; nec statim desit, sed per intermedia temperamenta, quæ nec ipsa factis utilia fuere revocandis hominibus ad Pœnitentiam? Quid ergo modò isthæc temperamenta iterum obtrudis?

Meministi, uti eadem ipsa præsens benignitas invaluit, nullo ex illis tot egregiis Pontificibus, qui eo seculo præfuerunt Ecclesie, nullo ex illis tot Conciliis per ea tempora celebratis quidquam, cum facillimè poterant, reclamantibus?

D. R. Memini à te fuisse eos Pontifices, & Conventus recensitos.

D. D. At cur non institere pro tuo isto temperamento? Putasne plus te videre, quàm tot Pontifices Doctissimi, tot Concilia? Plus te studere, quàm illi: conservandæ, vel augendæ Ecclesiasticæ disciplinæ.

U 3

Memi-

Meministi, uti innumeri viri sanctissimi, doctissimique, qui eo seculo, & postea florere, cum eadem prorsus benignitate hoc Sacramentum administrarunt, & morum quaestionibus responderunt? Effluxerunt animo tam citò Instructiones Humberti, & Bonaventuræ, Bandelli declarationes, Alberti, Halensis, Raymundi, D. Thomæ, aliorumque doctissimorum hominum responsa?

D. R. Memini, eaque probè teneo.

D. D. Quid ergo eis consentire recusas?

Meministi, uti prædicta benignitas doctrinæ scripturarum, Christi Domini exemplis, & hujus Sacramenti institutioni perbellè consonet, & nihil dissonet Patribus? Quis ergo te scrupulus angit, & retinet?

Meministi, uti eam melioris notæ Theologi propugnent? audisti, qui sint ejus hostes, cujus fidei, cujus doctrinæ, cujus famæ? Hos sequi non pudet?

D. R. Sed pudet etiam aliquot vestrorum Doctorum laxitatem sequi.

D. D. Quid? nostrorum? nostri illi non sunt, nullius sunt. Non agitur hic de temeraria laxitate. De prudenti benignitate agitur, tot argumentis hic recensitis innixa, de consuetudine Ecclesiæ agitur, quam vestri ipsi Doctores *multi temporis* vocant. Ea igitur ex multo tempore obtinet. Negas hoc?

D. R. Non

D. R. Non nego.

D. D. Negas, usum, seu legem, quæ obtinet, abrogandam, aut mutandam novo statuto, quamvis meliùs videatur, non esse, nisi cum aliqua maxima, & evidentissima utilitas ex novo statuto provenit, aut est maxima necessitas ex eo, quòd lex consueta, aut manifestam iniquitatem continet, aut ejus observatio est plurimum nociva? Hæres? At hæc est doctrina D. Thom. 1. 2. qu. 97. a. 2.

D. R. Erit igitur vera.

D. D. Sed verum est illud quoque, præsentem Ecclesiæ benignitatem tam sanctè invec̄tam & confirmatam, tot argumentis, quæ modò enumerabam, innixam, non continere manifestam iniquitatem, nec ejus observationem esse plurimum nocivam. Quis hoc audeat dicere de com̄uni, ac diuturna Ecclesiæ consuetudine?

D. R. Id ego non assero.

D. D. Nec asseres, tuum istud temperamentum continere maximam & evidentissimam utilitatem. Continere aliquam, dices, maximam continere, non dices, nec evidentissimam eam esse dices. Unde enim habes, sic fore utile? Unde nosti tam evidenter eventus futuros? Vel id agnoscit Ecclesia, vel non. Si hoc ultimum, ergo plus tu vides, quàm Ecclesia? Et quem te ipsum facis? Si primum, cur Ec-

U 4

clesia

3. *eleſia ipſa praxim iſtam tuam, continentem maximam, & evidentiffimam utilitatem non inducit? cur eam potiùs Alexander VIII. damnavit? Quid ad hæc? Pudet cauſâ cadere penitens, & victum te fateri? Adhuc temperamentum aliquod velles? Dabo. Duo hæcenus facere conſueviſtis, rigidi Doctores, imò tria. Primò, invehi in Confefſarios nimis laxos, & in Pœnitentes nimis languidos, nihil dolentes, nimis delicatos. Secundò, hortari ad luctuoſâ ex vero dolore, ſublimem ex vero amore, longâ & alperam ex vera ſatiſfaciendi voluntate pœnitentiâ. Tertio, docere, hæc omnia eſſe neceſſaria ad ritè ſuſcipiendum, vel miniſtrandum hoc Sacramentum. Hoc ultimum eſt omnino reſecandum, reliqua duo retinenda. Non enim dum benignitatem prædicamus, eorum Confefſorum vel nequitiam, vel oſcitantiam approbamus, qui Pœnitentem, quamvis rudem, quamvis ſtupidum, quamvis sæpe relapſum, & facilè relapſurum nihil interrogant, nihil ſcrutantur, nihil arguunt, nihil monent, nihil diſponunt, nec Judices, nec Medici, nec Doctores, ſed auditores tantum, & vix auditores. Nec eos Pœnitentes excuſamus, qui nec moneri per ſummam arrogantiam volunt, nec voluntatem veræ emendationis præſerunt. Id genus Confefſorum, & Pœnitentium, qui nimis multi ſunt, & nos redarguimus,*

ut irrisores Sacramentorum. Dum ergo aut hos, aut illos ore vel calamo perstringetis, socios nos habebitis laboris vestri, adiutoresque fidissimos. Et, si vera fateri non piget, non negabis id à me sæpe monitum, & inculcatum fuisse, ne Pœnitens aut indilcussus, aut imparatus, aut solum recitans, veniam donetur, ne Confessor indormiat, ne taceat, ne conniveat, sed excitet, sed arguat, sed eliciat ex corde suspiria, ex oculis lacrymas, ex pectore singultus.

4. Illud quoque alterum laudabiliter facietis, si nempe, quamvis necessarium non sit hæc præstare, præstare tamen optimū esse, doceatis, nempe multum flere ante Confessionem, per aliquot dies, si vacat, & peccata graviora sint, secedere à negotiis; jejuniis, reliquisque Pœnitentiæ laboribus demereri magis favorem Divinum, contrariis virtutum actibus proclivem ad culpas voluntatem in sancto proposito obfirmare, rogare Confessorem, ut liberè munus suum exequatur, ut moneat, ut veniam differat, si id expedire videat; publicam quoque ad exemplum aliorum, & sui demissionem profiteri Pœnitentiam, eamque longam & asperam à Confessore petere. Hæc ut optimè fiunt à Pœnitentibus, sic optimè eis commendantur; modò commendentur tantum, non exigantur; perutilia dicantur, sancta, tutissima, non au-

U s tem

tem necessaria. Id ergo totum erit temperamentum, quod quærebas, non benignitatis nostræ, sed severitatis vestræ. Sis in posterum laxitatis censor, ut antea, sis ad rigorem hortator, ut antea, Doctor rigoris non sis, ut antea, Nec, quia ad asperam & severam Pœnitentiam hortaberis tantum, ut voluntariam, non autem propelles, & coges ut necessariam, seu præceptam, idcirco de Pœnitentia minùs benemereberis, quin benemereberis magis, facièsque, ut plures severissimæ pœnitentiæ dedant sese. Quæ enim sunt valde difficilia, facilia fiunt, si sponte fiant, præceptò difficilima evadunt. Hinc persuasum semper sapienti cuique fuit, in rebus præsertim arduis parcendum quammaximè præceptis esse, nec in reliquis minùs arduis nimis multiplicanda præcepta, quibus absque dubio fieret nimis ardua observantia universorum. Hanc sanè praxim custodivit Christus Dominus, ad ardua quidem, & sublimia nos adhortans, sed pauca, eaque non admodum difficilia præcipiens. Hanc custodivit Ecclesia in Conciliis generalibus congregata, hanc Pontifices univèrsi. Negas id factum à Conciliis generalibus? En Conciliorum Epitome. Percurramus disp. 2. quæ fuere sæculo 13. celebrata. Percurre reliqua. Et ne extra materiam, quam præ manibus habemus, excurramus, ce-

E. II

20

de eorum Canones Pœnitentiales. Reperies satis multos conditos à Conciliis particularibus, à Conciliis generalibus conditos vix reperies. Duos reperies in Niceno primo, nempe 11. & 12. sed eos longè minùs severos, quàm sint canones Basiliæ, aut Nysseni, istàmque ipsam qualemcunq; severitatem, canonis 8. & 13. benignitate suavissimè temperatam. Clericos in Apostasiam lapsos deponi statuerat vetus canon, hinc Concilii Eliberini Patres cap. 51. *Ex omni hæresi, qui ad nos Fidelis venerit, minimè est ad Clerum promovendus, vel si qui sunt in præteritum ordinati, sinè dubio deponentur*, Niceni tamen Patres benigniùs agi mandârunt prædicto can. 8. cum iis Clericis, qui Novatianam hæresim ejurâssent, eòsque in pristinum aut Episcopatus, aut Sacerdotii gradum restitui. Pluribus vel in morte veniam negabant Episcopi non pauci, ut primæ part. 1. disp. 1. ostendi. Id fieri vetant Patres Niceni præd. can. 13. Percurrere jam reliqua Concilia oecumenica 2. 3. 4. 5. 6. & 7. Canones reperies aliquos vindictes delictorum, sed eos solùm ad forum externum pertinentes, eòsque nihil serveros, utpote ordinariam pœnam vel depositionis, vel anathematis solis contumacibus, non autem Pœnitentibus indicentes. His ad eò indulgent octavi generalis Concilii Patres, Nicenorum
Pa-

Patrum exemplum secuti, aut etiam prætergressi, post hæresim obstinatissime retentam, si verè resipuerint, in Clero permanere permittant. Lege canonem 25. Non reperis? Reperiam ego. Audi. *Definivimus, ut Clerici ritè prius ordinati à Methodio, vel Ignatio, & resluerunt à consortio Fidelium, ut adhererent Phozii hæresi, & obdurati exemplo Pharaonis nolunt resipiscere, deponantur omnino, imò semper exosifint, ut Esau. Nifortè ab magnam Pœnitentiam à misericordia Ecclesiæ admissi fuerint. Percurramus, quæ supersunt usque ad seculum 15. quo, ut dicitis, totus pœnitentiæ rigor desit, nempe Lateranensia tria. Sed in illis austerum nihil, canon, Pœnitentialis nullus, nisi fortè in secundo sub Innocentio II. In hoc enim (si bene memini) agitur de Pœnit. can. 22. Audiveram sinceram, & canonicam de Pœnit. doctrinam, Sanè quia inter cætera unum est, quod sanctam maximè perturbat Ecclesiam, falsa videlicet pœnitentia, Confratres nostros Episcopos, & Presbyteros admonemus, ne falsis pœnitentiis laicorum animas decipi, & ad Infernum pertrahi patientur. Nunc audi, quæ sit habenda falsa pœnitentia. Falsam autem pœnitentiam esse constat, cum spretis pluribus de uno solo pœnitentia agitur, aut cum sic agitur de uno, ut non discedatur ab alio, unde scriptum est, qui totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est*

E. II

20

est omnium reus, scilicet quantum ad vitam aeternam. Sicut enim peccatis omnibus esset involutus, ita si in uno tantum maneat, aeterna vitæ æternam non intrabit. Falsa etiam sit pœnitentia, cum pœnitens ab officio vel curiali, vel negotiali non recedit, quod sine peccato agi nulla ratione prevalet, aut si odium in corde gesterur, aut si offenso cuilibet non satisfaciat, aut si offendentis offensus non indulgeat, aut si arma quis contra justitiam gerat.

Quid hic reponis, mi Doctor? Falsam pœnitentiam non appellat hic Pontifex, quam vos appellatis, nempe brevi tempore conceptam, non testatam longo fletu, non probatam præviis laboribus, sed non universalem, non volentem propositum vitandi omnia, non remotentem occasiones proximas. Quid exigit ea, quæ non exigit Pontifex in Concilio generali, quæque nulla alia generalis Synodus postulavit?

Percurrimus jam undecim, aut etiam duodecim concilia generalia, nempe quotquot primis duodecim seculis ab universa Ecclesia legitime congregata celebrata fuere, nec aliquid in illis deprehendimus, quod vestrum rigorem sonet, nullum vestrum canonem pœnitentialem; nunquam vetitum aut Pœnitentes absolvi statim, aut absolvi relapsos, aut pravis habitibus

bitibus nondum exolutos, quamvis priora eo tempore celebrata fuerint, quo, ut dicitis, tam rigidè fuit Pœnitentia administrata, posteriora verò iis infelicissimis temporibus, rigore maximum deposcere videbantur, aut propter errores Gilberti Porretani, Petri Abælardi, Petri de Bruis, & Arnaldi Brixiani, aut propter hæreses Basilidis, Menandri, Marcionis, & Maneris ab Albigensibus renovatas, aut propter ad eò communem, habitamque jam veluti licitam incontinentiam, usuram, & symoniam, quæ severis quidem externi fori legibus vindicanda judicarunt Patres, non autem isthac, quam prædicatis, voluntarii, internique fori severitate; vel praxim antiquam eam vocetis, vel antiquæ, novæque temperamentum.

6.

A Conciliis generalibus gradum faciemus ad Pontifices Romanos extra concilia docentes, statuentisque. En vitæ Pontificum, eorum Equistolæ, responsa, canones. Profer aliquid ex ipsis, quod rigorem sapiat. Jam video, te velle aliquot eorum responsa ostendere, quæ in Morino legisti, in quibus plurimum anorum pœnitentiam ab eis aliquando impostam, constat. Sed primò hujusmodi responsa eorum Pontificum non sunt, quos præ cæteris aut ex antiquitate, aut ex sanctitate, aut ex doctrina

doctrina celebramus. Secundò, ii ipsi, quorum
 responsa proferre paras, eas pœnitentias indu-
 cunt pro gravissimis delictis apostasiæ, parrici-
 dii, & similibus, qui etiam modò severe puni-
 untur. Tertiò, hæ ipsæ longiores pœnitentiæ
 ab his Pontificibus impositæ longè mitiores
 sunt iis, quæ iisdem Pœnitentibus ab eorum
 Episcopis impositæ prius erant, quarum pro-
 inde temperamentum potius erant, quàm Pon-
 tificiæ pœnitentiæ, nec mitius temperamentum
 erant, ne Episcopis id continuò dolentibus, ac
 de Pontificia benignitate expostulantibus, ut
 alibi ostendi, major daretur occasio querela-
 rum. Cæterùm profer canonem aliquem, aut
 responsum eorum sanctissimorum Pontificum,
 qui tertiò, quartò, quintò, aut sextò seculo flo-
 ruere, nempe eo tempore, quod vos vultis esse
 omnium ætatum exemplar. Profer eorum ca-
 nonem aliquem rigidiorem. Profer aliquam
 Epistolam, qua Episcopos ad rigidiùs agendum
 eum Pœnitentibus hortentur. Protuli ego
 multas in hisce meis disputationibus, quibus
 rigidos Episcopos redarguunt, easque sanctif-
 morum Pontificum Soteri, Julii, Cœlestini,
 Leonis. Profer aliquid de Pœnitentiali Roma-
 no, quòd tibi suffragetur. Profer ex eo, quod
 mihi suffragatur, Petrus Blesensis in opusc. de
 Pœnit. & satisf. seu in Epist. ad quendam Ab-
 batem

batem justò severiorem. *Oportet*, inquit, *sicut dicitur in Pœnitentiâ Romano, ut Sacerdos in multa mansuetudine, & benignitate suscipiat Pœnitentem.* Profer veterem aliquem Scriptorem testantem, Ecclesiam Romanam conluevisse per eas longas, & varias stationes ducere Pœnitentem, profero ego Hieronymum solius fletûs, & squaloris in foribus Ecclesiæ facientem mentionem in Fabiolæ pœnitentiâ. Profero Sezomenum publicam Ecclesiæ Romanæ pœnitentiam ita describentem lib. 7. cap. 16. ut clarè appareat, longè mitiùs eam in Romana Ecclesia, quàm in cæteris, quàmque Græci canones exigerent, fieri conluevisse. Profer demum aliquod antiquitatis monumentum, unde probes severos cum Pœnitentibus fuisse Romanos Pontifices. Ostendi ego initio partis 1. in Instructione Clerici Romani, benignissimos fuisse semper Romanos Pontifices, eoque nomine impiorum hominum odium incurrisse. Vide jam, cui benignitas displicuerit, cui placuerit semper. Placuit Conciliis generalibus, placuit Romanis Pontificibus, displicuit Paganis, ut refert August. à nobis disp. 6. par. 2. recitatus, displicuit Montanistis, Novatianis, uno verbo, iis displicuit, quibus Fidei doctrina displicuit.

D.R. Non faxit Deus, ut id mihi displiceret

ceat, quod Ecclesiæ placet, & soli, displicet ho-
stibus Fidei, aut unitatis & concordia, aut ju-
stæ moderationis. Rigores meos execror,
tuæque sententiæ, quam Ecclesiæ universalis,
quàmque Ecclesiæ Romanæ propriam esse jam
video, volens, libensque subscribo.

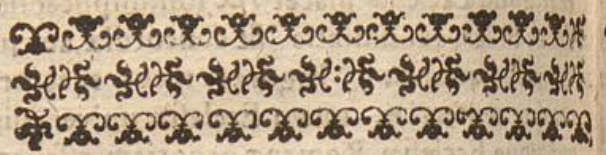
*D. D. Deo gratias, qui dedit nobis vi-
sionem per Dominum JESUM CHRISTUM*
1. Cor. 15. 57.

LAUS DEO.

X IN.

INDEX

RERUM NOTABILIUM

Qua hoc secundo libro continentur.

Prior litera Disputationem indicat, posterior numerum marginalem.

A

Absolutio dari aliquando potest proponenti occasione proximam deferere. Disp. 8. num. 9.

Adam statim post lapsum restitutus in gratiam. Disp. 6. n. 16.

Arnaldi contumacia. Disp. 9. in fine.

Antiquitatis amor immoderatus redarguitur. Disp. 7. n. 16.

Antiquorum Scriptorum, aut incertitudo in ali- quibus, aut obscuritas, aut brevitatis, aut insufficientia doctrina. Disp. 5. n. 7. &c.

E. II

20

At vitio sufficit in Sacram. ex D. Carolo. Disp. 8. num. 7. Hujus opinionis securitas. Disp. 10. num. 13. S. August. num sequi affectant Heretici. Disp. 7. num. 13. Hujus S. Doctoris Ecclesia qualis fuerit. Disp. 11. num. 11.

B.

Bandellus de Castronovo Glossator Constit. Ordin. Prad. favet presenti benignitati. Disp. 11. num. 21.

Baptismus laboriosus Sacramentum Pœnit. in quo sensu? Disp. 6. n. 3. & ult.

Benigna hac praxis administrandi Sacram. Pœnit. non fuit invec̄ta vitio Fidelium. Disp. 2. per totam. Qua fuerit ejus causa, vel occasio. Disp. 2. num. 4. usque ad 11. Fuit invec̄ta antequam instituerentur Ordines Mendicantes. Disp. 3. num. 3. usque ad 9. Quin ab ipsis fuit temperata. Disp. 3. num. 9. Ejus chronologia. Disp. 3. num. 4. Nunc benignior non est, quàm fuerit seculo 13. Disp. 4. per tot. Ei favent Scriptura. Disp. 6. num. 1. & 8. &c. Est conformis Institutioni hujus Sacramenti. Disp. 6. num. 2. &c. Non est contraria Patrum regulis, & canonibus D. 7. per totam. Nec Instructionibus D. Thoma de Villanova, aut D. Caroli, aliorumque Sanctorum. Disp. 8. num. 6. &c. Non habetur ab Eccle-

- sia pro abusu.* Disp. 9. num. 3. *Eam carpunt*
Hæretici. Disp. 9. num. 6. *Ejus commoda,*
fructus. Disp. 11. num. 3. &c. *Non indiget*
ullo temperamento. Disp. 12. per totam.
Benignitas in opinionibus suadetur à Vincentio
de Castronovo Disput. 11. num. 21.
S. Bonaventura Instructio pro Confessoribus.
 Disp. 4. num. 12. *Ejus Theologia laudatur à*
Sixto V. Disp. 5. num. 2.
Bonifacii Constitutio in favorem Confessorum
Monachorum. D. 3. n. 15.
 C.
C*anones pœnitentiales multi quomodo, & cur*
vigere desierint. Disp. 7. num. 21. *Canonis*
Pœnitentia an injuncta, an proposita. Disp.
 3. num. 3.
Canones non semper vigent iidem. Disp. 7. n. 2.
S. Carolus instruit Confessores. Disp. 8. n. 17. &c.
Certitudo que requiratur circa materiam Sacr.
Pœnit. Disp. 10. num. 3.
Chorea. Quid de his Patres. Quid Theologi mo-
rales? Disp. 7. num. 32. &c.
Christi vita tota ad benignitatem instructa.
 Disp. 6. num. 13.
Clementis VII. votum in Arce S. Angeli de re-
formandis Regularib. Mendicantibus. Disp.
 3. num. 24.
Clerus veteris Ecclesia qualis fuerit. D. 11. n. 2.

Concilia Generalia non severa in Pœnitentes.

Disp. 12. in fine.

Concilium Gangrense damnat Eustachium Rigoristam. Disp. 7. n. 21.

Confessor arguitur cupiditatis. Disp. 3. n. 17. *In-*

struitur ab Humberto Ord. Prædic. Generali.

Disp. 4. n. 8. *A. S. Bonaventura. D. 4. n. 12.*

ab Ugone Franciscano Disp. 4. n. 21. *A. D.*

Th. de Vill. D. Carolo, aliisque Disp. 8. n. 6. &c.

Qualiter debeat esse certus de dispositione Pœ-

nitentis. Disp. 10. num. 4. &c.

Consuetudo prava. An ea durante possit Pœni-

tens absolvi. Disp. 10. num. 15. &c.

Contritionem debere ex natura sua esse actum

intensum, qui docuerint. Disp. 10. num. 2.

Conversio peccatorum an subinde fiat statim. D.

6. n. 9.

Cruce-signatorum exercitus quantus fuerit in

expeditione Urbani II. & ex quibus conflatus

fuerit. Disp. 11. n. 15. &c.

D.

Deus absolvit à reatu culpa etiam ante præ-

stitam satisfactionem. Disp. 6. per totam.

Invitat Peccatores ad Pœnit. Disp. 9. n. 9.

Deus non vult imponi onera nimis gravia. Disp.

11. num. 23.

E

Ecclesia primitiva fuit benigna. D. I. n. 3.

X 3

Ec-

Ecclesia praesens in censura Pœnitentia non recessit penitus ab Antiqua: nec est huic contraria. Disp. 1. per totam.

Ex rationabili causa temperavit antiquum rigorem. Disp. 2. n. 4. &c.

Et quidem utiliter Disp. 11. n. 3. &c.

Ecclesia Romana fuit semper inimica rigoris immoderati, imò benignior reliquis Ecclesiis, ex quibus non pauca nimio rigore peccarunt. In dissert. preliminar. ad Clericum Rom. to. 1.

Eliam instruit Deus ad benignitatem. D. 6. n. 12.

Eustathius Rigorista Insignis, ejusque errores. Disp. 7. num. 21.

Exemplum malum movere non debet. Disp. 11. n. 11. in fine.

F.

S. Franciscus de Assisio vult, ut Superiores sint misericordes in Pœnitētes subditos. D. 4. n. 21.

S. Franciscus Xaverius instruit Confessores Missionarios. Disp. 8. num. 26.

G.

Gallici Pontifices, Doctoresq; fuere olim valde rigidi. D. 11. n. 14. *Inde iidem valde benigni, imò fortè omnium benignissimi.* D. 3. per totam.

Genetti doctrina circa absolutionem saepe lapsorum reiicitur. Disp. 10. num. 26.

S. Gregorii Magni prudentia in reformatione Subdiaconorum Sicularum. Disp. 3. n. 30.

S. Gregorii VII. Constitutio contra Sacerdotes

con-

concupinosos. Disp. 3. n. 31.

Guillemi Parisiensis Ep. benignitas fortè nimia
in relaxandis penitentiis. Disp. 3. n. 9. & 14.

H.

Heretici aliquot Rigorista. D. 11. n. 1. & 2.
Heretici Theologiam veram, tam speculativam, quàm moralem odere. Disp. 5. n. 1. & 2. Damnant presentem Ecclesie benignitatem. Disp. 9. n. 6. Arguit laxitatis Theologos Morales Lutherus. Disp. 11. n. 2.

Humbertus Ord. Prad. Generalis instruit Confessores sui Ordinis. Disp. 4. n. 8.

I.

Indulgentia non debent esse indiscreta. Disp. 3. n. 4. 9. & 14.

Innocentij XI. Constitutio non damnat eam, quam hic tuemur benignitatem. Disp. 10. per totam.

Io. Cassianus refert divinum ostentum circa Psalmodiam Monachorum. Disp. 11. 23.

Iuveni doctrina circa absolutionem, habentium pravam peccandi consuetudinem, rejicitur. Disp. 10. n. 16. &c.

L.

Lectio Patrum qualis esse debeat. Disp. 7. n. 15. usque ad 25.

Lutherus affectavit initio rigorem. Disp. 11. num. 2.

X 4

Max-

M.

Mauritij Ep Parisiensis praxis benignior in relax. Pœnit. Disp. 3. n. 4. & 14.
Mediolanensis Ecclesia status qualis esset, cum S. Carolus ei praeficitur. Disp. 8. n. 14.

P.

Patres quomodo legendi sint. Disp. 7. nu. 15. usque ad 25. Aliquando loquuntur cum quadam exaggeratione. Disp. 7. n. 20. d. 11. num. 11. & 15. Quare Casusista non semper eos allegent, aut sequantur. Disp. 7. n. 25. Eis tamen contrarij non sunt, ibid. Quanti sit aestimanda eorum auctoritas. Disp. 5. n. 8. Eos sequi se jactant Hæretici. Disp. 7. n. 13. Cur eos aliqui non intelligant, & malè exponant. Disp. 7. num. 15. Quomodo sint exponendi. ibid. Eis non opponitur praesens Ecclesia benignitas in Pœnitentes. Disp. 7. per tot.

S. Paulus Apostolus defendit suos Monachos. D. 3. num. 27. Explicatur ejus textus difficilis. Disp. 6. n. 2. & 17.

Peccatores an aliquando convertantur statim. Disp. 6. n. 9.

Petri Pictaviensis praxis in pœnitentiis injungendis Disp. 3. n. 8.

Pœnitentia vera qua ratione dicatur esse commissã

missa plangere, & plangenda iterum non committere. Disp. 10. n. 22.

Pœnitentia longa, & aspera an necessaria Peccatori. Disp. 7. n. 10.

Pœnitentia Sacramenti Institutio qualis. Disp. 6. num. 6. *Qua ratione dicatur Baptismus laboriosus.* Disp. 6. n. 3.

Pœnitenti an sit credendum. Disp. 10. n. 4. & 6. *Ejus dispositio qualiter debeat innotescere Confessori.* Disp. 10. n. 4.

Propositivi Theologi Parisiensis benignitas circa relaxationem Pœnitentiarum. Disp. 3. n. 5.

Propositum constans affectu necessarium in sacra. Disp. 10. n. 21. & 26.

R.

Recentiores scriptores defenduntur. Disp. 5. num. 14. *Morales præsertim.* Disp. 7. num. 12. &c.

Relapsus, an signum sufficiens defectus propositi. Disp. 10. n. 7. usque ad n. 14. & n. 15. usque ad finem.

Religio Christiana redditur odiosa à Rigoristis. Disp. 11. n. 22.

Religiosi Mendicantes non relaxarunt antiquum Ecclesie rigorem in administrando Sac. Pœnit. Disp. 3. n. 3. *Imò non approbarunt omnes opiniones benignas aliorum, quamvis*

X § com.

communes. num. 9. usque ad 13. Pœnitentia studium accenderunt num. 13. Non sunt minus idonei ad audiendas Confessiones, quàm sint alij; quin fortè sunt aprior, num. 16. usque ad 22. Eorum in hoc munere obeundo privilegia confirmantur, augenturquen. 22. Eorum disciplina non est modò laxior, quàm fuerit, num. 24. Eorum reformationi semper studuere Pontifices & Concilia num. 25. Cur modò fortè impensius num. 26. Non statim dissolvendi ordines Religiosi laxiores, sed eorum emendatio prius tentanda n. 27. Quomodo id faciendum ibid. &c.

Rigor. v. severitas.

Rigorismus quid sit, & qui sint Rigorista. In disert. prælim. ad Cler. Rom. 10. 1. Qui sint horum libri ibid.

Roberti de Flammesburg benignitas in administrando Sacr. Pœnit. Disp. 3. n. 6.

S.

Satisfactio que exigeretur à Peccatore in veteri Testam. Disp. 6. n. 10. Reliqua circa satisfactionem V. Pœnitentia.

Salvati sunt multi milites in sacris expeditionibus Palaestina. Disp. 11. n. 17.

Scriptura utriusque Testamenti favent presentis benignitati. Disp. 6. n. 8.

See

Securitas nostrae doctrinae in Sacram. Penitentiae
Disp. 10. per totam.

Severitas doctrinae. Ab ea caperunt Heretici a-
liquando. Disp. 11. n. 1. & 2.

Severitas antiqua quomodo, & cur fuerit tem-
perata Disp. 2. n. 4. &c. *Ejus commodare-*
cententur. Disp. 7. n. 2. usque ad 8. & Disp.
11. n. 3. *Ejus verò damna* D. 7. n. 7. & D.
11. n. 13.

Severitas in foro externo utilis, non sic in inter-
no. Disp. 11. n. 20.

Severitas non est idem ac disciplina. Disp. 11.
num. 17.

Suarij benignitas circa administrationem Sa-
crament. Penit. D. 9. n. 8. *Ejusdem vitæ ex*
Alegambe n. 10.

T.

Temporis presentis Ecclesia fortè melior,
quàm quæ à magno rigore celebratur à
Rigidis D. D. Disp. 11. n. 10.

Theologiam speculativam laudat Sixtus V. D.
5. n. 2. Hanc, & Moralem oderunt Heretici.
Disp. 5. num. 1. & 2. *Defenditur illa.* Disp.
5. n. 14. *Defenditur hæc.* Disp. 7. n. 12.

Theologorum recentiorum in aliquibus præroga-
tiva supra antiquos. Disp. 5. n. 5. usque ad
finem.

S. Thomæ opiniones benignæ circa administra-
tionem

324 INDEX RERUM NOTAB.

tionem Sacram. Pœnit. Disp. 9. num. 8. Docet esse reo credendum in foro interno. Disp. 10. n. 6.

S. Thomas de Villanova instruit Confessarios. D. 8. num. 6.

Tuta an sint in praxi sententiæ, quæ his Disp. propugnantur. Disp. 10. per totam.

V.

V*eteris Ecclesie Fideles an meliores fuerint. Disp. 11. n. 8.*

Ugo Franciscanus explicat regul. S. Francisci. Disp. 4. n. 21.

Umbertus. V. Humbertus.

Urbanus II. oblata Indulgentiâ revocat Peccatores innumeros ad Pœnitentiam, & ad sacram militiam accendit. Disp. 11. n. 15.

FINIS.

E. II

20

E. II

20

E. II

20

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

E·II

20

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Th
2219

